AVONTUREN VAN TOM POES

DOOR

MARTEN TOONDER

MV **41** 1090-1169 Het Wegwerk

AVONTUREN VAN
TOM POES

DOOR

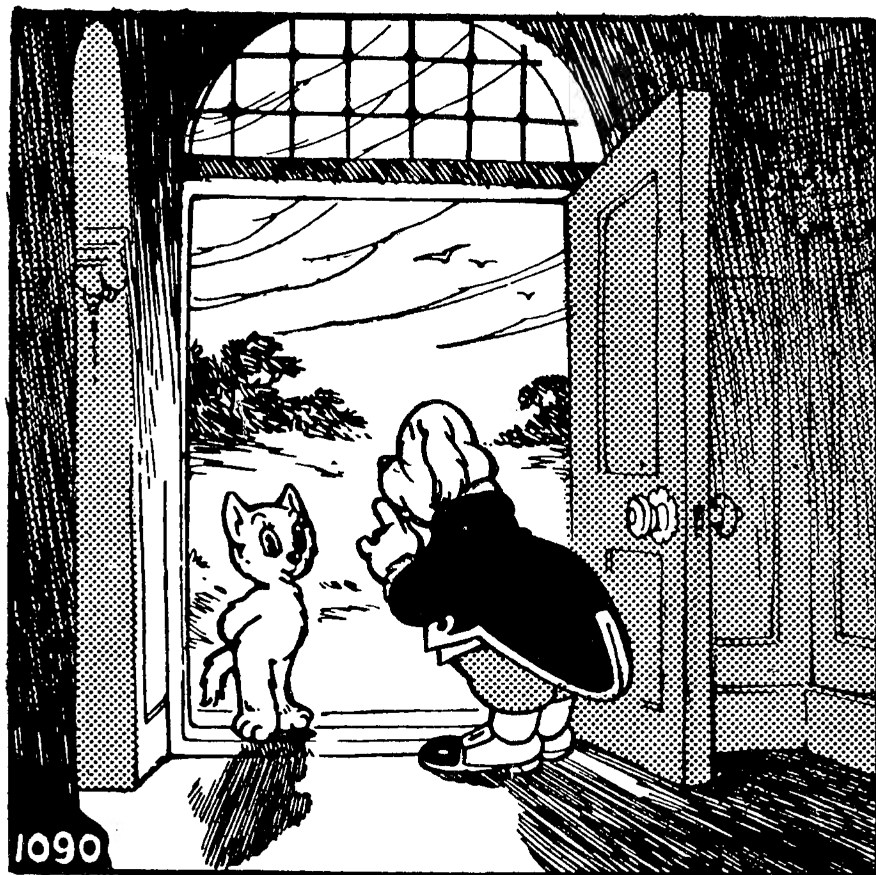
MARTEN TOONDER

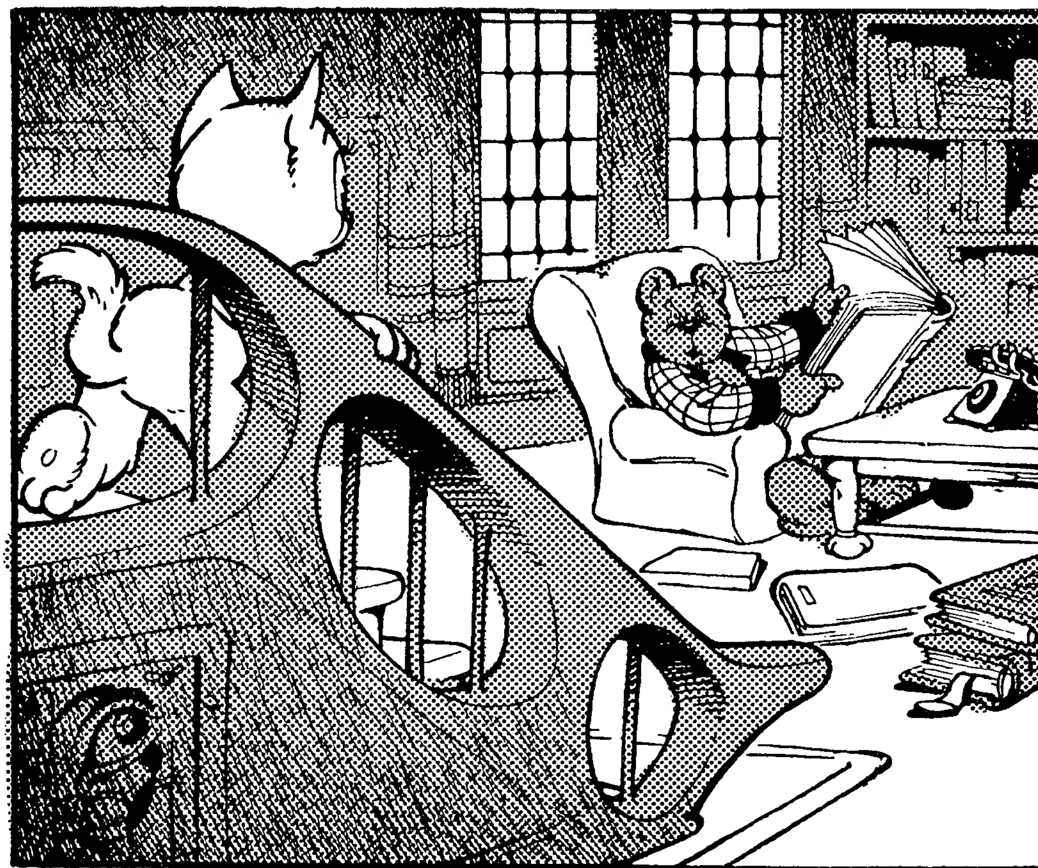
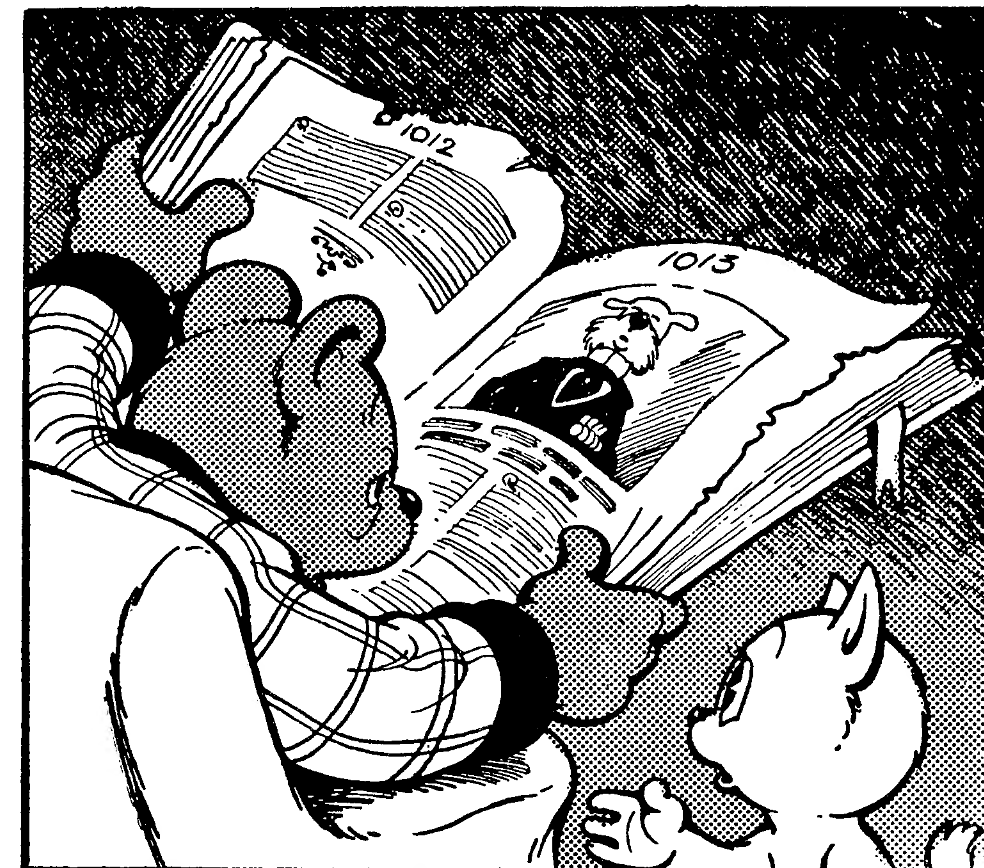
MV **41**	1090-1169	Het Wegwerk

1978 De Bezige Bij Amsterdam in samenwerking met Het Stripschap

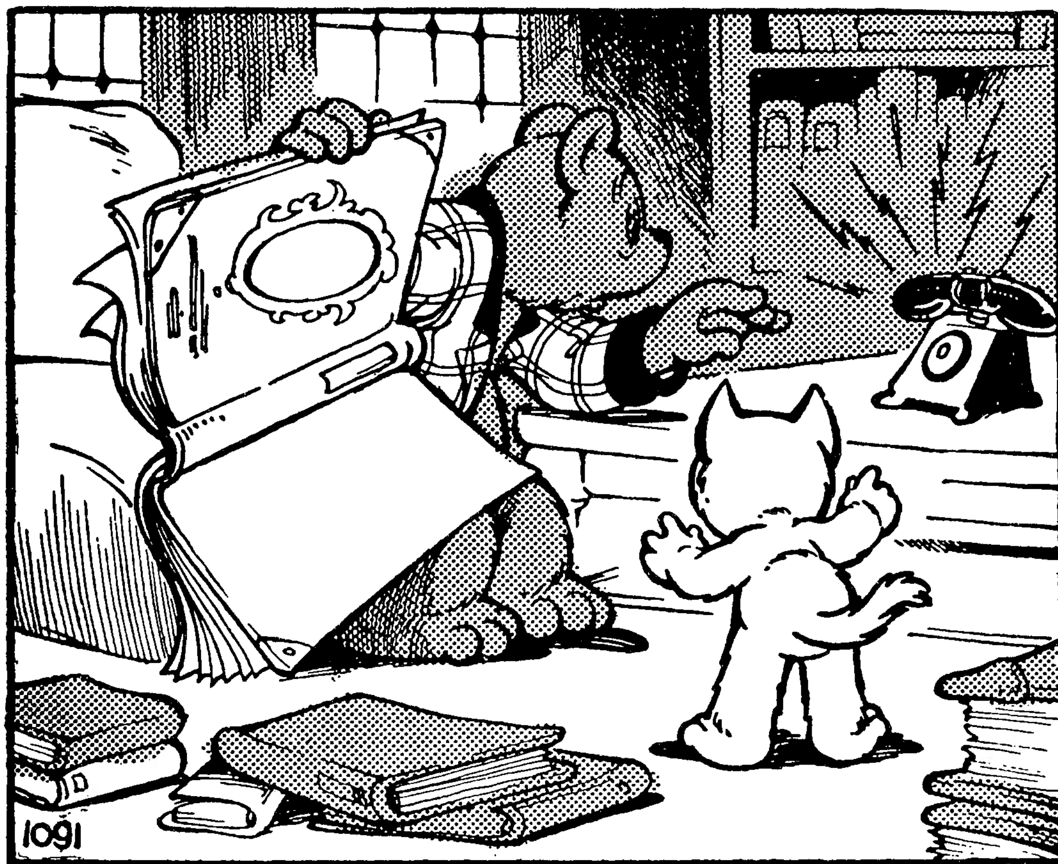
MV 41 Het Wegwerk
1950 Eerste krantestrippublikatie, dagbladen NRC en de Volkskrant

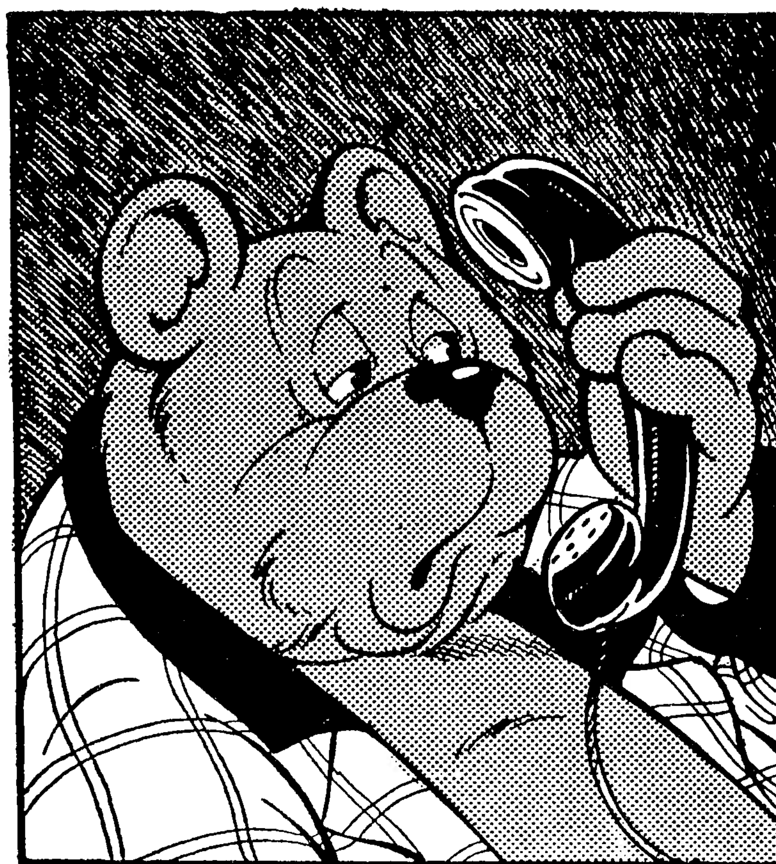
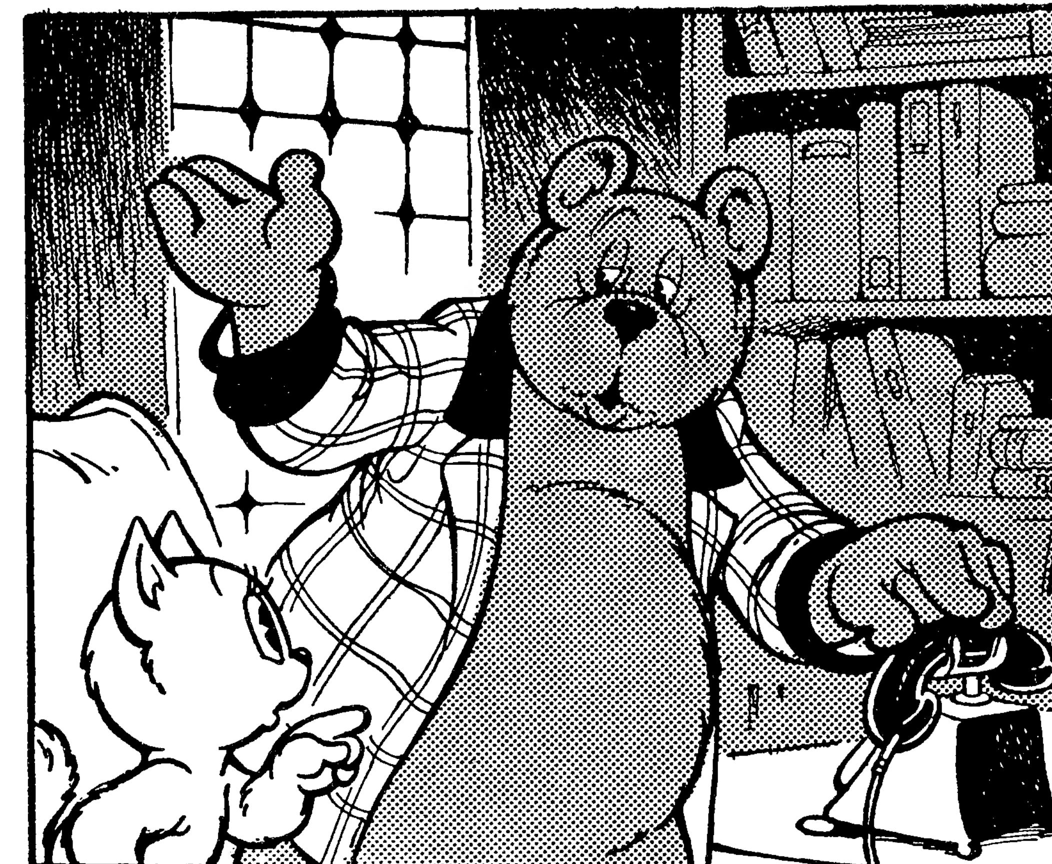
Druk Van Boekhoven-Bosch bv, Utrecht
ISBN 90 234 5243 7
Delen 41 & 42 ISBN 90 234 5250 X

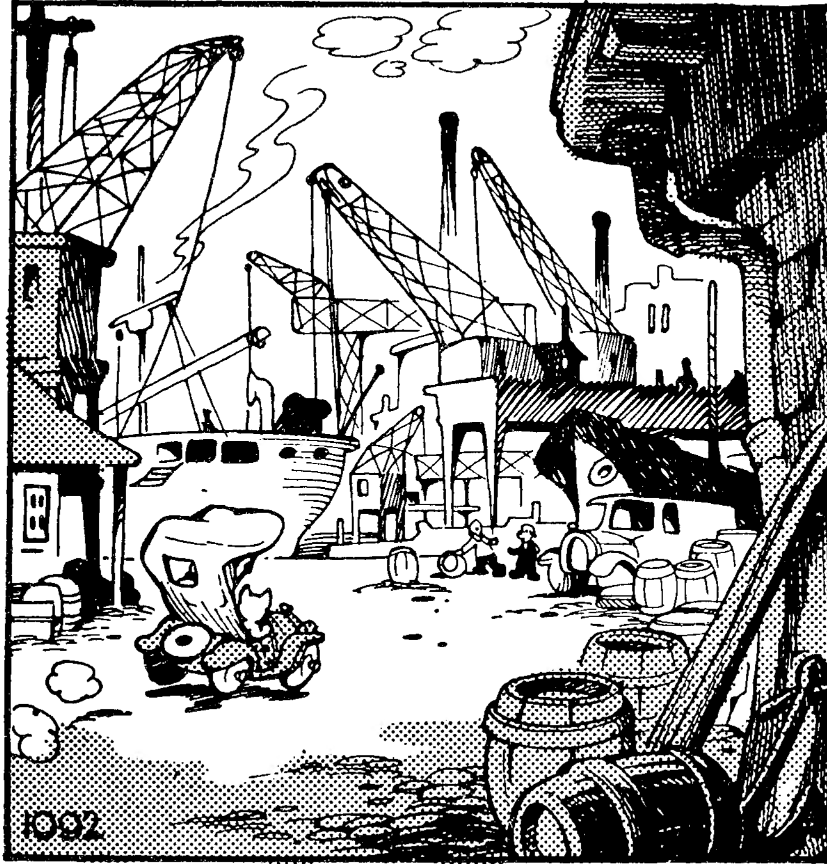
Toen Tom Poes een poosje geleden aanbelde bij Slot Bommelstein om eens te kijken, hoe heer Bommel het maakte, werd de deur geluidloos geopend door de bediende Joost.
‘Goede morgen, jonge heer!’ fluisterde de trouwe knecht. ‘Zou ik u mogen verzoeken géén gerucht te maken, als u mij toestaat?’
‘Wat?’ vroeg Tom Poes, een beetje onthutst. ‘Wat is er, Joost? Is heer Bommel ziek? Wat is er aan de hand?’
‘Er is niets aan de hand, met uw welnemen!’ zei Joost. ‘Heer Olivier is gelukkig goed gezond, dank u voor uw belangstelling. Maar heer Olivier zit te lezen en wil niet gestoord worden, als ik zo vrij mag zijn!’
‘Ah! is dàt het!’ riep Tom Poes opgelucht en hij liep met grote passen de kamer binnen, die heer Ollie als bibliotheek had ingericht.
‘Heer Bommel!’ riep hij, ‘hoe gaat het met u? Wat bent u voor belangrijks aan het lezen, dat u niet gestoord wilt worden? Ik heb u al in geen weken gezien en ik dacht al, dat...’
‘Ssssst!!’ zei heer Bommel verstoord. ‘Roep niet zo hard, jonge vriend! Ik ben met mijn gedachten op ’n hoger plan, als je begrijpt, wat ik bedoel! Je stoort me in het lezen van een boek, dat me te denken heeft gegeven! ‘De Levens van Grote Mannen’ heet het. En ik ben tot de conclusie gekomen, dat ik géén groot man ben, Tom Poes! Nee! Ik ben niet als krantenjongen begonnen; ik heb géén grote uitvinding gedaan, ik heb géén gloeilampenfabriek opgebouwd, ik ben géén filmmagnaat; ik ben niets! Ik ben een geknakt heer, jonge vriend!’

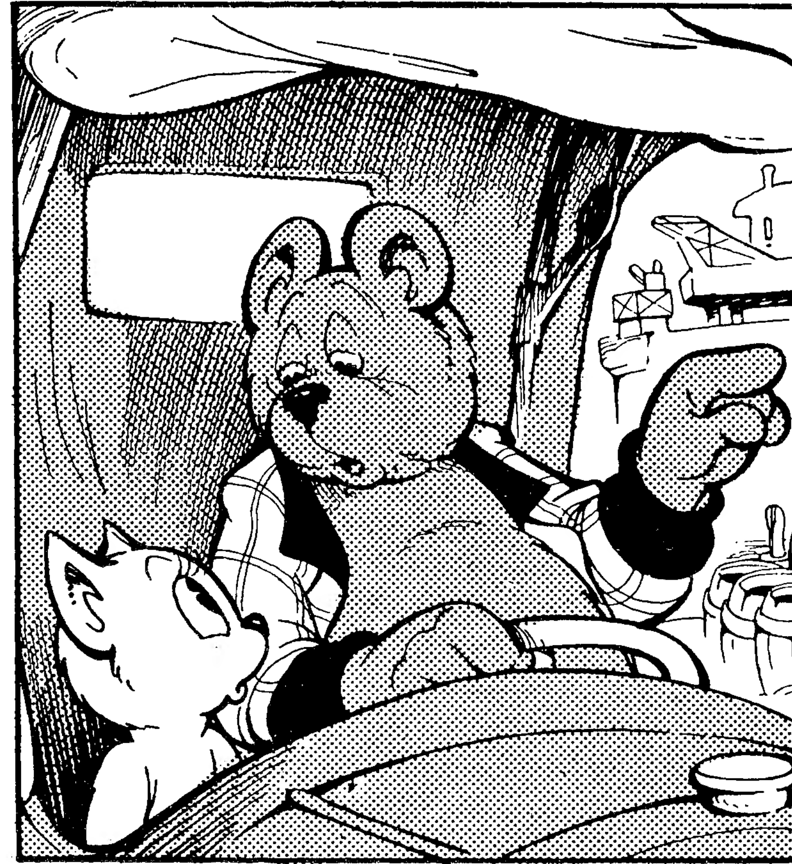
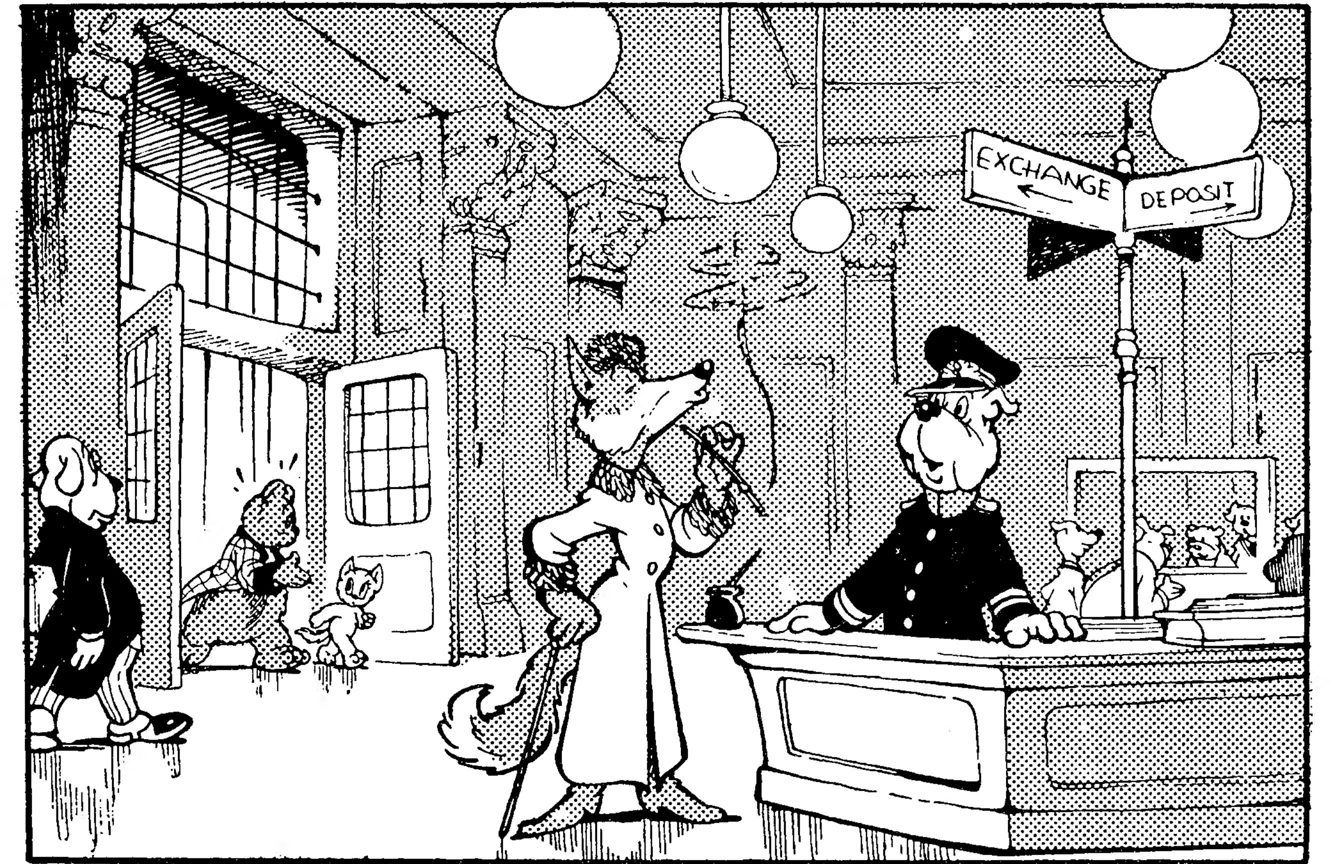

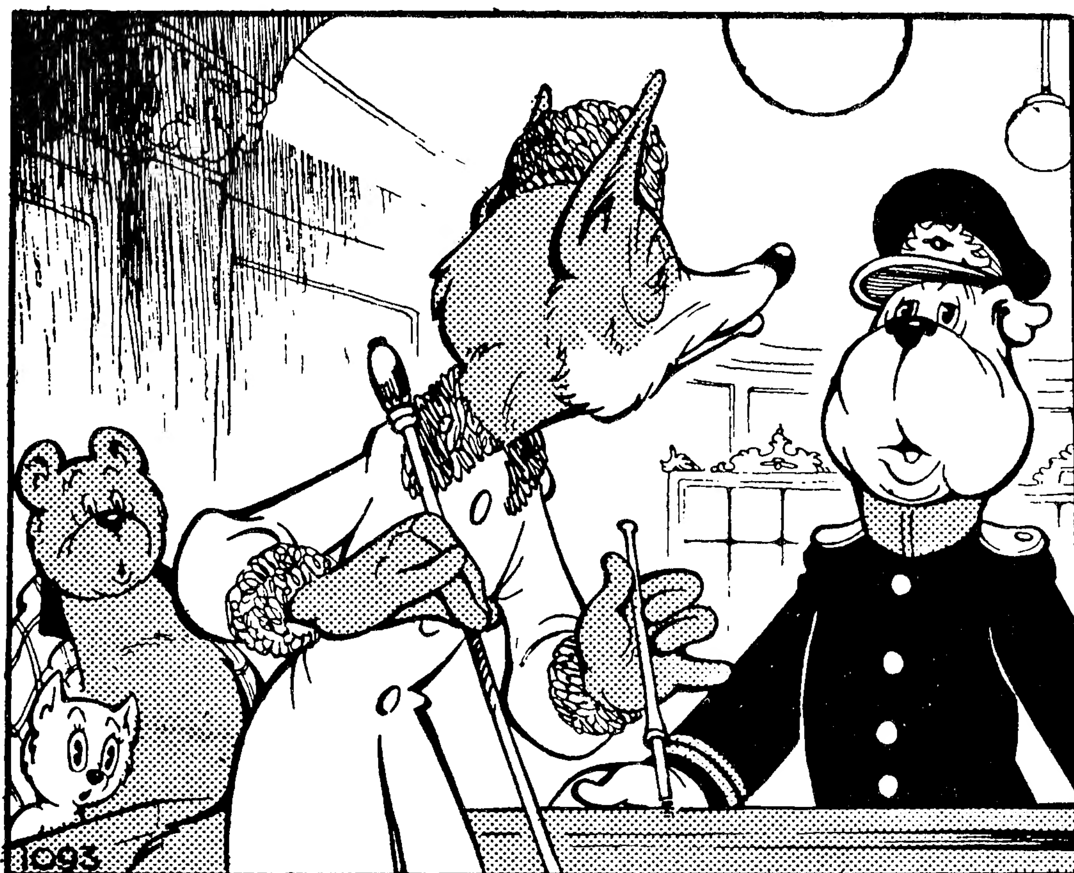
'Nee!' zei heer Bommel somber. 'Ik ben tot de overtuiging gekomen, dat ik mislukt ben, Tom Poes! Ik tel niet mee in de geschiedenis! Ik ben niets!'
'Kom, kom!' zei Tom Poes troostend. 'Ziet u het niet te somber, heer Ollie? U hebt geld, u hebt een mooi kasteel, u hebt een Oude Schicht en u bent een heer! Dat is méér, dan de meeste lieden kunnen zeggen!'
'Bah! Geld!' bromde heer Bommel. 'Geld speelt geen rol, jonge vriend! Dat geld heb ik geërfd, daar is geen kunst aan! Maar heb ik door inspanning en noeste vlijt zèlf een onderneming opgebouwd? Heb ik ooit getoond, wat ik waard ben? Sta ik aan het hoofd van een grote onderneming? Neen! Driewerf neen! Hier zit ik, als een eenzaam heer in zijn leeszaal, en niemand trekt zich iets van mij aan! Dat grieft, Tom Poes! Dat vréét, als je begrijpt, wat ik bedoel! Mijn talenten liggen braak en...'

Op dat moment rinkelde de telefoon en heer Bommel nam met een vermoeid gebaar de hoorn op.
'Met Bommel!' sprak hij klagelijk. 'Ja, Olivier B. Bommel persoonlijk... ja... hm... o... is dat nodig?... o!... hm! Ik begrijp het! Ik kom!'
Hij legde de haak neer en wendde zich tot Tom Poes.
'Dat was mijn bankier!' zei hij zuchtend. 'Hij vroeg me of ik op de bank wil komen om mijn geld te tellen! Ellendig werk, Tom Poes. Altijd zwoegen en tobben! Wat heb ik er aan, vraag ik je?'
'Geld tellen?' vroeg Tom Poes. 'Waarom, heer Ollie?'
'O,' zei heer Bommel overeind komend, 'het heeft iets met het invullen van een biljet te maken! Belasting of zo, heet dat! Ga je mee, jonge vriend? Dan kan je helpen. Dat tellen vermoeit me altijd zo onuitsprekelijk!'

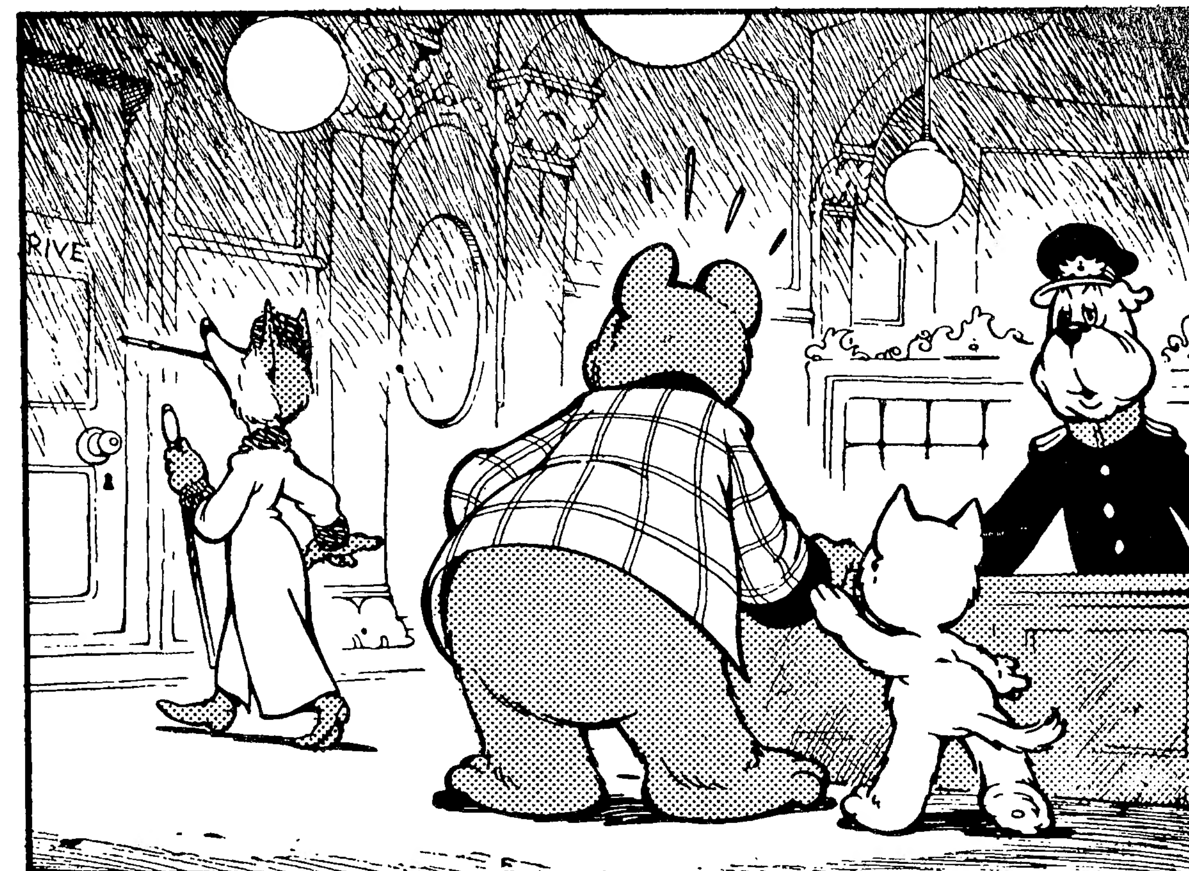

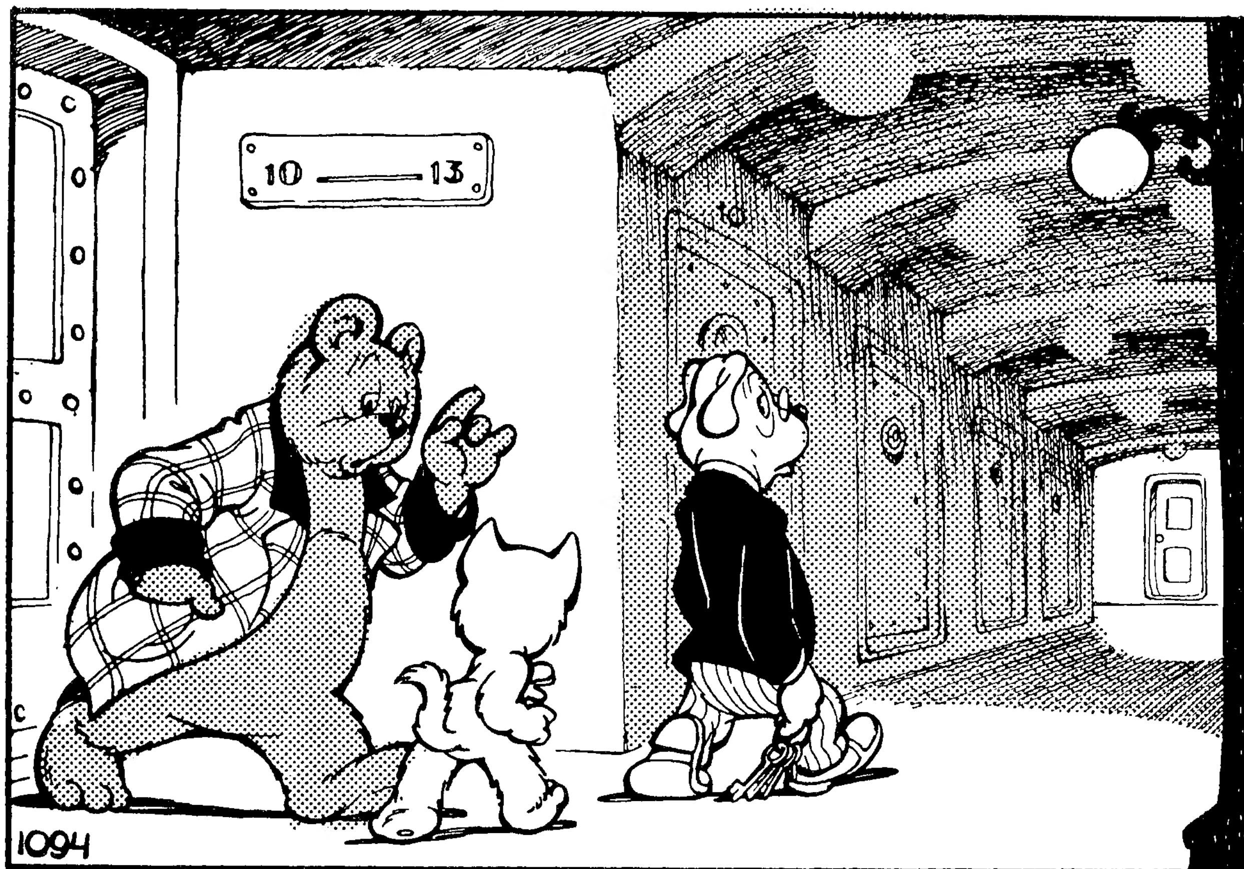
De oude Schicht reed snel door de goede stad Rommeldam – op weg naar de bank waar de heer Bommel zijn geld moest gaan tellen.
'Kijk, jonge vriend!' zeide heer Bommel naar buiten wijzend. 'Zie je die havenwerken? Zie je die kranen? Zie je die schepen? Zie je die pakhuizen? Zie je dat gewerk en gedraaf? Allemaal het werk van Grote Mannen! Lieden, die met niets begonnen en die zich door hun grote ijver omhoog wisten te werken! Ah! Dat zijn de figuren die deze stad groot hebben gemaakt! En ik? Wat doe ik? Wat ga ik doen?'
'Geld tellen!' zei Tom Poes.
'Juist!' zei heer Bommel, 'geld tellen! Bah! Het is erg ontmoedigend, Tom Poes!'
Met een droevige zucht bracht hij zijn voertuig tot stilstand en liep met Tom Poes het bankgebouw binnen. Bij de portier stond een vreemde verschijning, die er erg deftig uitzag en heer Ollie hield aarzelend de pas in.
'Ik wens de directeur te spreken!' zei de vreemdeling met een licht, buitenlands accent.
'Zeker meneer!' zei de portier beleefd. 'Hoe is uw naam en waarover wilt u spreken, als ik vragen mag?'
'Mijn naam is Nicolaus!' zei de vreemdeling verveeld. 'Grootvos Nicolaus. En ik wens één van mijn ondernemingen met hem door te nemen. Hm... ik verkeer nog in twijfel of het de Internationale Havenbedrijven N.V. zullen zijn of de Transatlantische Verkeers-vliegtuigen Mij... Hm... ik speel zelfs met de gedachte om de Wereld-federatie van Internationale Goudtrusts onder de loupe te nemen. Zeg dat uw directeur.'
'Zeker meneer, onmiddellijk meneer!' zei de portier, diep onder de indruk.
'Dàt is pas leven!' zuchtte de heer Bommel.

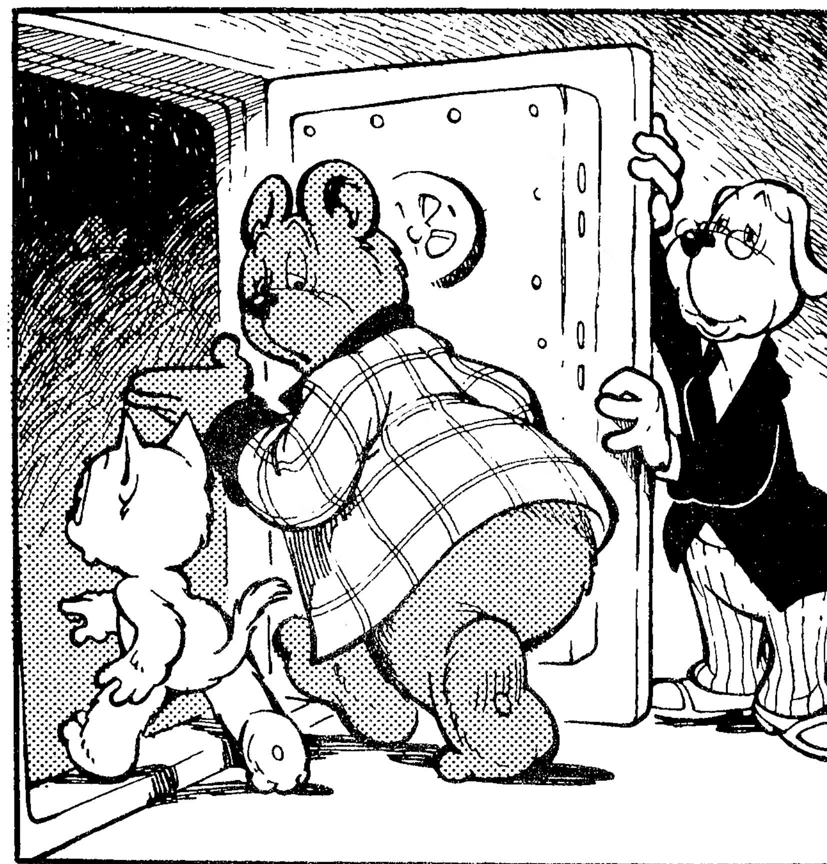

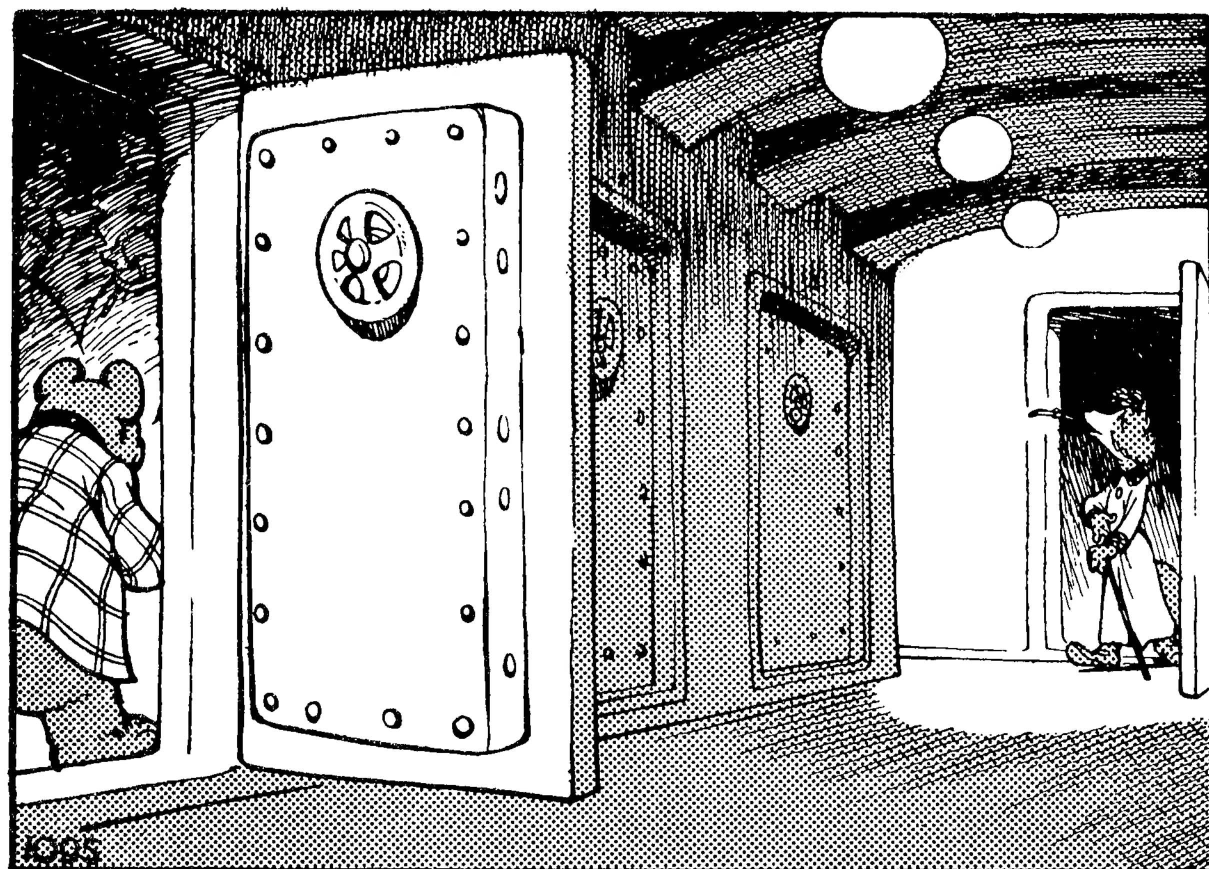

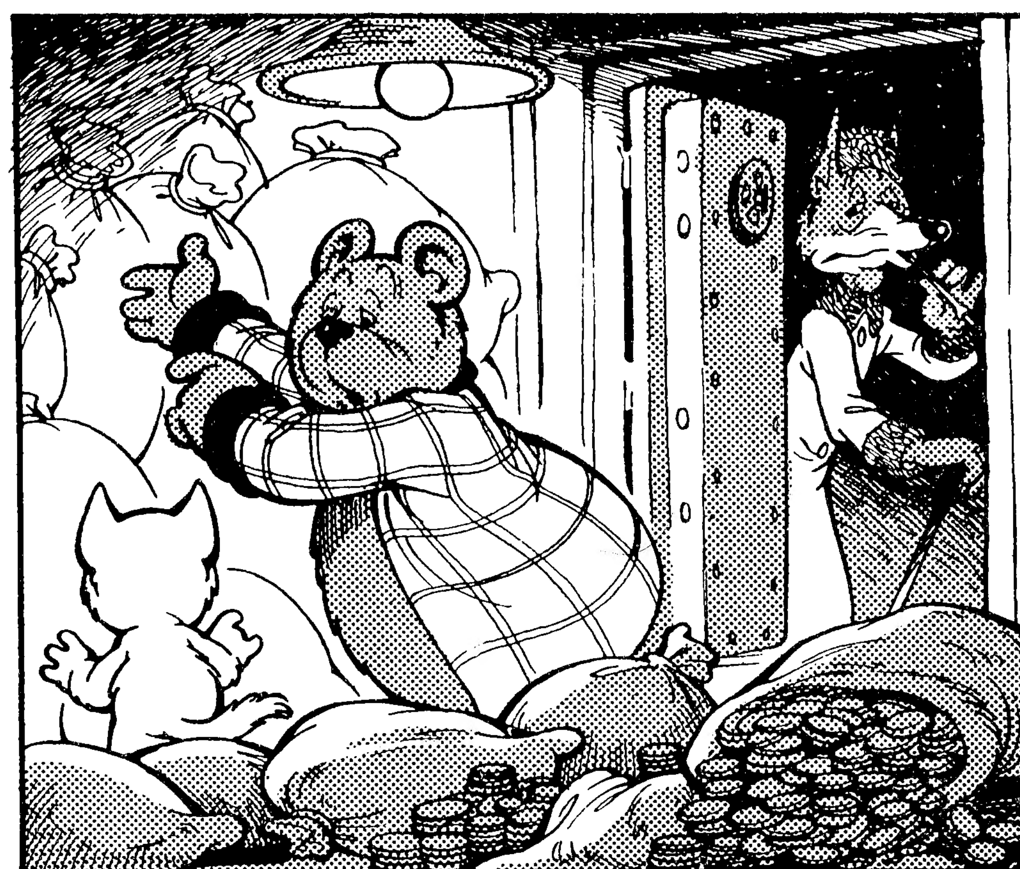
'De directeur kan u over vijf minuten ontvangen!' zei de portier. 'Wilt u eventjes wachten?'
'Neen!' zei de vreemdeling, die gezegd had grootvos Nicolaus te heten. 'Dat wil ik niet, goede vriend. Dit voorstel grenst aan het onbeschaamde! Zeg uw chef, dat ik zéér bezet ben! Als hij mij niet schielijk ontvangt, zal ik mij tot een andere onderneming van gelijke strekking wenden! Praw! De president-commissaris van de Trans-occidentale Platina-maatschappij wacht mij en ik heb slechts zeventien minuten de tijd! Allez! Dat hij zich reppe!'
De portier greep gejaagd naar de telefoon en sprak zenuwachtig en dringend in de hoorn. Toen wendde hij zich weer tot de grootvos.
'De directeur zal u onmiddellijk te woord staan!' zei hij. 'Die deur links, hoogheid!'
'Laat maar, laat maar!' zei de vreemdeling. 'Ge kunt me eenvoudig 'meneer' noemen! Bedenk, portier, dat de ware adel in het werk, in het Grote Werk tot uitdrukking komt! En niet in een titel!'
En met een beschaafd lachje keerde de grootvos zich af en slenterde vermoeid naar de aangegeven deur. Heer Bommel keek hem na en zuchtte diep.
'Waarmee kan ik u van dienst zijn?' vroeg de portier.
'Het werk!' mompelde heer Ollie, 'het Grote Werk! Ach ja! Dàt is een Groot Man, Tom Poes! Heb je gehoord wat hij allemaal zei?'
'Waarmee kan ik u van dienst zijn?' drong de portier aan.
'O... eh... jaja!' zei heer Bommel. 'Ik... eh..., niets bizonders, helemaal niets bizonders, hoor! Ik eh... ik wil niet storen! Ik kom alleen maar even mijn geld tellen, dat is alles!'

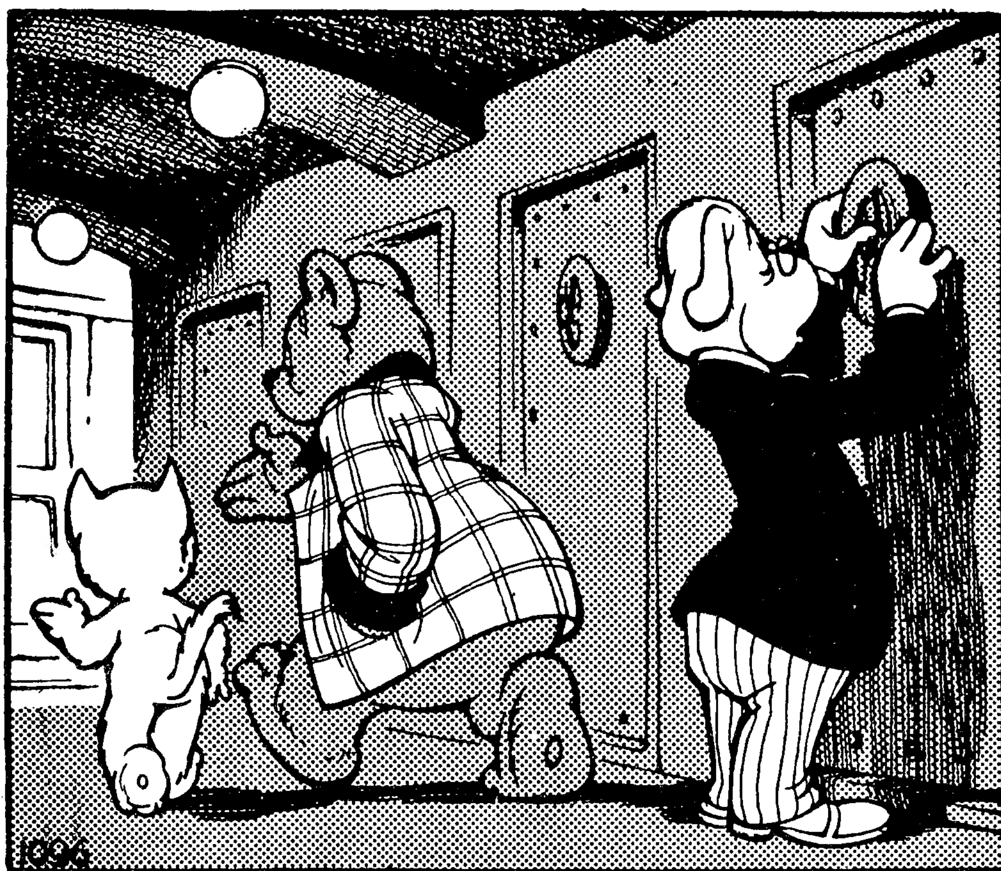

Een klerk met een bos sleutels ging voorop om de weg naar de kluis te wijzen, waarin heer Bommel zijn geld bewaarde en heer Ollie volgde hem zuchtend met Tom Poes.
'Dat was een Grote Figuur, Tom Poes!' zei heer Bommel. 'Die grootvos Nicolaus bedoel ik. Heb je gehoord hoeveel zaken hij aan zijn hoofd had? Gróte zaken, jonge vriend! En zelf opgebouwd, natuurlijk. Want hij is een banneling uit zijn eigen land, denk ik, denk je niet? Tjonge! Wàt een figuur! Internationaal en zo, als je begrijpt, wat ik bedoel? En ik, een Bommel, sta er naast! Het is verkeerd verdeeld in de wereld, dat vind ik! De een heeft niets en de ander alles. Deze vreemdeling zit tot over de oren in de ondernemingen en ik, een Bommel van Bommelstein heb niets om handen!'
'Kom, kom!' suste Tom Poes. 'Zó erg is het toch niet, heer Ollie!'
'Het is wèl erg!' zei heer Bommel. 'Ollie jongen!' zei mijn vader altijd, 'doe maar goed je best op school, dan zal je het vèr brengen! Je krijgt loon naar werken', zei mijn vader, 'onthoud dat!' Nu, daar heb ik me aan gehouden... maar waar ben ik nu? Wàt ben ik nu? Wat heb ik nu?'
De klerk had intussen een kluisdeur geopend en heer Bommel stapte met Tom Poes naar binnen.
'Wat is dit allemaal?' vroeg Tom Poes verbaasd naar de grote zakken wijzend, die langs de wanden waren opgestapeld, en die de hele kluis vulden.
'O, dat?' vroeg heer Ollie afwezig, 'dat zijn mijn geldzakken, jonge vriend! Alleen maar zakken vol goudstukken! Niks bizonders!'

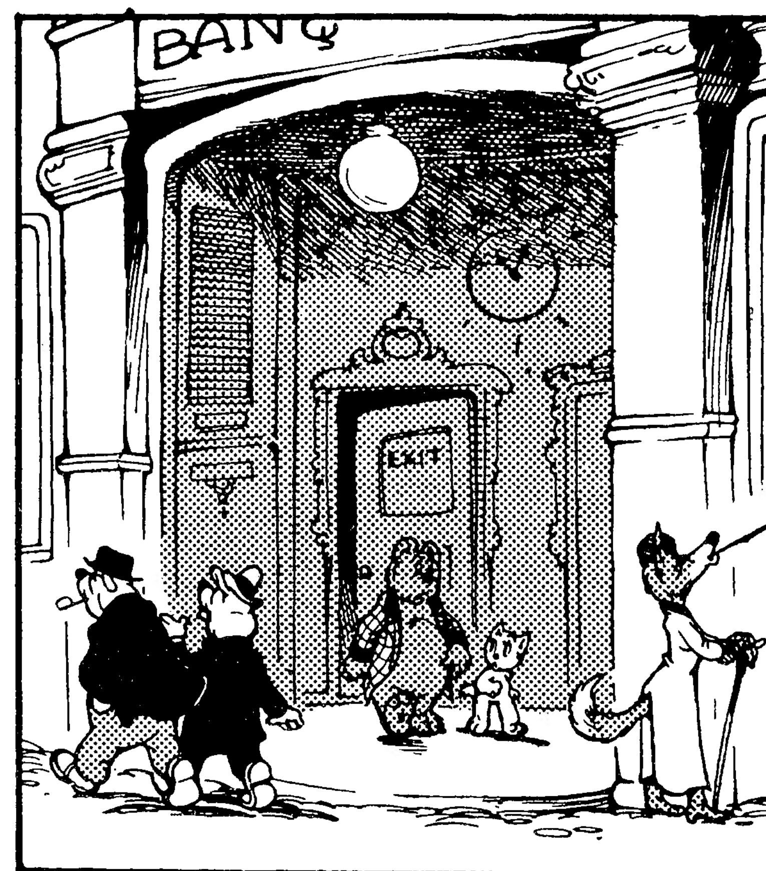

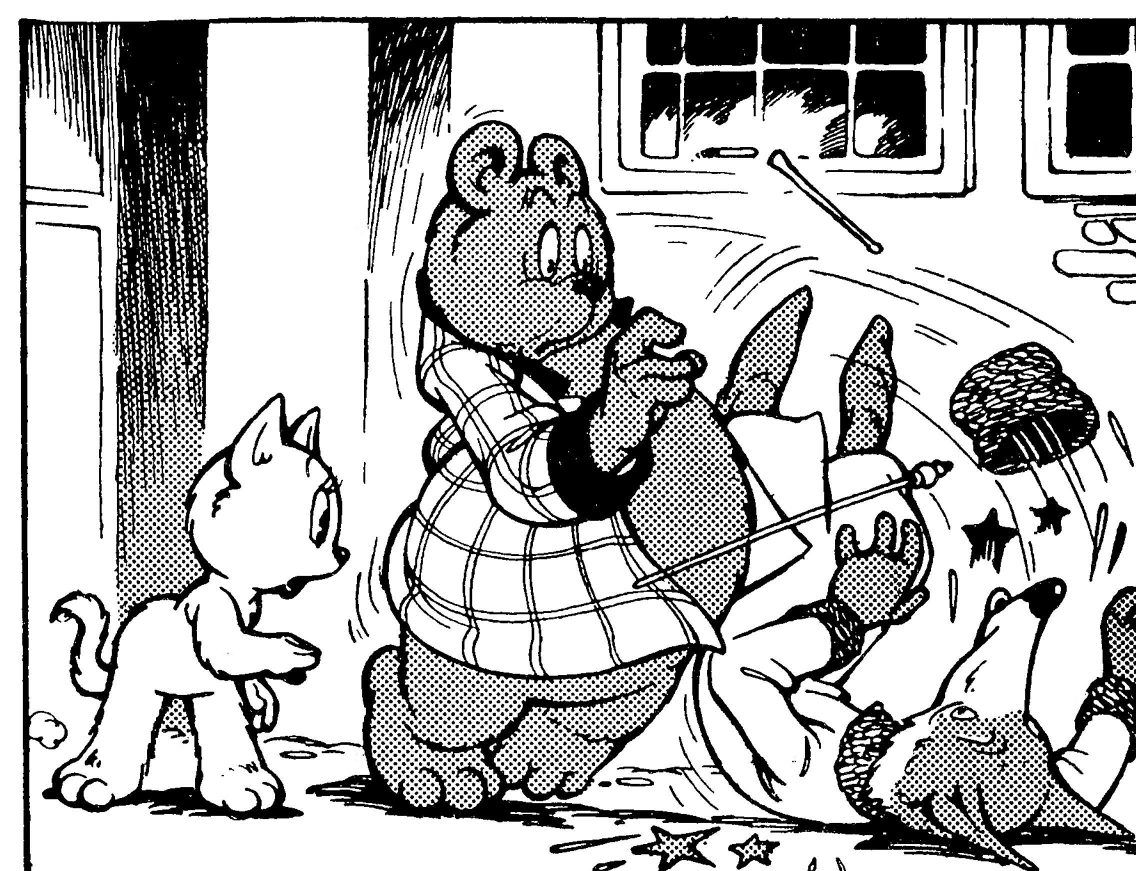

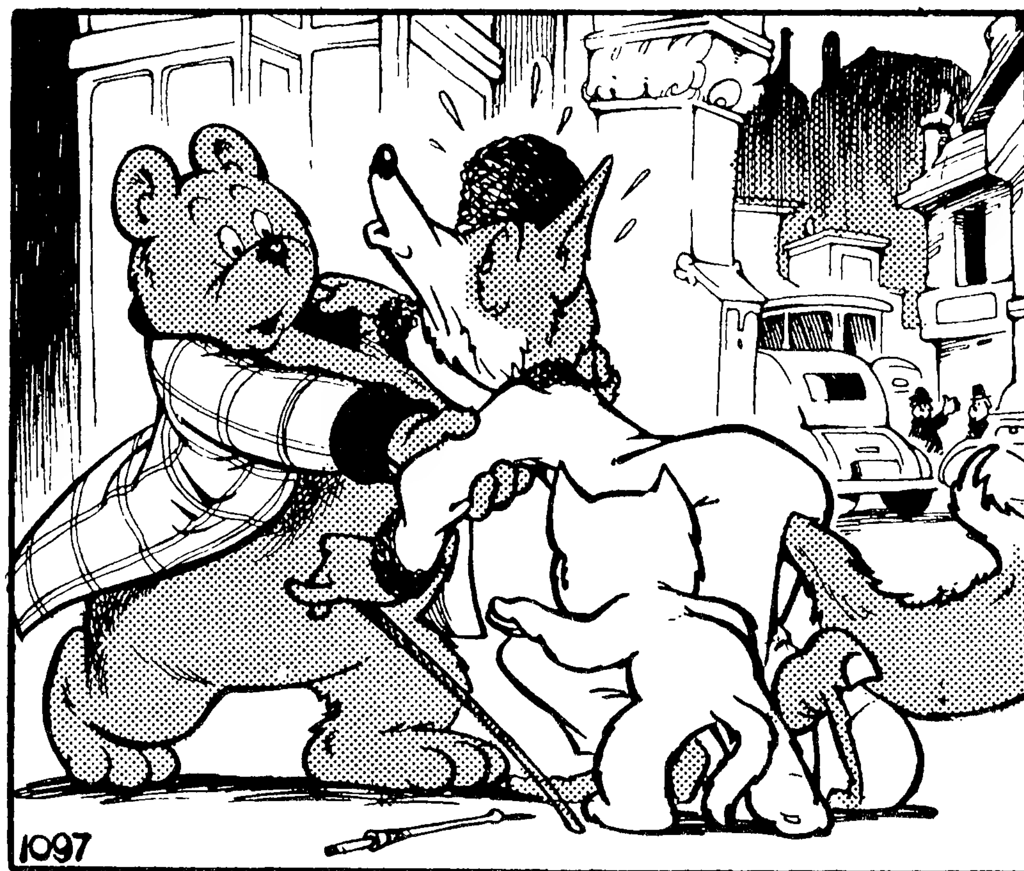
Heer Bommel begon zuchtend de geldzakken te tellen en Tom Poes hielp hem daarbij, zodat ze goed opschoten. Terwijl ze daar bezig waren werd de deur aan het einde van de gang geopend en trad grootvos Nicolaus uit het privé-kantoor van de bankdirecteur te voorschijn.
'Hebt ge u goed bedacht?' vroeg de grootvos over zijn schouder. 'Weet ge zeker, dat ge geen geld in mijn onderneming zult steken? Dít is de laatste kans die ik u geef! Ik ga heen en kom niet weder!'
'Dat is maar goed ook!' riep een boze stem uit het kantoor. 'Als je het waagt hier ooit nog een voet te zetten, laat ik je er door de portier uitgooien! Je bent een zwendelaar! Jij met je zogenaamde ondernemingen! Dacht je, dat ik dáár geld in zou steken? Verdwijn, schobbejak!'
De grootvos sloot zachtjes de deur achter zich en liep met vermoeide passen de gang in.
'Pijnlijk!' mompelde hij. 'Het treft altijd zeer onaangenaam als een onbeschaafd persoon bezig is zichzelf te vergeten! Hoogst betreurenswaardig!' Op dit moment trof een zwak gepraat zijn oor en hij hield de pas wat in.
'Driehonderdvijfenzestig zakken met gouden florijnen!' zei een bedrukte stem, die uit een kluis kwam. 'Oef, wat een werk, jonge vriend! Hier zit ik, een Bommel, en tel mijn domme geld, terwijl die grootvos Nicolaus bezig is de een of andere wereldzaak op te zetten. Ik wilde, dat ik dat ook eens kon doen...'
'Praw!' mompelde de grootvos, terwijl hij doorliep, 'dáár was een verstandig en beschaafd heerschap aan het woord. Hij geeft me zwaar te denken!'

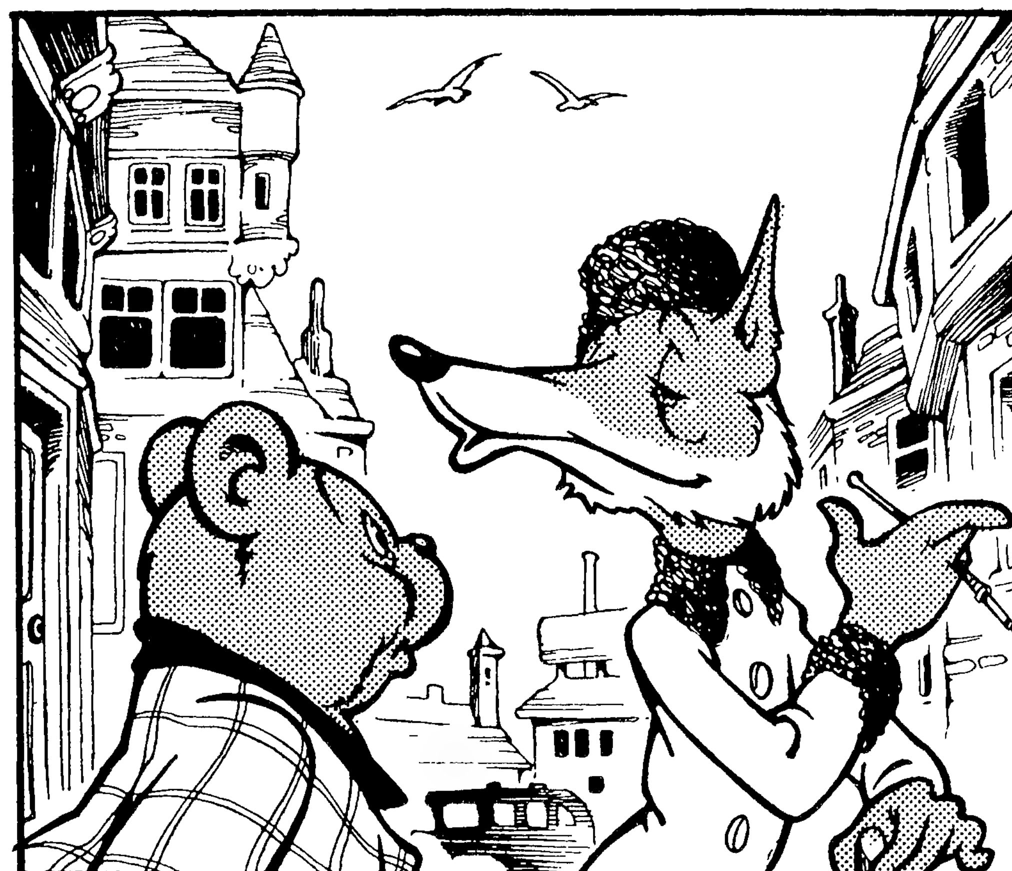

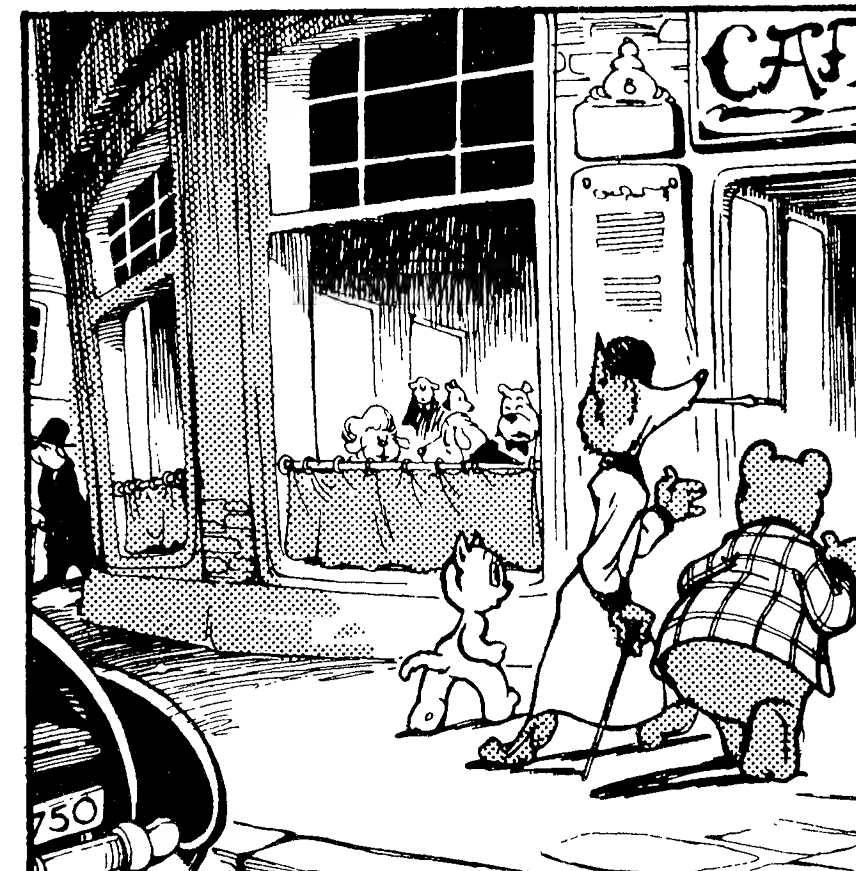

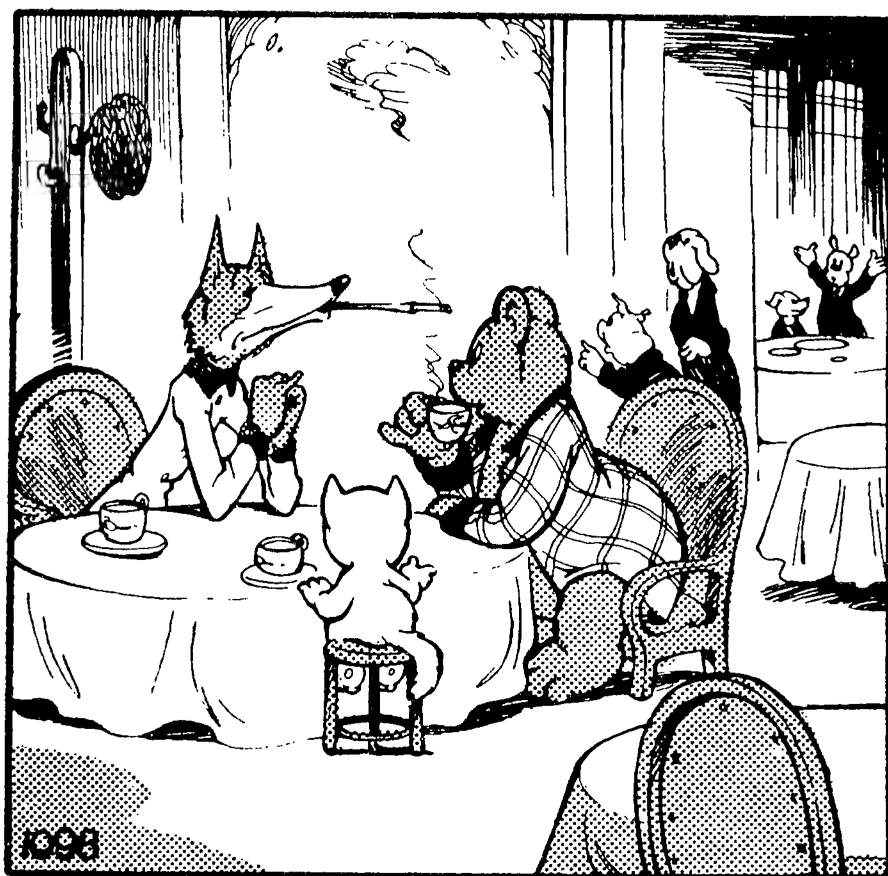
Toen heer Bommel klaar was met het tellen van zijn geld vulde hij een biljet in met de uitkomst (: Driehonderdvijfenzestig zakken gouden florijnen, vijfenveertig gouden rijders en tweeënnegentig zakken dubloenen), zette zijn handtekening er onder en gaf het papier aan de wachtende klerk. Toen zuchtte hij diep.
'Komaan, Tom Poes!' zei hij, 'het werk is weer gedaan. We gaan naar buiten, want de stoffige lucht werkt storend op mijn uiterst gevoelige neusvleugels!' De klerk sloot de kluisdeur en merkte intussen op: 'Het zou voordeliger zijn, wanneer u uw vermogen in de een of andere onderneming stak, heer Bommel. Nu zou u nog wel eens vreemd kunnen staan te kijken wanneer u uw belastingbiljet in huis krijgt!'
'Ik sta nooit vreemd te kijken, goede vriend!' zei heer Ollie terechtwijzend. 'En ik krijg nooit een belastingbiljet in huis. Die kleinigheden knapt mijn belastingadviseur op. Ikzelf bemoei me alléén met het grote werk.'
Met deze woorden stapte hij het bankgebouw uit en zuchtte nogmaals. 'Het grote werk!' zei hij mijmerend. 'Ik zeg dat nu wel zo, maar is het werken in mijn tuin Gróót Werk? Nee, Tom Poes, sinds ik die grootvos Nicolaus bezig hoorde, weet ik, dat ik een Niemand ben!'
Heer Ollie was zo met zijn gedachten bezig, dat hij niet goed uitkeek en 'n voorbijganger van de voeten liep. De ongelukkige maakte een lelijke smak en heer Bommel schrok vreselijk.
'De grootvos!' riep hij.

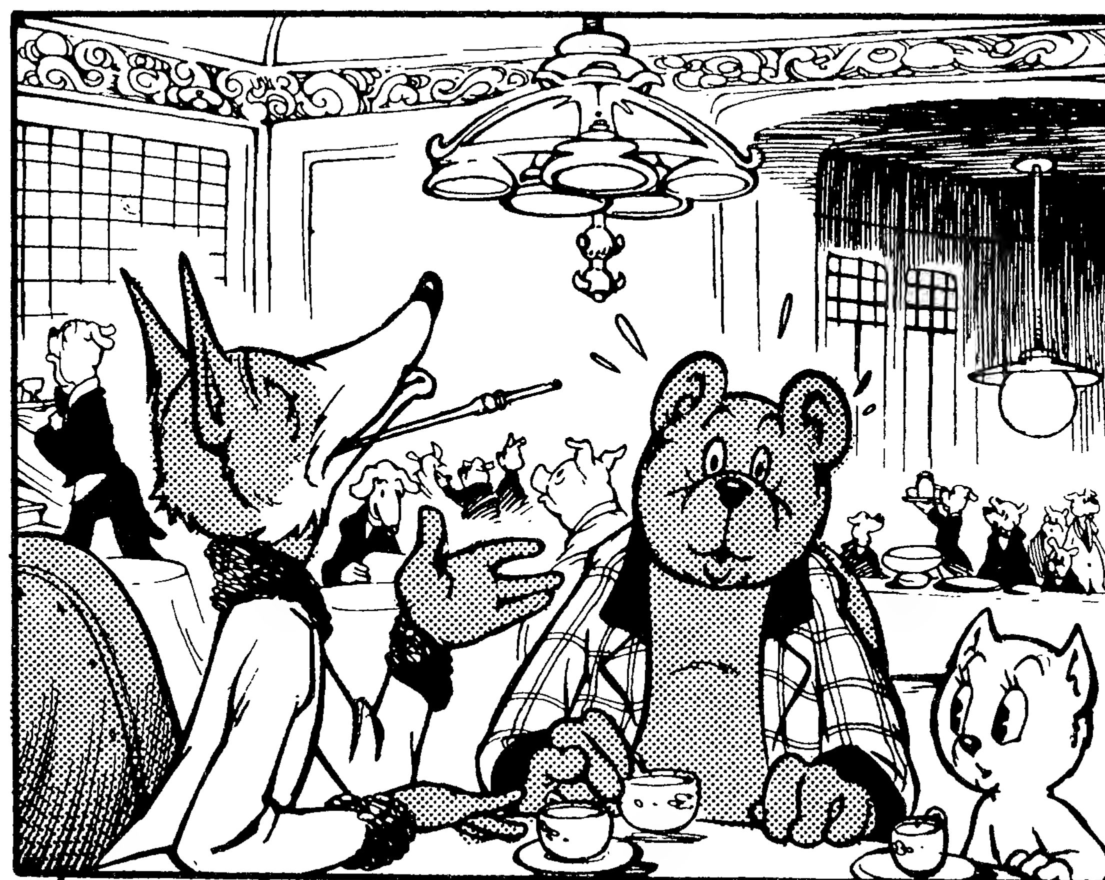
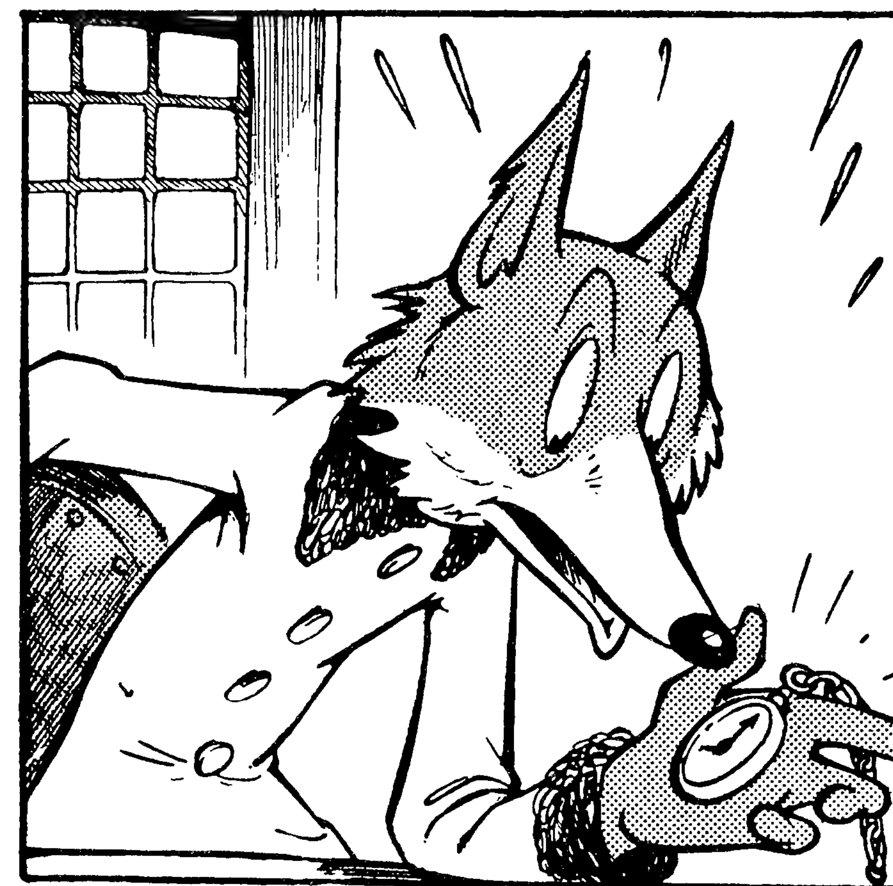

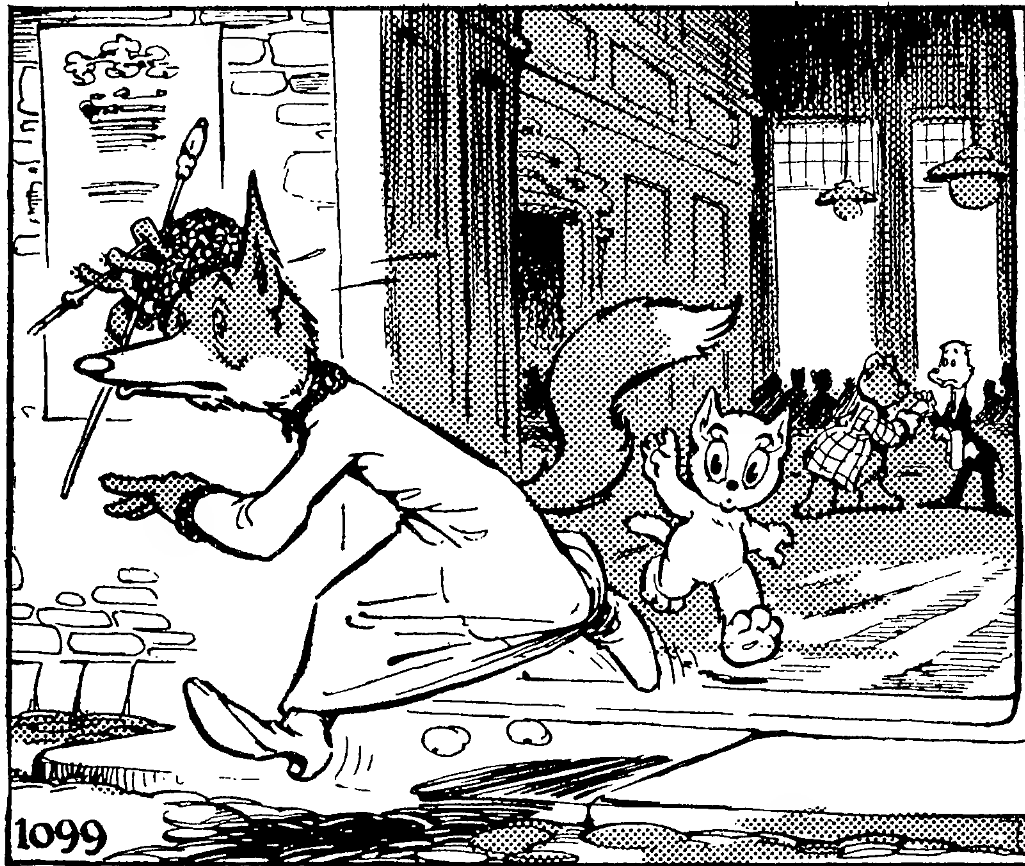

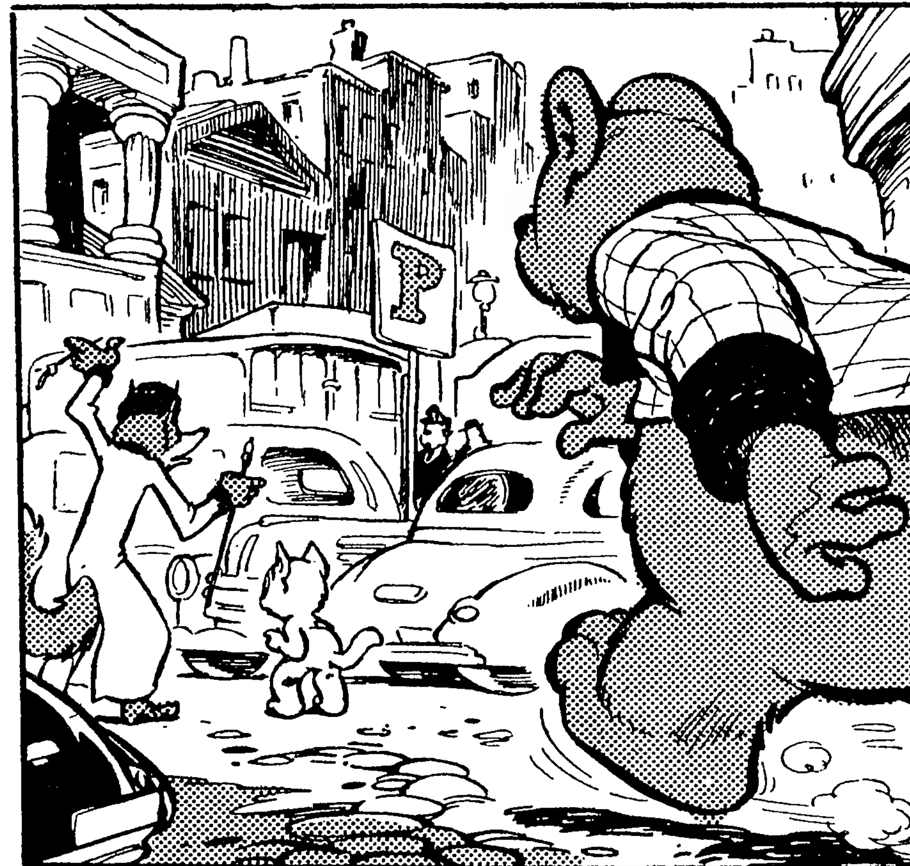
Heer Bommel haastte zich om grootvos Nicolaus op te helpen.
'Neem me niet kwalijk!' zei hij. 'Het was erg dom van me om u ondersteboven te lopen. Als heer is het niet mijn gewoonte, werkelijk niet! Hebt u zich bezeerd! Hebt u hoofdpijn? Ik... eh... wel, eh... het spijt me erg, werkelijk!'
'O, het is niets!' zei de grootvos minzaam, 'Het is mijn schuld! Ik was onoplettend, vrees ik! Ik liep over mijn zaken te denken – speelde met het idee om de Rommeldamse havenwerken te pachten. Dat kan men niet doen in het verkeer, vermoed ik!'
'Nee, nee! Eh... ja, juist!' zei heer Ollie, zenuwachtig lachend. 'Ik... eh... wel, net als u zegt!'
'Blij, dat u het met me eens bent!' zei de grootvos vriendelijk. 'Schenk mij de faveur met mij in gindse taveerne een dronk te nuttigen. Om te bewijzen, dat u geen rancune koestert!'
'Wàt koester ik?' vroeg heer Ollie verschrikt. 'Ik koester echt niet! Werkelijk niet! En het zal mij een eer zijn om eh... om een dronk te gaan koesteren!'
'Kijk eens aan!' zei de grootvos. 'Dat verheugt mij ten zeerste! Sta mij toe, dat ik mij voorstel! Mijn naam is Nicolaus! Grootvos Nicolaus!'
'En de mijne Bommel!' zei heer Ollie; 'Olivier B. Bommel. En dit is Tom Poes!'
De grootvos knikte afwezig naar Tom Poes en liep met slepende pas naar het café, dat hij had aangewezen.
'Vind je het niet geweldig, jonge vriend?' fluisterde heer Ollie opgetogen. Hij vermoedde toen nog niet, dat hij een verschrikkelijk avontuur tegemoet ging.

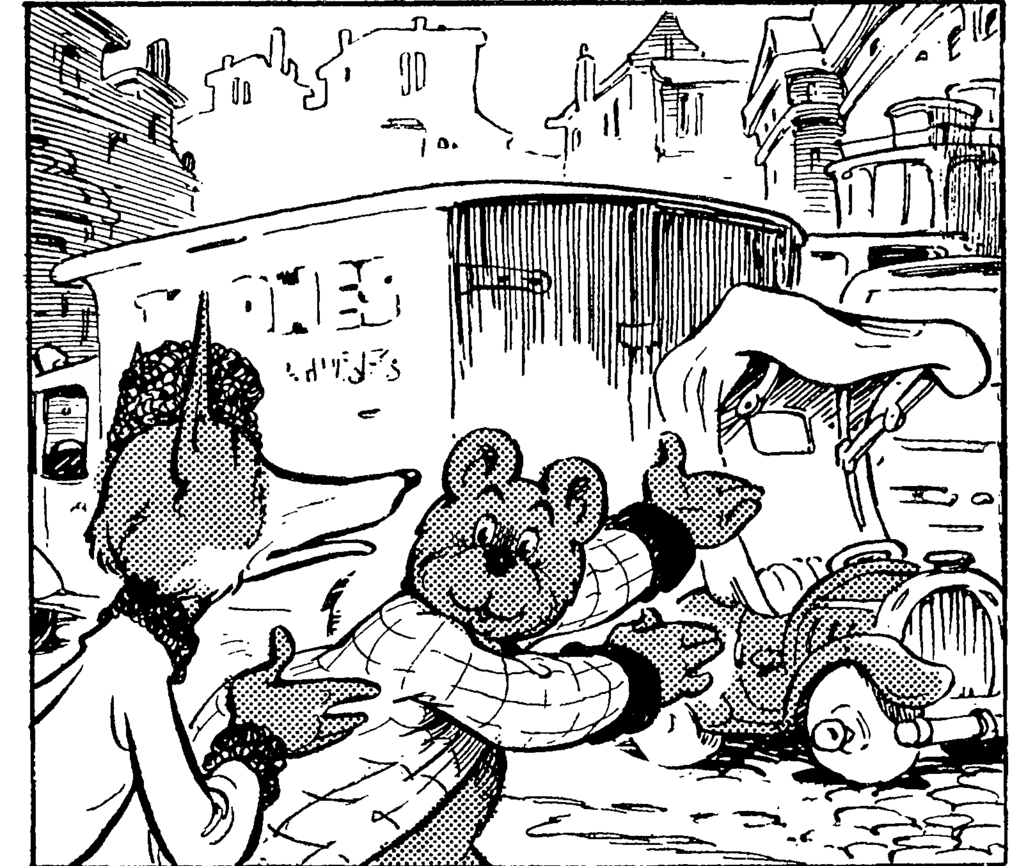

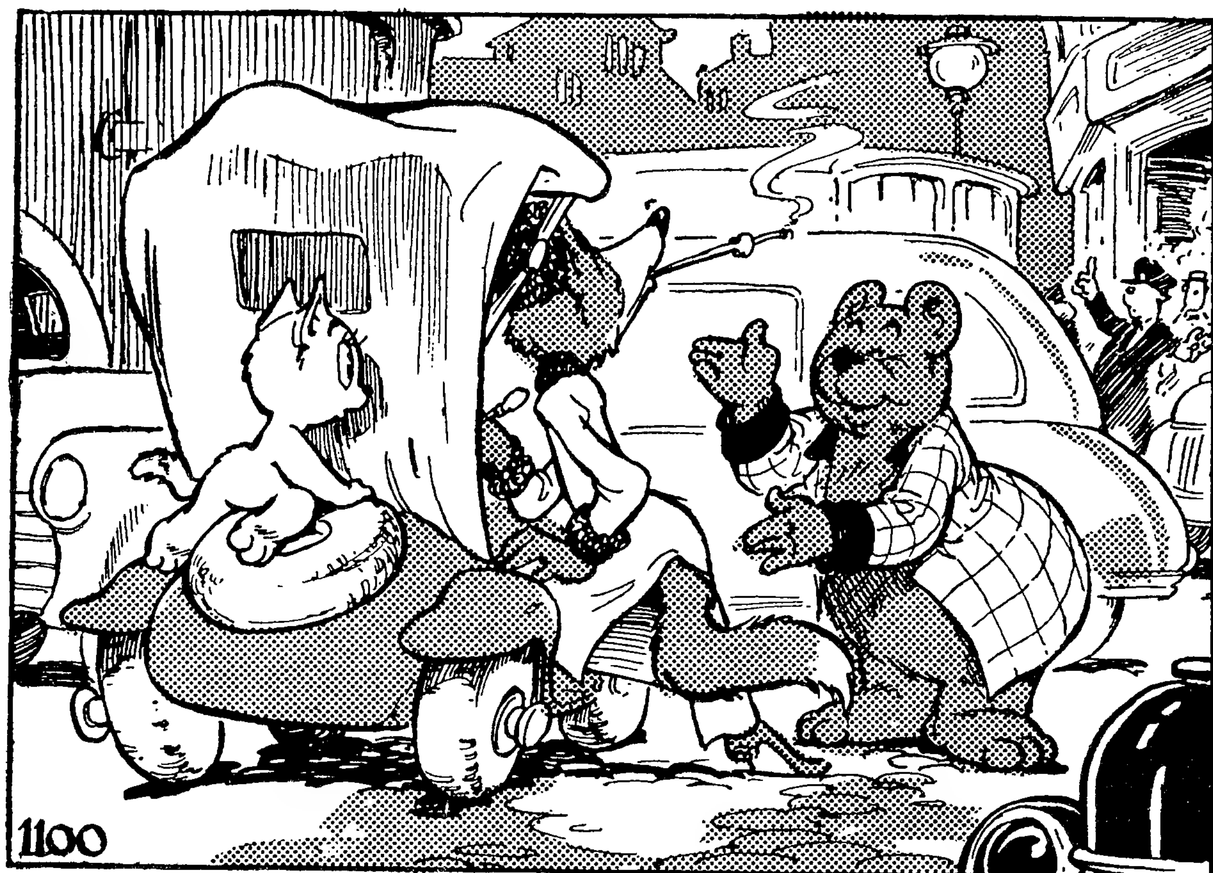
Grootvos Nicolaus slenterde naar een tafeltje en schoof vermoeid een stoel aan.
'Zet u!' zei hij vriendelijk. 'Mijn tijd is – tot mijn leedwezen – erg beperkt, maar een kop Chinese thee zal mijn gerekte zenuwen goed doen!'
'Gerekte zenuwen?' vroeg heer Bommel verwonderd.
'Juist!' zei de grootvos. 'Gerekt! Als elastiek! Uitgetrokken! Verstaat u?'
'Ja, ja!' zei heer Bommel met ronde ogen. 'Hoe doet u dat? Waarom doet u dat?'
'Ach!' zei de grootvos met een kort lachje. 'Ik doe dat niet. Dat doen de omstandigheden! Het leven! De drukte! Altijd maar zaken, verstaat u? Van de een naar de ander! Vergaderingen, besprekingen, conferenties, reizen, trekken, denken, combineren, spelen met millioenen! Dàt is mijn leven! Druk! Zenuwen altijd gespannen! Ja, ja!'
'Ja, ja!' zei heer Bommel, en hij zuchtte diep. 'Dat is het grote werk, waarover men wel eens in boeken leest! Het moet héérlijk zijn. Ach ja, als Bommel voel ik dat aan, ik zou niets liever willen... maar ik heb niets omhanden!'
'Ach kom!' zei de grootvos verbaasd. 'Toen ik u zag, meende ik een Grootondernemer voor me te zien! Die vastberaden trekken, die stoere houding, dat bliksemende oog!'
Heer Bommel zwol enigszins. Hij keek Tom Poes veelbetekenend aan en een blijde lach kwam op zijn gelaat. 'Ik...' begon hij.
Maar de grootvos had een horloge voor de dag gehaald en slaakte een zachte uitroep.
'Parbleu!' mompelde hij. 'Over een uur moet ik bij de Nicolaus-Wegwerken zijn! Ik moet me reppen! Ons gekout heeft me verlaat!'

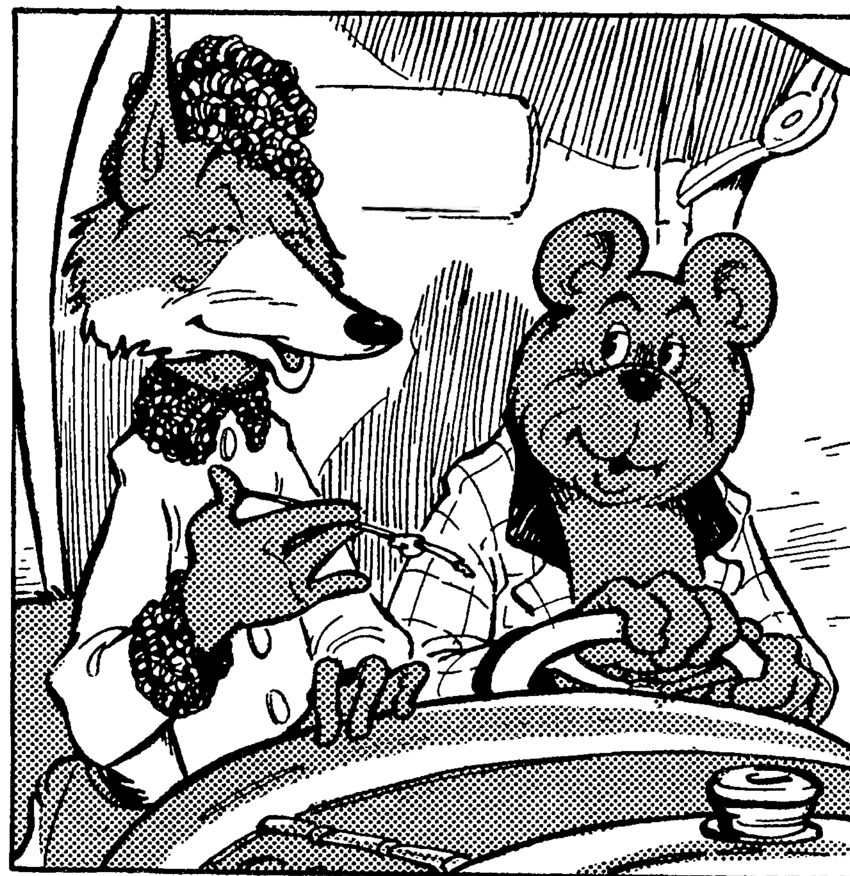

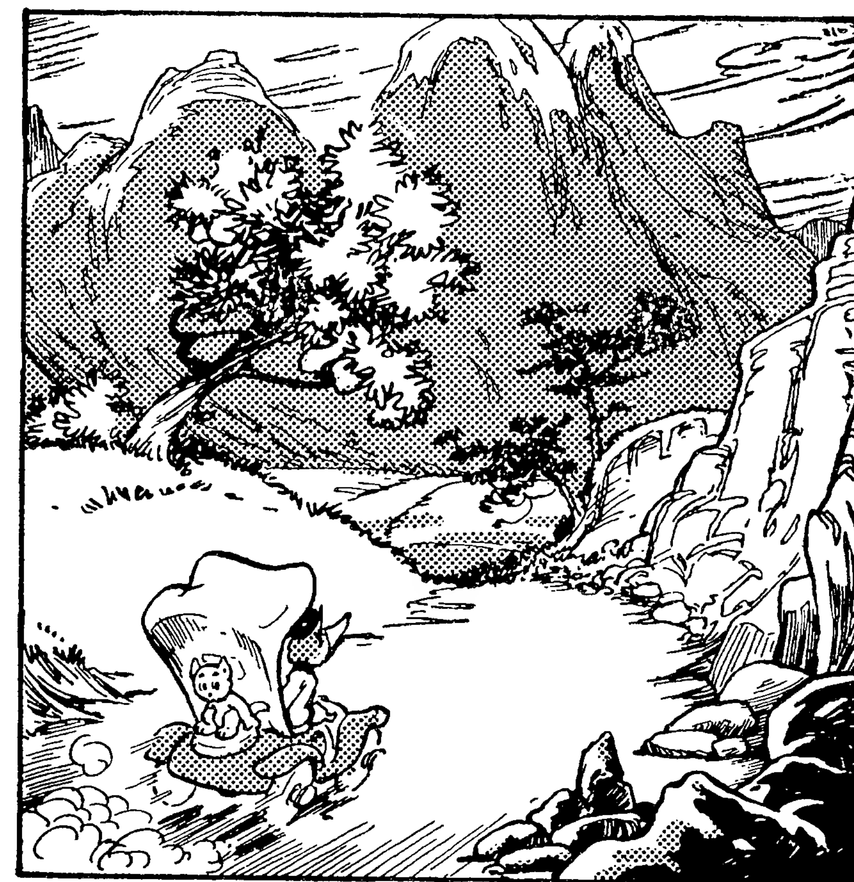

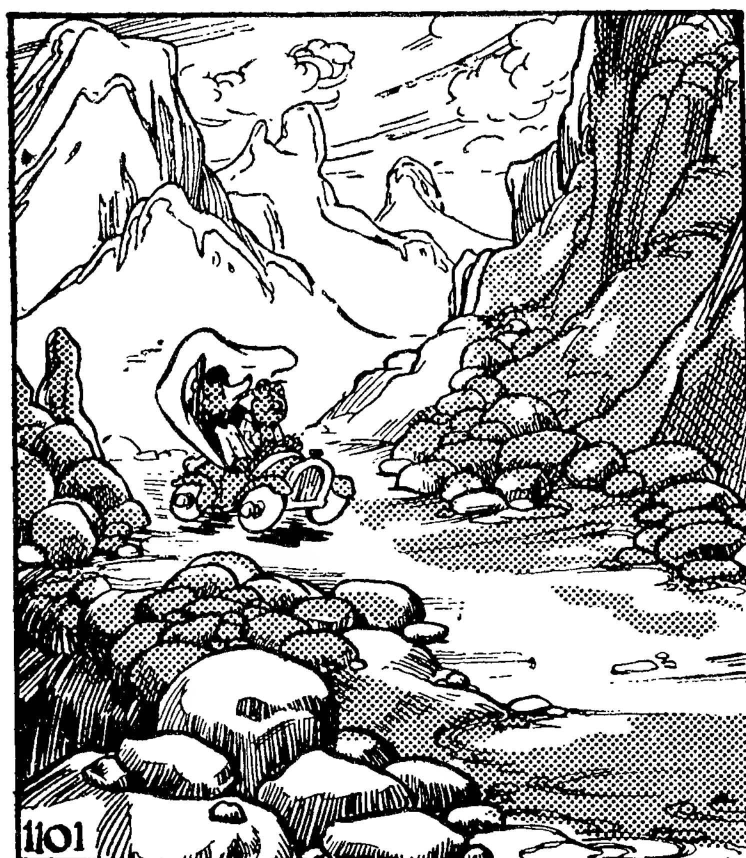
De grootvos stond op en liep met haastige schreden naar de uitgang. Hij had zó'n haast, dat hij vergat te betalen.
'Over een uur moet ik bij de Nicolaus-Wegwerken zijn!' mompelde hij. 'Ik had mijn chauffeur opdracht gegeven om op gene parkeerplaats op me te wachten tot vier uur. Maar ik zie, dat het bereids kwart óver geworden is! Parbleu! Ik vrees, dat hij reeds gegáán zal zijn! Wat te doen?'
'Kunt u niet met de trein gaan?' vroeg Tom Poes.
De grootvos stond stil en keek hem, pijnlijk getroffen, aan. 'Met de trein?' vroeg hij ongelovig. 'Zei u: met de trein?'
'Ja?!' zei Tom Poes. 'Is dat vreemd?'
'Hoe kan ik, grootvos Nicolaus, met een trein reizen?' vroeg de ander. 'Men zou fluisteren: 'Nicolaus reist met de trein! Zijn ondernemingen schijnen slecht te gaan!' Op de beurs zou de kreet de ronde doen: "De Nicolauswerken gaan slecht! De grootvos reist per trein!" De aandelen zouden kelderen, grote ondernemingen zouden failliet gaan en een wereldcrisis zou voor de deur staan! Verstaat u?'
'Ja, natuurlijk!' riep heer Bommel, die intussen met de kellner had afgerekend.
'Hoe kan je zo dom zijn, Tom Poes?'
'Ik zie,' vervolgde de grootvos, 'dat mijn chauffeur inderdáád weggereden is! De grijze Rolls Royce-Sedan staat er niet meer! Wat te doen!'
'Eh... misschien...,' zei heer Bommel verlegen, '...misschien zou u... als u wilt... eh... ik zou u misschien kunnen brengen in mijn oude Schicht! Het zou me een genoegen zijn!'
'Zéér vriendelijk!' zei grootvos Nicolaus. 'Ik heb geen andere keus, vrees ik! Komaan, ik zal van uw aanbod gebruik maken!'

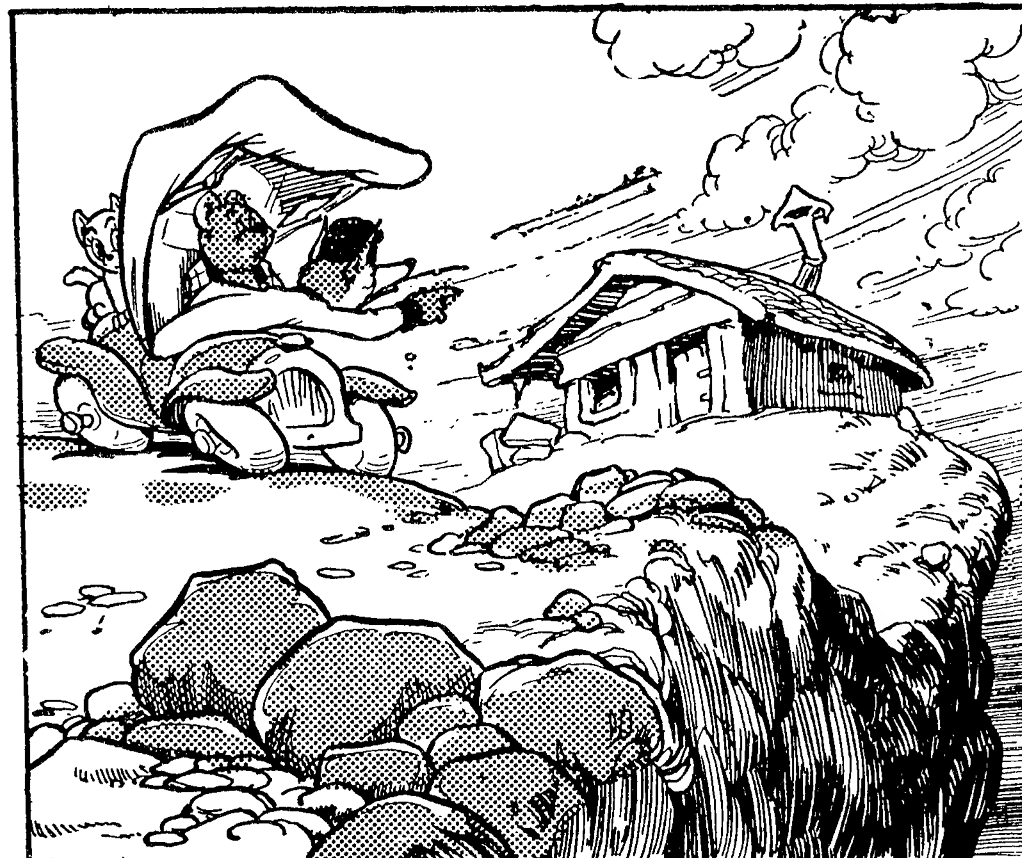
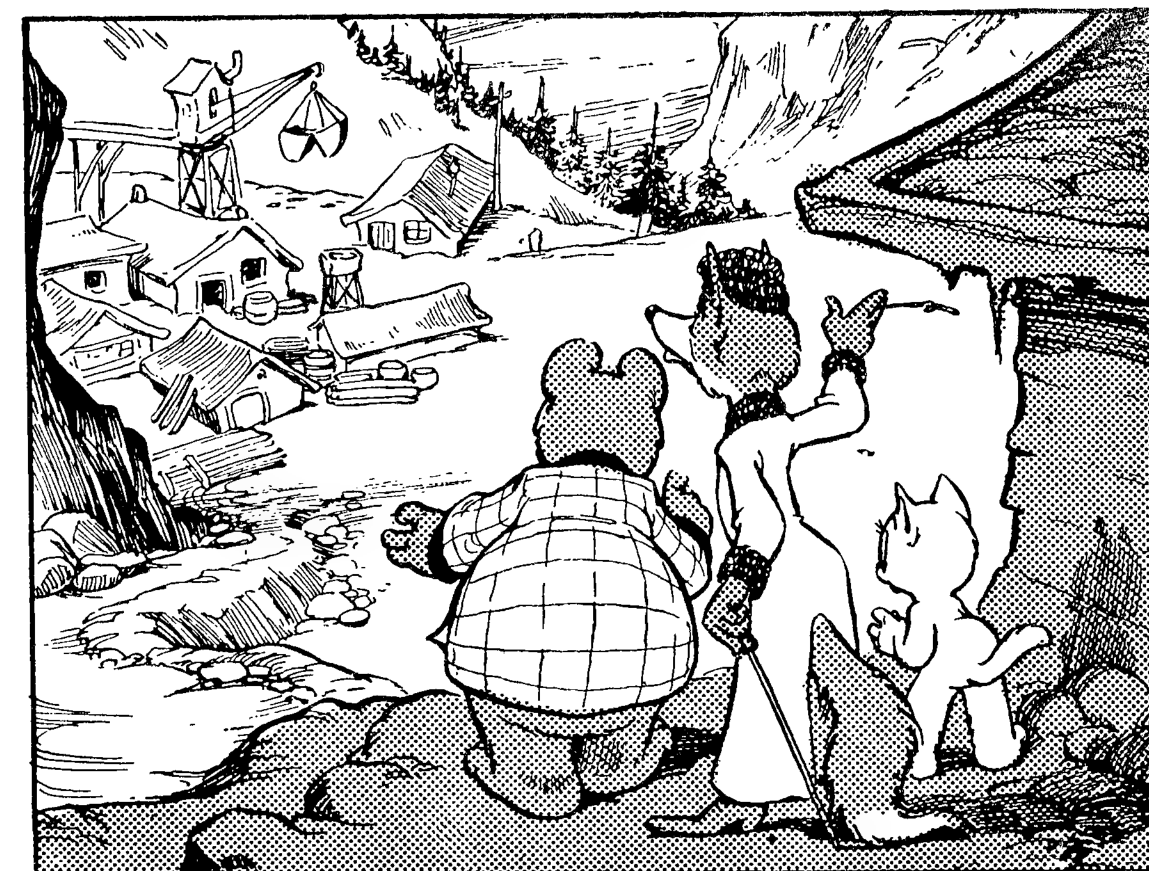

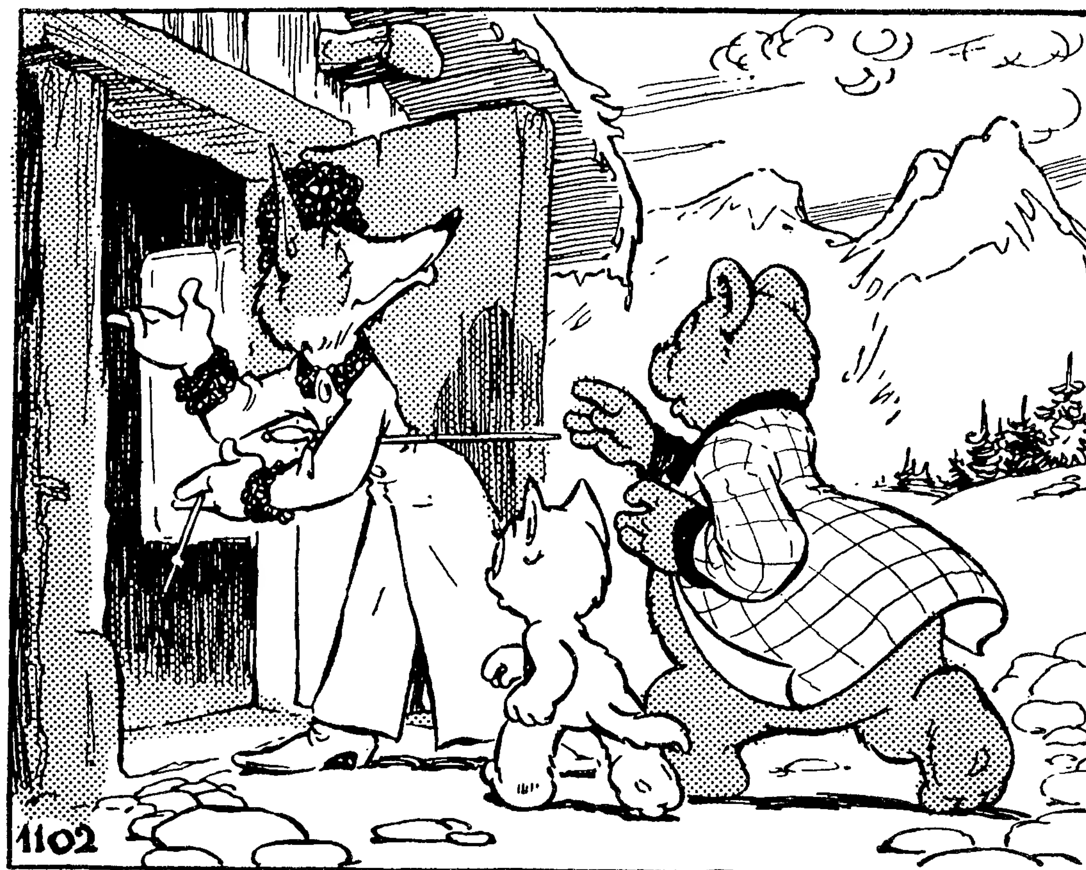

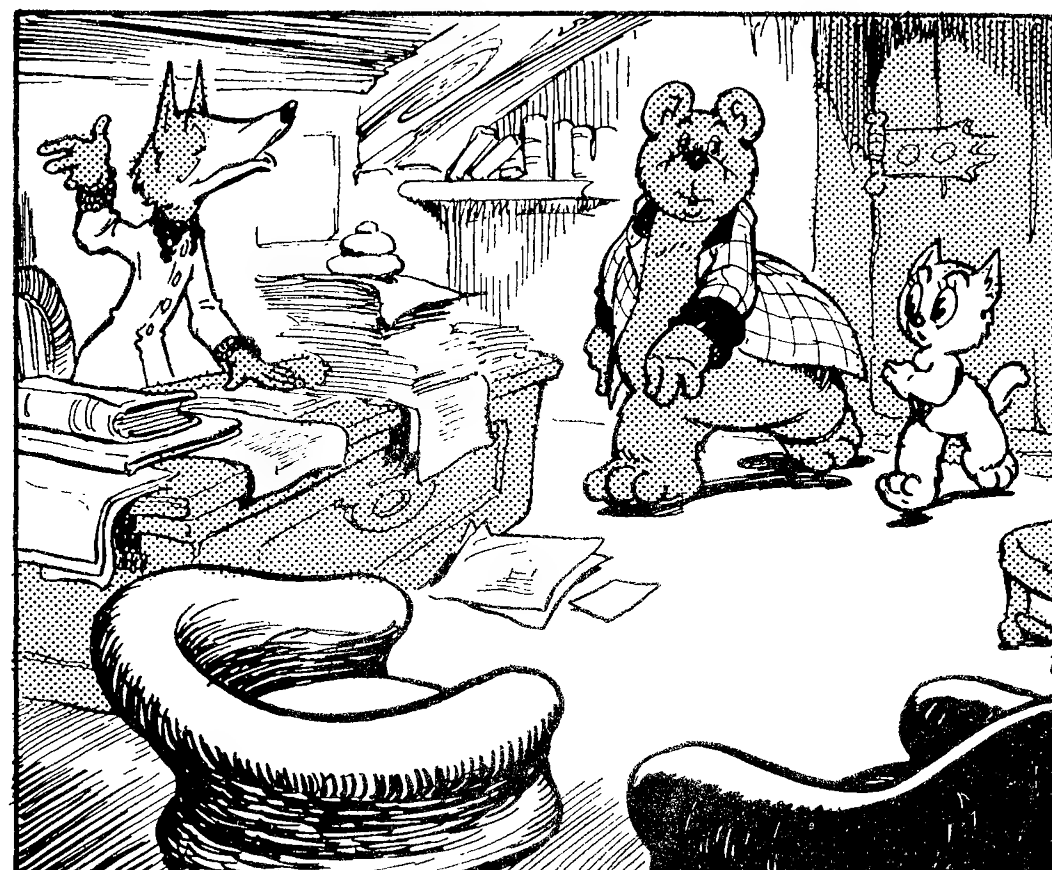
'Het zal me een eer zijn om u naar de Nicolaus-Wegwerken te brengen!' zei heer Ollie, terwijl hij het portier van de Oude Schicht open hield. 'De auto is een beetje klein – hij is nog èrg goed, hoor! Maar hij is toch wel wat klein! Maar als Tom Poes achterop gaat zitten en als u een beetje opzij gaat, gaat het best!'
'O, het gaat wel, het gaat wel!' zei de grootvos minzaam. Hij schoof in de hoek en snoof. 'Een vreemde geur verspreidt uw voertuig!' merkte hij op.
'Dat is levertraan!' zei heer Bommel trots. 'Ik onderhoud de wagen zèlf, als u begrijpt, wat ik bedoel. En met levertraan houd ik hem jong!'
'Aardig!' zei de grootvos. De rest van wat hij zei, ging verloren in het lawaai van de startende motor. Heer Bommel schakelde en schoof handig de parkeerplaats af.
'Waar moet ik u heen brengen?' vroeg hij. 'Het is natuurlijk erg dom van me maar ik weet niet, wáár de Nicolaus-Wegwerken zijn!'
'Aha!' zei de grootvos, de wenkbrauwen optrekkend. 'Weet u de Zwarte Bergen, die in het Oosten liggen? Nu, aan de rand van het gebergte ligt mijn Werkkamp. Ik ga een weg aanleggen, dwàrs door de bergen heen en dwars door het onbekende gebied daar achter. Een grote onderneming, mijn waarde! Een onderneming van historische betekenis! Het nageslacht zal er dankbaar voor zijn!'
'Ja, ja!' zei heer Bommel onder de indruk. 'Tjonge! De Zwarte Bergen! Ik heb daar wel eens van gehoord. Men beweert, dat daar nog Reuzen en Draken wonen! Onzin, natuurlijk, maar eh... hm!'

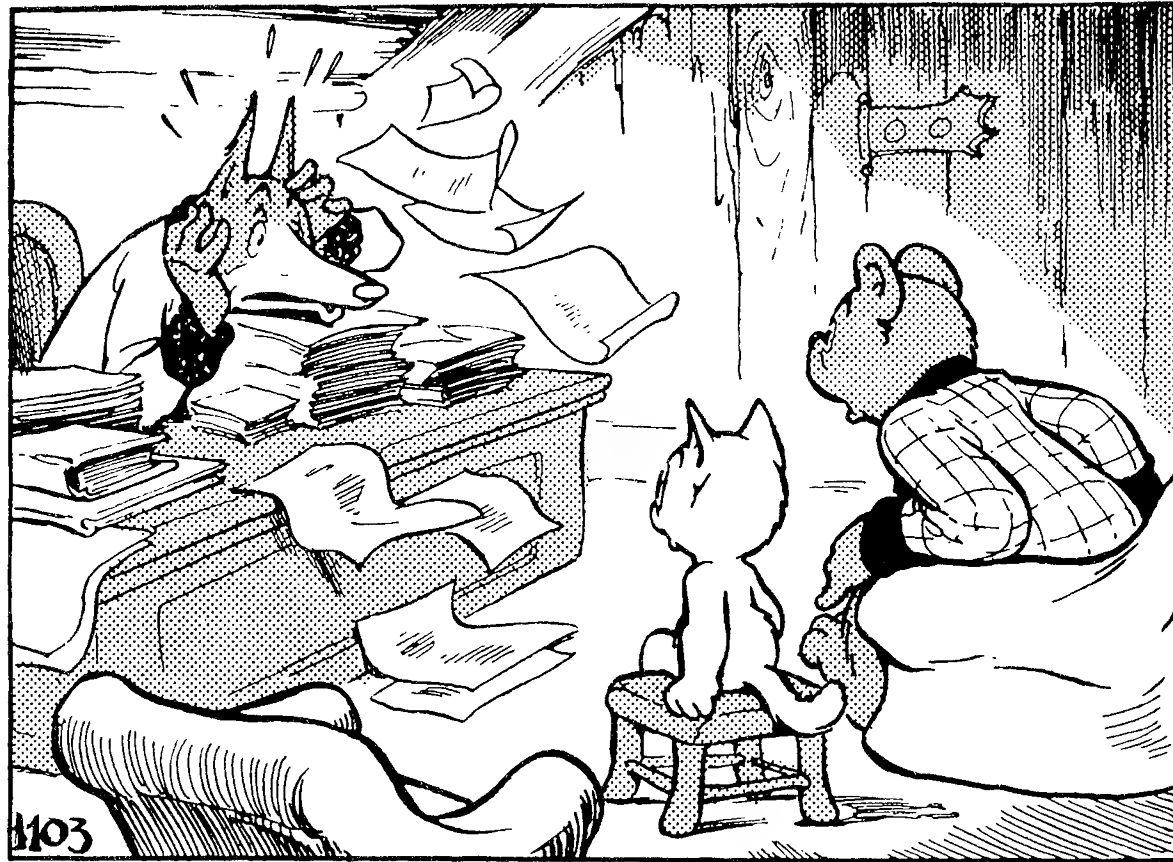

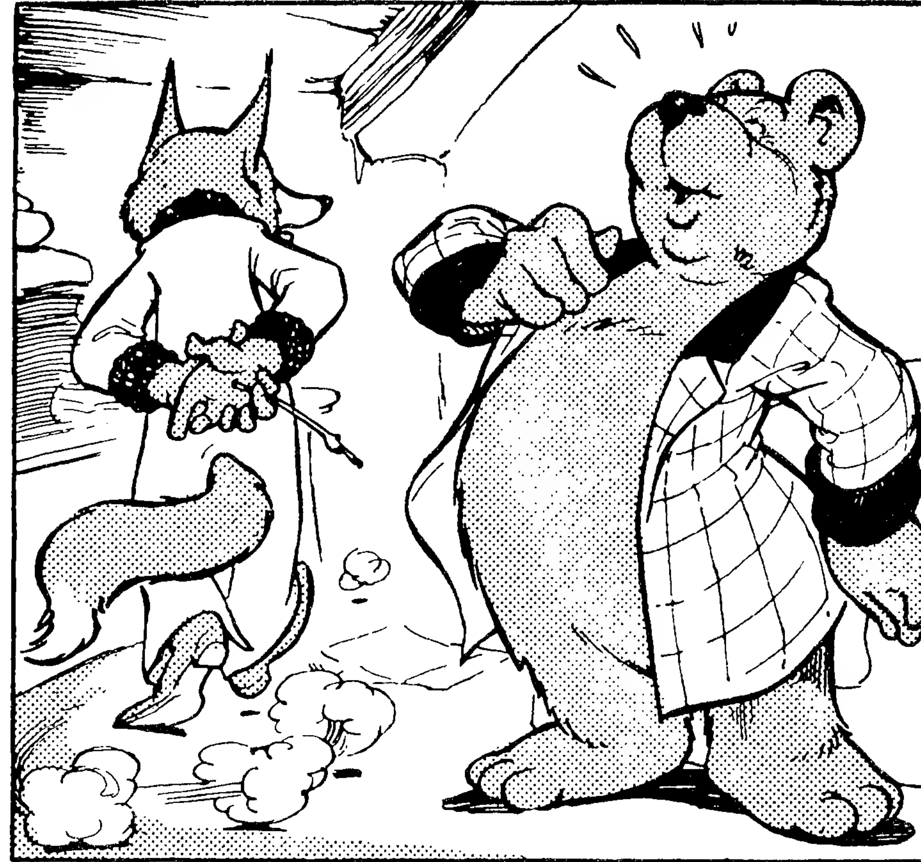
De Oude Schicht reed nu met grote snelheid door een woeste en verlaten landstreek en de voorlopers van de Zwarte Bergen waren al duidelijk te merken in het stijgen en dalen van de weg.
'Het is een schone taak om een weg door dat woeste gebied aan te leggen!' zei de grootvos peinzend. 'Denk eens aan, wat zo'n weg betekent! Eindelijk zal de beschaving naar de andere kant van de Zwarte Bergen gebracht kunnen worden. Eindelijk zal er verkeer naar het Oosten ontstaan! We zullen nieuwe ontdekkingen doen, we zullen de wereld weer een stap vooruit gebracht hebben!'
'Ja, ja!' zei heer Bommel, vol bewondering, 'dàt is pas een grote Onderneming! Een Bommel waardig, als u begrijpt wat ik bedoel! Maar denkt u, dat er eh... dat er echt nog draken en reuzen en dwergen en zo in die Zwarte Bergen huizen?'
'Wie zal het zeggen?' mompelde de grootvos. 'Men kletst zo veel! Maar hier zijn we er! Gindse hut is mijn directie-keet! Stopt u maar!'
Heer Bommel bracht de Oude Schicht tot staan bij een bouwvallig optrekje, dat aan de rand van een diepe kloof lag en Tom Poes klauterde, stijf van het zitten, van zijn ongemakkelijke plaats af. Nieuwsgierig volgde hij de anderen naar de rand van de afgrond en toen zag hij, beneden zich, een grote verzameling loodsen en hutten liggen. Een stijl pad voerde omlaag naar de vreemde nederzetting.
Het Kamp van de Nicolaus-Wegwerken!' zei de grootvos trots. 'Een Grote en Gewaagde onderneming, mijne heren!'
Nu, dat was het, dat zou blijken...

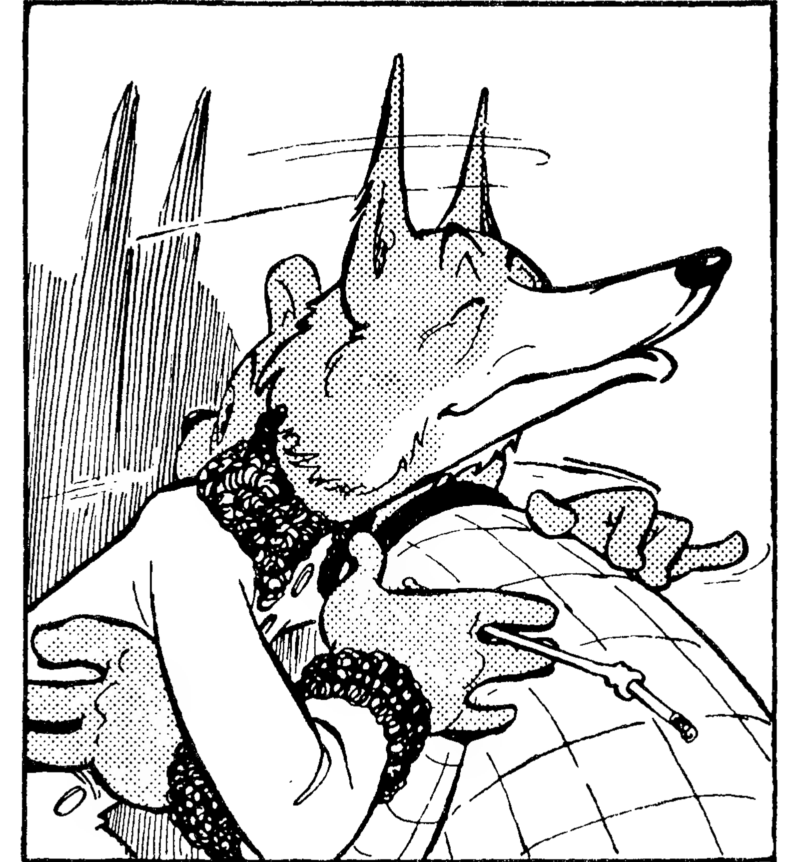

'Het Nicolaus-Kamp!' zei de grootvos kort, terwijl hij naar de verzameling hutten beneden wees. 'Hier ben ik bezig historie te maken. Het is jammer dat de avond nu valt – het werk is bereids stil gelegen en de aardige trekjes zouden u in de duisternis ontgaan. Maar blijf hier vannacht als mijn gasten, dan zal ik u morgen rondleiden!'
Met deze woorden opende hij de deur van de directiekeet en liet zijn gasten binnen treden.
'Héél vriendelijk van u!' zei heer Ollie. 'Het lijkt me erg interessant om het werk van een groot Iemand gade te slaan, wat jij, Tom Poes?'
'Ja, zeker!' zei Tom Poes, 'èrg interessant!'
'Gaat u zitten!' zei Grootvos Nicolaus. 'Sta mij toe, dat ik even de binnengekomen post doorneem. Het is ontstellend, hoe de schrifturen zich opstapelen als ik even weg ben! Soms ben ik bang, dat het me te veel wordt. Immer word ik voortgedreven door mijn beslommeringen! Praw! Verschoon me ene wijle!'
Heer Ollie liet zich in een stoel zakken en keek met bewonderende blikken naar de technische tekeningen en blauwdrukken die de wanden sierden. Hij zuchtte diep en maakte zich gereed om iets te zeggen, toen hij opgeschrikt werd door een uitroep van de druk lezende grootvos.
'Parbleu!' riep de grootondernemer. 'Een telegram! Ach Kom, kom! Hoe pijnlijk. Welk een verwikkeling!'
'Is er iets ergs?' vroeg heer Ollie. 'Is het een naar telegram?'
'Ik word dringend naar mijn Olieboringen in Midden Gambië geroepen!' zuchtte de grootvos. 'Wat nu te doen met mijne doening hier?'

'Parbleu! Wat te doen?' mompelde grootvos Nicolaus. 'Ik moet onmiddellijk naar mijn Olieboringen in Midden-Gambië en ik kan hier niet gemist worden. Ploeg drieënveertig is op een ertslaag gestoten en ploeg vijfennegentig vraagt zandzuigers! De dynamietploeg staat morgen voor uitloper acht en... Ach! Welk een verwikkelingen! Niet te bevroeden!'

De getroffen grootondernemer stond op en begon gejaagd de hut op en neer te lopen.

'Wat te doen?' mompelde hij. 'Het werk hier stil leggen? Dit werk van Beschaving en Cultuur laten eindigen vóór het goed en wel begonnen is? Ach! Praw! Was er maar een betrouwbaar en doortastend iemand te vinden, die hier leiding zou kunnen geven! Een Werker! Een werker! Hoe graag zou ik hem tot mijn vennoot maken!'

Heer Bommel was opgestaan. Zijn ademhaling ging zacht fluitend en zijn ogen fonkelden.

'Ik... eh... ahum... hum!' sprak hij.

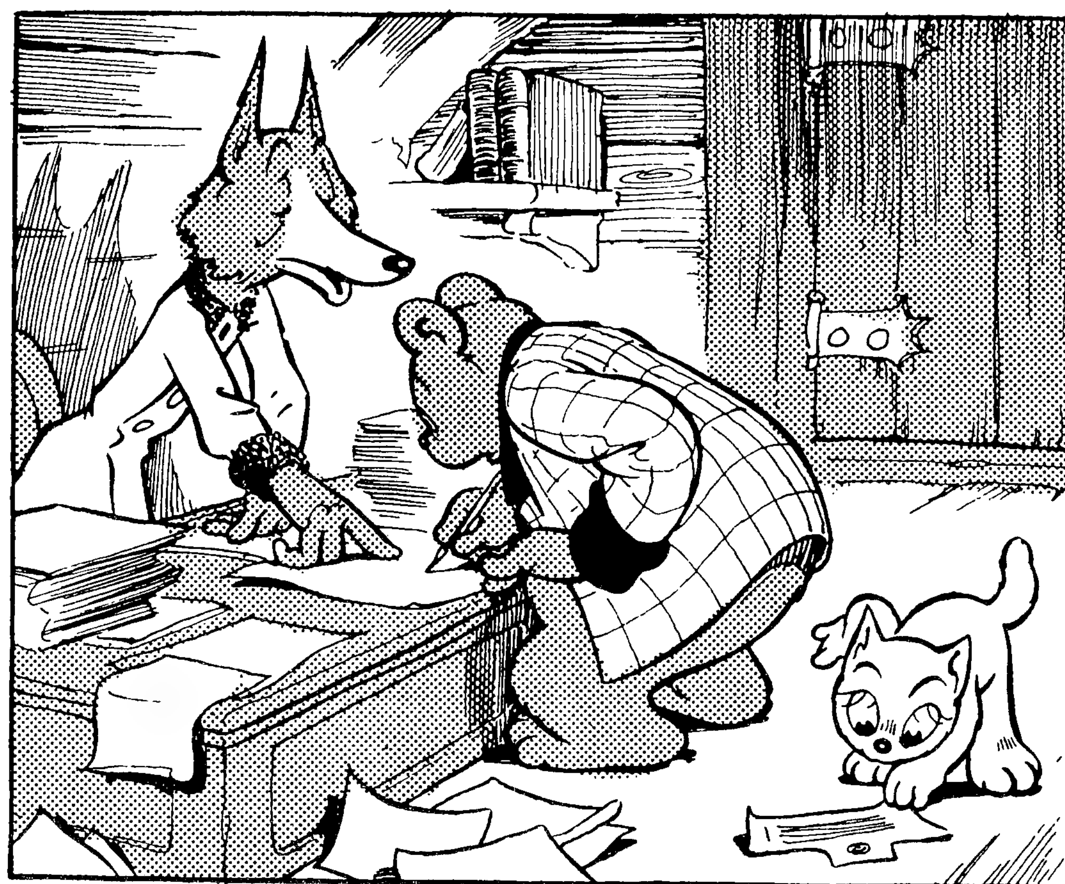
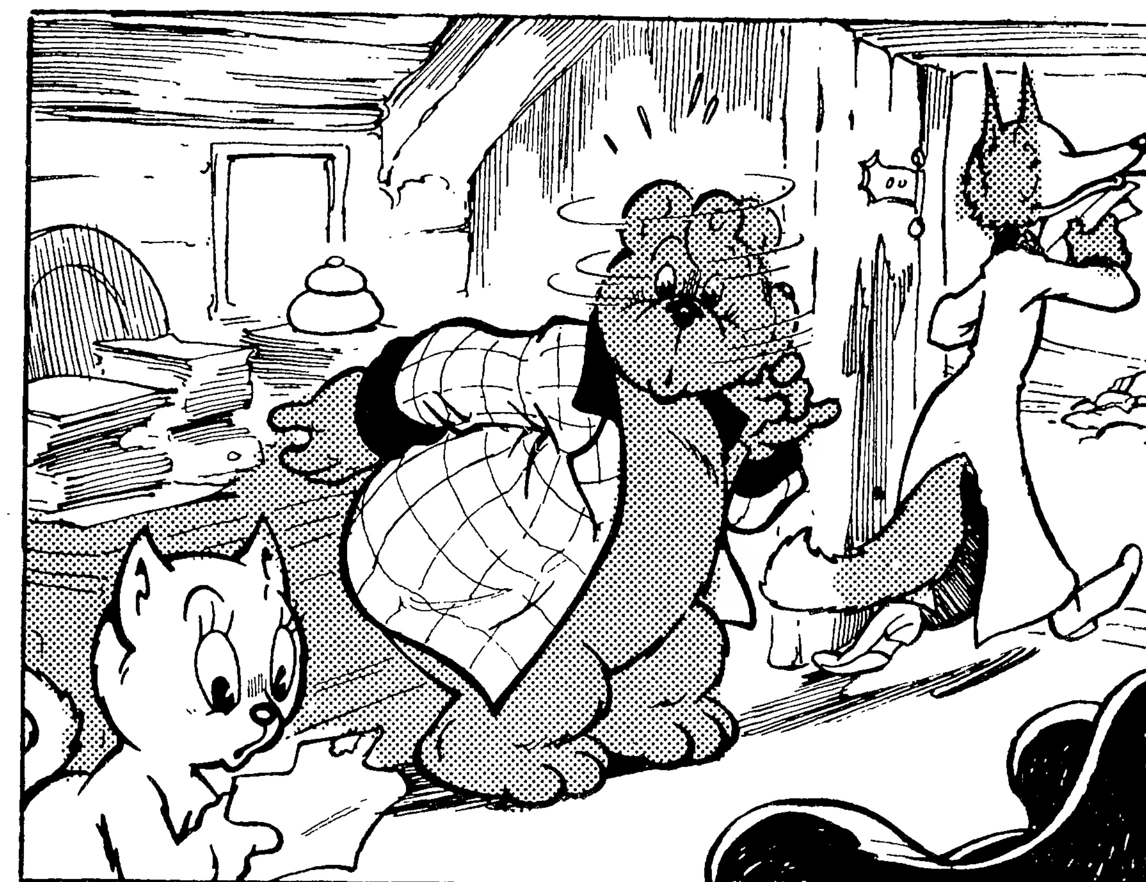
De grootvos hield zijn slepende passen in, draaide zich om en keek hem aan.

'Weet gij bijgeval zo iemand?' vroeg hij.

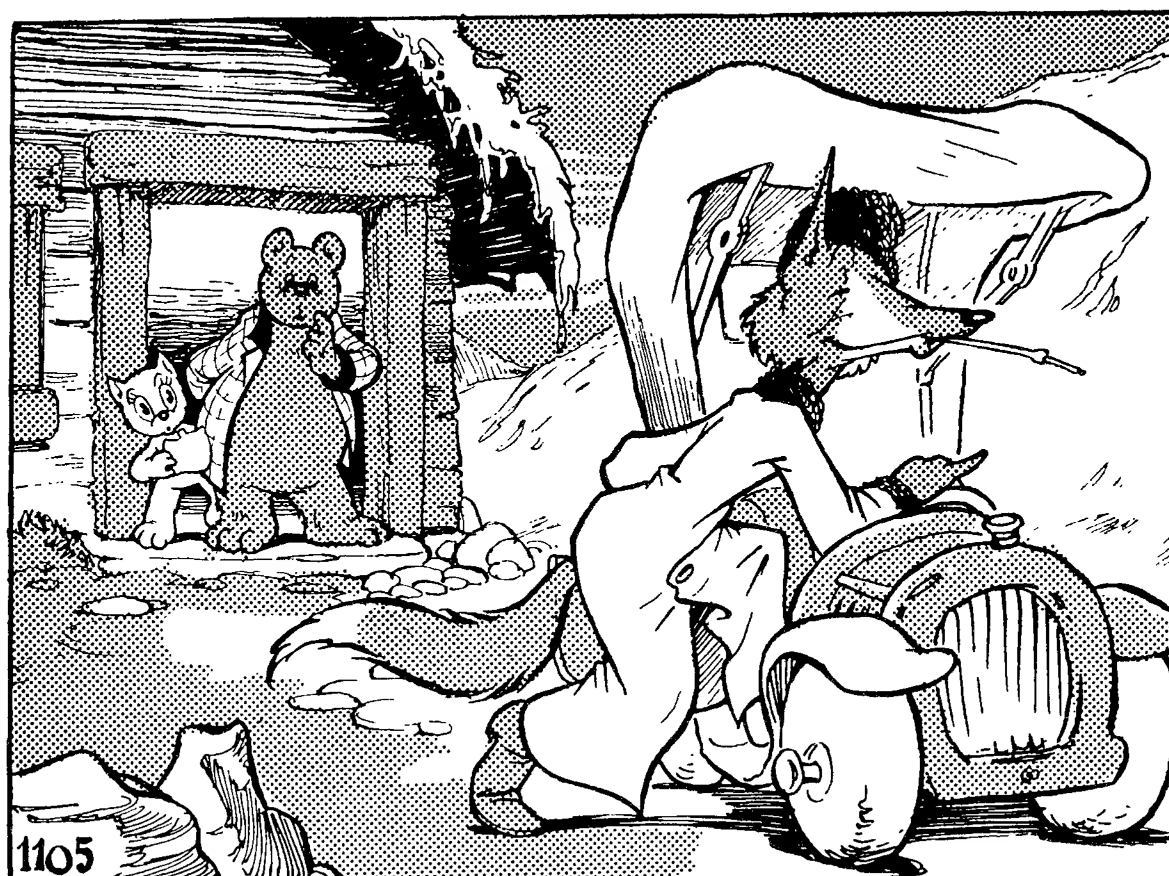
'Ja!' riep heer Bommel. 'Ik... eh... ik bedoel eh... die Grootwerker... eh... om leiding te geven en zo... eh... die Cultuurvernoot... juist, ja... eh... die Iemand ben **Ik** bedoel ik, als u begrijpt wat ik bedoel!'

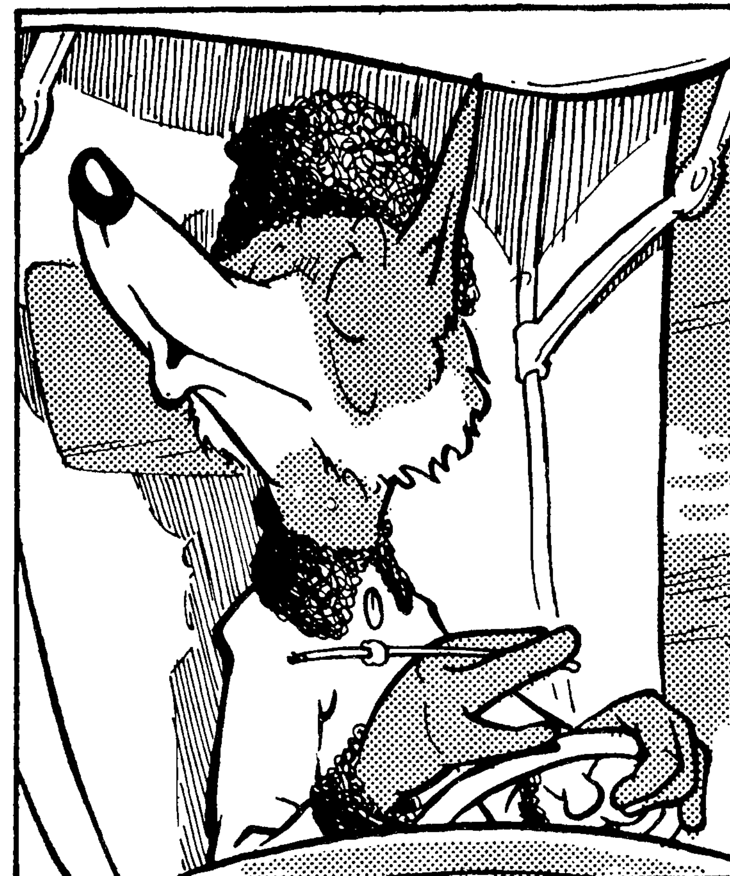
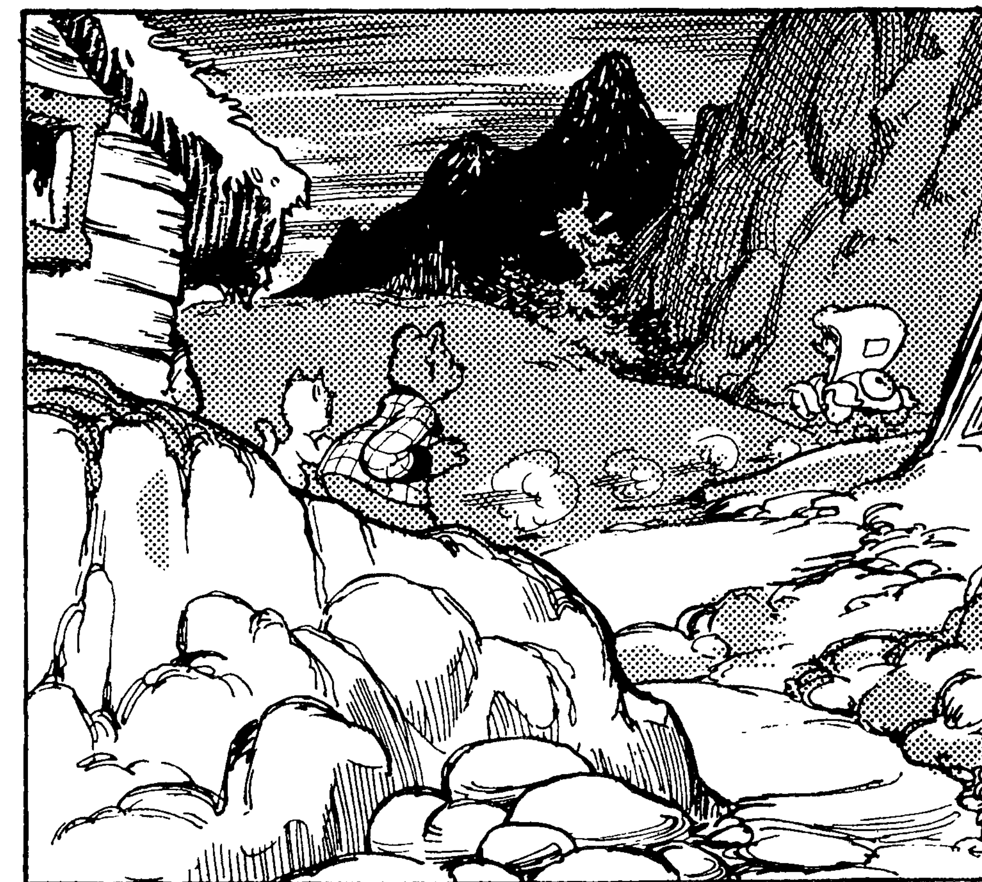
'Gij!' kreet de grootvos. 'Gij wilt hier de leiding op u nemen!? Parbleu! Praw! Welk een geluk! Gij zijt de juiste man op deze plaats! Hoe dank ik u! Laat mij u omhelzen! Broeder Bommel!'

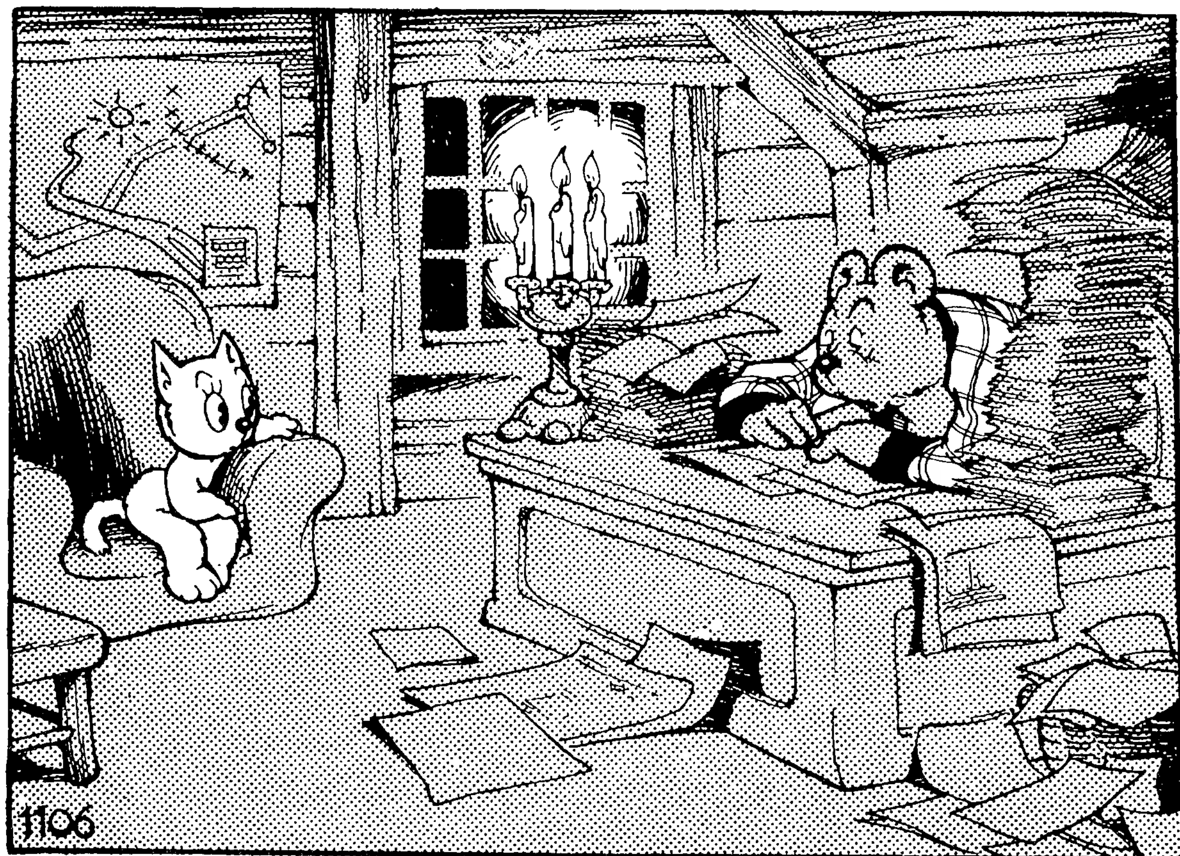

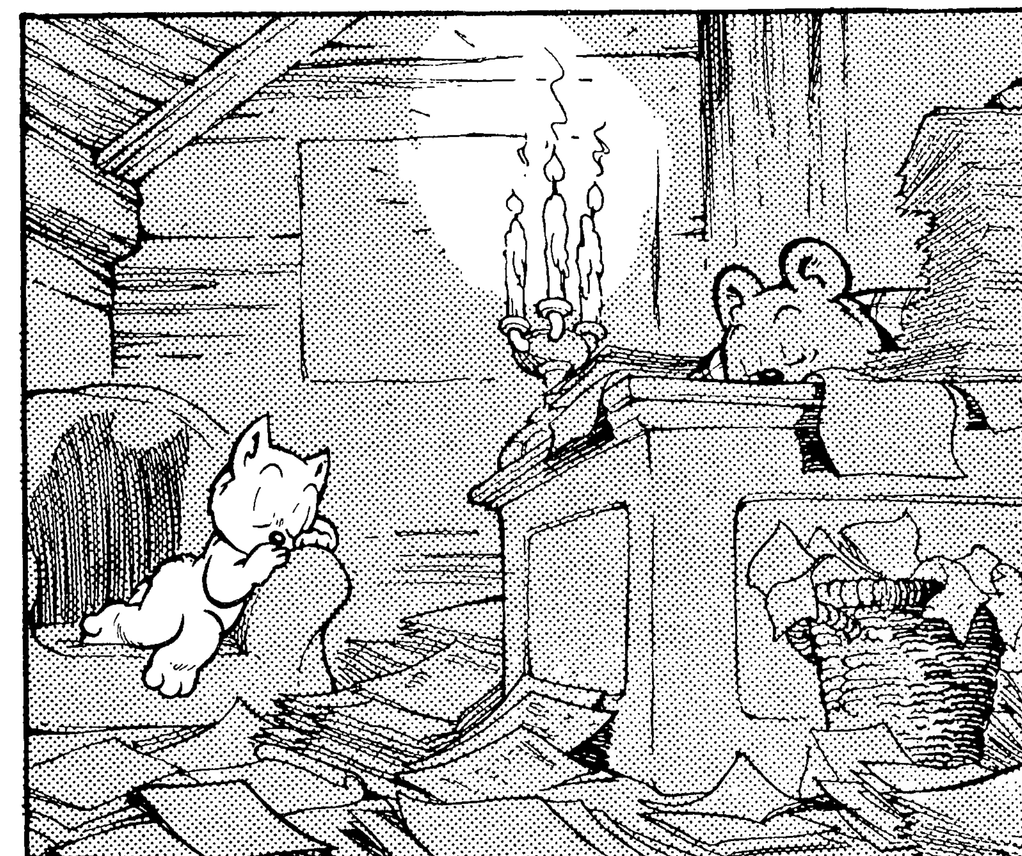
'Gij wilt dus mijn plaats hier innemen en leiding geven aan het Nicolaus-Wegwerk?' vroeg de grootvos. 'Praw! Ge maakt me zéér gelukkig! Laten we – met uw welnemen – deze aangelegenheid onmiddellijk afhandelen! We zullen een contractje maken – een kleinigheid, die niets betekent. Wij Grootondernemers behoeven niet door contracten gebonden te worden, Doch, helaas de wet eist het!'
'Ja, ja!' riep heer Bommel, blij lachend, 'geef maar op, heer grootvos, ik zal wel tekenen!'
'Wat staat er in dat contract?' wilde Tom Poes weten.
'Ach, niets bijzonders!' mompelde de grootvos, Tom Poes een koele blik toewerpend. 'Heer Bommel neemt op zich om dit grote werk te voltooien. Een weg, Oostwaarts, dwars door de Zwarte Bergen heen. Hij geeft zijn gehele vermogen als onderpand, maar dat is maar bij wijze van spreken natuurlijk! Haha!'
'Ja, ja, natuurlijk!' riep heer Ollie, 'hahaha!'
'Als het werk voltooid is,' vervolgde de grootvos, 'zullen we de winst delen. In het ondenkbare geval, dat heer Bommel het niet klaar speelt, krijg ik zijn kapitaal; dat laatste is maar een zegswijze natuurlijk, het betekent niets!'
'Nee, natuurlijk niet!' riep heer Ollie, 'het betekent niets!' En hij ondertekende het contract haastig. Tom Poes had intussen het telegram opgeraapt, dat de grootvos had laten vallen. Je weet wel, het telegram, waarin stond, dat grootvos Nicolaus onmiddellijk naar zijn olieboringen in Midden-Gambië moest komen. 'Wacht eens even!' riep Tom Poes verbaasd.

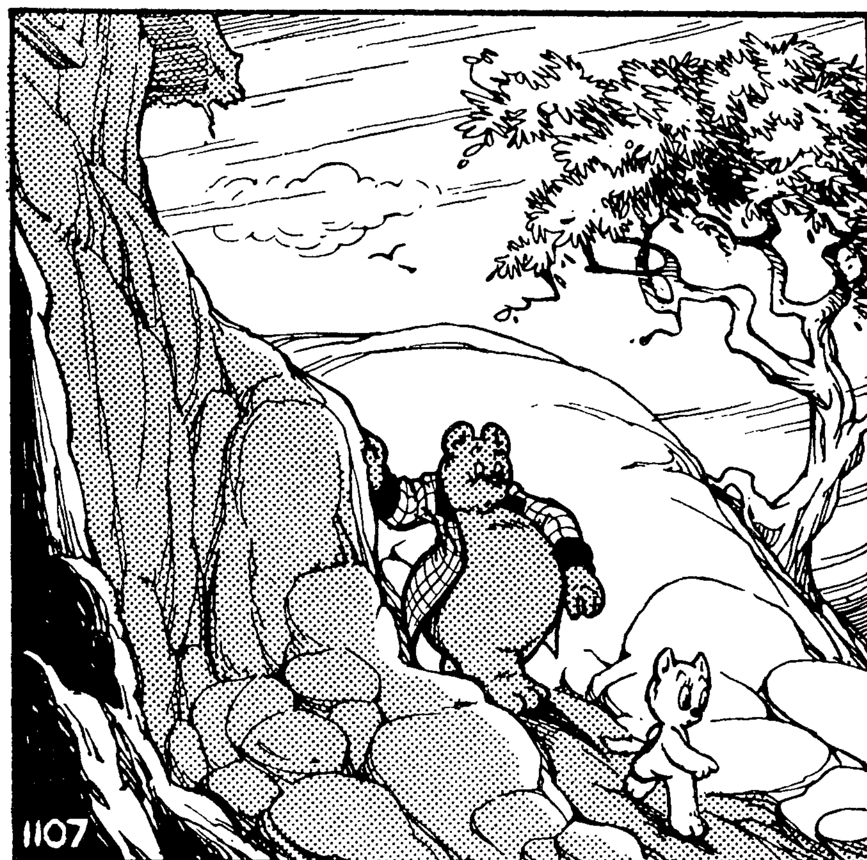

Grootvos Nicolaus slenterde de deur uit en beklom de Oude Schicht. 'Met uw goedvinden leen ik uw oud benzinevoertuig!' sprak hij. 'Gij, heer Bommel, zult het voorlopig te druk hebben om te gaan rijden, bevroed ik!'
'Ja, ja, zo is het!' riep heer Bommel. 'Ik ben een bezet Grootondernemer, heer Nicolaus: Het Grote Werk eist me op, als u begrijpt, wat ik bedoel! Werken en nog eens werken! Neem gerust mijn auto, hoor! u hebt haast, geloof ik!'
'In het telegram stond, dat ik onmiddellijk verwacht werd!' zei de grootvos, de motor startende.
'Wacht even!' riep Tom Poes, 'u hebt dat telegram laten vallen! En toen heb ik het opgeraapt!'
'Voortreffelijk!' zei de grootvos goedkeurend, 'ik houd van ordelijke, jonge lieden! En nu moet ik heus gaan!'
'Maar...,' riep Tom Poes, 'toen ik het opraapte heb ik het per ongeluk gelezen!' 'Welnu?' vroeg de Grote Ondernemer, koeltjes de wenkbrouwen fronsend.
'Er staat helemaal niet in, dat u naar Midden-Gambië moet komen!' riep Tom Poes uit. 'En er staat ook niets in over olieboringen! Er staat alleen maar in: Verdere leveringen worden niet gedaan! Eerst betalen!! Dàt staat er!'
'Laat dit u een les zijn om nimmer de post van anderen te doorsnuffelen!' zei de grootvos. 'Dat geeft alléén maar teleurstelling en verdriet! En nu: Vaart wel!'
Hij schakelde in en reed weg. Heer Bommel staarde hem verwezen na en streek over zijn schedel.
'Ik begrijp het niet!' mompelde hij. 'Waarom zei hij, dat er in het telegram stond, dat hij weg moest, terwijl er iets anders in stond?'
'Ik weet het niet!' zei Tom Poes. 'Maar ik heb er wel een vermoeden van, Heer Ollie!'

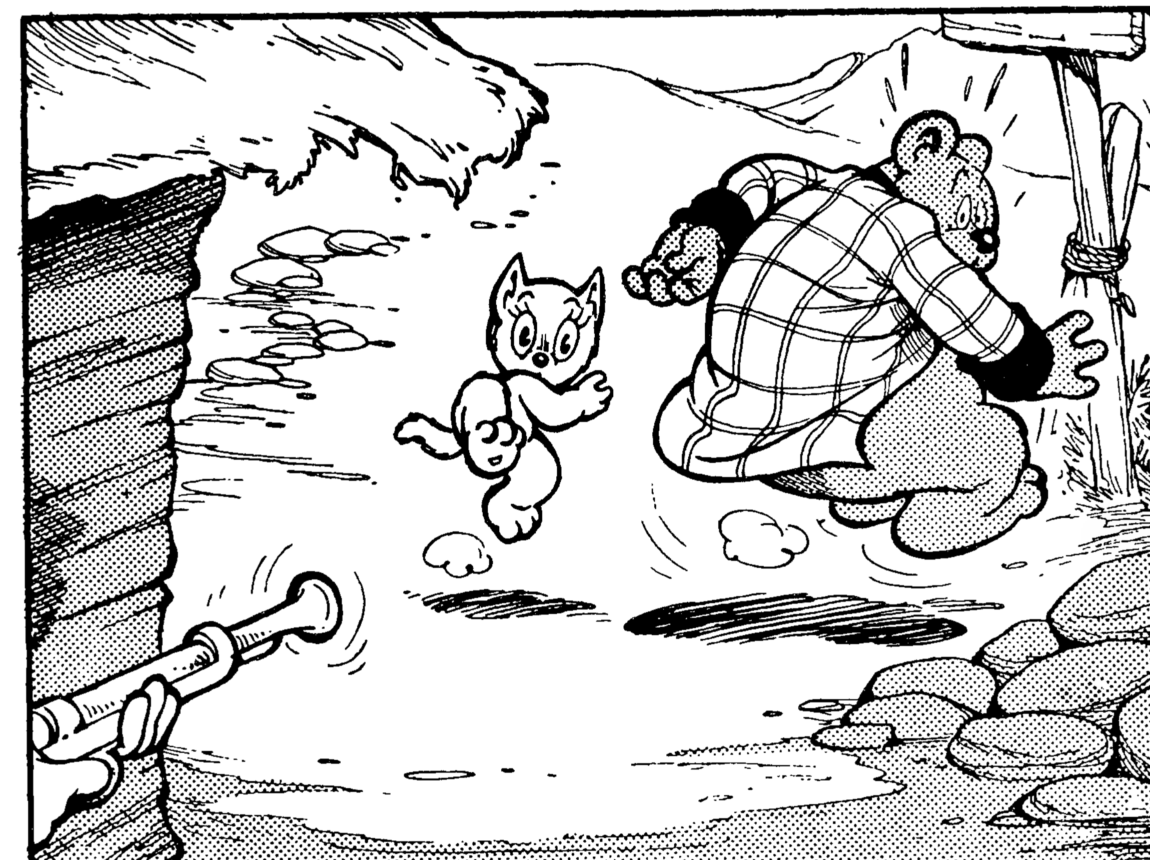

De schemering was intussen gevallen en heer Bommel stak een kaars aan.
'Ik moet aan het werk, jonge vriend!' sprak hij. 'Ik ben nu een van die Grote Figuren, die later in de geschiedenis-boekjes genoemd zullen worden! Olivier B. Bommel, de Bouwer, zal men mij noemen! De heer, die de grote weg naar het Oosten aanlegde – de Bommelweg, als je begrijpt, wat ik bedoel!'
'Ja, ja!' zei Tom Poes. 'Dat zult u wel moeten doen, want anders bent u uw hele vermogen kwijt! Dat contract met die grootvos liegt er niet om, heer Ollie!'
'Hm!' zei heer Bommel. 'Stoor me niet! Ik ga aan het werk! Eens even kijken... eh... wat moet ik éérst doen?'
'Ik weet het niet!' zei Tom Poes. 'Ik heb nog nooit een weg aangelegd! Maar ik ben ook geen grootondernemer, zoals u!'
'Nee, dat is waar!' zei heer Bommel glimlachend. Maar toen betrok zijn gelaat. Hij wendde zich tot Tom Poes en keek hem scherp aan. 'Ik hoop, dat je niet meent grappig te zijn, jonge vriend!' sprak hij streng. 'Daar houd ik niet van! Ga nu maar slapen, dan kan ik opschieten!'
Tom Poes sloot gehoorzaam de ogen en heer Bommel boog zich ijverig over de stapels papieren op het bureau van de grootvos en begon te lezen. Tot zijn grote verbazing waren het echter geen plannen of berekeningen voor het aanleggen van de weg, nee, het waren niets dan onbetaalde rekeningen en aanmaningen en dwangbevelen!
Na enkele uren liet hij vermoeid het hoofd zinken en sloot de ogen.
'Het valt niet mee, een Grote Figuur te zijn!' mompelde hij, voor hij in slaap viel...

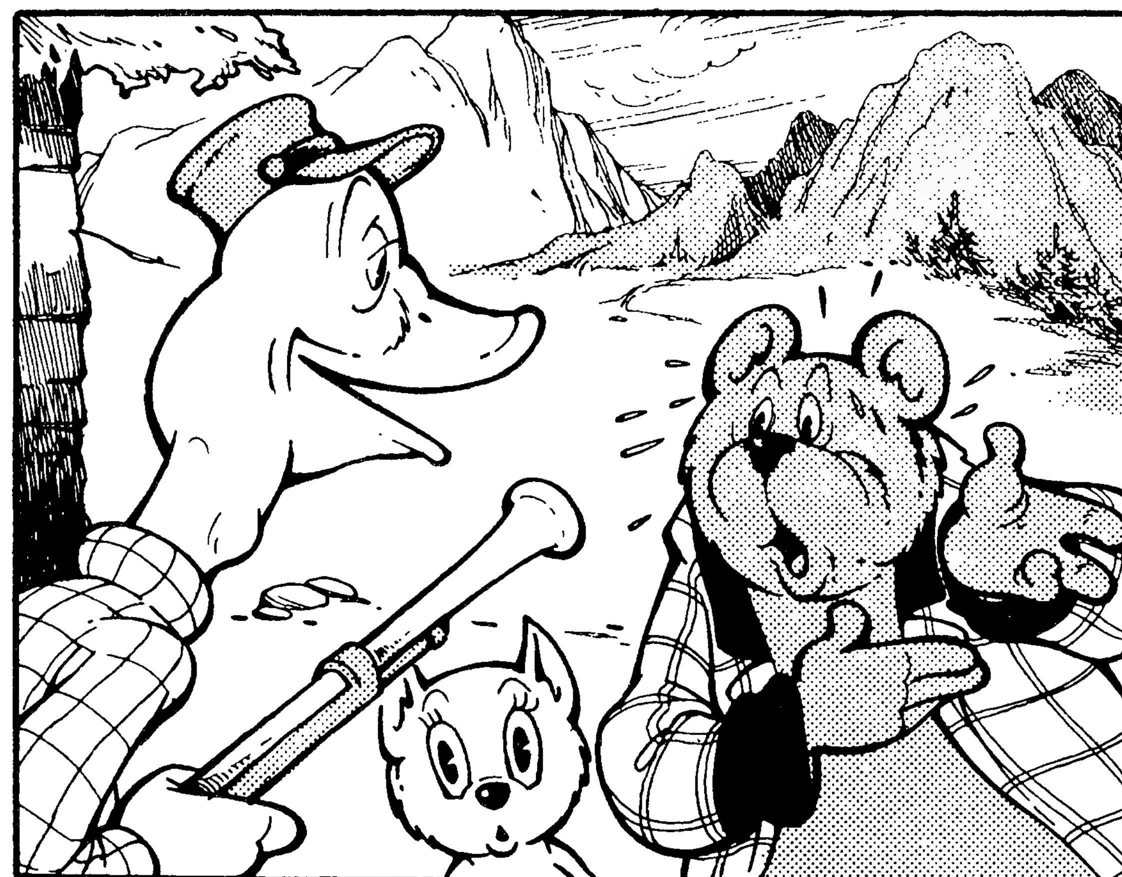

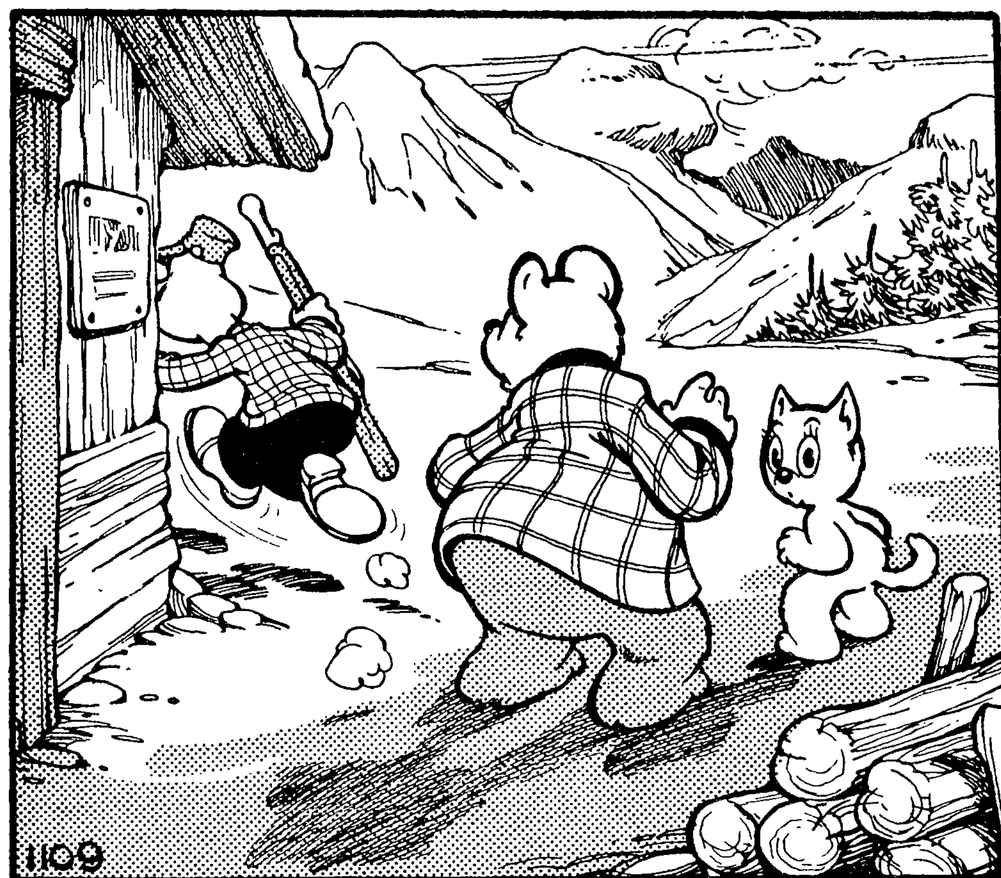
De volgende morgen waren heer Bommel en Tom Poes al vroeg bij de hand. Na een karig ontbijt, dat ze in een kast gevonden hadden, begonnen ze het steile rotspad af te dalen, dat naar het kamp voerde.
'Het is goed om er vroeg bij te zijn!' sprak heer Ollie, al dalende. 'Dat is een goed voorbeeld voor de werklieden. Ja, ja, als Ondernemer van zo'n Groot Werk moet men voorop gaan, als je begrijpt, wat ik bedoel, Tom Poes. Men moet de achting van zijn werklieden weten te krijgen! Streng, doch rechtvaardig moet men rondgaan. Hier een goedkeurend woord – daar een terechtwijzing. Met een milde glimlach moet men een korte uitleg geven, als er iets niet begrepen wordt. Men moet zèlf een hamer of een schop weten te hanteren en met een enkele rake klap een weigerachtige machinerie op gang weten te brengen!'
'Ja, ja!' zei Tom Poes.
'Maar hier zijn we er!' vervolgde heer Bommel, stilstaande voor een bord, waarop met grote letters te lezen was: 'Nicolaus-Wegwerken. Verboden toegang voor onbevoegden!'
Heer Ollie trok een potloodje uit zijn binnenzak en begon dit opschrift door te strepen om het te kunnen veranderen in 'Bommel-Wegwerken'. Op dat moment klonk er echter een geluid van achter een hut. Een groot, ouderwets geweer werd om een hoek gestoken en een boze stem riep: 'Héla! Wat moet dat?! Handen omhoog, of ik schiet! Jullie zijn onbevoegden!'

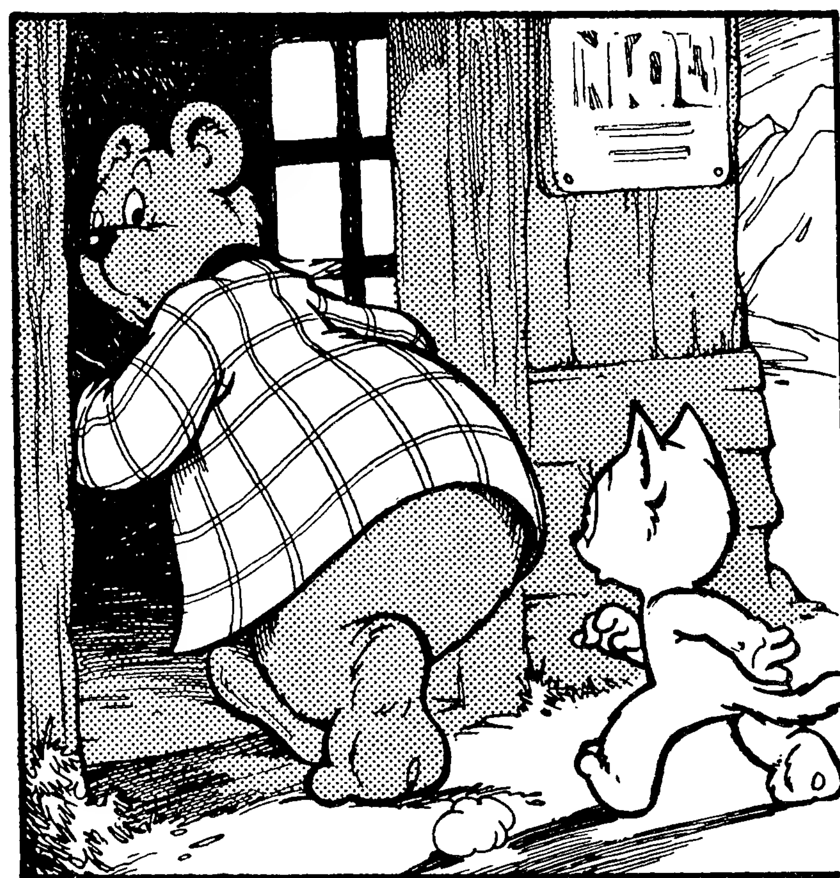
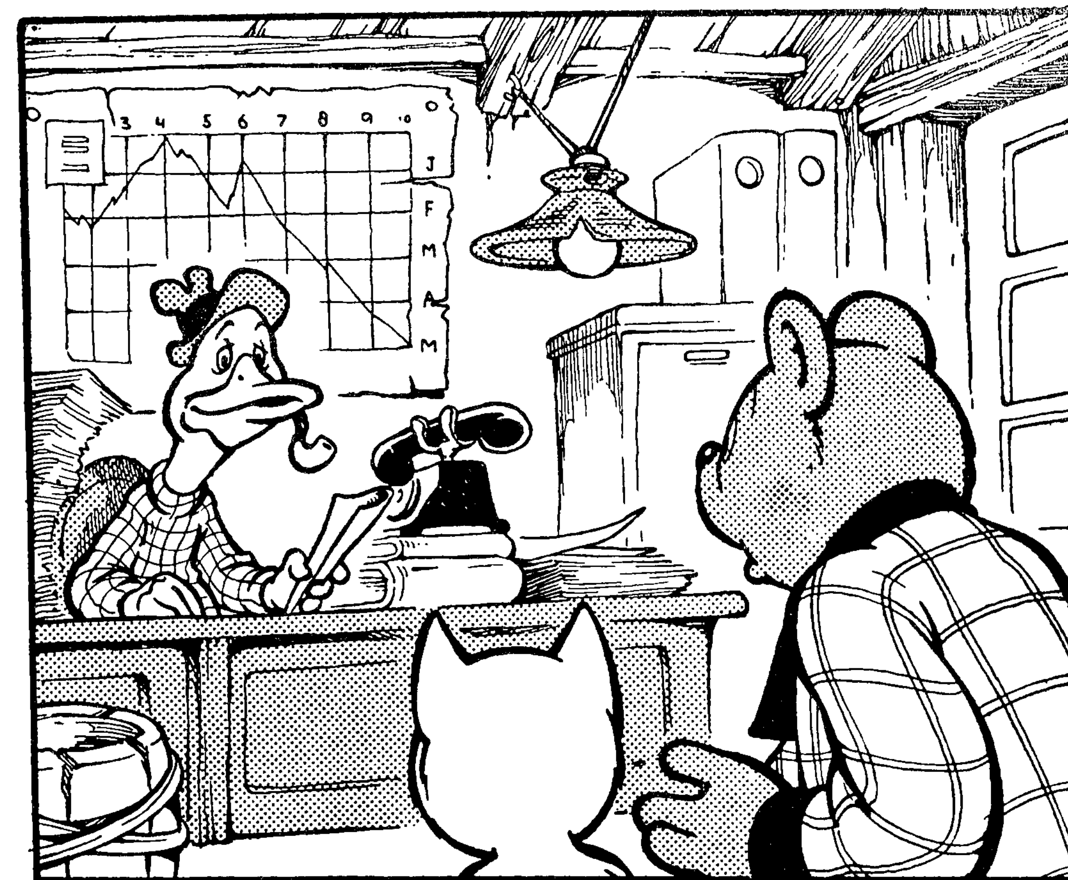

Tom Poes en heer Bommel staarden verschrikt naar de geweerloop en staken gehoorzaam hun handen omhoog. Van achter de hut trad nu een gedaante te voorschijn die hen grimmig van onder zijn pet bestaarde.
'Het is hier verboden voor onbevoegden!' verklaarde hij. 'En ik geloof nooit, dat jullie bevoegd zijn!'
'Wammes Waggel!' riep Tom Poes. 'Ben jij het? Wat doe jij hier?'
'Ik ben hier terreinbewaker,' zei Wammes trots. 'En wegjager ben ik ook! En jullie moeten direct weggaan, want anders ga ik schieten! Alleen moet je me even wijzen hoe dit geweer werkt, Tom Poes! Het is een beetje moeilijk, zie je?'
'Ach, onzin!' riep heer Bommel nu. 'Als jij de bewaker hier bent, moet je me direct bij de baas van dit werk brengen. Ik ben de nieuwe grootondernemer! Onder mijn beproefde leiding zal deze weg worden aangelegd! Schiet dus op, Wammes!'
'Hm!' zei Wammes peinzend. 'Als u zegt, dat u een beproefde leiding bent, zal dat wel zo zijn. Maar dat moet worden uitgezocht, hoor! We maken hier geen grapjes! Hihihi! Ik zal u bij de administrateur brengen! Kom maar mee! Maar geen grapjes, hoor! Daar kan ik niet tegen! Hihihi!'
Heer Bommel en Tom Poes liepen dus met Wammes Waggel door het kamp, dat nog steeds in diepe rust lag en hielden stil voor een grote barak waarop met grote letters: 'Administratie' stond.
'Nu moeten jullie eerst tot twintig tellen en dan naar binnen gaan!' legde Wammes uit. 'Eerlijk doen, hoor! Niet flauw zijn!'
'Wat is dat voor onzin?' vroeg heer Ollie verbaasd. Maar Wammes Waggel was, al hollend, om de hoek verdwenen...

Tom Poes en heer Bommel stonden dus buiten, voor de deur van de administratie-hut en telden braaf tot twintig, zoals Wammes Waggel hen gezegd had. Wammes snelde intussen de hoek om en verdween uit het gezicht. Toen hij was uitgeteld gaf heer Ollie een forse tik op de deur en trad binnen.

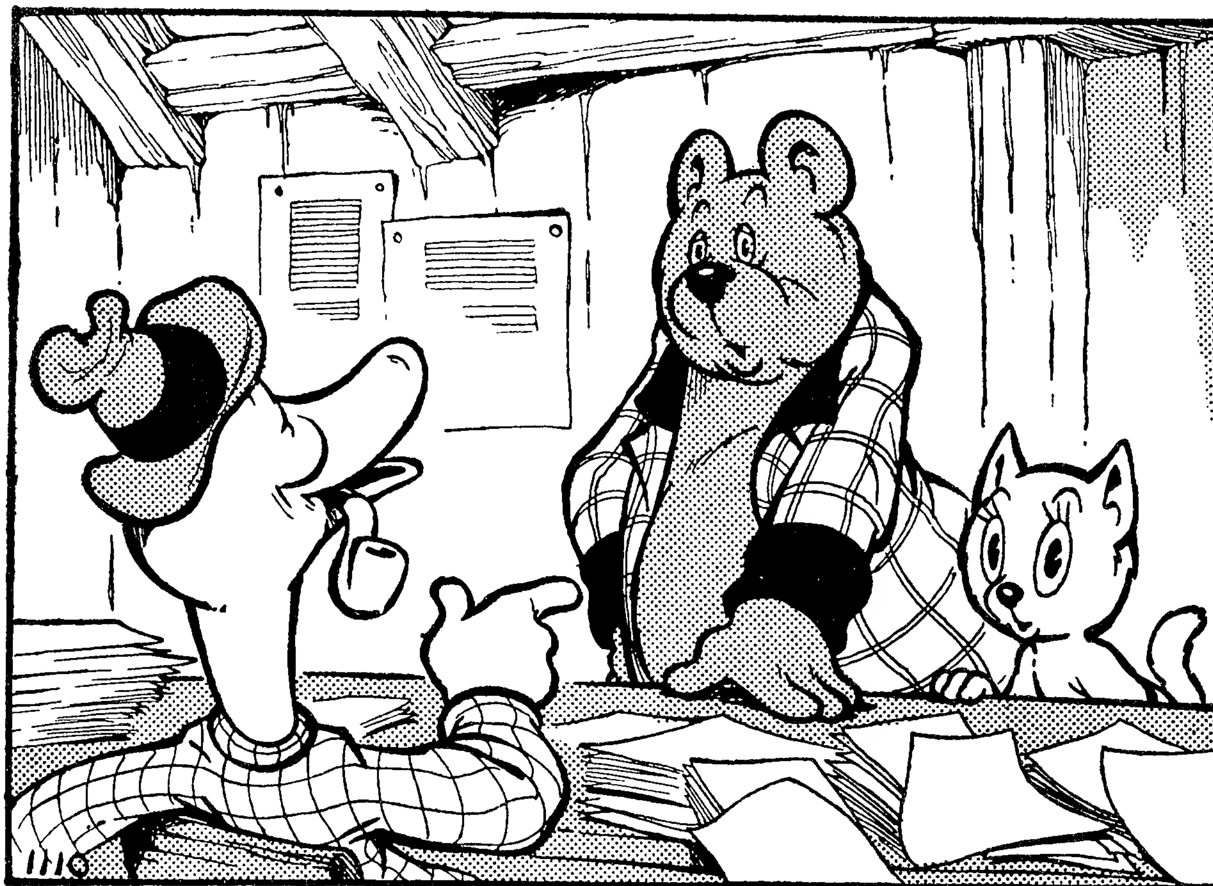
'Ik ben Olivier B. Bommel,' begon hij, 'en ik wil...' Toen zweeg hij verbluft, want achter het bureau dat midden in de hut stond, zat niemand anders dan... Wammes Waggel!

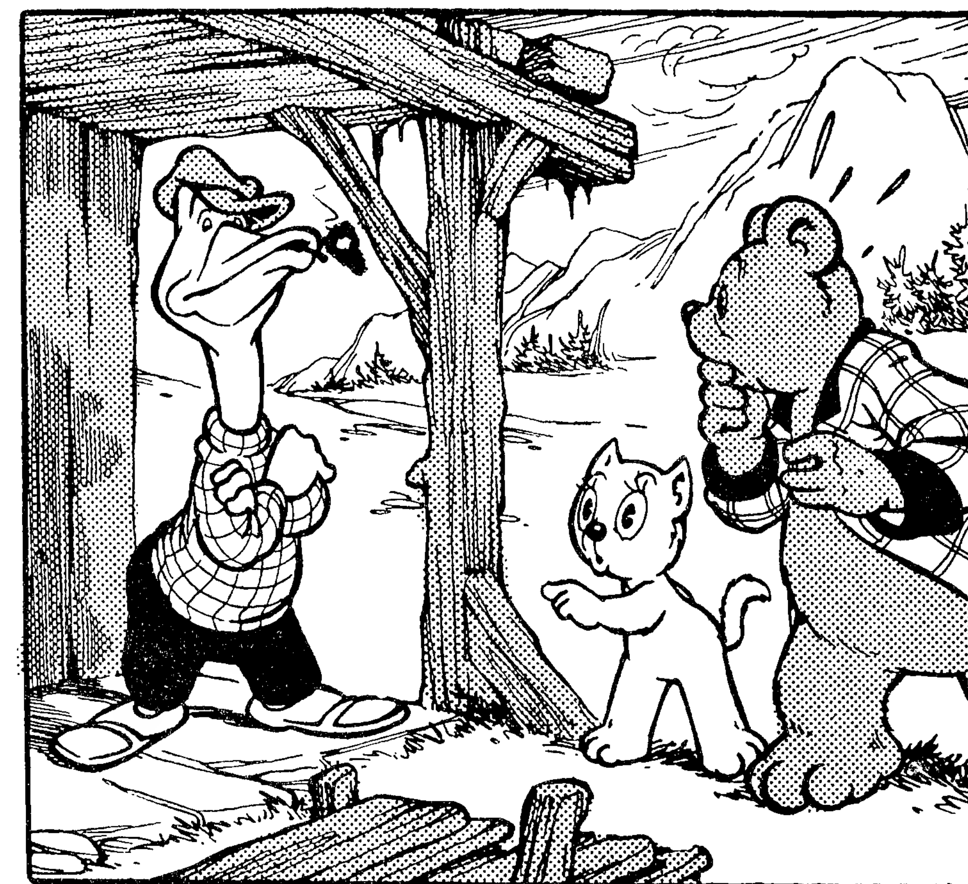
'Hoor eens!' zei heer Ollie streng, 'als jij in dit kamp de Bewaker en Wegjager bent, begrijp ik niet, wat je hier doet! Ik wens onmiddellijk de administrateur te spreken! Nu direct! Ik ben de Ondernemer hier en ik wens te weten, waarom er nog niet gewerkt wordt! Waar is die administrateur!?'

'Hihihi!' giechelde Wammes, 'ik ben de administrateur! Leukjes hè? Ja, zonder foppen, hoor. Ik ben het ècht! Ik heb het erg druk, want de eerste administrateur is een week geleden weggegaan en toen moest ik zijn baantje overnemen!'

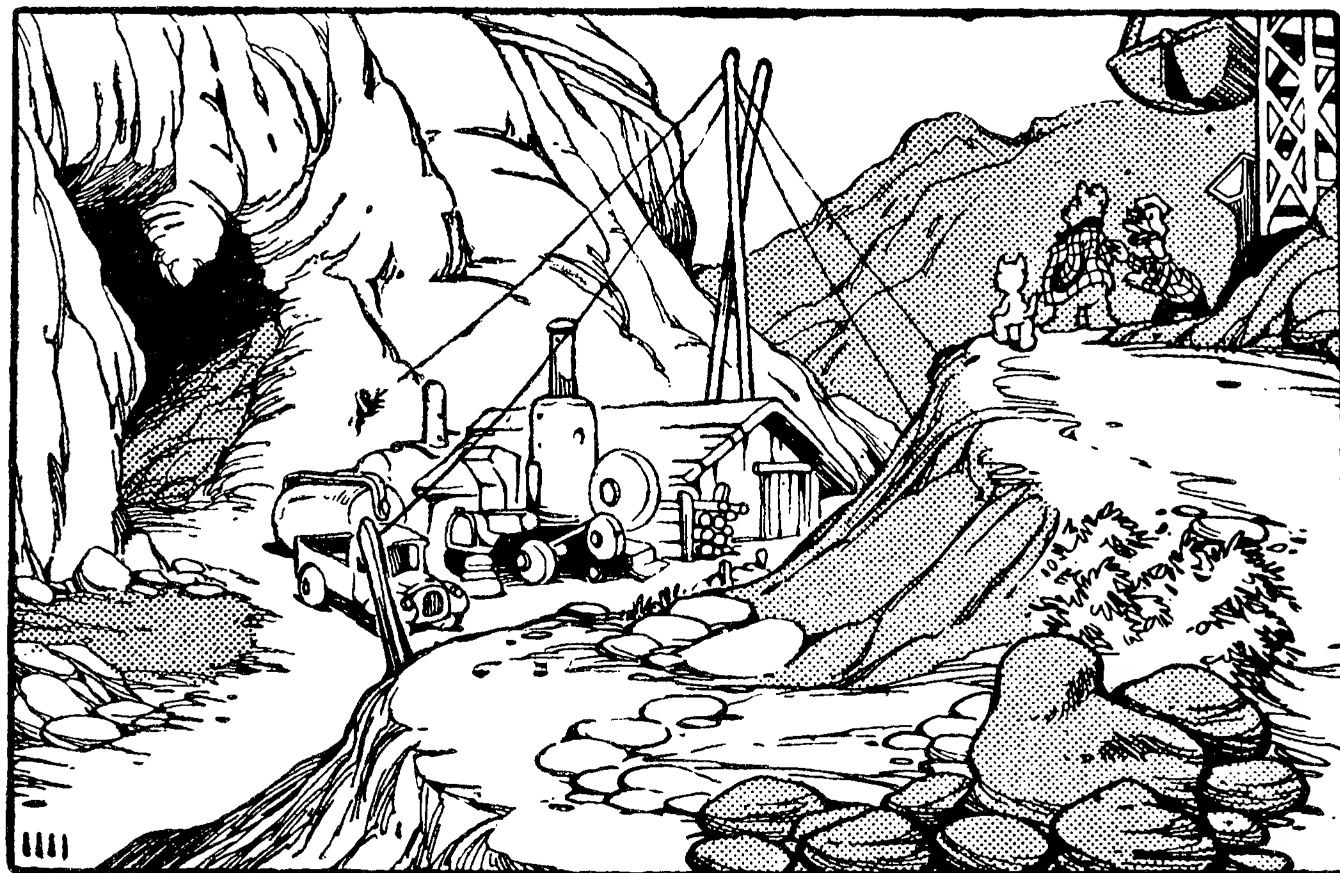
'Wel heb ik ooit!' zei heer Bommel verbluft. 'Hoe is dat mogelijk? Jij bent helemaal niet geschikt voor deze baan, jonge vriend! Je weet niet eens wat administratie is! Je kunt niet eens goed spellen! En het zijn vreemde toestanden in dit kamp! Maar daar ga ik een eind aan maken! Breng me bij de Werkbaas en laat de werklieden aantreden! Op staande voet!'

'Hihihi! U bent een grapjesmaker!' zei Wammes. 'Hoe kan iemand nu op staande voet aantreden! Hihihi!'

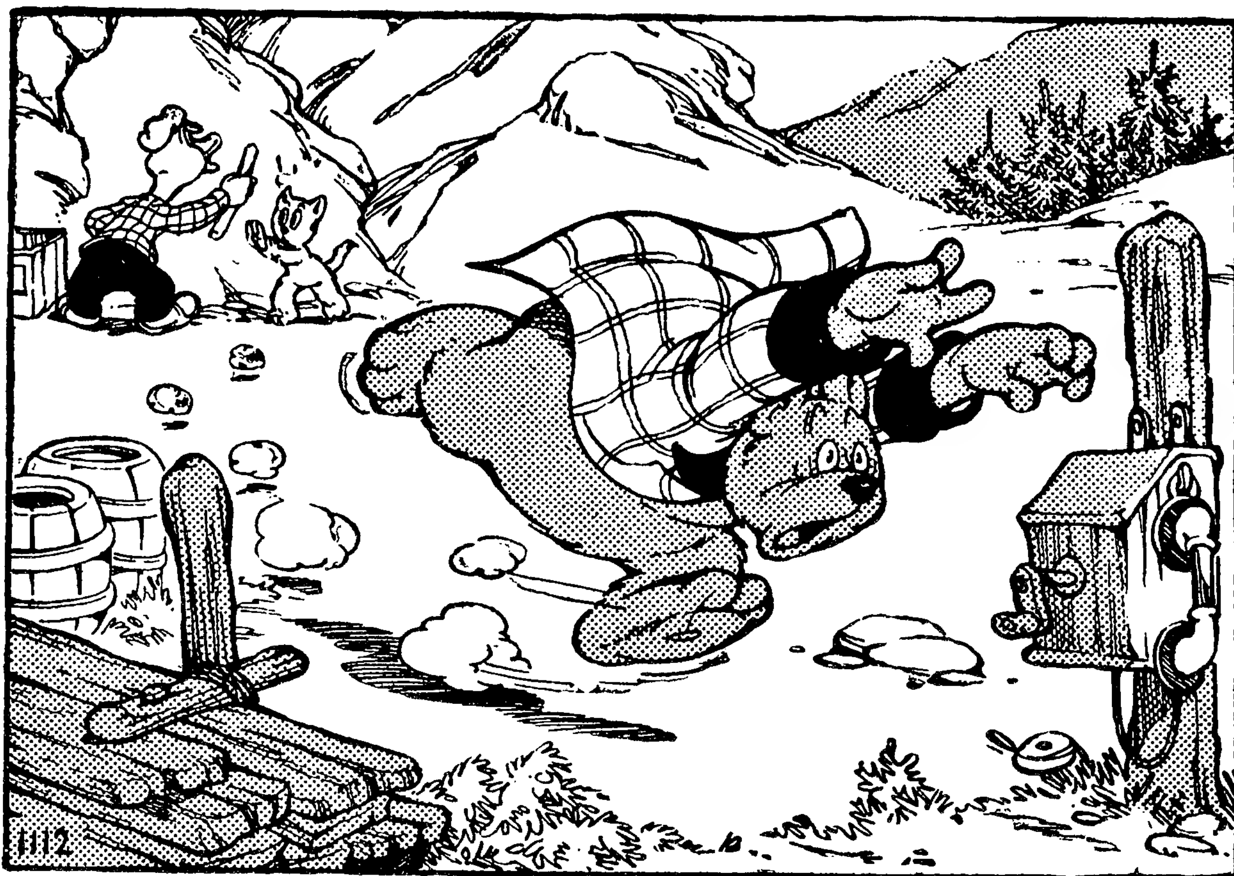

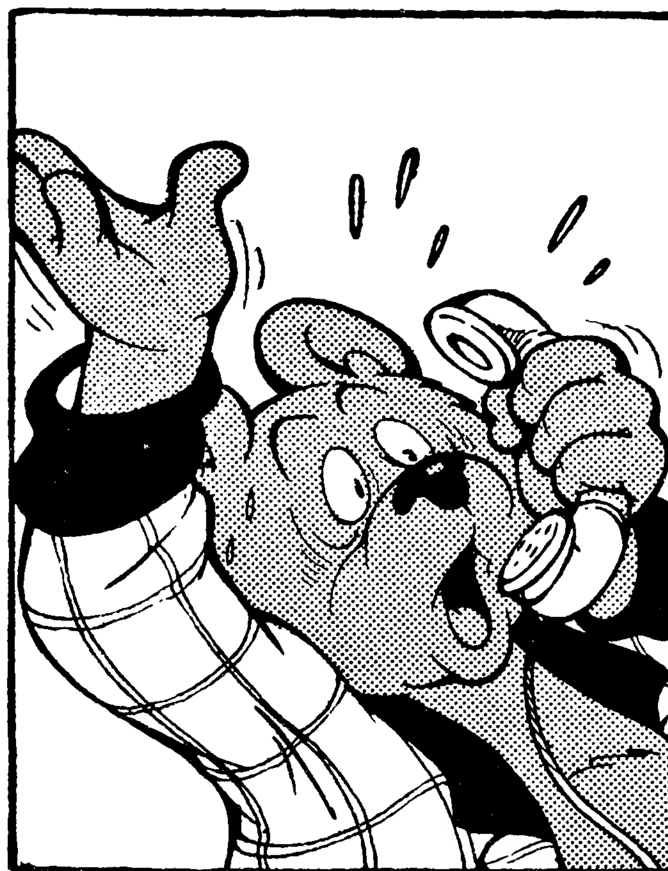
'Geen onzin!' sprak heer Bommel streng. 'Ik wens onmiddellijk een einde te maken aan de wantoestanden hier! Er moet gewerkt worden! Hard gewerkt! Zó komen we er niet! Het is nu tien uur in de morgen en nergens is een werker te zien! Breng me bij de werkbaas, heer Waggel!'
'De werkbaas is aan het eind van het kamp!' zei Wammes. 'Waar de weg begint en de machines staan! Het kan niet missen, als u steeds maar rechtdoor loopt. Ik kan u er niet heen brengen, want ik heb iets anders te doen! Ik heb het vreselijk druk!'
Heer Ollie keerde zich kort om en schreed de hut uit, gevolgd door Tom Poes. 'Die toestand hier bevalt me niet!' mopperde heer Bommel! 'Hoe kan ik ooit de weg naar het Oosten aanleggen als niemand meewerkt? Dat gaat de kracht van een heer te boven, jonge vriend! Zelfs een Bommel speelt dat niet klaar, als je begrijpt, wat ik bedoel! Het is een grote onderneming, die alleen maar klaar kan komen, als iedereen eensgezind de hand aan de ploeg slaat en zo! En kijk nu eens aan! Het hele kamp is nog in diepe rust! Maar daar ga ik een eind aan maken! Ha! Let maar eens op, wat ik tegen die werkbaas ga zeggen! Dat zal niet mals zijn!'
'Ja, ja!' zei Tom Poes. 'Daar is zijn hut, heer Ollie! En kijk, daar staat iemand, dat zal hem wel zijn!'
Heer Bommel trad naar voren en schraapte zich de keel. Maar toen bleef hij verbluft staan. De figuur, die hem opwachtte was niemand anders dan... Wammes Waggel!

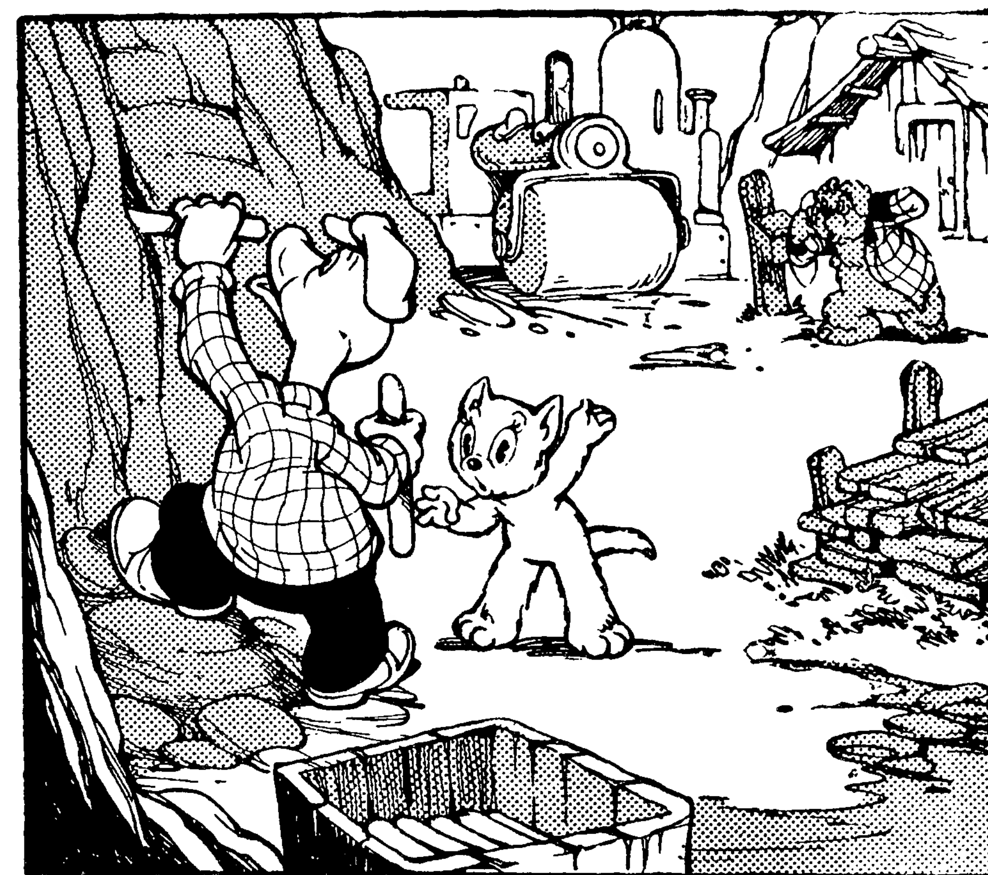

'Wammes Waggel!' kreet heer Bommel. 'Je wilt toch niet beweren, dat je hier ook de werkbaas bent?'
'Ja, zeker!' zei Wammes trots. 'Die ben ik, hoor! Zonder dollen! Ik heb het echt verschrikkelijk druk! De vorige werkbaas is hier verleden week weggegaan en ik heb zijn betrekking overgenomen! Maar ik ren me dood! Ik moet overal tegelijk zijn en dat valt echt niet mee!'
'M... maar...' begon heer Ollie, 'eh... ik bedoel, waarom is die werkbaas weggegaan. En waar zijn de werklieden?'
'Ik weet echt niet waar ze zijn!' zei Wammes. 'Maar kijk, dáár hebt u de machines! En hier begint de weg! Mooi, hè? Knap werk! Er is al wel twintig meter van klaar, maar toen kon het niet verder, want daar beginnen de bergen! En die zijn te hoog, ziet u? Daarom moet er nu een tunnel door die berg heen gemaakt worden. Grappig werk, hoor! Kijk, dat gaat met dynamiet. Dat stop je in een gat, en dan...'
'Maar wáár zijn de werklieden?' riep heer Ollie met schrille stem.
'Dat weet ik heusjes niet!' zei Wammes, 'dat zei ik toch? Ze zijn allemaal weggegaan verleden week. Ze waren echt onaardig omdat ze geen salaris kregen. En toen liepen ze zo maar weg! En nu sta ik overal alleen voor. Kijk, ik ben nu ook dynamiet... eh... dynamietbaas geworden. Ik stop deze staven in dit gat van de rotswand... kijk, nog een staaf... en nóg een staaf...'
Maar heer Bommel luisterde niet. Hij stiet een kreet uit en begon zijn haren uit het hoofd te rukken.
'Hoe krijg ik deze weg ooit klaar zonder werklieden?' riep hij wanhopig. 'Mijn vermogen staat op het spel! Wat moet ik doen???'

Het drong plotseling tot heer Ollie door, dat grootvorst Nicolaus hem voor de gek gehouden had. De werklieden hadden het kamp al een week geleden verlaten, omdat er geen geld meer was en nu had de sluwe Grootondernemer het werk op heer Bommel's schouders geschoven. En dat niet alleen; hij had hem een contract laten tekenen, waarin stond, dat heer Ollie heel zijn vermogen kwijt zou zijn, wanneer hij de weg niet klaar zou krijgen.

Geen wonder, dat heer Ollie diep geschokt was. Hij keek met uitpuilende ogen om zich heen en kreeg toen plotseling een telefoon in het oog, die daar aan een paal was opgehangen.

Met een wilde kreet stortte hij zich op het toestel en draaide het nummer van de bank waar hij zijn geld bewaarde.

'Ik moet de directeur spreken!' riep hij. 'Onmiddellijk!' Hij wachtte ongeduldig, met de voeten trappelend. In die tussentijd ging Wammes kalm voort staven dynamiet in de rotswand te schuiven. Het was duidelijk, dat hij plezier in dat werkje had.

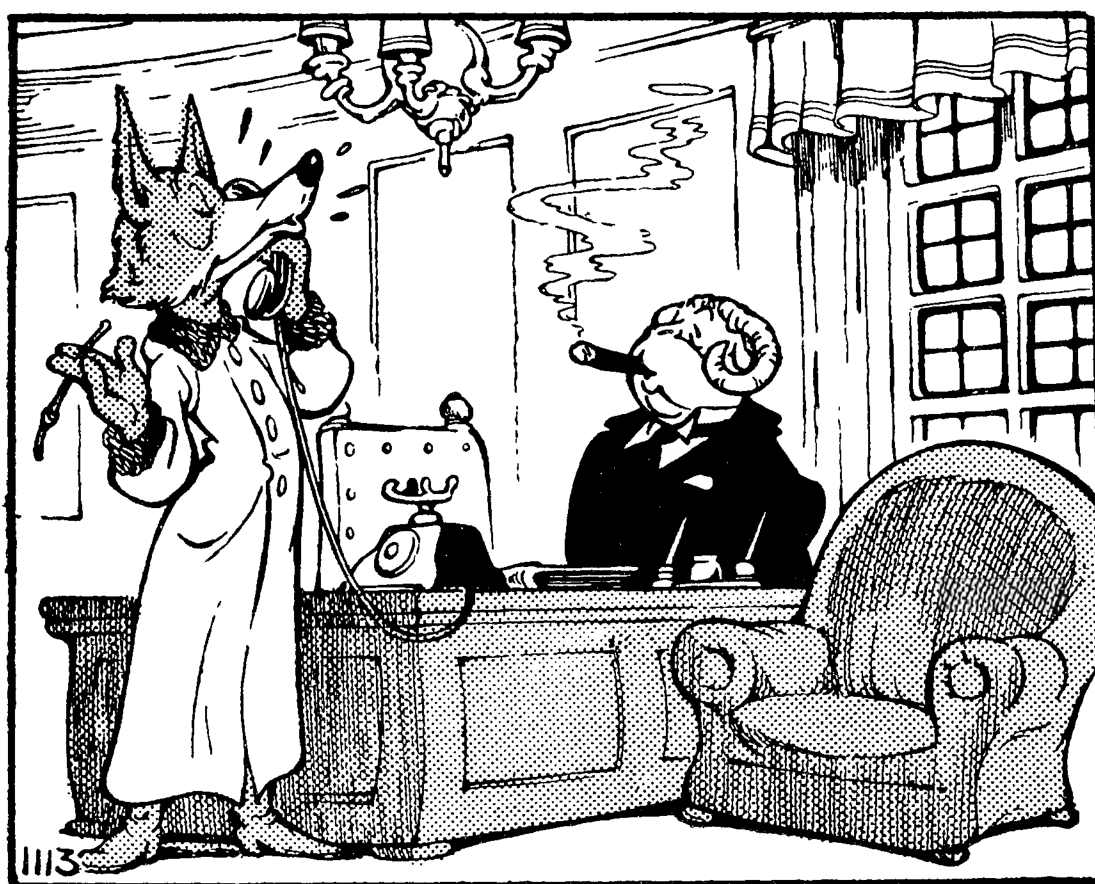
'Wees toch voorzichtig!' riep Tom Poes. 'Dit goedje is vreselijk gevaarlijk! Als het ontploft, is het te laat!'

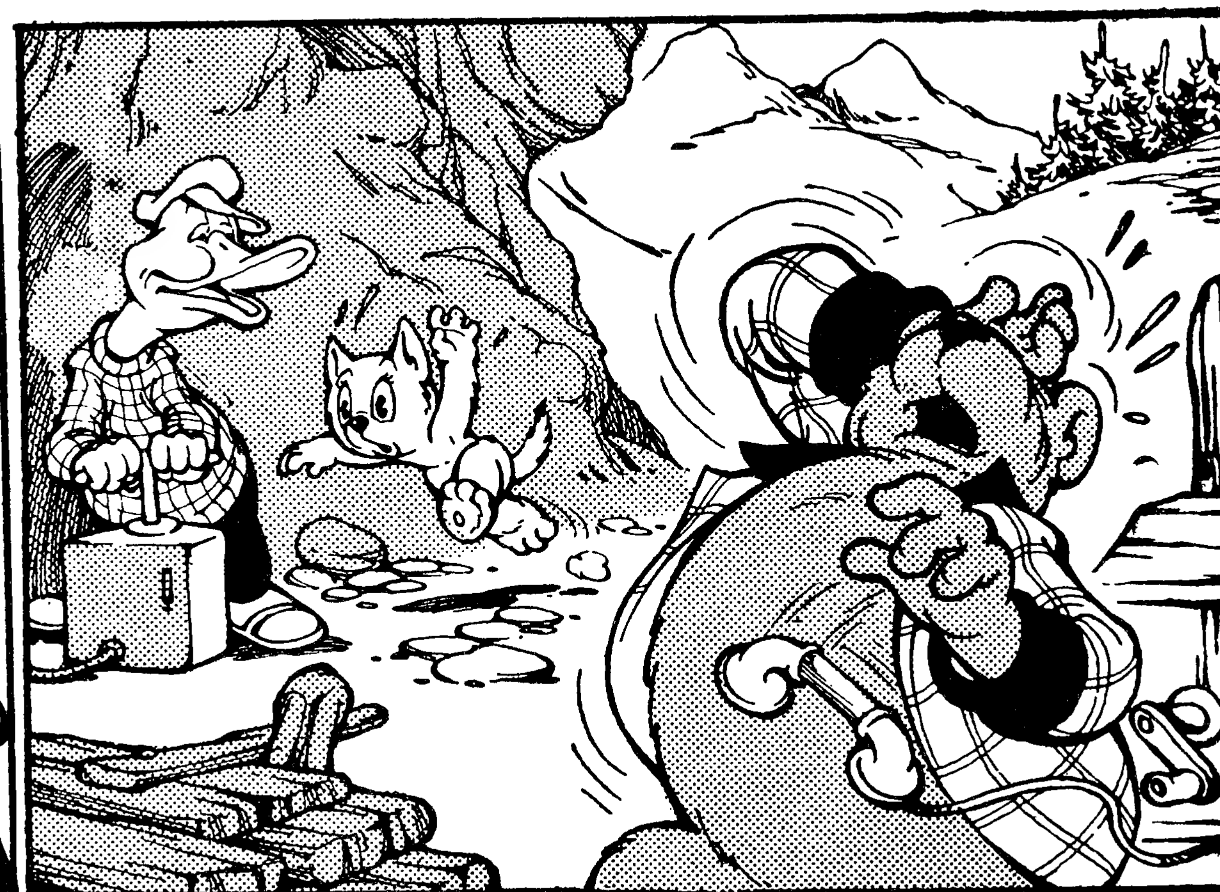
'Nietes!' zei Wammes, 'het móet juist ontploffen. Anders kun je immers geen tunnel maken? Hihihi! Je bent dom, Tom Poes!'

Op dat moment kreeg heer Bommel eindelijk de bankdirecteur aan de telefoon.

'Hallo!' riep hij, 'u spreekt met Bommel! U moet me onmiddellijk tienduizend florijnen sturen, heer directeur! Ik moet geld hebben om werklieden te huren! Direct! Spoed!'

'Helaas!' zei de directeur aan de andere kant van de lijn. 'Dat gaat niet, heer Bommel! Uw geld is vastgezet! Het is geblokkeerd, zoals wij dat noemen! Het spijt me!'

'Ik kan u geen geld sturen!' zei de bankdirecteur. 'Er is hier een zekere grootvos Nicolaus, die een contract met u heeft! En daarin staat, dat uw hele vermogen dient als onderpand voor een werk waar u aan bezig bent! Maar ik zal u de grootvos zèlf even aan de telefoon geven! Hij is hier toevallig net bij mij!'

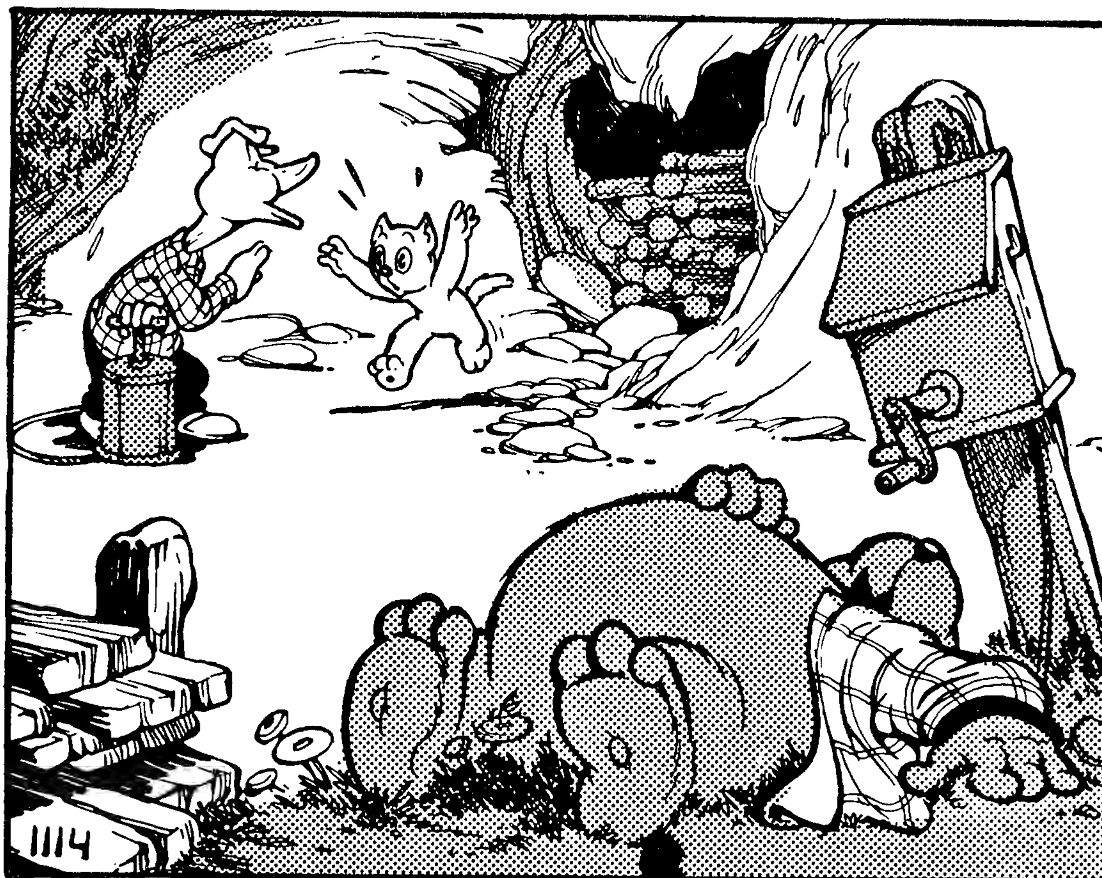
Grootvos Nicolaus vatte de hoorn en luisterde enige tijd met een flauw glimlachje naar de hoge kreten en woedende uitroepen van heer Bommel aan de andere kant van de lijn.

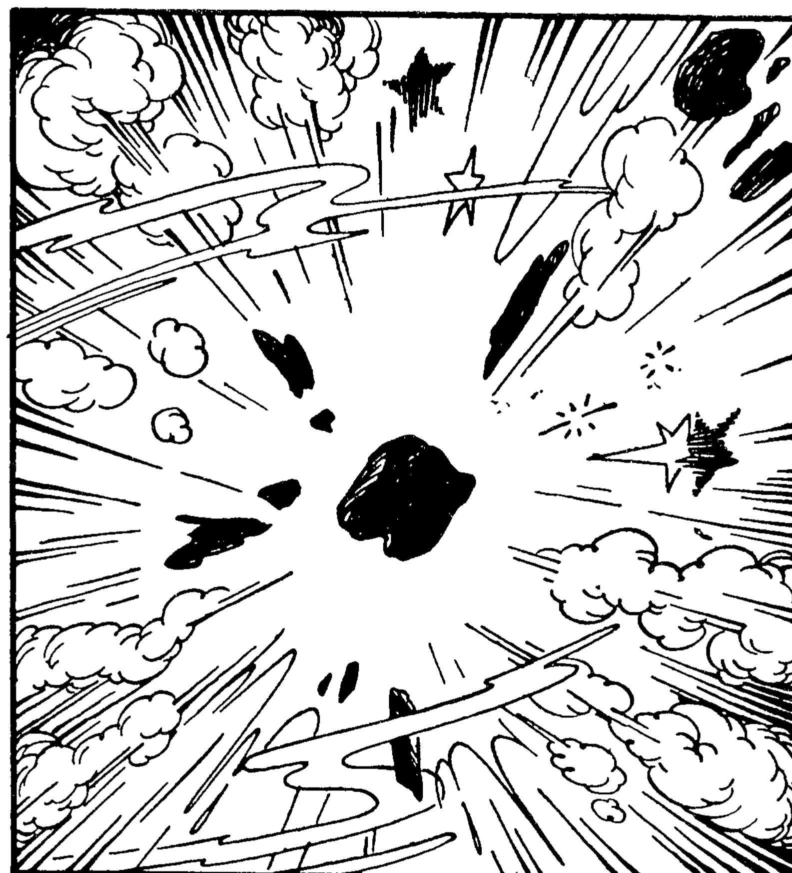
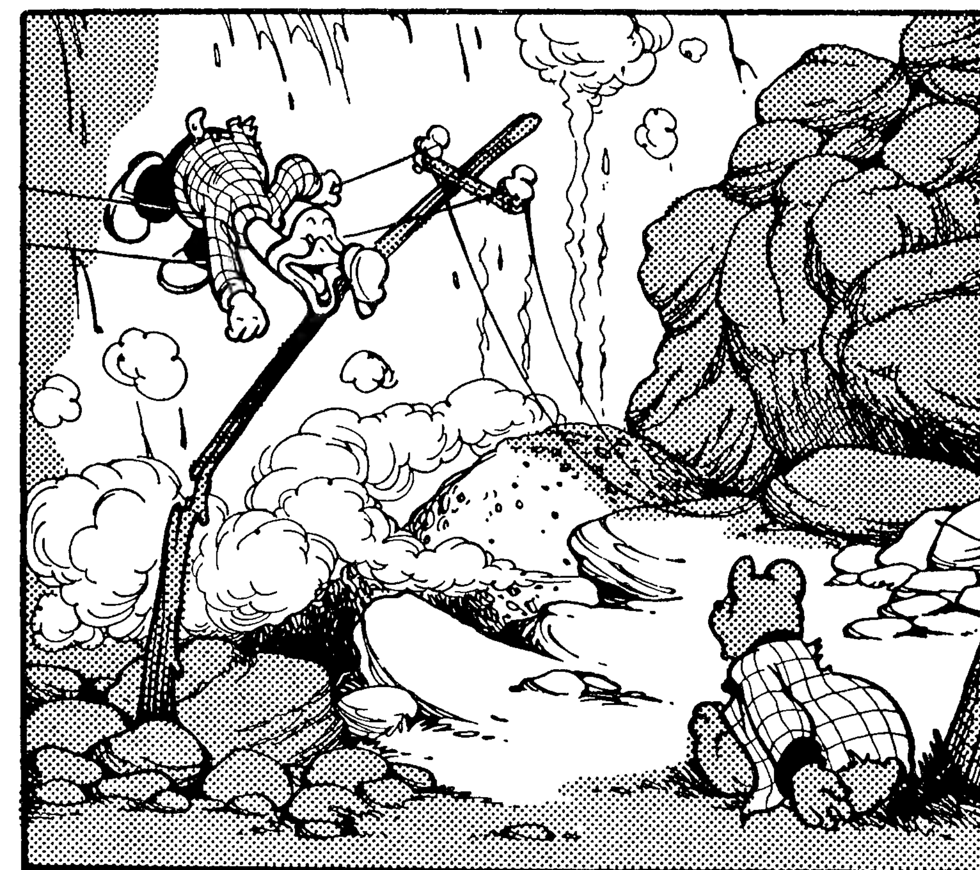
'Kom, kom, waarde heer!' sprak hij eindelijk. 'U windt zich op voor niets! De kleinigheid van geld speelt voor ons, grootondernemers, immers geen rol! Wanneer u géén kans ziet om werklieden te huren, kunt u de weg niet aanleggen, dat is duidelijk! Iedere onpartijdige rechter zal er zo over denken! Ik zal nu even naar u toekomen, om te zien, hoe u opschiet, maar wanneer u nog niet begonnen bent, wanneer ik arriveer, zal ik tot mijn spijt uw vermogen opeisen! Goeden dag, heer Bommel, tot direct!'

'Het is jammer, dat men wel eens hard moet zijn!' mompelde de grootvos, de hoorn neerleggend. 'Ik doe het niet om het geld, doch zachte heelmeesters maken stinkende wonden, zoals weleer zijne majesteit schertsend opmerkte. Dit is vormend voor een jong karakter – hoewel ik vrees, dat het een zware slag zal zijn voor die koelak Bommel!'

Heer Bommel was intussen ontzet achter de telefoon in elkaar gezakt en op datzelfde moment drukte Wammes Waggel giechelend op een knop.

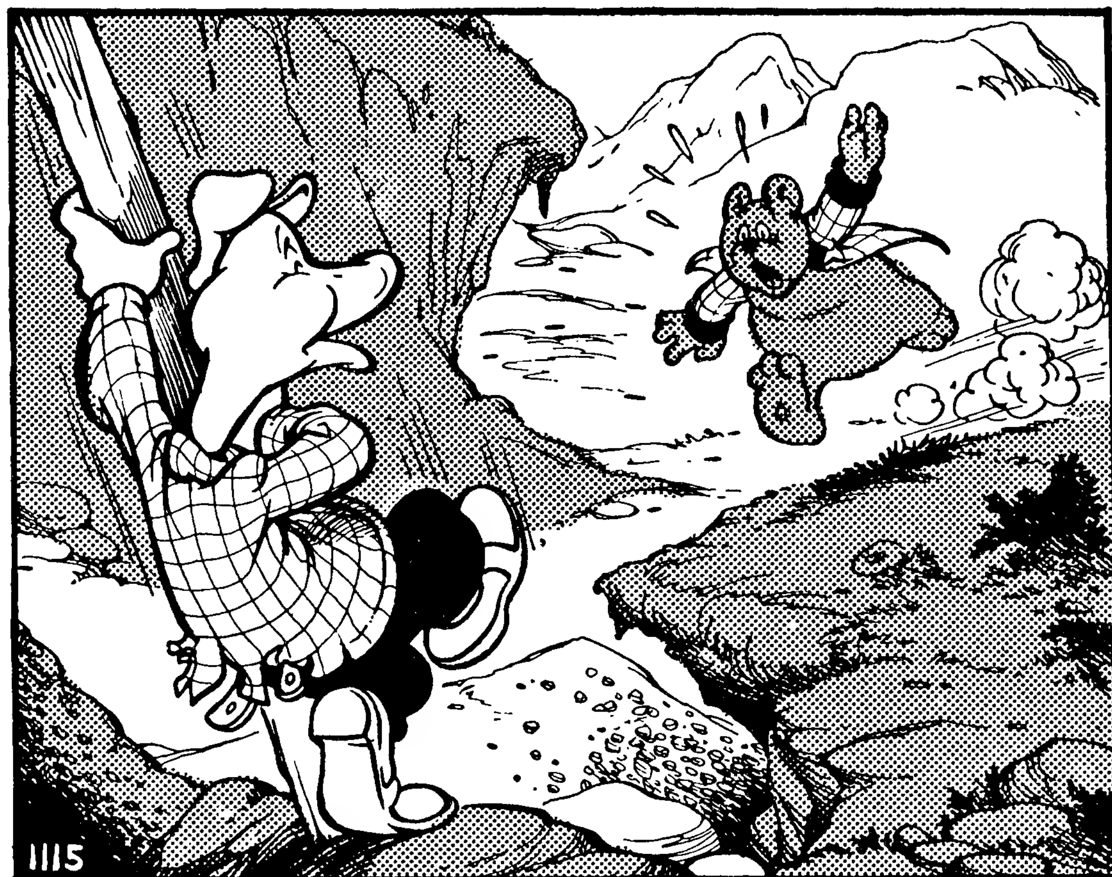
'Dit is de ontploffer!' verklaarde hij, 'houd je vast, Tom Poes, want het wil wel eens een zware slag geven! Hihihi!'

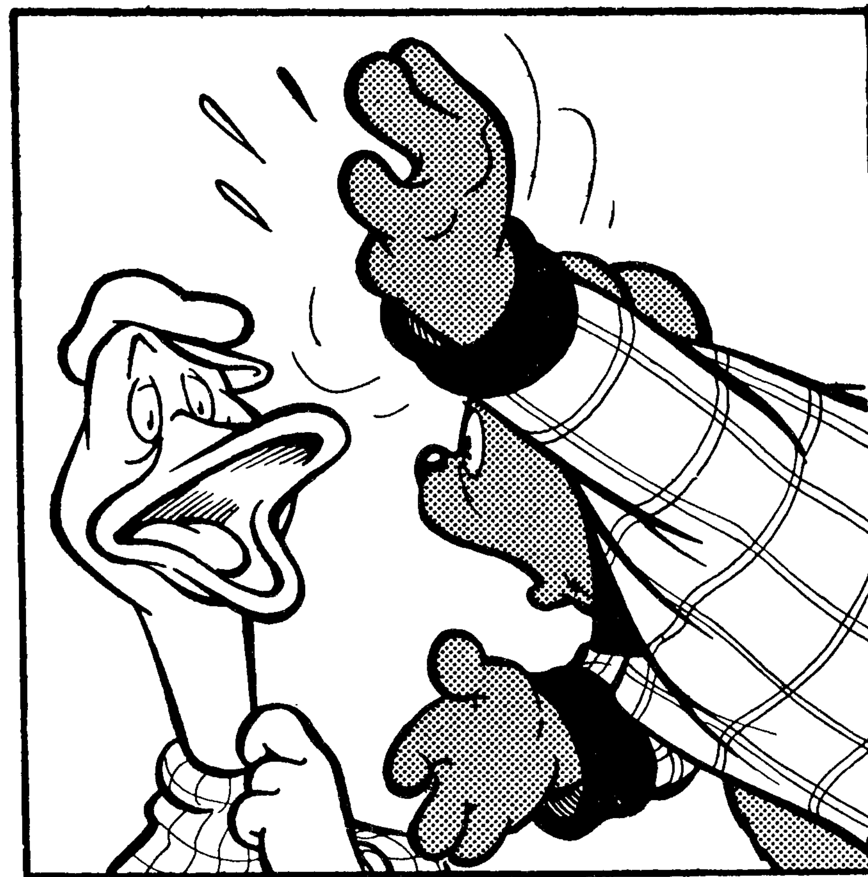

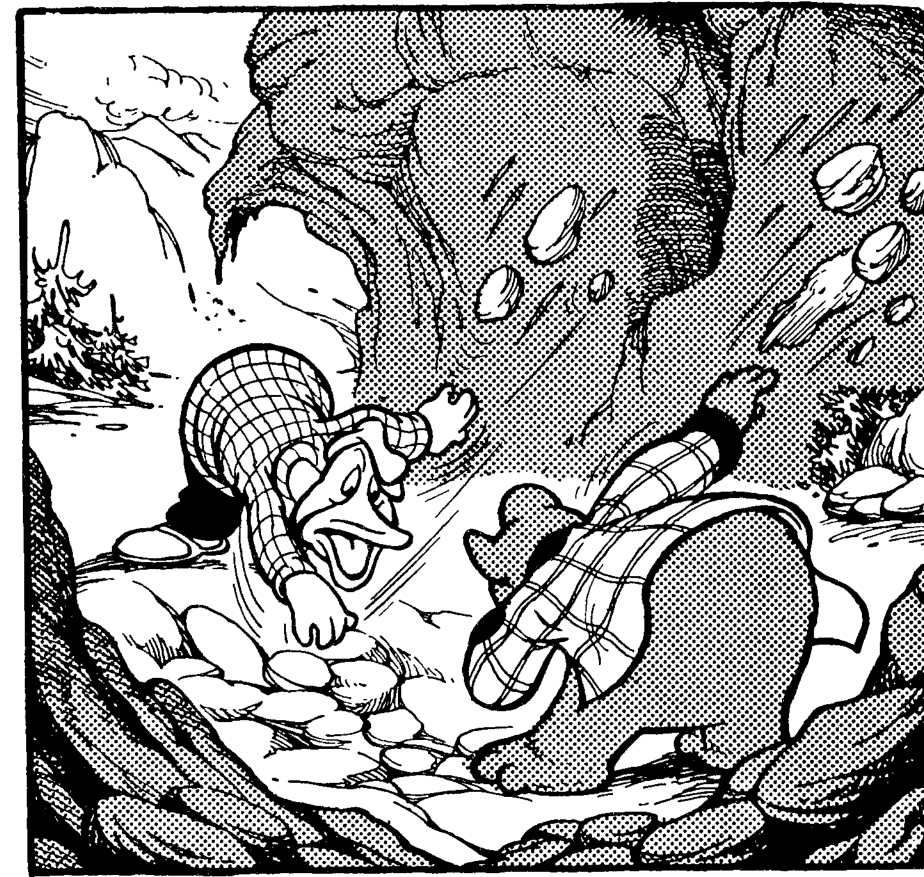

Heer Bommel herstelde zich langzaam van de schrik, die hij gekregen had, toen hij hoorde, dat zijn geld door de grootvos Nicolaus in beslag was genomen. Hij richtte zich steunend op en merkte toen, dat er achter zijn rug iets gaande was.
Tom Poes snelde op Wammes Waggel toe.
'Niet doen! Niet doen!' riep hij. Maar Wammes drukte al giechelend op de knop van het ontploffingsapparaat en hief oplettend zijn vinger omhoog.
'Nu moeten jullie goed luisteren!' zei hij. 'Nu komt er een reuze, enige knal! Maar houd je vast, hoor! Anders val je om en dan doe je je zeer! Kijk, luidjes let op, dan...'

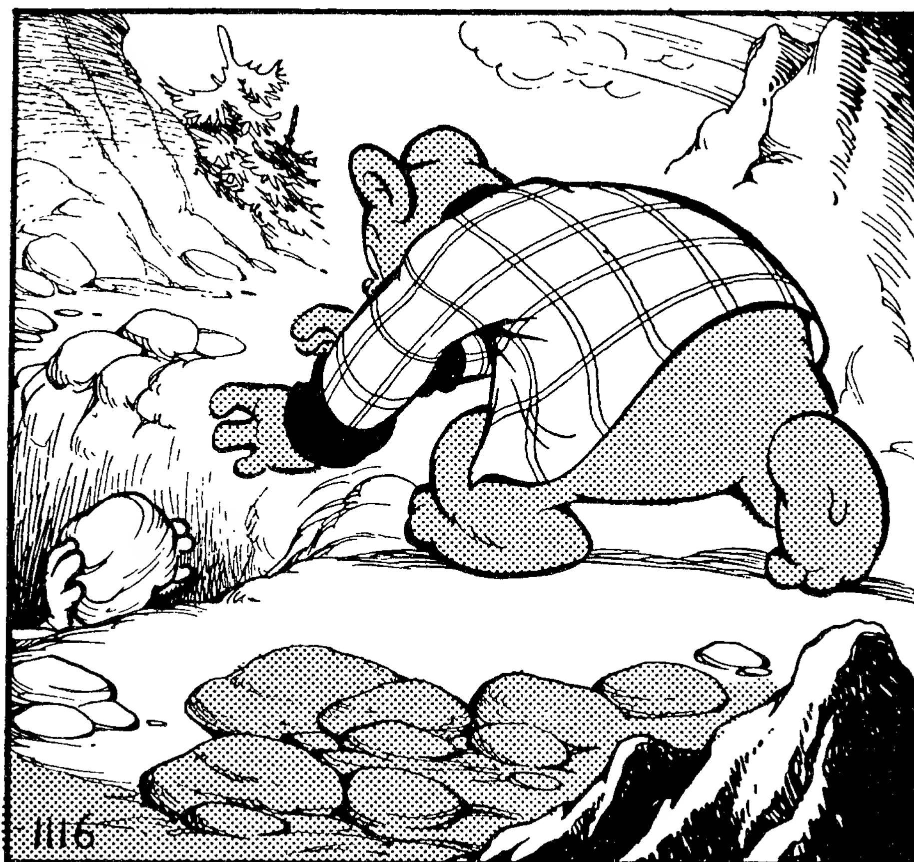
Op dat moment klonk een hevige, dreunende slag, die door de omringende bergen donderend weerkaatst werd. Een geweldige zuil van rotsblokken, aardkluiten en zand spoot omhoog en hulde de omgeving in dikke wolken stof, die het droevige beeld aan het oog onttrokken.
Maar aan alles komt een einde en zo ook aan deze ontploffing. Het stof zakte, de echo's raakten uitgerommeld en in de diepe stilte, die er volgde was slechts de kakelende lach van Wammes Waggel hoorbaar.
Heer Bommel merkte versuft, dat hij naast een bodemloze kuil lag en dat Wammes Waggel in een telefoonpaal geslingerd was.
'Zie je,' zei Wammes, 'zó ontploft dat! Enig, hè? Hihi!'

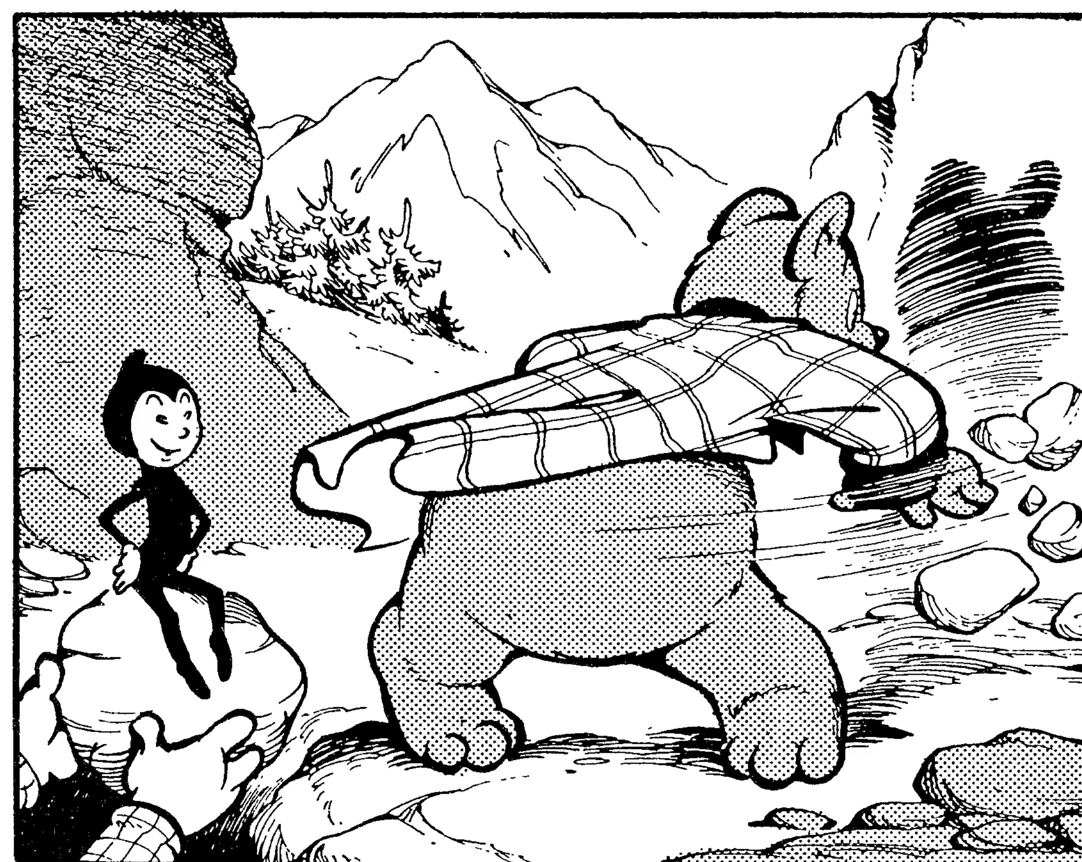

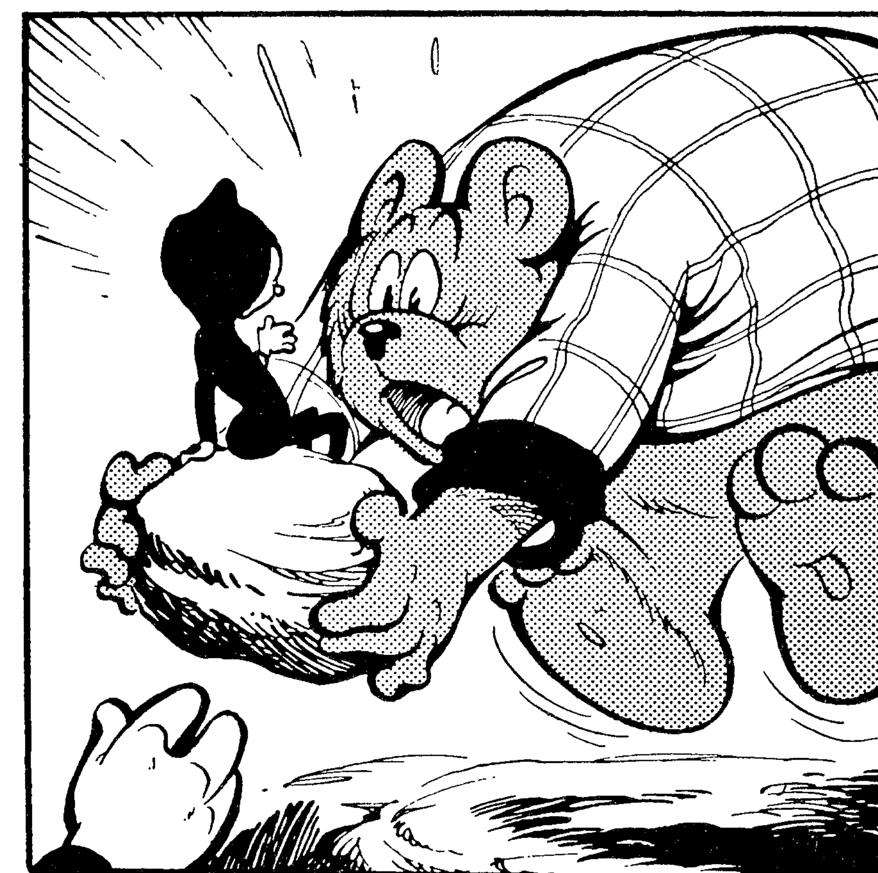

Heer Bommel bleef zitten, tot hij al zijn hersens weer aan het werk had en toen keek hij scherp naar de verwoesting, die de ontploffing had aangericht. De bergwand was voor een groot deel ingestort, de tunnel was veranderd in een bodemloze kuil en de grond was bedekt met ontelbare stukjes rots. En plotseling drong het tot heer Ollie door, dat Tom Poes was verdwenen.
'Tom Poes!' riep hij, opspringend, 'Tom Poes! Waar ben je?'
Maar hij kreeg geen antwoord. Slechts de bergwanden weergalmden zijn angstig geroep.
'Tom Poes!' stamelde heer Bommel, naar de kuil toerennend. 'De ongelukkige moet in de kuil gevallen zijn! Hij is bedolven! Hij zal stikken! Hij is verloren! O, waarom is hij niet voorzichtiger geweest!? Ik zei nog tegen hem: Hier blijven, Tom Poes! Niet bij die ontploffing gaan kijken! zei ik tegen hem! Maar hij wilde niet luisteren! En nu is het te laat!'
Intussen was Wammes Waggel uit zijn telefoonpaal geklauterd en nu stond hij verbaasd naar heer Ollie te luisteren.
'Is er iets ergs?' vroeg hij. 'U ziet er zo schrikkerig uit! Net of u helemaal geen pret hebt!'
'Pret!' loeide heer Ollie. 'En dat terwijl die arme Tom Poes hier in die kuil bedolven ligt? We moeten graven, Wammes Waggel! Vlug! Graven! Ik zal de leiding nemen, jij graaft beneden en ik graaf boven. En waag het niet om te luieren, want mijn toorn zal vreselijk zijn!'

Heer Bommel en Wammes Waggel begonnen dus te graven om Tom Poes uit de kuil te kunnen redden. Heer Ollie nam de leiding. Hij liet Wammes afdalen om de aarde en de rotsblokken naar boven door te geven en hij bleef zelf op de rand zitten om alles aan te pakken en weg te gooien.

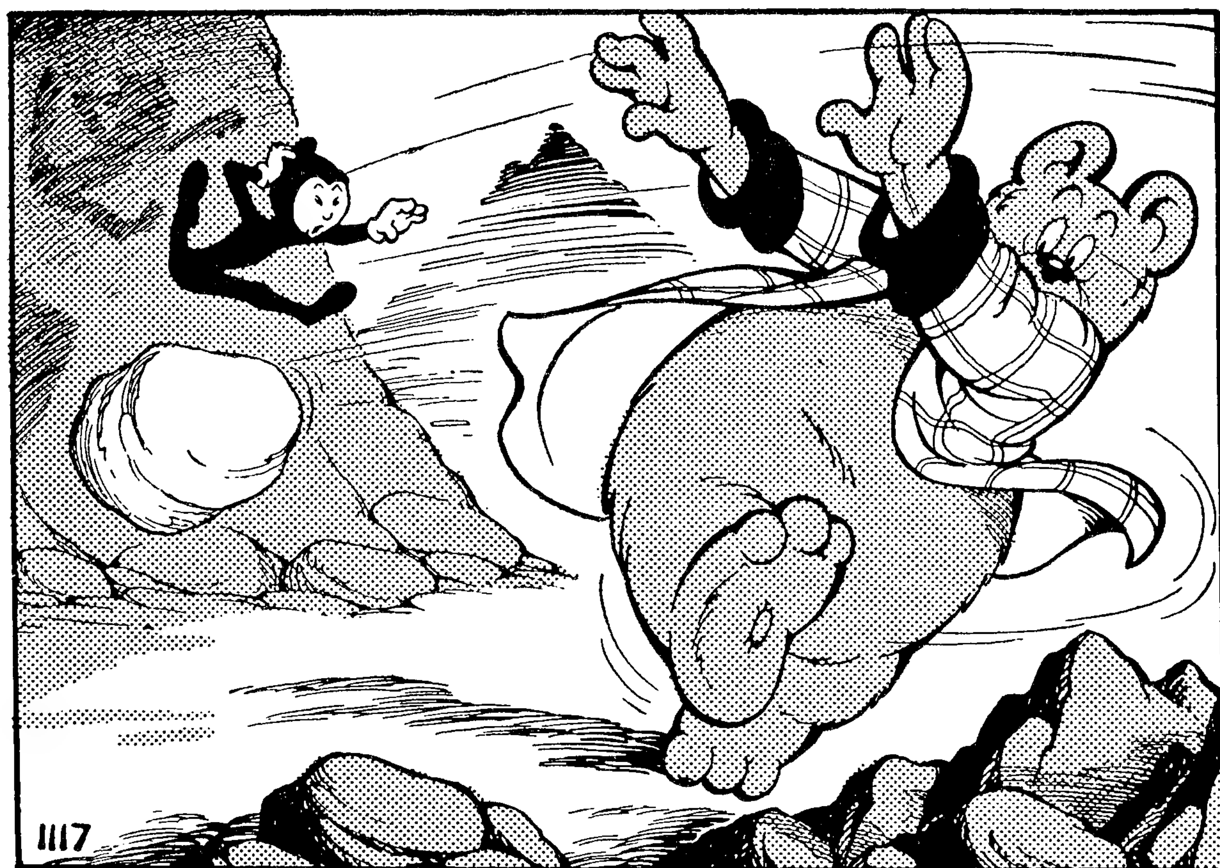
'Vooruit, heer Waggel!' riep hij zenuwachtig, 'aanpakken, goede vriend! Niet zo langzaam! Bedenk dat Tom Poes daar onder het zand ligt! Iedere minuut is kostbaar!'

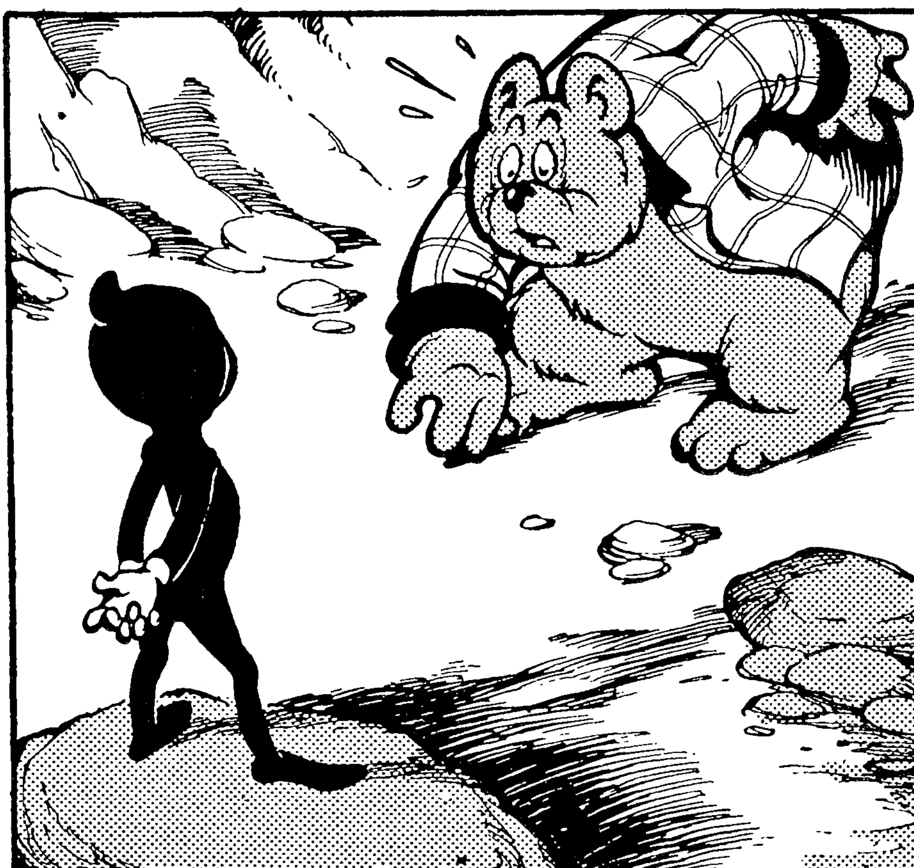
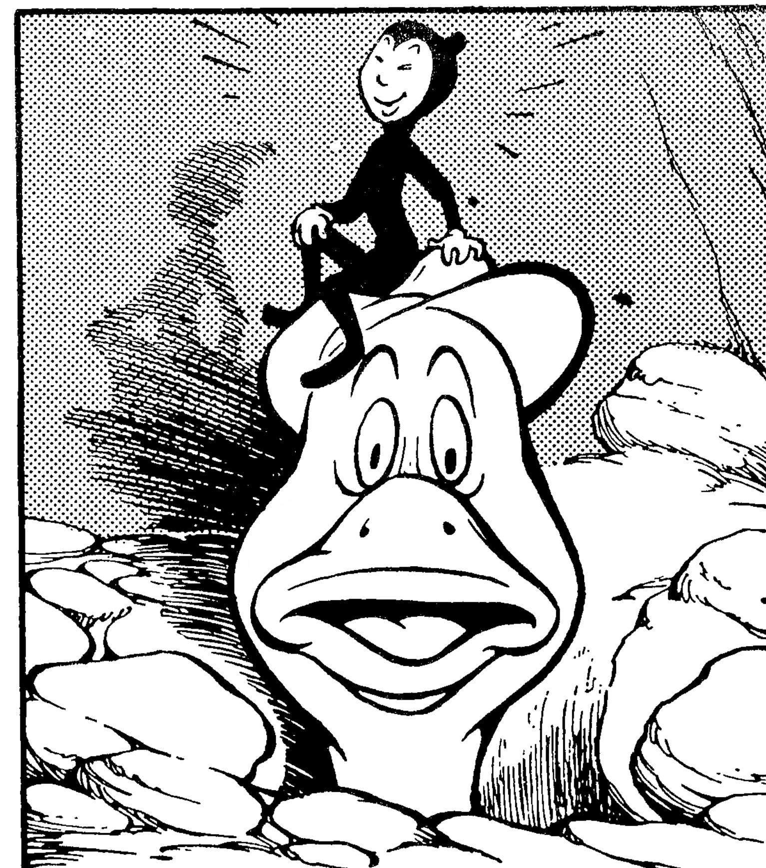
'Jaja!' hijgde Wammes, al gravend en reikend, 'ik werk echt vreselijk hard, hoor! Maar u bent veel sterker dan ik en daarom doet u het veel vlugger!'

'Hm, dat is wel waar!' zei heer Bommel, peinzend een brok steen over zijn schouder werpend. 'Wij, Bommels zijn altijd beroemd geweest om onze kracht en ons uithoudingsvermogen! Ik herinner me, dat mijn oom Archibald eens tien uren aan één stuk de leiding heeft zitten geven bij het graven van een put op zijn landgoed. Onvermoeibaar, dàt is het woord.'

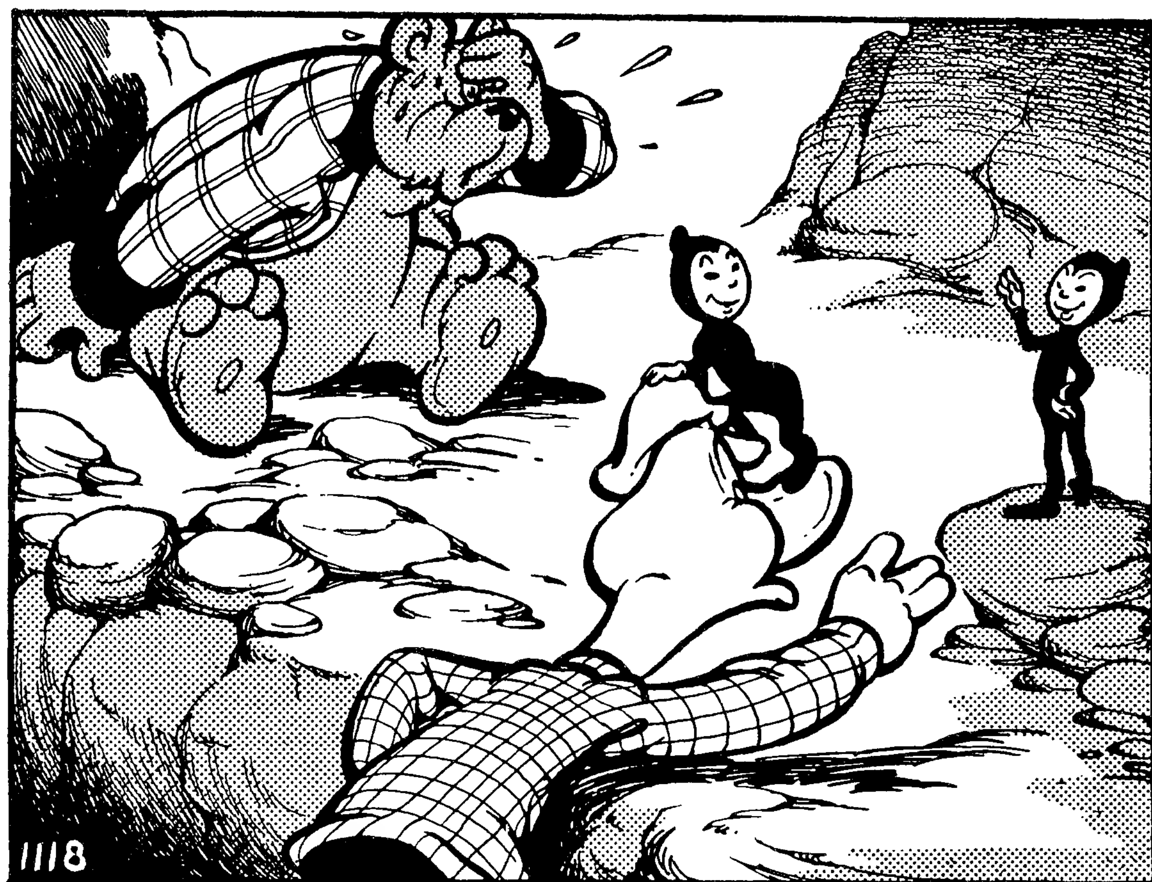
'Grutjes!' riep Wammes, een kluit naar boven stekend, 'deed hij dat heusjes. Wat reuze knap!'

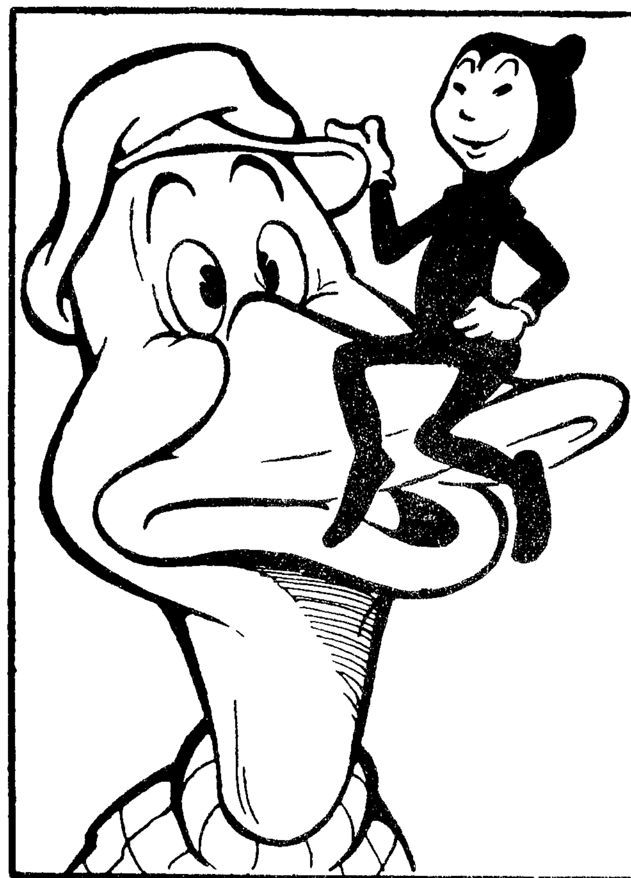
'Och, ja,' zei heer Ollie, de kluit aannemend, 'zó was hij. Hij aarzelde zelfs niet, om van tijd tot tijd zèlf eens de handen uit de mouwen te steken en bijvoorbeeld zo'n brok aarde als dit... z-zo'n brok aarde als dit...' Heer Bommel zweeg. Met uitpuilende ogen staarde hij naar de klomp leemachtige klei, die hij net had aangenomen. En dat was werkelijk geen wonder, want daar boven op zat een vreemd, klein, zwart mannetje!

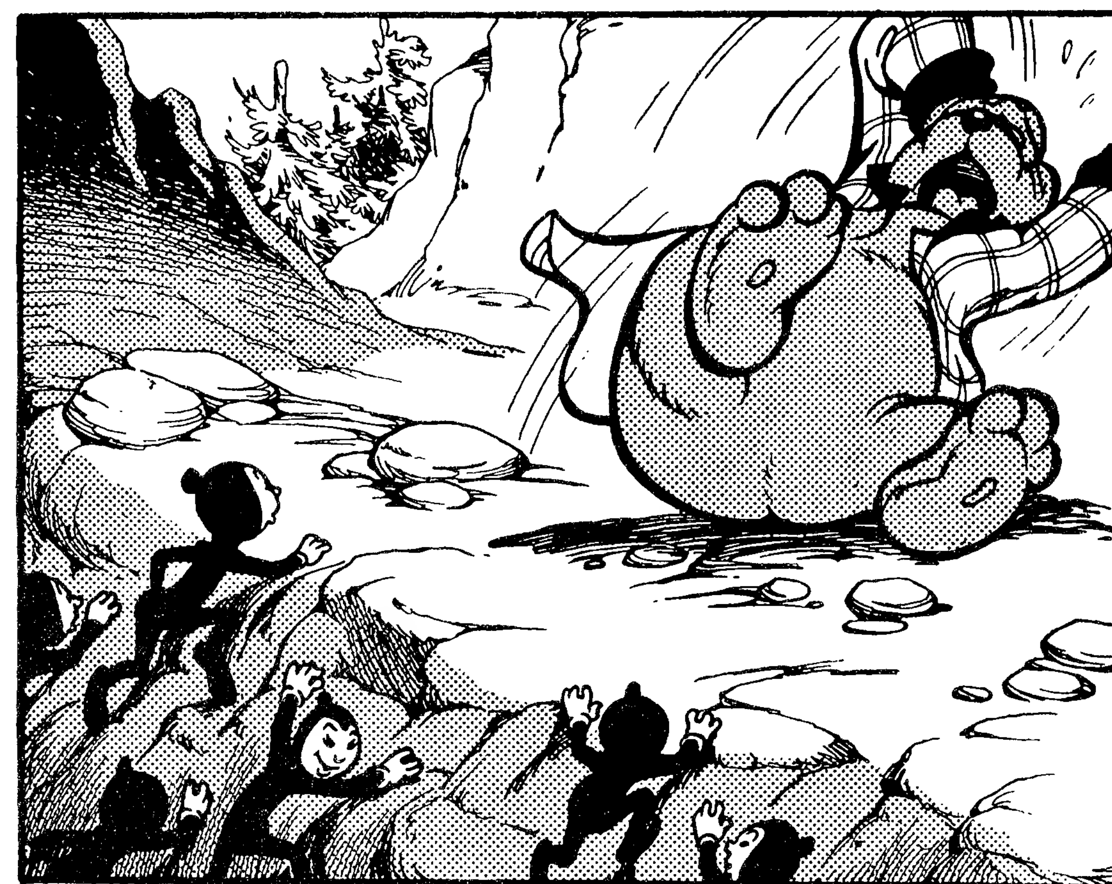

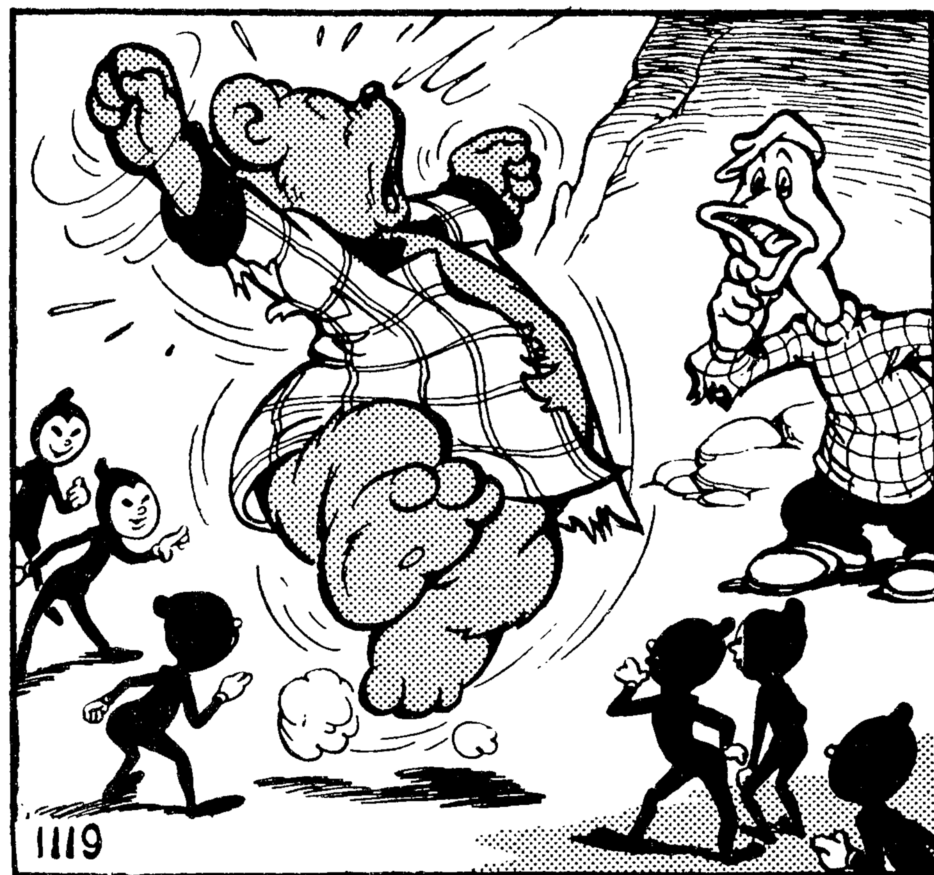
Heer Bommel staarde een poosje ontzet naar de aardklomp, die hij in zijn handen had en waarop een klein, zwart mannetje zat. Toen slikte hij moeilijk en wierp met grote afschuw alles van zich af.
'Help!' riep hij. 'Oeaaaah! Help! Een viezerd!'
'Wat?' riep Wammes Waggel uit de kuil. 'Wat is er, heer Bommel? Hebt u Tom Poes gevonden?'
'Nee!' steunde heer Ollie, 'oeah! Nee! Was het maar waar! Er zit iets vreemds op die aardkluit! Een raarderd!'
Het zwarte mannetje ging rechtop staan en keek vriendelijk naar heer Bommel.
'Nietes!' sprak het met een piepstem. 'Wij zijn geen raarderds! Wij zijn Diepdelvers!'
'Wah... wat?!' stamelde heer Ollie.
'Diepdelvers!' herhaalde het ventje.
'Oh!' zei heer Bommel suffig. Maar toen kreeg hij er ineens genoeg van. 'Ik wil hier weg!' schreeuwde hij. 'Ik wil Tom Poes hier uitgraven! Ik wil hier met het Wegwerk beginnen! Ik wil niet steeds gehinderd worden door allerlei ontploffingen en d-diepd-delvers! En ik wil niet voor de gek worden gehouden! Jij bent alleen, dat zie ik duidelijk! En je moet niet proberen me wijs te maken dat jij Wij bent, als je begrijpt, wat ik bedoel!'
Wammes Waggel kroop nieuwsgierig tegen de rand van de kuil op om te kijken waarover heer Ollie zich zo opwond en stak zijn hoofd boven de rand uit.
'Hihihi! Wat een leuke peuter!' zei hij. 'Wat is dat?'
'Een d-diepdel-delver!' zei heer Bommel moeilijk.
'Wij zijn diepdelvers!' zei een piepstem achter zijn rug. Heer Ollie draaide zich met een ruk om en zag toen op de pet van Wammes een ander mannetje zitten, dat er precies eender uitzag als het eerste...

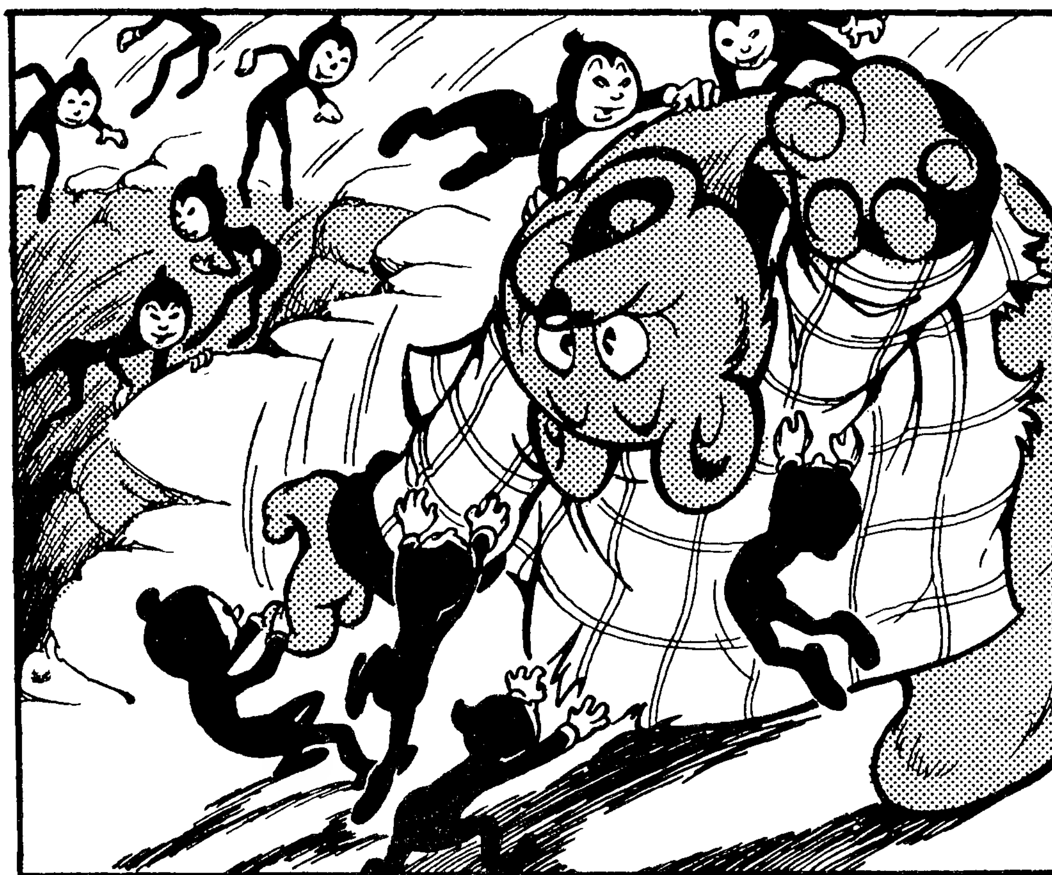
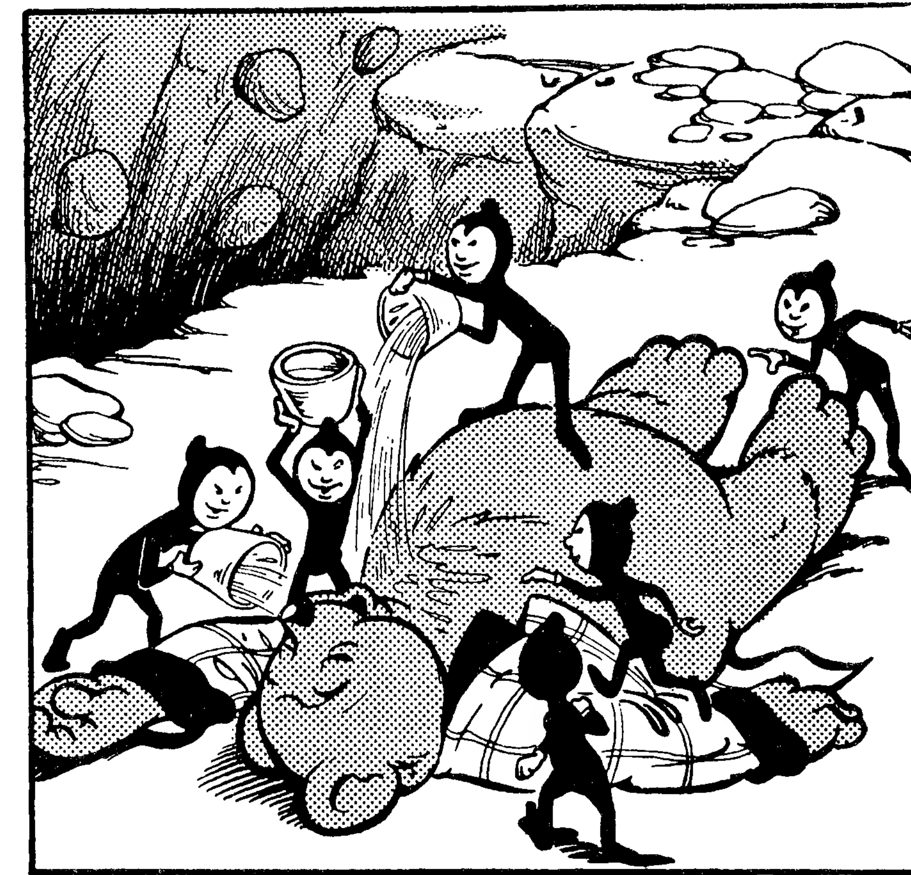

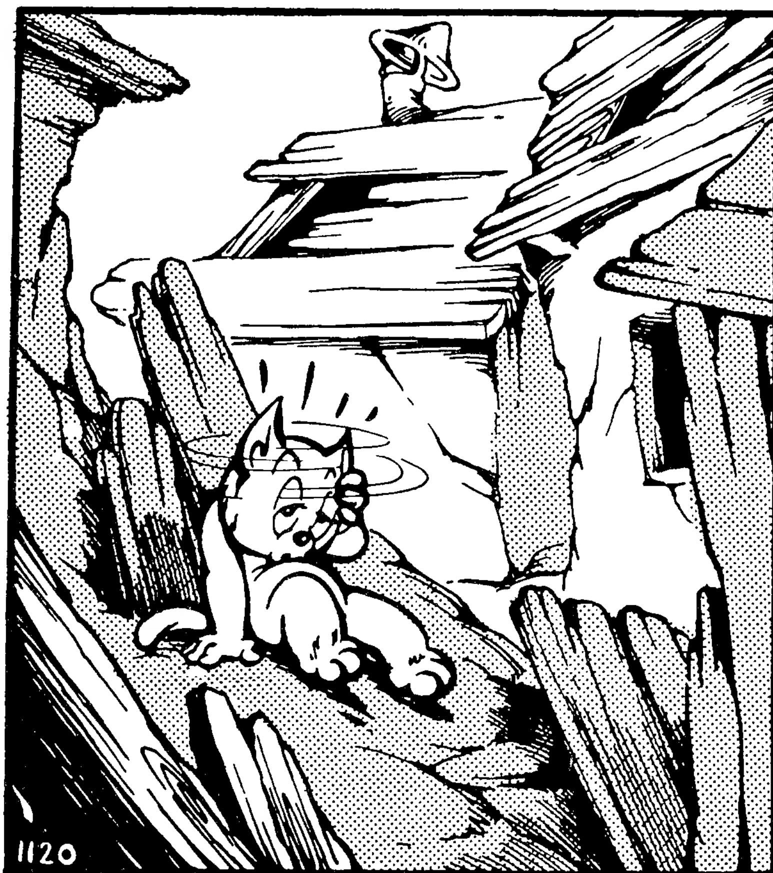

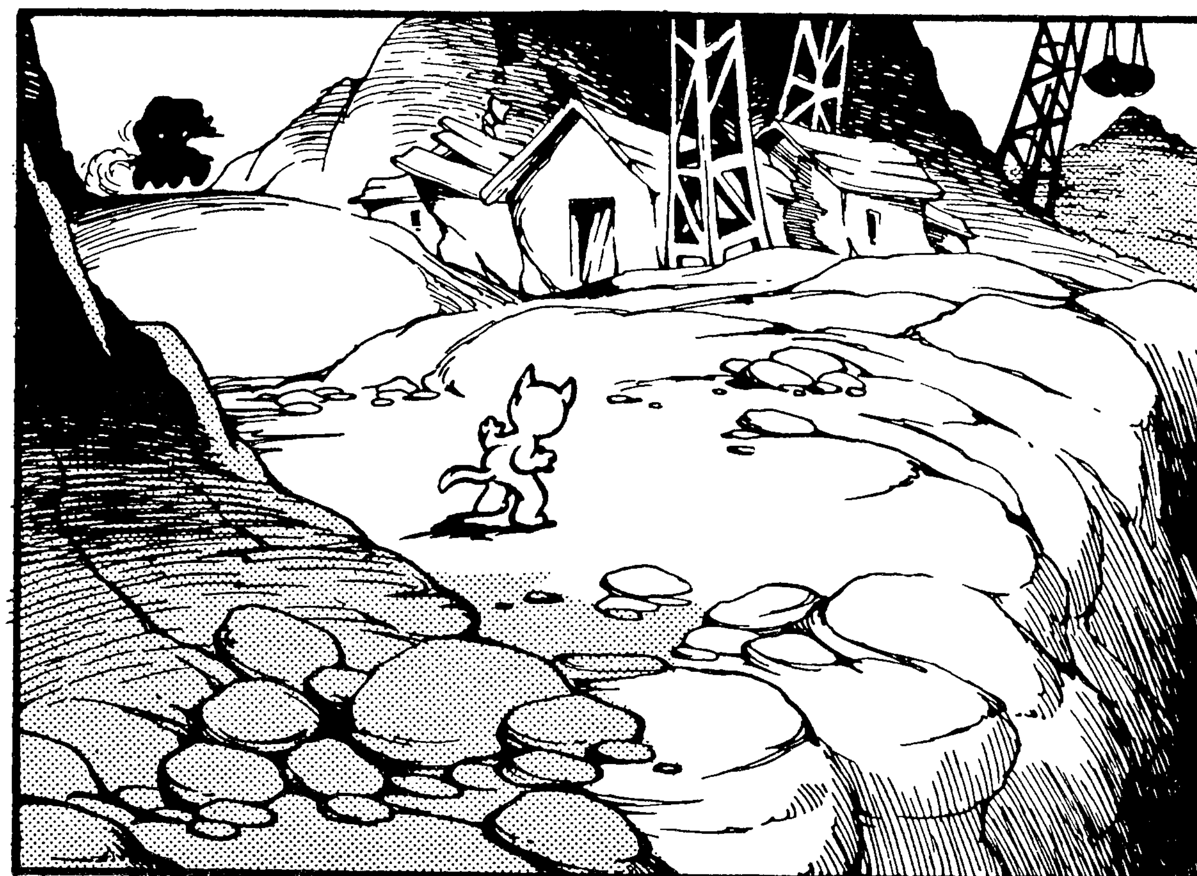
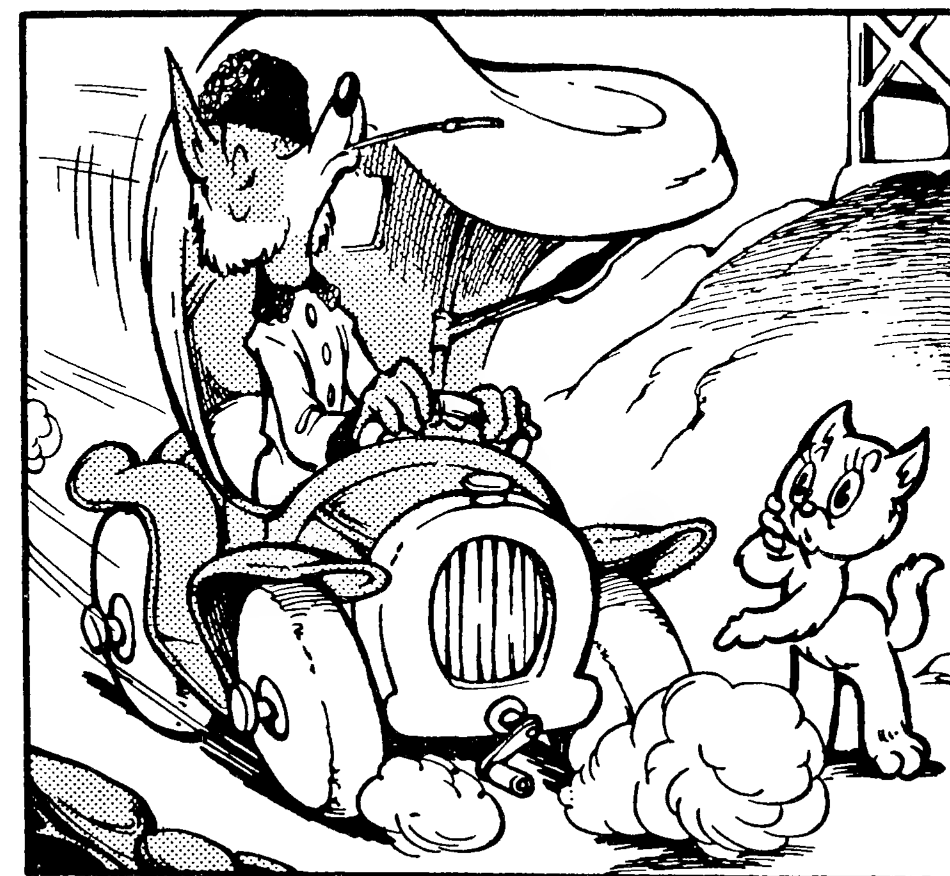
Heer Bommel zat op de grond en staarde verwezen tussen zijn vingers door naar de beide zwarte mannetjes.
'Grutjes!' zei Wammes en stak onderzoekend een wijsvinger naar het eerste ventje uit. 'Wat een leuke dreumes! Hihihi! Net ècht, hè? Wat is dat, zei u?'
'Uh... uche... uh!' stamelde heer Ollie. 'Een d-diepd-delver... maar... ik kijk dubbel! Ik zie er twee! De spanningen zijn te groot voor mij geweest! Tom Poes ligt nog steeds in die kuil en die grootvos Nicolaus komt direct kijken of het werk al opschiet en alles loopt verkeerd! Dat komt er van als iedereen altijd àlles aan een Heer van mijn stand overlaat! Nu is het te laat! Ik ben van mijn zinnen beroofd! Ik zie mannetjes! Zwarte mannetjes! Verschrikkelijk! Wat moet ik doen?'
'Ik zie maar één mannetje!' zei Wammes. Maar op dat moment liet het ventje, dat op zijn pet gezeten had, zich naar beneden zakken en ging op zijn snavel zitten.
'Hihihi!' riep Wammes blij. 'Ik zie dubbel! Kijk eens, heer Bommel, wat grappig! Ik kijk ook dubbel! Net als u! Hihihi! Een Sliepschelver op mijn neus!'
'Nietes!' riep het eerste mannetje. 'Wij zijn diepdelvers!'
'Ik wil weg!' riep heer Bommel. 'Ik wilde, dat iemand Tom Poes onder die aarde uitgroef en ik wilde, dat ik ergens rustig zat! En ik wilde, dat die zwarte ophield met over 'wij' te praten! Hoeveel zijn het er nu eigenlijk?'
'O, net zoveel als u wilt!' zei het mannetje op Wammes' neus. 'Als u één wilt hebben, hebt u alle wij's! Allemaal diepdelvers! Kijk maar!'
En het wees naar de rand van de kuil, waar nu aan alle kanten kleine, zwarte figuurtjes overheen klommen...

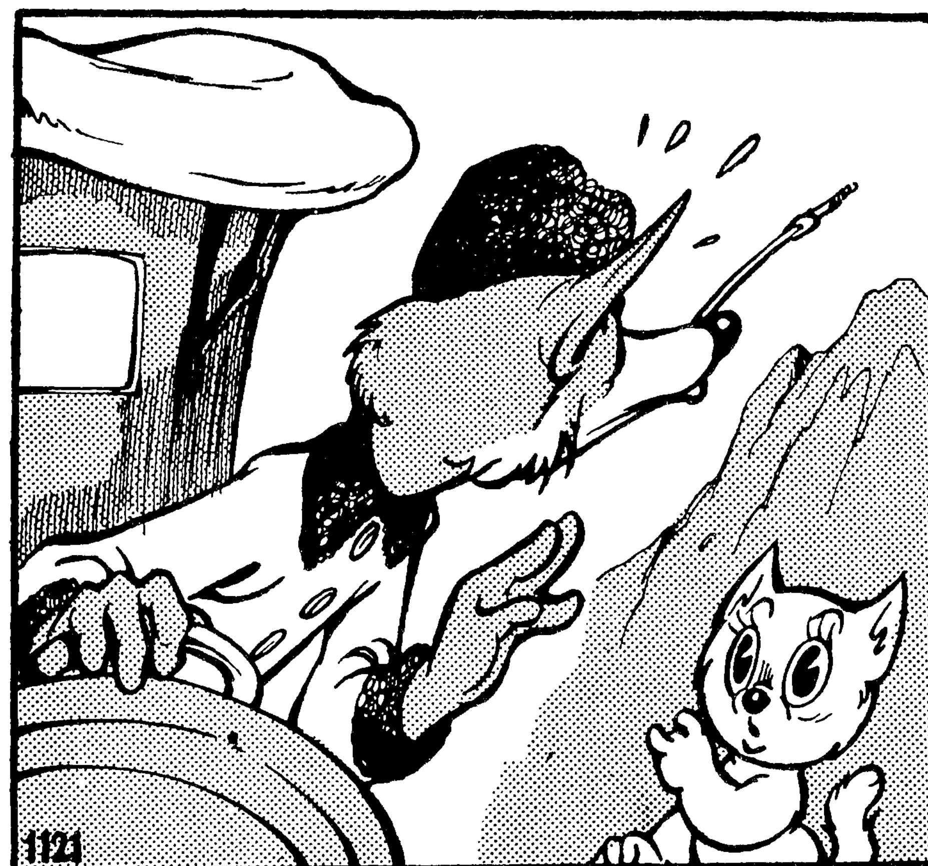

Het gezicht van al die kleine, zwarte mannetjes was te veel voor heer Bommel. Hij sprong schreeuwend overeind en zwaaide met zijn vuisten.
'Er moet iets gebeuren!' riep hij. 'Ik wil, dat Tom Poes wordt uitgegraven, en ik wil rustig ergens zitten om tot mezelf te komen!'
De zwarte ventjes hadden verbaasd naar hem staan kijken, maar nu hieven ze een luid gejuich aan.
'Hij wil iets!' riep er een, en een ander piepte: 'Wat knap! Hij kan willen!'
Toen stortte een hele groep diepdelvertjes zich op heer Bommel en een andere troep sprong terug in de kuil en begon te graven, tot de kluiten aarde en de rotsblokken in het rond vlogen.
Heer Ollie intussen werd op de grond getrokken en weggedragen.
'Hij wil ergens rustig zitten!' werd er geroepen. 'Voorzichtig! Rustig! Zet hem ergens rustig neer!'
'Stop!' loeide heer Bommel. 'Laat me los!'
'Laat hem los!' riepen de mannetjes. 'Stop!'
'Water!' steunde heer Ollie, toen hij plotseling werd losgelaten en over de grond rolde.
'Water!' juichten de ventjes en onmiddellijk holden ze naar een kraan en begonnen heer Ollie te besprenkelen.
Wammes Waggel had het drukke gedoe een poosje met open mond aangekeken en maakte nu aanstalten om verder te gaan met zijn graverij. Maar tot zijn verbazing merkte hij, dat de mannetjes de kuil al zó ver hadden uitgegraven, dat de rotsbodem te zien was.
'Hihi! Wat grappig!' zei Wammes. 'Het zijn rare sliepschelvers en ze bestaan natuurlijk niet echt. Maar werken kunnen ze!'

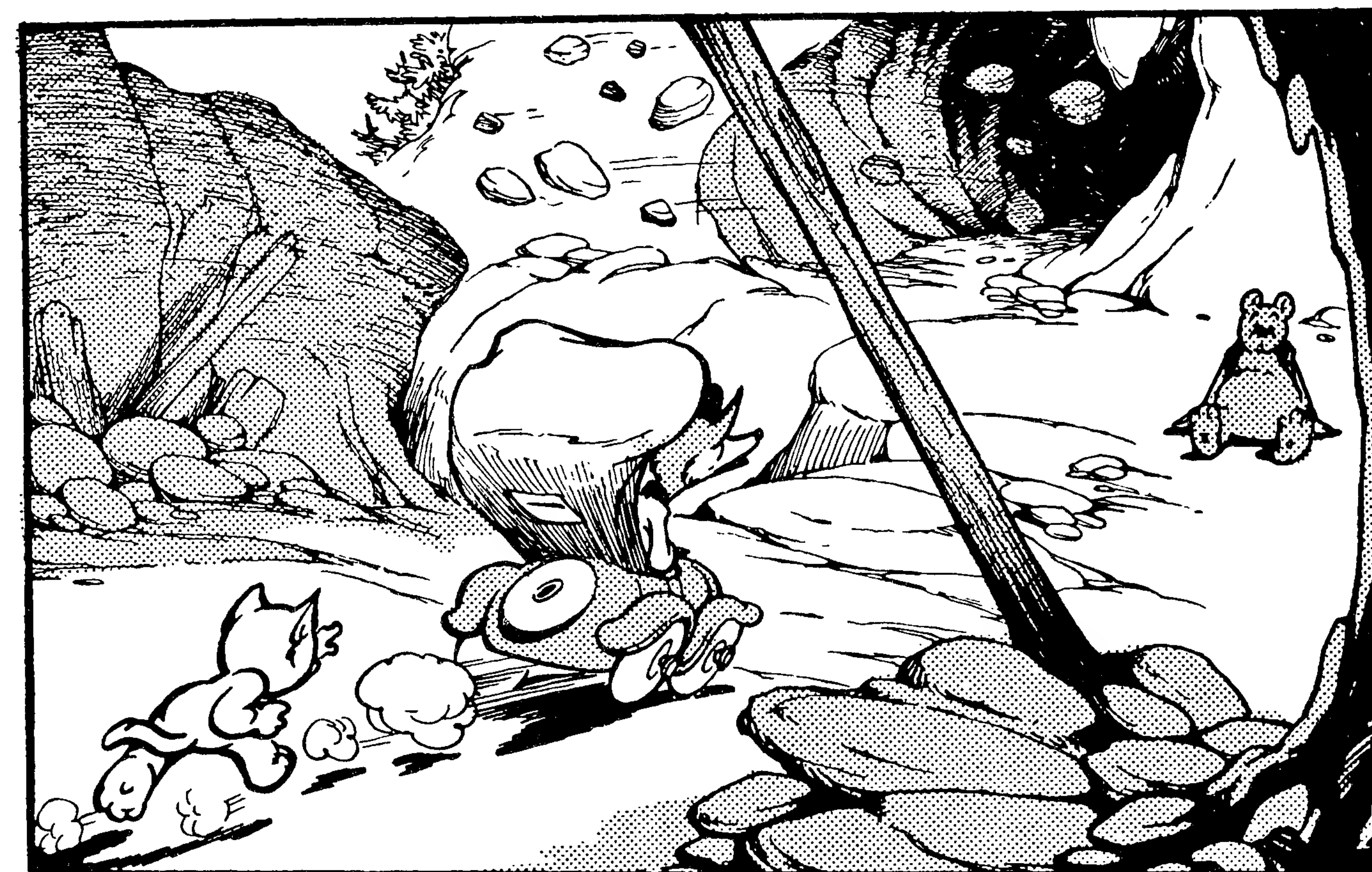

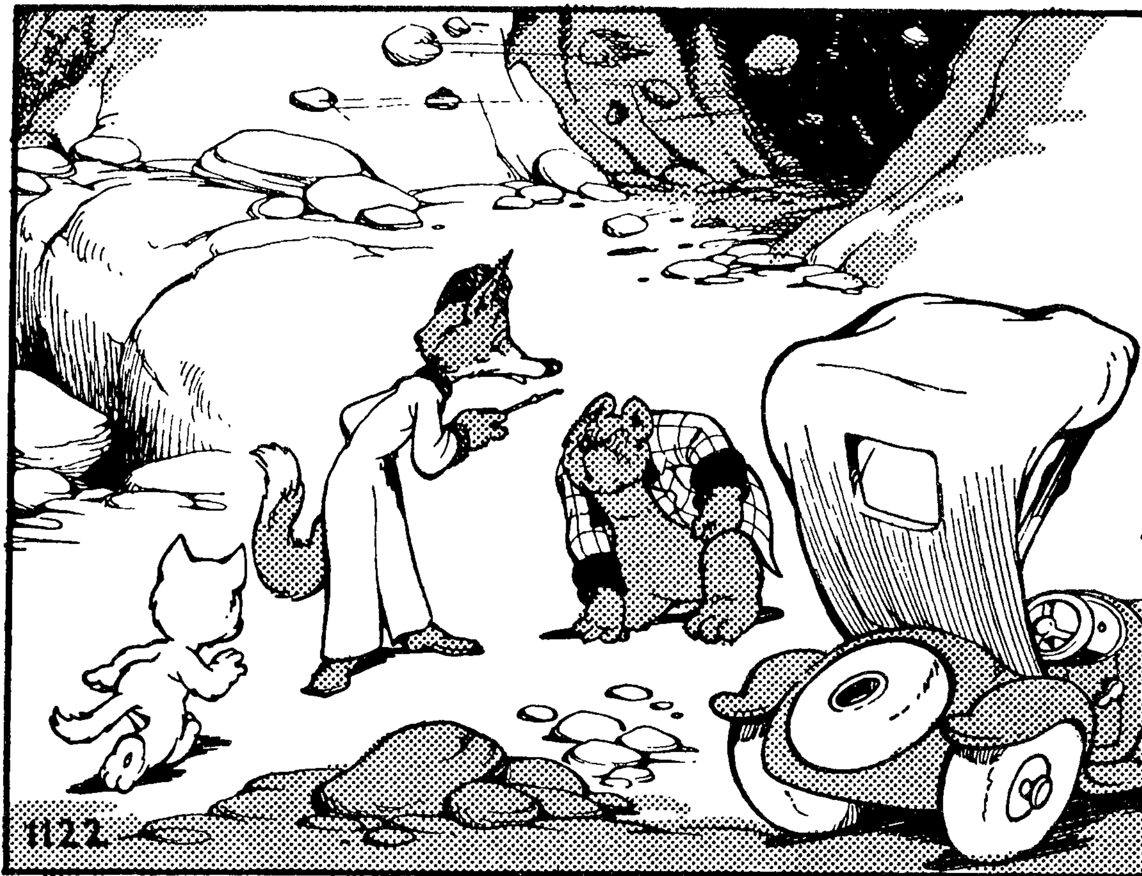
Terwijl heer Bommel en Wammes Waggel dus bezig waren kennis te maken met de kleine, zwarte mannetjes, kwam Tom Poes, ergens tussen de hutten van het kamp, langzaam bij.
De ontploffing had hem niet in de kuil bedolven, zoals heer Bommel dacht, maar hem tussen de brokken geslingerd. En daar lag hij nu.
Het duurde een poosje voor hij weer gewoon kon denken, maar toen hij eenmaal zover was, begonnen de zorgen hem te drukken.
'Tjonge! Wat een toestand!' mompelde hij, terwijl hij langzaam overeind kwam en in de richting van de bergen liep. 'Heer Bommel moet een weg aanleggen en er is geen werkvolk! En als het hem niet lukt is hij zijn vermogen kwijt! Maar hoe kan iemand een weg aanleggen zonder werklieden? Ik ben bang, dat Wammes Waggel van niet veel nut zal zijn! Tjonge! Als die grootvos Nicolaus de boel komt inspecteren ziet het er niet best uit! Ik ben ten minste blij, dat hij naar zijn olieboringen is gegaan...'
Op dat moment naderde vanuit de verte een dof geronk, dat Tom Poes onmiddellijk herkende als het geluid van de Oude Schicht. Geschrokken keerde hij zich om en staarde in het glimlachende gelaat van de grootvos, die de oude auto vlak naast hem tot stilstand bracht.
'Zeg eens, jongmaatje!' sprak Nicolaus vriendelijk, 'waar is je baas? Ik moet hem dringend spreken, want ik zie, dat hier nog niets gedaan is! Hoe in-triest dat men nimmer iets aan een ander kan overlaten! Komaan, jongen, wijs de weg! Voort!'

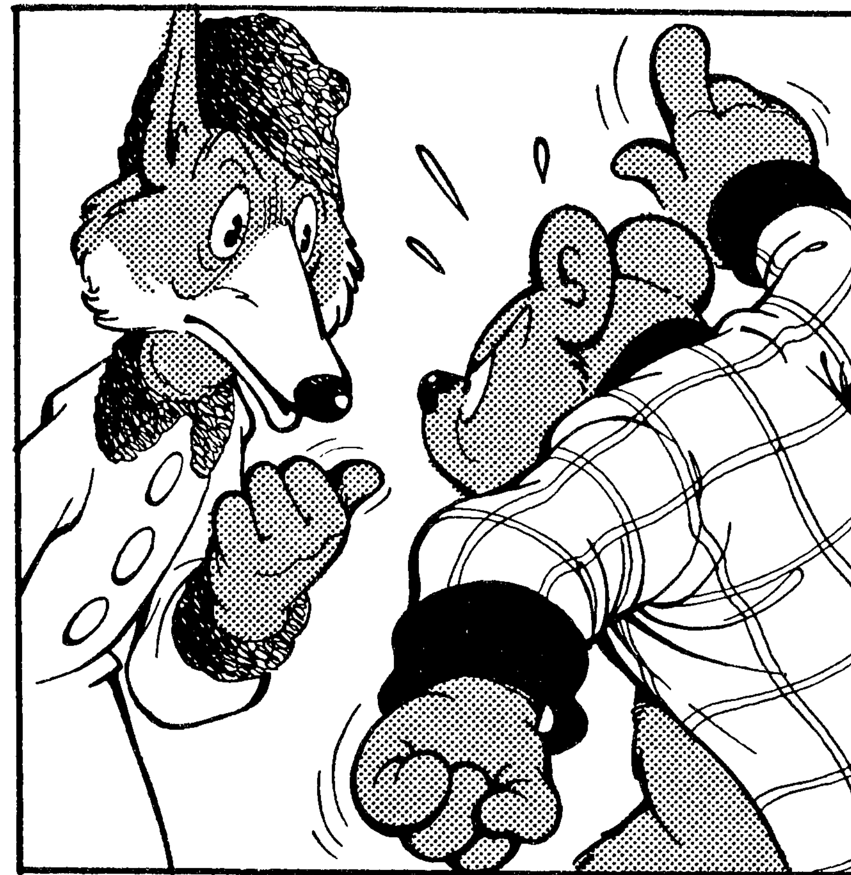

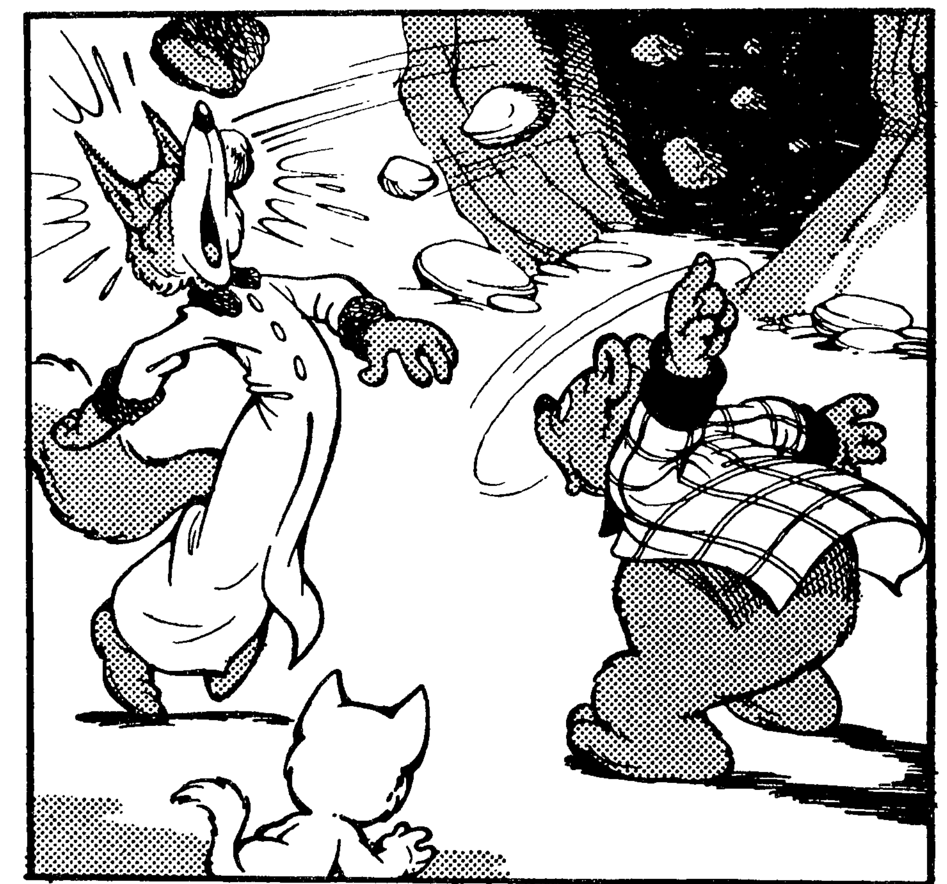

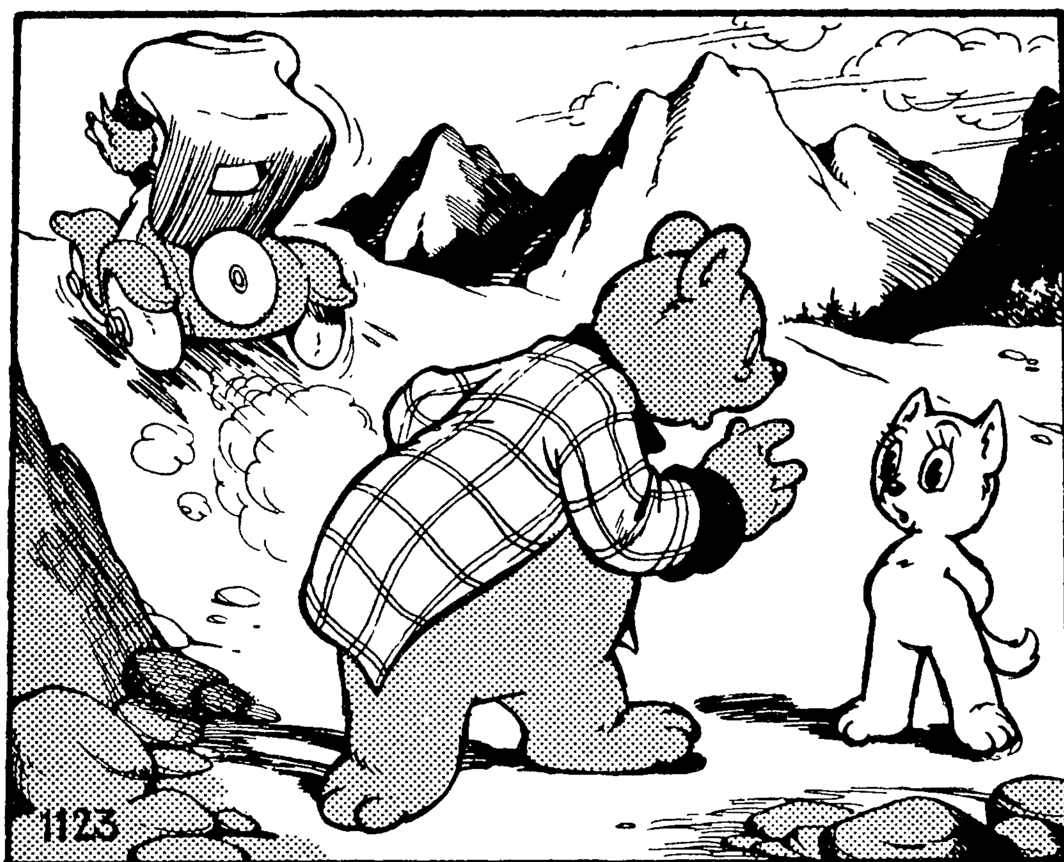
'Waarom wordt hier niet gewerkt?' vroeg grootvos Nicolaus. 'Waarom ligt alles hier stil, inplaats van het nijvere gedoe en het vrolijke gezang van lustige werklieden? Hoe denkt je baas deze weg naar het Oosten af te krijgen? En waar is je baas?'
'Heer Bommel is mijn baas niet!' zei Tom Poes fier. 'En je weet zelf wel hoe het komt, dat hier niet gewerkt wordt! Je hebt zèlf de werklieden naar huis gestuurd omdat je hun loon niet kon betalen! Je bent een gewone oplichter!'
'Pra-w!' sprak de grootvos. 'Uw opmerkingen zijn grof en kwetsend. Uw opvoeding schijnt niet toereikend te zijn; ik zal er met uw werkgever over spreken! Als ik me niet vergis hoor ik ginds enig gerucht, ik vermoed dat hij zich daar bevindt!' En de grootondernemer gaf gas en reed naar de tunnelingang, terwijl Tom Poes hem op een draf volgde.
'Het gaat best!' mompelde Nicolaus, 'de koelak Bommel zal niet ver komen zonder werkvolk. En zelfs als hij er in slaagde om de weg te leggen, zou hij toch door de ijzeren muur, die daar in het Oosten loopt, worden tegengehouden! Praw! Zijn vermogen is mijn! Ik zal hem ernstig berispen, omdat hij niet aan het werk is en hem nog één kans geven! Maar dan...' Op dit moment kwam de tunnel in het gezicht en de grootvos remde verbluft. Want daar vóór hem lag het begin van de weg, die naar de tunnel voerde. En uit de tunnel vlogen dichte vlagen kluiten, rotsblokken, aarde en stof, terwijl heer Bommel bij de ingang zat en van tijd tot tijd met forse stem riep: 'Graven, goede vrienden! Vlugger! Vooruit! Bedenkt, dat een Bommel toezicht op u houdt!'

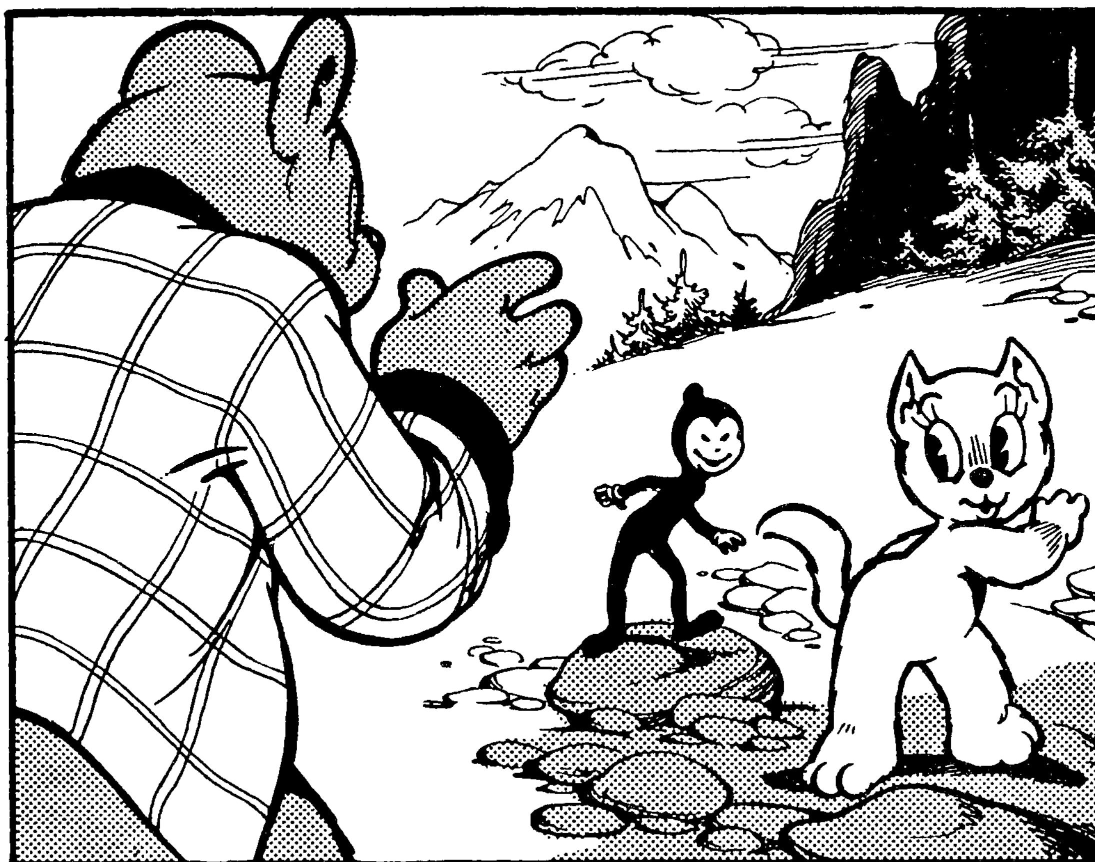

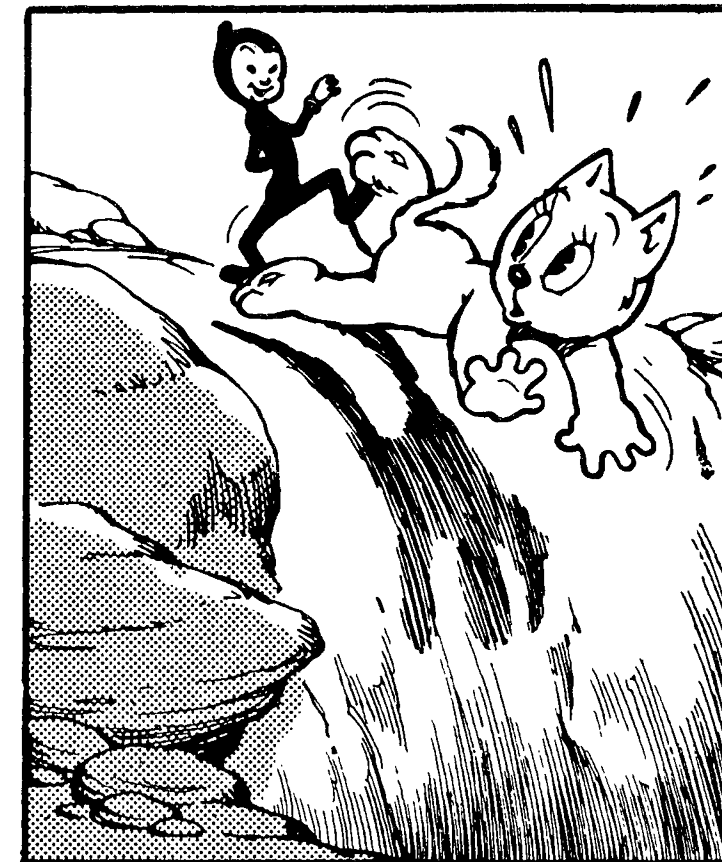

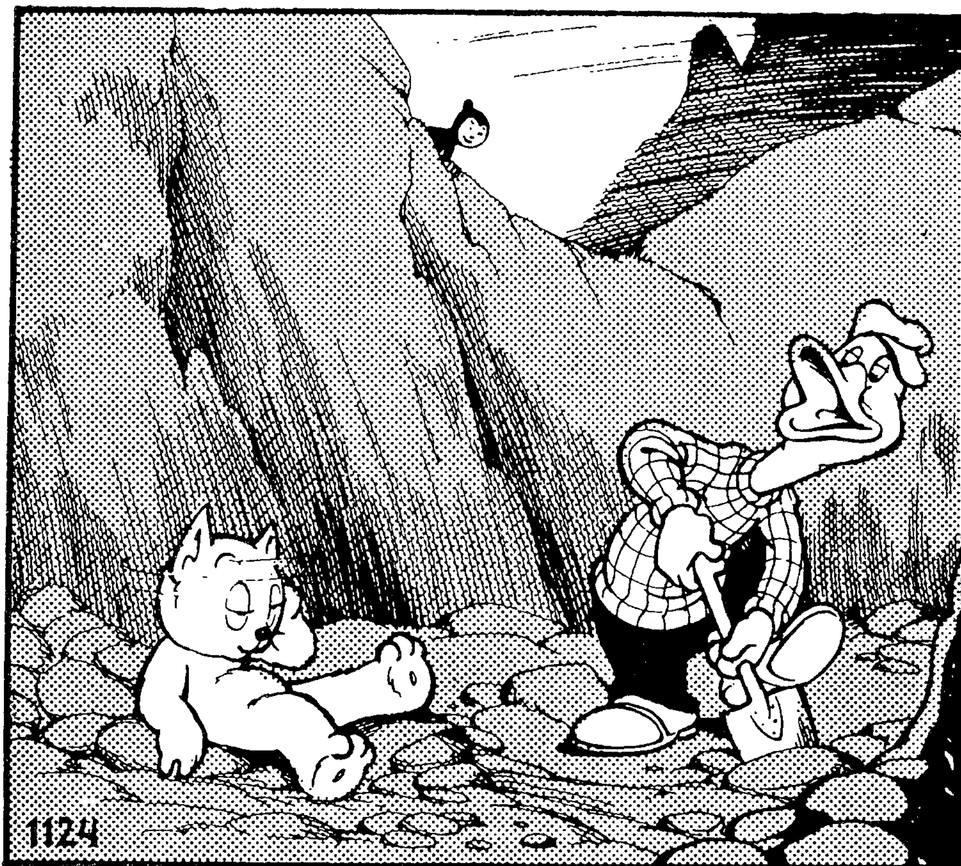
Heer Bommel zat dus bij de ingang van de tunnel en hij zag er uit als een heer, die moeite heeft om de snelle loop der gebeurtenissen bij te houden. Hij piekerde nog steeds over de verdwijning van Tom Poes en omdat hij nu had bedacht, dat zijn jonge vriend misschien door de ontploffing in de rotswand geslagen was, had hij de zwarte mannetjes in de tunnel aan het werk gezet. Zo kwam het dan ook, dat grootvos Nicolaus tot zijn verbazing het Wegwerk in vol bedrijf aantrof. Hij stapte uit de Oude Schicht en boog zich minzaam over heer Ollie heen.
'Ik zie – tot mijn genoegen, mag ik wel zeggen – dat ge werklieden gevonden hebt!' begon hij. Maar heer Ollie had geen aandacht voor hem.
'Daar komt Tom Poes aan!' riep hij. 'Die heeft natuurlijk ergens rustig zitten toekijken, terwijl ik me hier zorgen over hem maakte en persoonlijk naar hem heb gegraven als een... een... eh... diepdelver! En nu is iedereen aan het werk om hem te zoeken en nu is alles voor niets, want daar komt hij aan! Alsof ik al niet genoeg aan mijn hoofd heb!'
'Ik weet niet, wat ge bedoelt!' zei Nicolaus verbaasd. 'Wat is voor niets? Is het werken, dat zich hier in de grot afspeelt, voor niets? Is het niet voor de Wegaanleg? En wie is daar binnen eigenlijk doende?' Hij zweeg, want een aardkluit uit de grond trof hem krachtig aan de slaap. Heer Bommel keek daar peinzend naar en toen verlichtte een glimlach zijn zorgelijke trekken. 'Natuurlijk!' riep hij. 'Ik... eh... wij zijn bezig aan de weg! En we kunnen jou hier niet gebruiken! Het is hier verboden voor onbevoegden! En het gaat je niets aan, wie daar aan het werk is!'

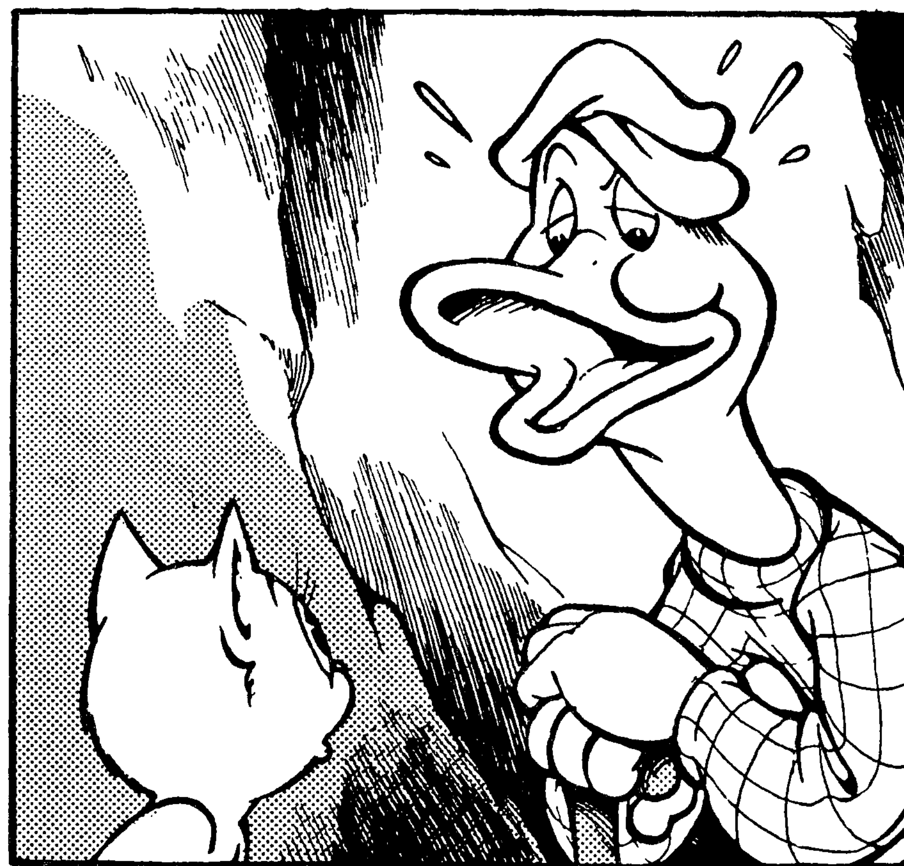
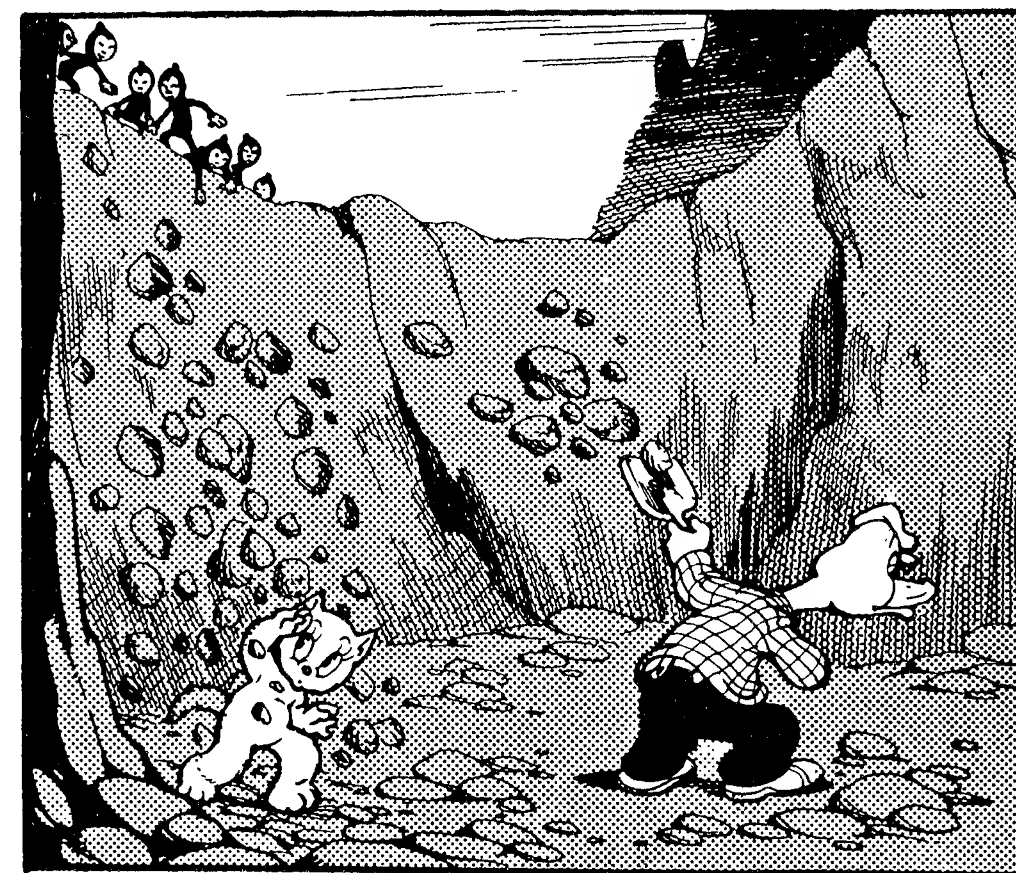

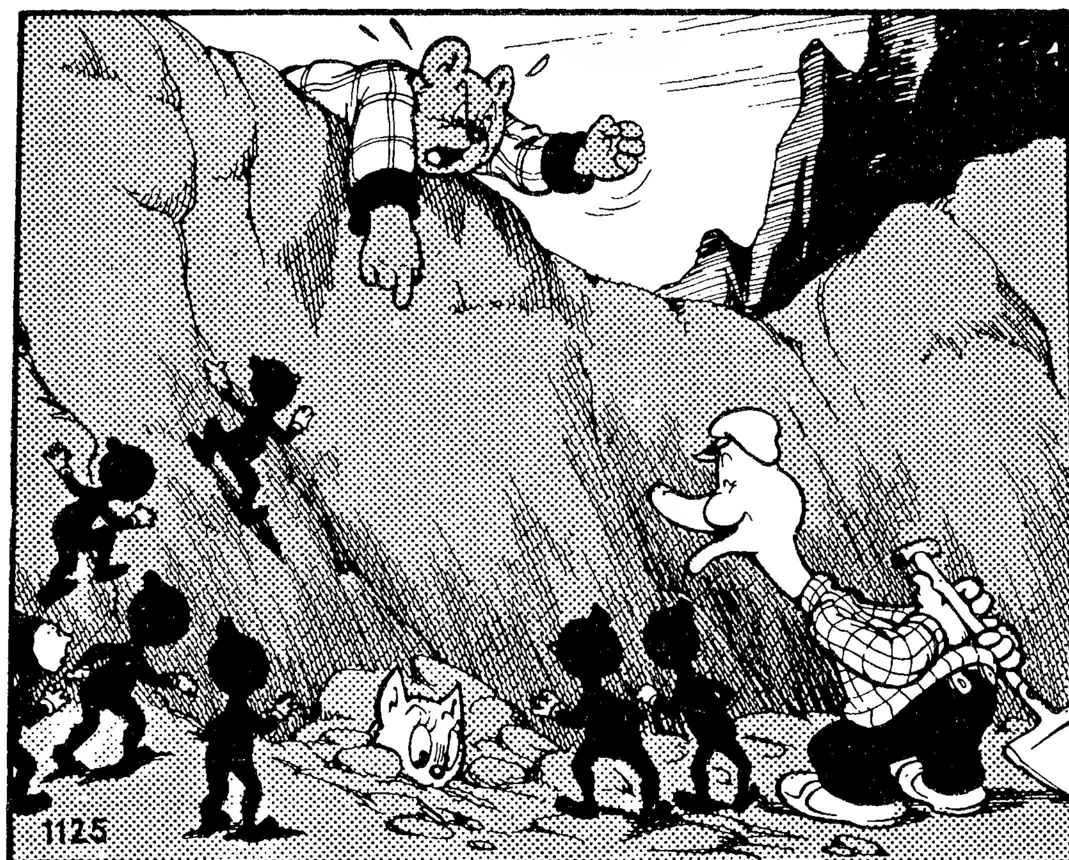

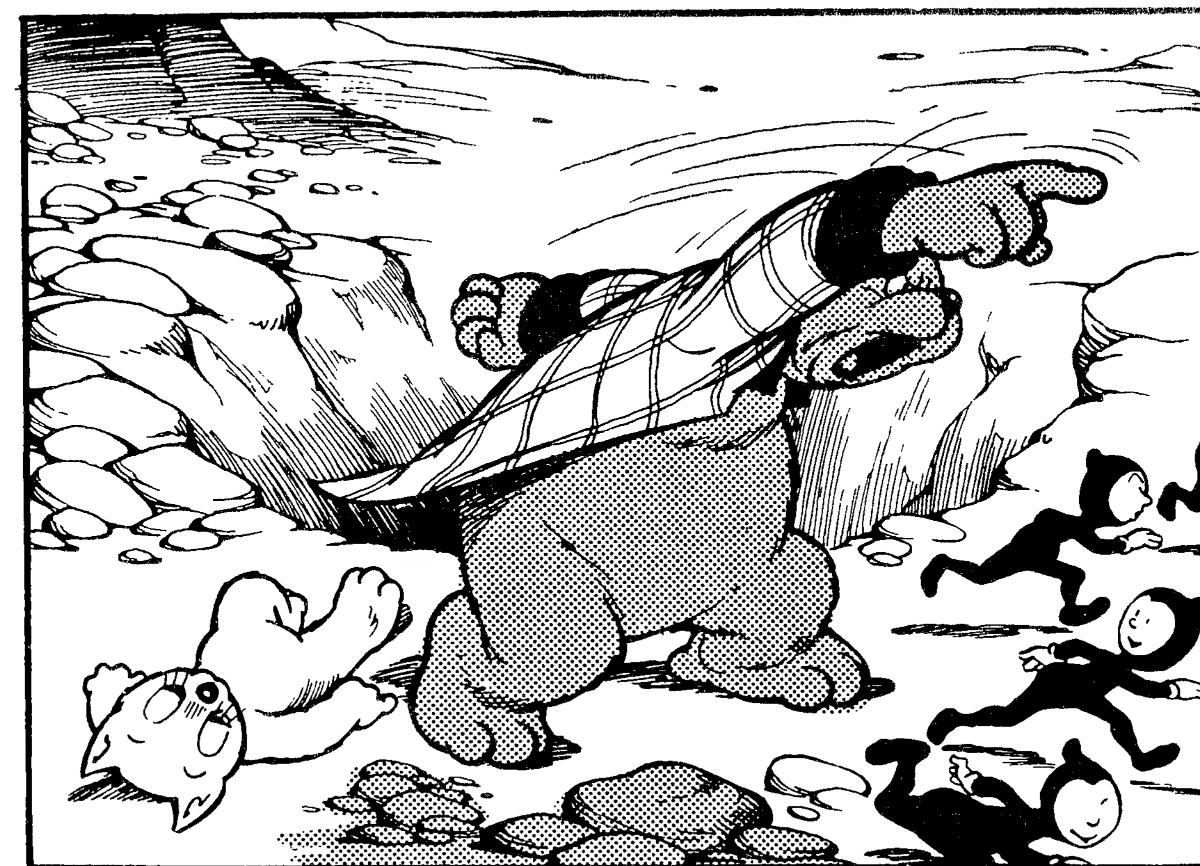
Grootvos Nicolaus begreep, dat hij op dit moment niets tegen heer Bommel kon beginnen. Het wegwerk scheen in vol bedrijf te zijn en daarmee was de kans voor hem verkeken om beslag op heer Bommel's vermogen te leggen. Hij mompelde iets over dringende bezigheden elders en reed tandenknarsend heen.
Tom Poes liep nu nieuwsgierig op heer Ollie af.
'Wat is er eigenlijk gebeurd na die ontploffing?' vroeg hij. 'Ik ben tussen die hutten terecht gekomen en ik geloof, dat ik een poosje buiten Westen ben geweest. En het schijnt, dat u in die tussentijd werklieden hebt gevonden...'
'Neen, jonge vriend!' zei heer Bommel, 'Het zijn geen gewone werklieden! Het zijn kleine, zwarte mannetjes!'
'Kleine, zwarte mannetjes!' herhaalde Tom Poes ongelovig. Hij bekeek heer Ollie bezorgd en nadenkend en schudde het hoofd.
'Voelt u zich wel goed?' vroeg hij. 'Niet duizelig of zo? Hebt u soms hoofdpijn, of ziet u sterretjes, na die ontploffing?'
'Hoor eens, jonge vriend,' zei heer Bommel, 'als je soms bedoelt, dat ik met molentjes loop, als je begrijpt, wat ik bedoel, dan vergis je je lelijk! De nuchtere blik van een Bommel is bekend en je moest weten, dat ik me niet door zwarte, kleine mannetjes laat nemen! Het zit er hier vól van! Allemaal zwart! Allemaal klein! Allemaal diepdelvers!'
Tom Poes bleef echter ongelovig kijken en hij wilde net iets zeggen, toen één van zijn voeten onder hem uit werd getrokken en hij hals over kop in de diepe, pas uitgegraven, kuil stortte...

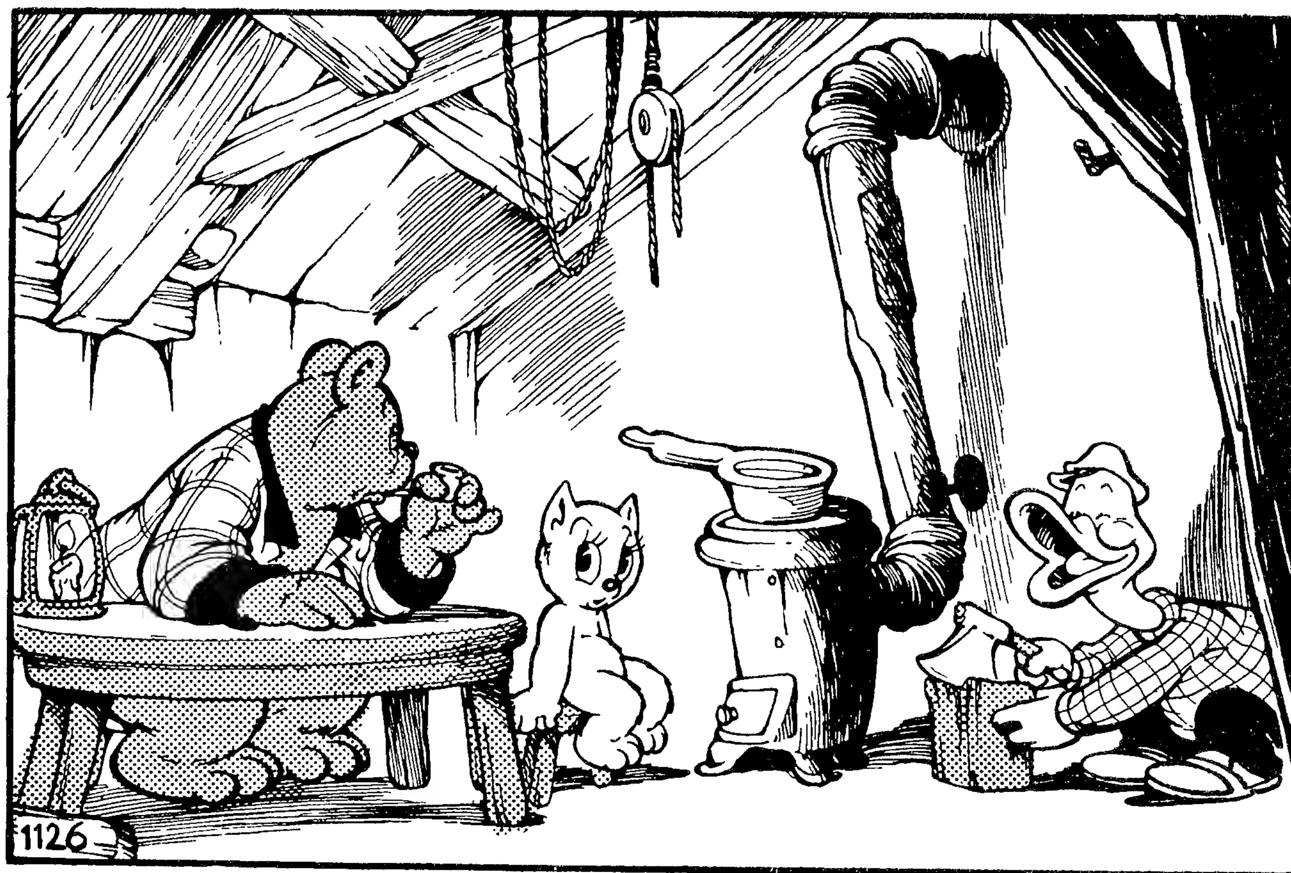
Tom Poes maakte een lelijke buiteling en kwam met een bons op de bodem van de kuil terecht, waar Wammes Waggel nog steeds ijverig aan het graven was. 'Tom Poes!' riep Wammes kraaiend. 'Hihihi! Dat is grappig, Tom Poes. Ik ben hier naar je aan het graven op de bodem van de kuil en nu kom je er over de rand in! Zo zie je maar weer, als je maar diep genoeg graaft vind je wat je zoekt! Hihihi!'
'Onzin!' zei Tom Poes een beetje boos. 'Ik zat niet in deze kuil. Ik stond boven! Maar iemand lichtte mij een beentje en toen viel ik. Ik snap niet wie dat gedaan heeft! Een flauwe grap!'
'Dat zal wel één van die kleine, zwarte mannetjes geweest zijn!' zei Wammes. 'Het zit er hier vòl van!'
'Begin jij nu ook al!' zei Tom Poes. 'Er bestaan geen zwarte mannetjes!'
'Natuurlijk bestaan ze niet!' zei Wammes, al gravende. 'Maar toch zijn ze handig! Ze kunnen erg goed werken!'
'Als ze niet bestaan, kunnen ze ook niet werken!' hield Tom Poes vol. 'En waarom graaf je nu nog steeds?'
'Ik graaf, om jou uit te graven!' zei Wammes. 'Dat zei heer Bommel, vóórdat hij zwarte mannetjes begon te zien!'
'Onzin!' riep Tom Poes. 'Ik hoef helemaal niet uitgegraven te worden! Dat zie je toch wel!'
Op dat moment daalde er plotseling een dichte regen van zand en aarde op hen neer en toen hij verschrikt omhoog keek, zag hij op de rand van de kuil een groot aantal zwarte mannetjes staan, dat bezig was om hem te bedelven onder een lawine van aardkluiten...

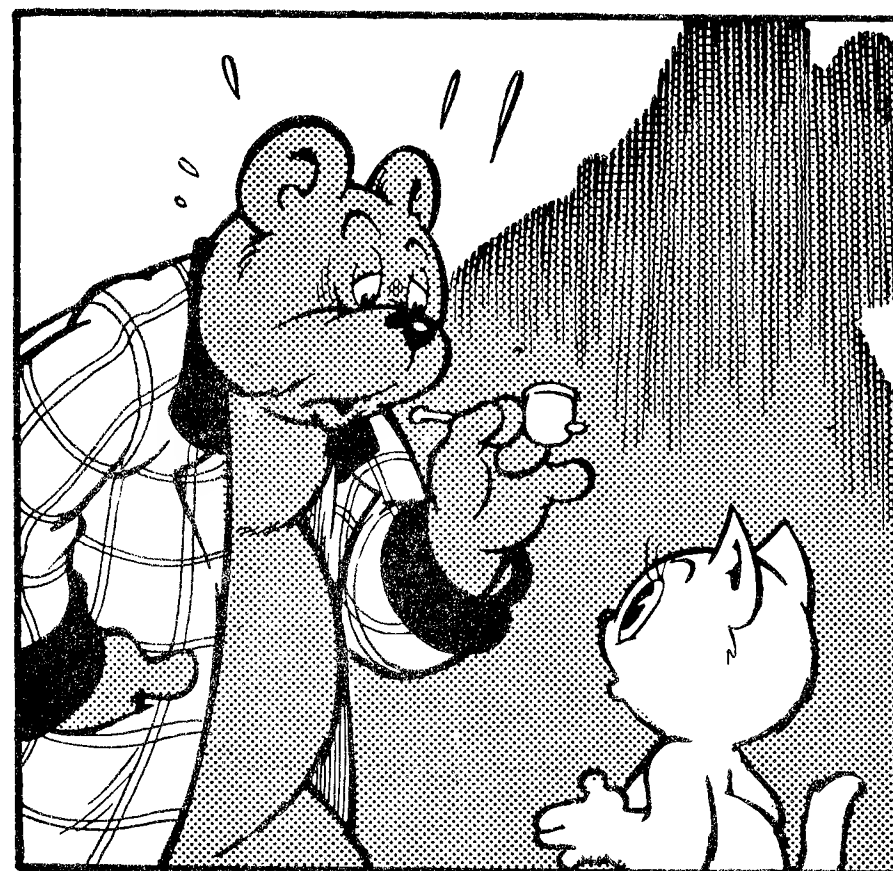
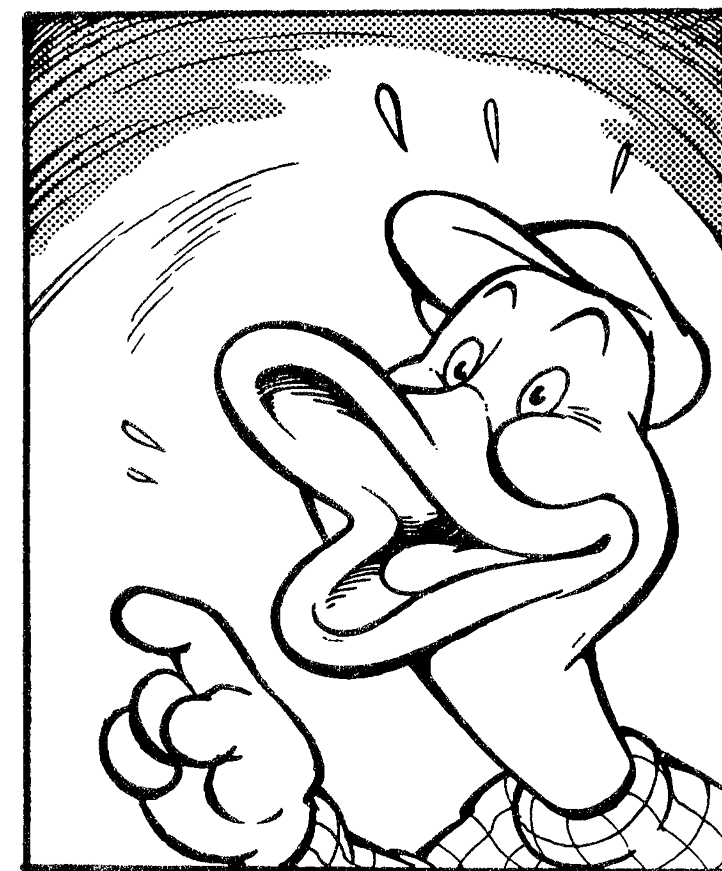

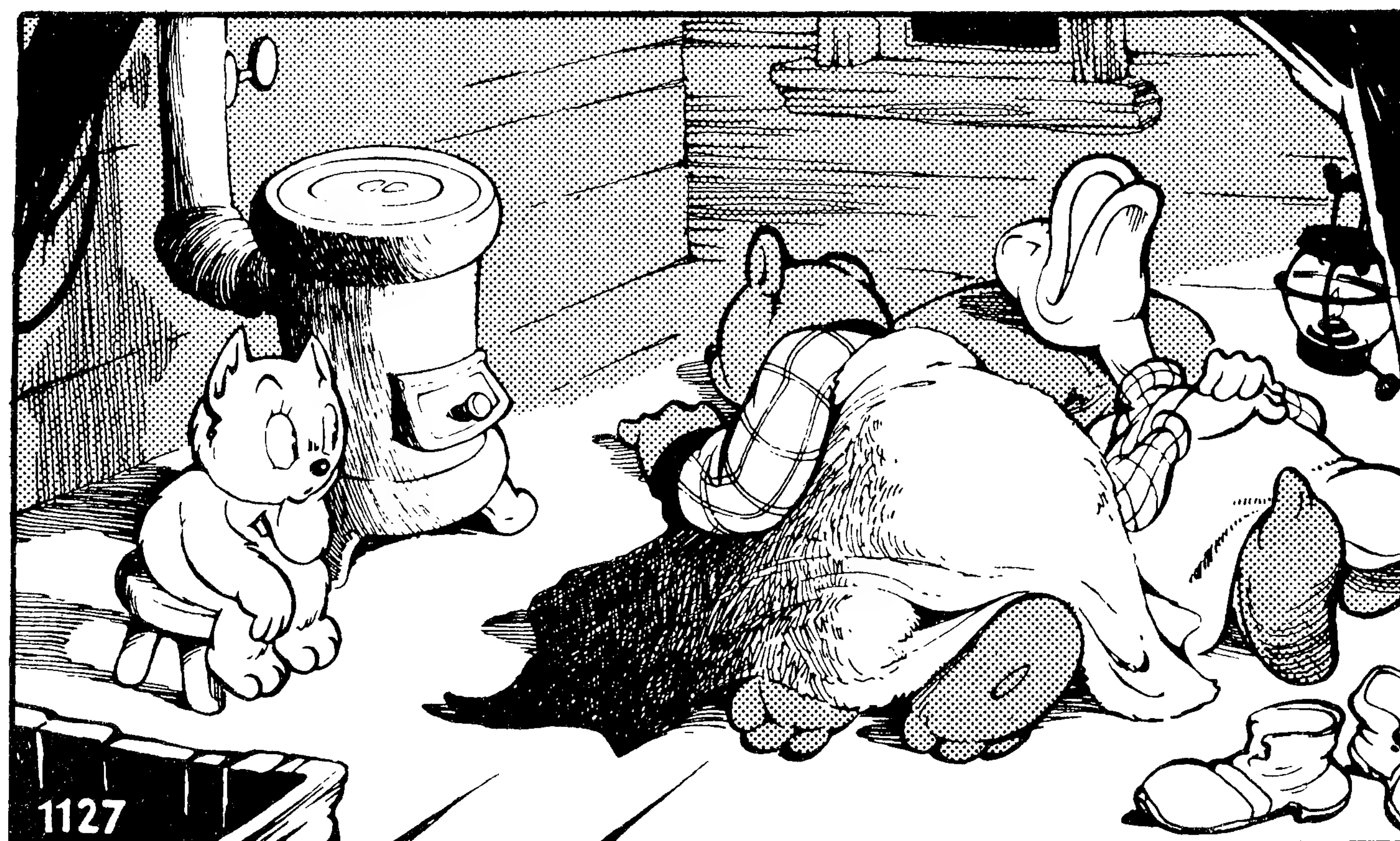
Tom Poes was binnen enkele minuten tot aan zijn neus onder het zand bedolven en hij was te verbluft om daar iets tegen te doen. Een grote groep kleine, zwarte mannetjes klom langs de rand van de kuil omlaag en stampte de aarde een beetje aan, terwijl Wammes Waggel lachend toekeek.
'Zie je nu wel, dat je uitgegraven wordt?' riep Wammes. 'Je wilde het niet geloven, maar nu zie je het zelf! Hihihi! Gefopt!'
Op dat moment verscheen het gelaat van heer Bommel boven de kuil en begon boos te roepen.
'Wat betekent dat? Wat doen jullie daar? Waarom gooien jullie Tom Poes onder het zand?'
'Wij moeten hem uitgraven!' riep een van de ventjes met een piepstem. 'Dat wilde u toch? Dat zei u toch?'
'Ja hoor!' riep Wammes. 'Dat heeft u echies gezegd! Ik heb het zelf gehoord!'

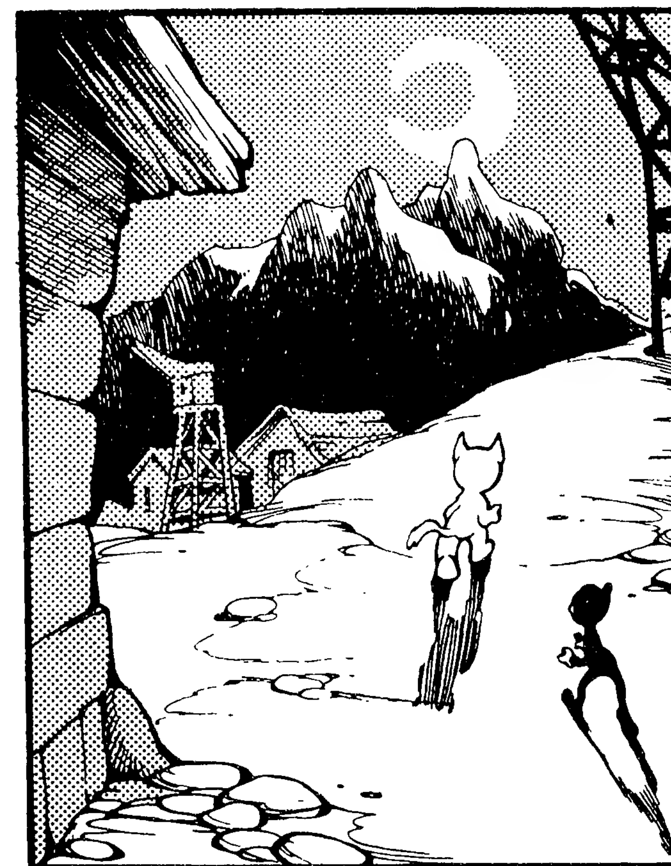
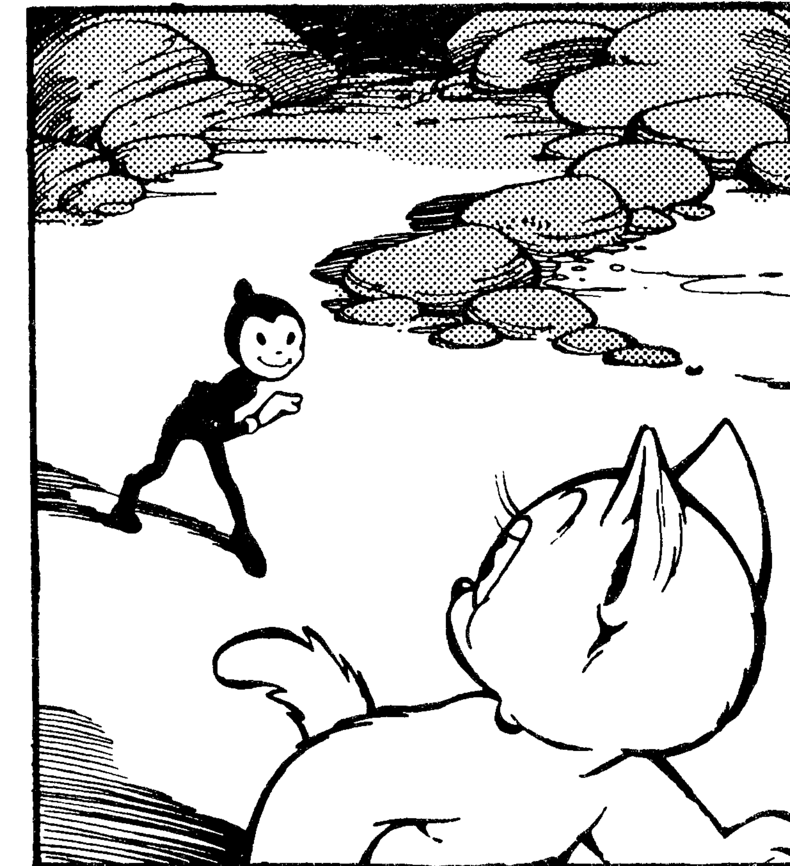
'M...maar... eh...' riep heer Ollie verward, 'jullie graven hem niet uit, jullie begraven hem, als jullie begrijpen, wat ik bedoel! Ik bedoel... eh...'
'We kunnen hem niet uitgraven als hij niet begraven is!' piepte een ander zwart mannetje en Wammes juichte: 'Nee! Natuurlijk niet! Het is allemaal zo duidelijk als wàt! Hihihi!'
'Bah!' snauwde heer Ollie, die er genoeg van kreeg. 'Ik wil, dat jullie hem uitgraven en naar boven brengen! Direct!'
'Ha! Hij wil iets!' riepen de vreemde ventjes en voordat iemand tot drie had kunnen tellen lag Tom Poes, een beetje suffig, op de rand van de kuil.
'En nu is het uit!' riep heer Ollie. 'Ik heb er genoeg van. Maak, dat je wegkomt! Voort met jullie!'
De mannetjes gehoorzaamden onmiddellijk...

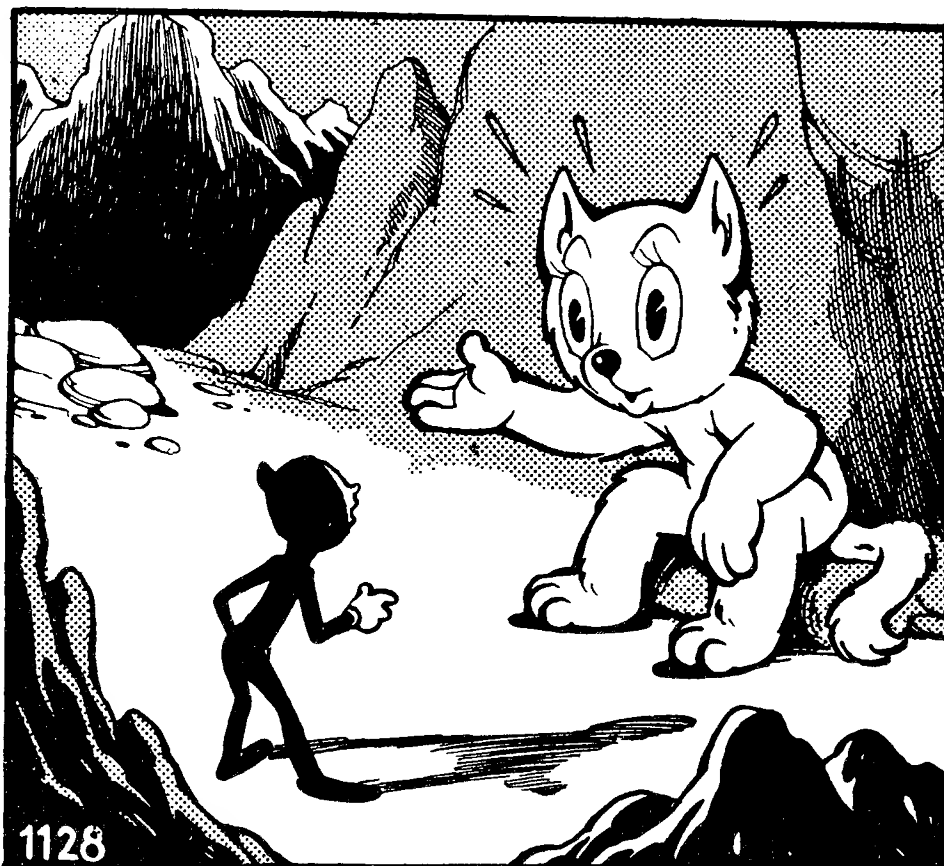

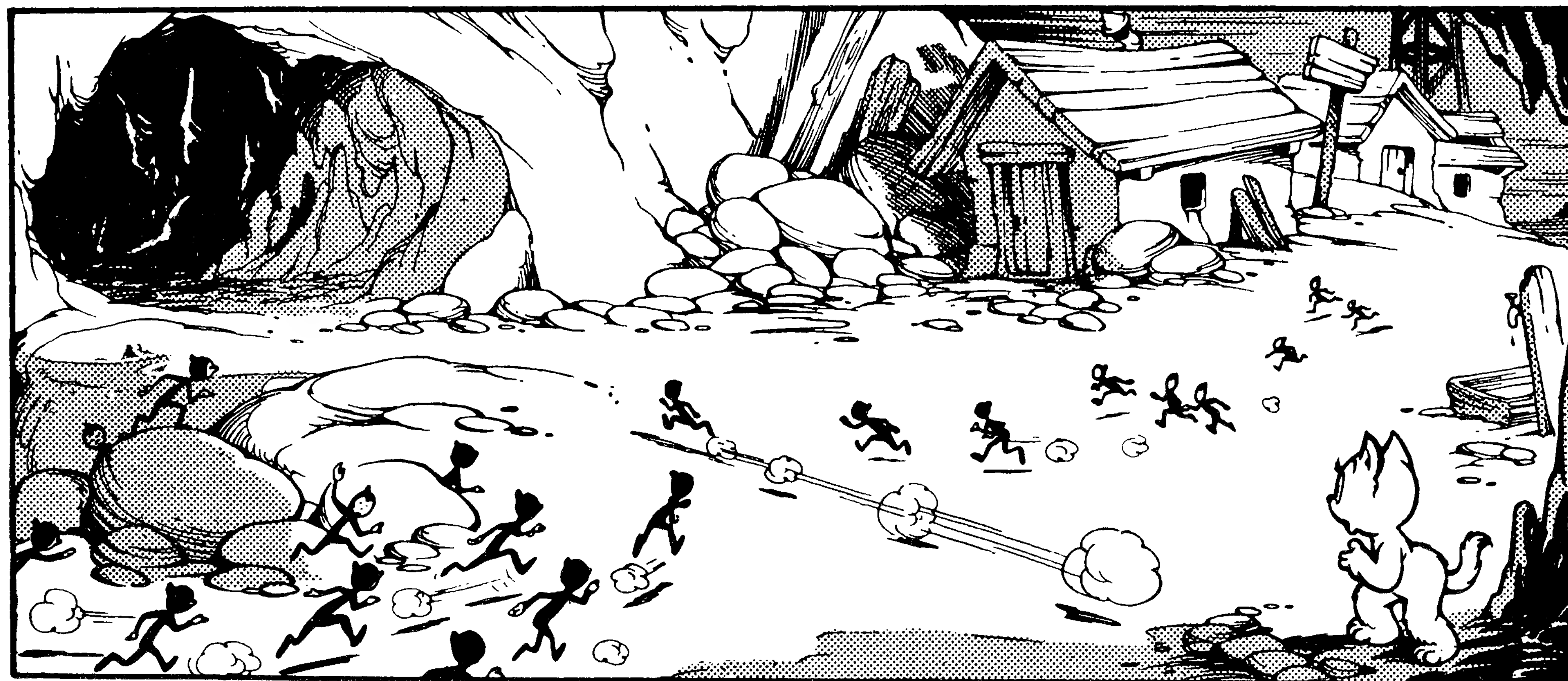
Met het vallen van de avond was heer Bommel met Tom Poes en Wammes Waggel in een van de hutten gegaan om een onderkomen voor de nacht en een beetje warmte te hebben.
Zorgelijk zaten ze nu om de oude potkachel, die Wammes met wat dor hout aan het vlammen bracht.
'Dit keer is het nog goed gegaan!' zei Tom Poes. 'Die zwarte mannetjes waren net bezig met het graven toen grootvos Nicolaus kwam. En daardoor dacht die, dat u werklieden had. Maar wat nu?'
Heer Bommel zuchtte zo zwaar, dat de vlam in de potkachel neer sloeg. 'Ik weet het niet, jonge vriend!' steunde hij. 'Ik sta voor niets, dat weet je! Geen werk is mij te min! Maar niemand zal toch van mij verwachten, dat ik, als Bommel, als heer mag ik wel zeggen, als je begrijpt wat ik bedoel – eh... waar was ik? Niemand zal van mij verwachten, dat ik die weg naar het Oosten alléén aanleg! Dat zou te ver gaan, zeg nu zelf, Tom Poes! Maar ik weet warempel niet, wat ik moet doen. Mijn geld is in beslag genomen, en in deze moeilijke tijden vindt men geen werklieden meer, die voor niets willen werken. Tenminste als ik mijn kranten goed begrepen heb. Ik ben ten einde raad!'
'Hihihi!' zei Wammes, 'ik weet lekker wèl werklieden, die voor niets werken!'
'Huh?!' riep heer Ollie verrast, 'welke zijn dat dan?'
'De kleine, zwarte mannetjes!' riep Wammes blij. 'U weet wel, die sliepschelvers, die niet echt bestaan en die u hebt weggestuurd!'

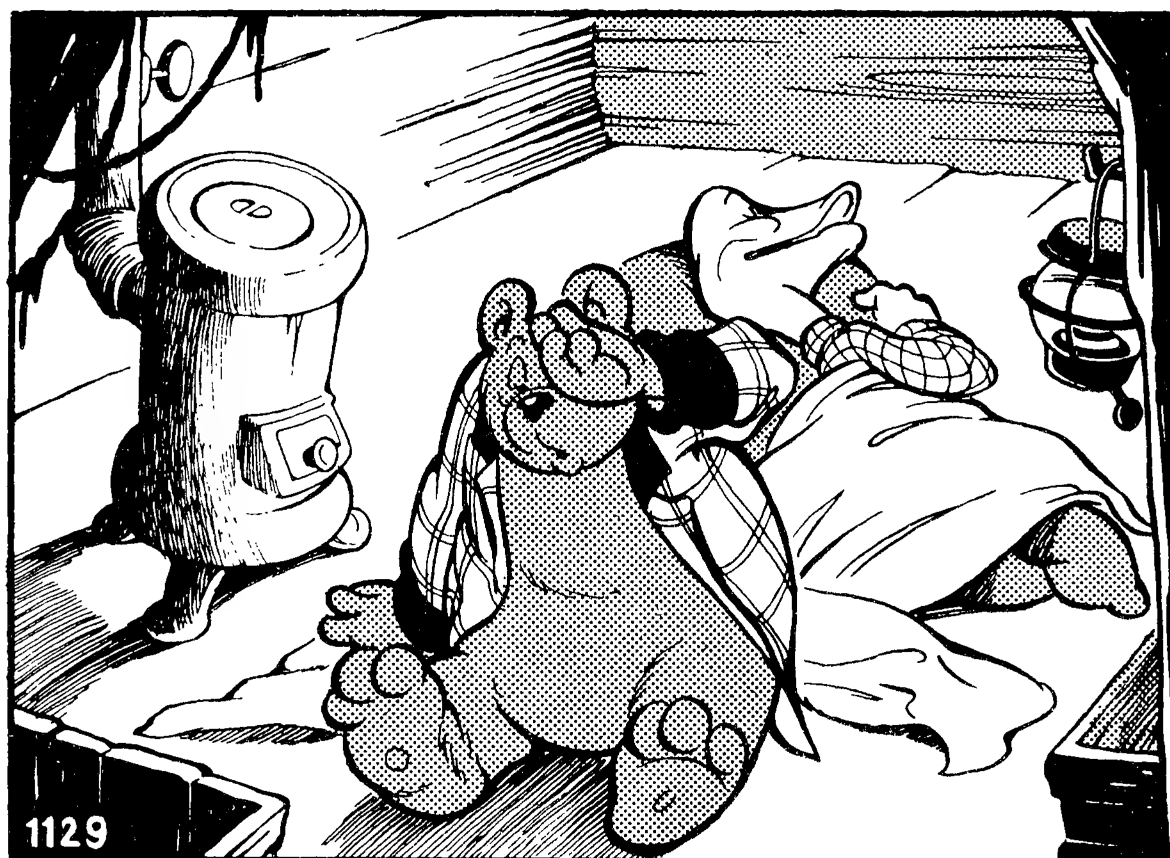

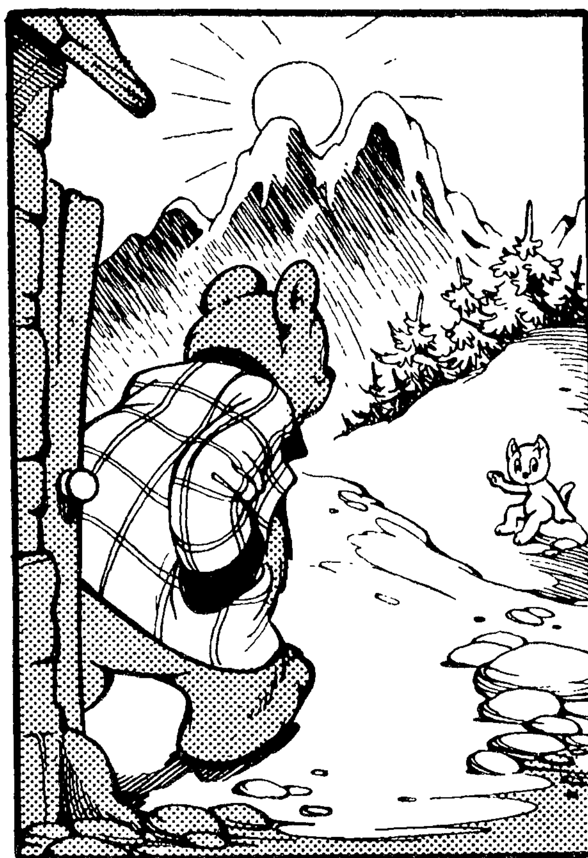
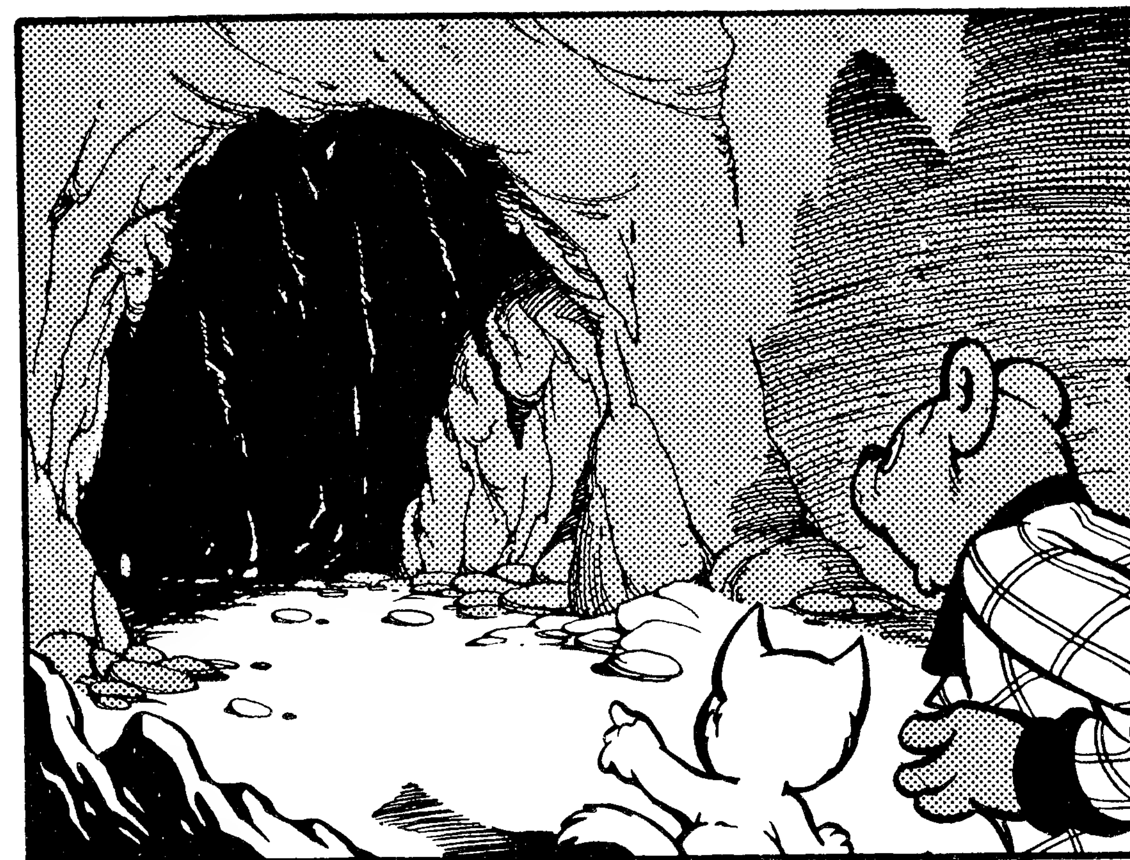
Heer Bommel en Wammes Waggel waren in slaap gevallen en Tom Poes zat nu alleen bij het snel dovende potkacheltje na te denken.
'Die kleine, zwarte mannetjes zouden wel goede werklieden zijn!' peinsde hij. 'Werken kunnen ze, dat heb ik gezien. We zouden het stil moeten houden voor de vakverenigingen en zo, want ze vragen geen salaris; maar dat is het ergste niet. Als het maar niet in de kranten komt! Nee, het moeilijkste is om die mannetjes, die diepdelvers, weer te vinden! Heer Bommel heeft ze weggejaagd en niemand weet waar ze nu zijn!'
Tom Poes stond op en liep naar buiten. Het was nu middernacht en de maan scheen helder over het verlaten kamp.
'Er zal wel de een of andere toverformule bestaan om die kereltjes op te roepen!' mompelde Tom Poes. 'Maar hoe kom ik die te weten? Als ik me niet vergis zijn ze uit die kuil gekomen... ik zal eens gaan kijken of ik ze daar nog vinden kan!'
Maar die kuil was leeg en het landschap helemaal verlaten, zodat Tom Poes er moedeloos van werd.
'Ik wilde, dat hier zo'n diepdelver achter me stond!' morde hij, 'dan zou ik...'
Op dat moment trof een licht geritsel zijn oor en toen hij zich vlug omdraaide, zag hij achter zich een klein, zwart mannetje staan.
'Ha!' riep Tom Poes, 'gelukkig! Hoe kom jij hier?'
'U wilde toch, dat ik er was? Nu, wat u wilt, dat doen we. Zó zijn wij diepdelvers!' zei het ventje eenvoudig. 'Als u maar ècht wilt!'

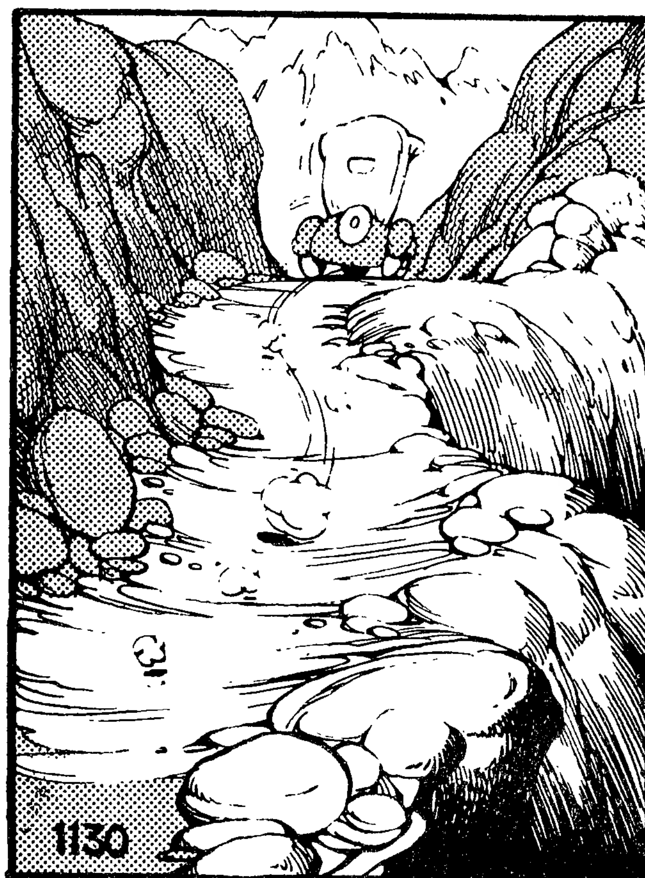
Tom Poes ging op een steen zitten en keek verbaasd naar het kleine, zwarte mannetje.
'Dus wanneer ik wil, dat je er bent, dan ben je er?' vroeg hij ongelovig.
'Ja,' zei het mannetje, 'dan zijn we er. Als iemand dat wil, komen we direct, want we vinden het reuze als iemand kan willen! Willen is erg knap! Wij, diepdelvers zouden het erg ver kunnen brengen, als we maar konden willen. Maar willen is het moeilijkste wat er is en daarom doen we maar wat een ander wil, dat is veel gemakkelijker!'
'En als die ander nu eens iets verkeerds wil?' vroeg Tom Poes.
'Ik weet niet wat verkeerd is,' zei het mannetje peinzend. 'Nee, dat weet ik niet! Wij denken, dat alles goed is, als het maar gewild wordt. Want om te willen moet je reuze knap zijn!'
'Hm, ja, ja!' zei Tom Poes, 'daar zit wel iets in. Maar het is een vreemde manier als je het mij vraagt!'
'Ik vraag het u niet!' merkte het mannetje op. 'En wat vreemd is, weten zij niet! Alles is goed, als het maar gewild wordt!'
'Mooi!' zei Tom Poes. 'Dan wil ik, dat jullie een weg aanleggen! Een weg door deze bergen heen, recht naar het Oosten!'
'Dat is leuk!' riep het diepdelvertje. 'Een weg, recht naar het Oosten! Dat is aardig!' Het sprong op en snelde naar de ingang van de grot, onder het uitstoten van schrille geluidjes. Van alle kanten, achter rotsblokken en struiken vandaan, sprongen nu andere ventjes te voorschijn en voor de verbaasde ogen van Tom Poes was de hele vlakte in een ogenblik bedekt met kleine zwarte figuurtjes, die om het hardst naar de bergen holden...

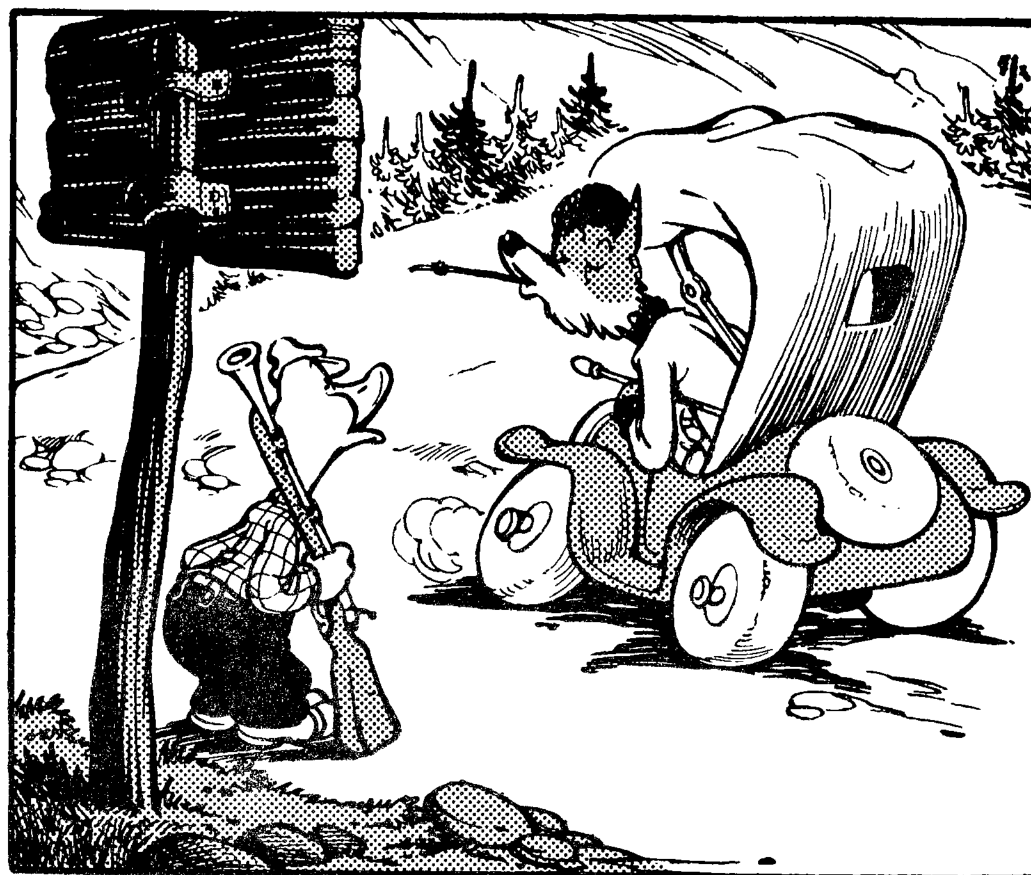
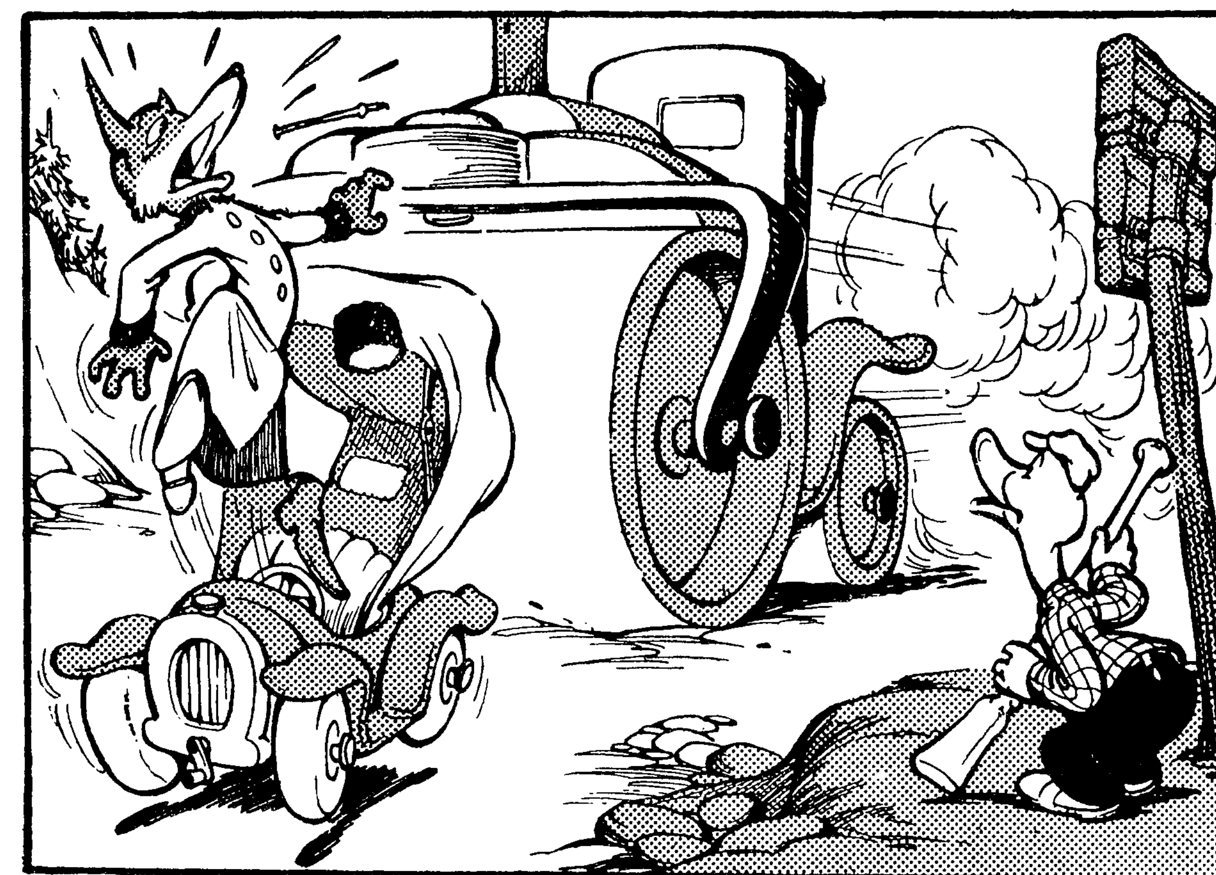

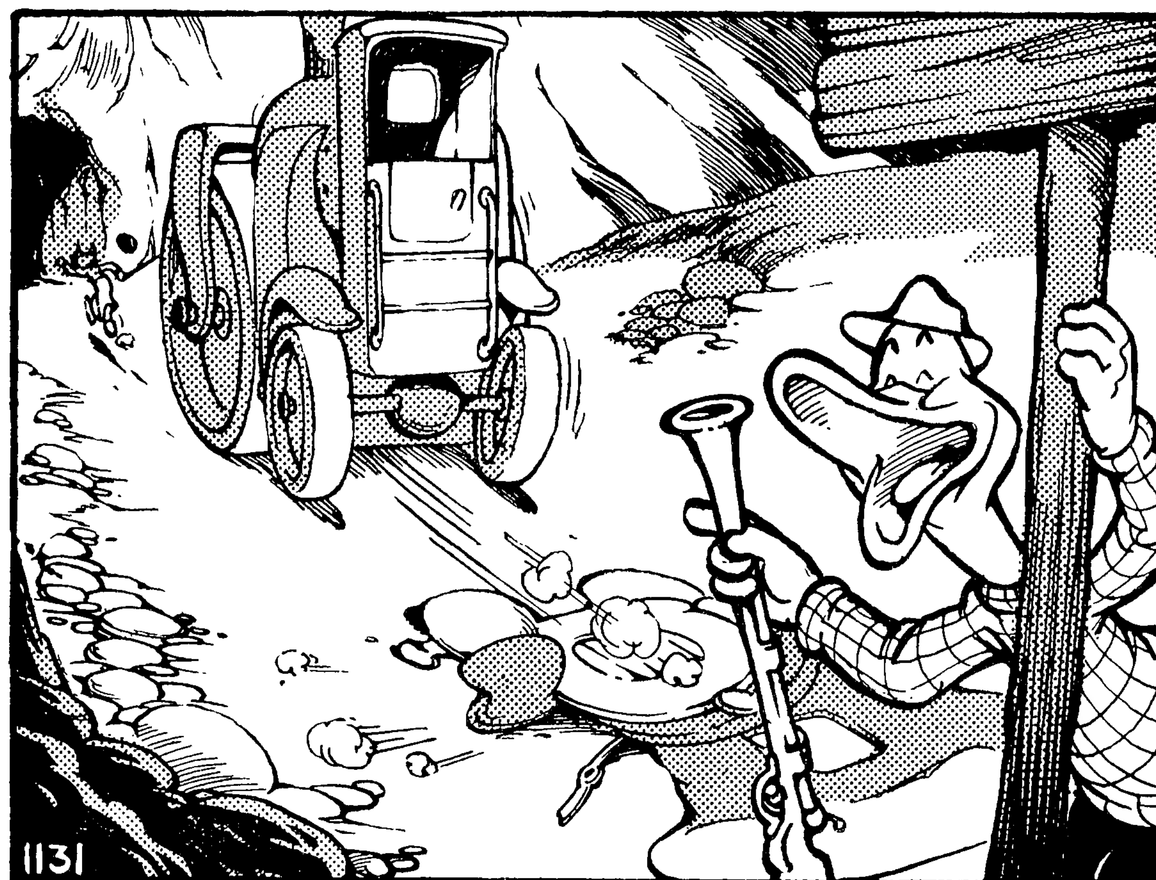
Heer Bommel werd de volgende morgen met hoofdpijn wakker. Hij had slecht geslapen omdat boze dromen zijn nachtrust hadden gestoord en toen de zon opkwam ging hij knorrig overeind zitten. Wammes Waggel sliep nog en heer Ollie merkte, dat Tom Poes weg was.
‘Wel ja!’ mompelde hij bitter, ‘die is natuurlijk voort gegaan. Hij zal me wel in de steek gelaten hebben. Hij zal nu wel onbezorgd en schertsend langs de wegen lopen en een vrolijk lied zingen zonder te denken aan de zorgen, die mij drukken. Het is toch vreselijk! Een Bommel staat altijd alleen. Niemand, die hem helpt! Zolang er maar geld van hem te halen valt is hij omringd door allerlei lieden, die aardig tegen hem doen, maar als alles mis dreigt te lopen, laat iedereen hem in de steek.’

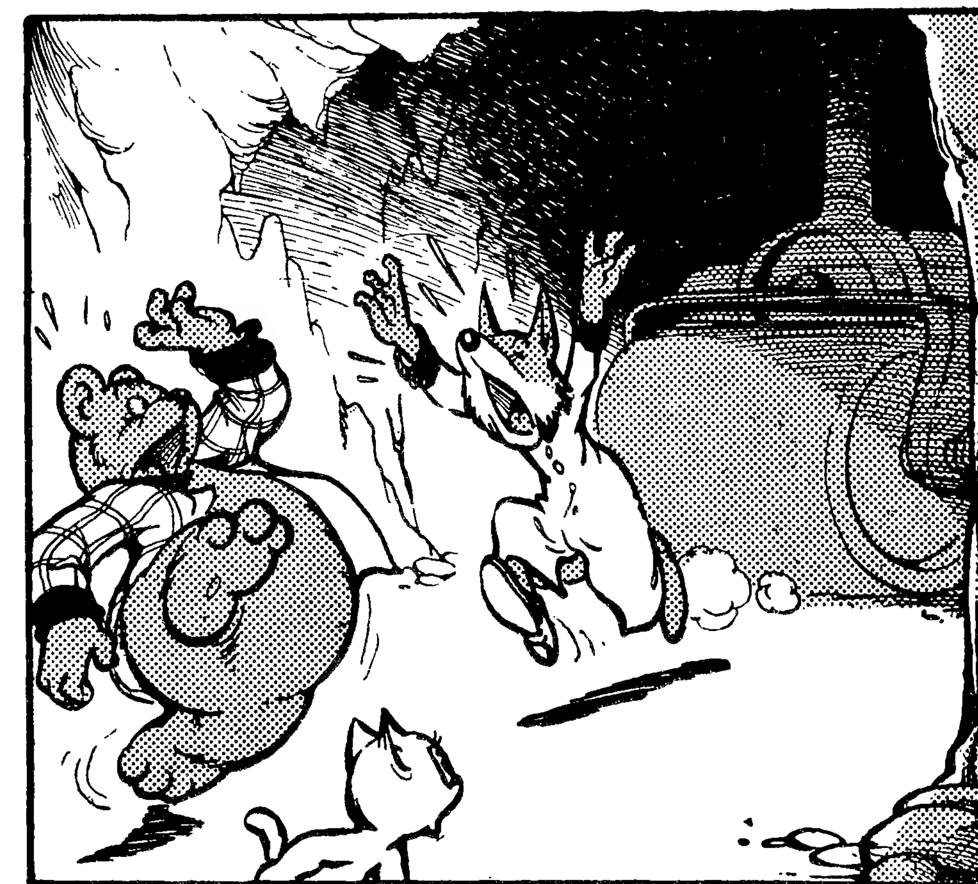
Zo mopperende en klagende opende hij de deur van de hut en stapte naar buiten en toen ontdekte hij daar Tom Poes, die tevreden op een steen zat en naar de opkomende zon keek.
‘Je kijkt, alsof je pret hebt!’ zei heer Bommel. ‘Dat staat je niet mooi, hoor! Weet je dan niet, dat ik, je vriend en beschermer, in grote nood verkeer? Weet je dan niet, dat er een weg moet worden aangelegd en dat er geen werklieden zijn? Weet je dan niet...’
‘De weg is al klaar!’ zei Tom Poes tevreden.
‘Wa.. wa... wat?!’ riep heer Bommel.
‘De weg is al klaar!’ herhaalde Tom Poes en hij wees naar de grot, die vóór hen lag. En inderdaad, kaarsrecht voerde er een weg de berg binnen...

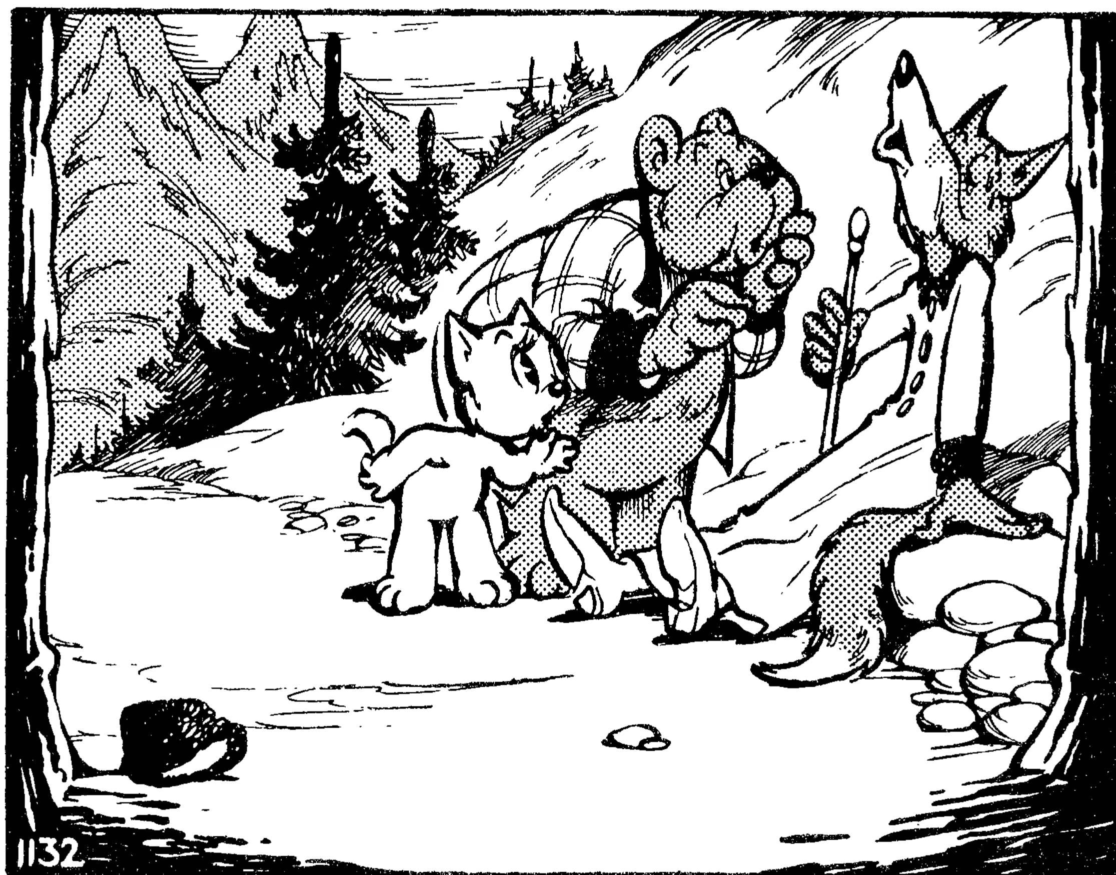

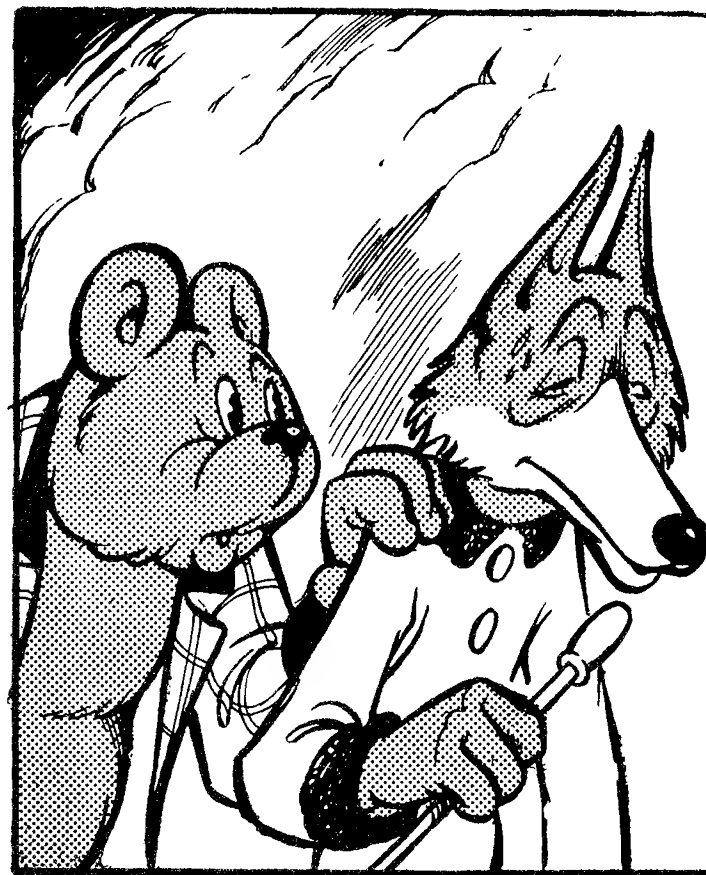
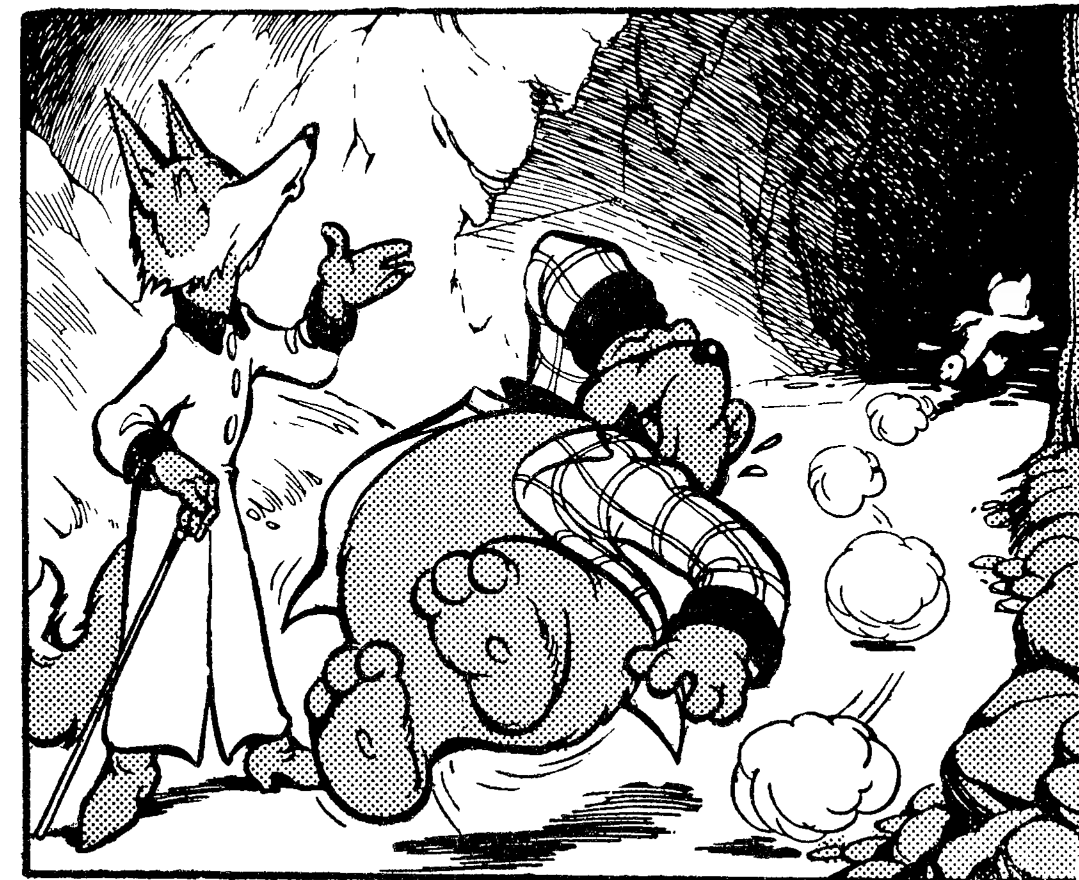
Grootvos Nicolaus had de nacht in het dichtstbijzijnde dorp doorgebracht en bij het krieken van de morgen zat hij al weer in de Oude Schicht en reed naar het Wegwerk.
'Gisteren werd daar nog gewerkt!' sprak hij tot zichzelf. 'Ik weet niet, hoe en ik vat niet door wie! Dat ga ik nu ontdekken, want het bevalt me niets! Praw! Deze Bommel beschikt over geld — en zonder geld is het onmogelijk om te werken. En als er dan toch gewerkt wordt is er iets niet in orde, want werken zónder geld is tegen de wet en zulks verfoei ik! Ik ga, kort gezegd, beslag leggen op zijn bezittingen en doening. Het moet nu maar eens uit zijn!' Zo naderde hij het bord, waarop heer Ollie met potlood had geschreven: 'Bommel-Wegwerken' en daar trad hem Wammes Waggel tegemoet, met het geweer in de aanslag.
'Halt!' sprak deze. 'Ik ben hier de wegjager en hier is verboden toegang voor onbevoegden!'
'Stop uw bazelpraat!' zei de grootvos uit de hoogte! 'Ik kom uw werkgever ontmaskeren! Hier wordt ontdoken! Er wordt gewerkt met onwettige arbeidsovereenkomsten! Ik ben zelfs bevreesd, dat uw broodheer geen vijf procent toeslag op de salarissen betaalt. Waar is hij, de koelak Bommel?'
Wammes Waggel antwoordde niet. Hij begon dom te lachen en wees naar iets, dat zich achter de Oude Schicht scheen te bevinden. De grootvos wendde zich om en zag tot zijn ontzetting een geweldige grote wegwals, die ratelend en dreunend op de oude auto afkwam, zonder dat er iemand zichtbaar was, die het gevaarte bestuurde.
Hij slaakte een kreet en sprong uit zijn voertuig...

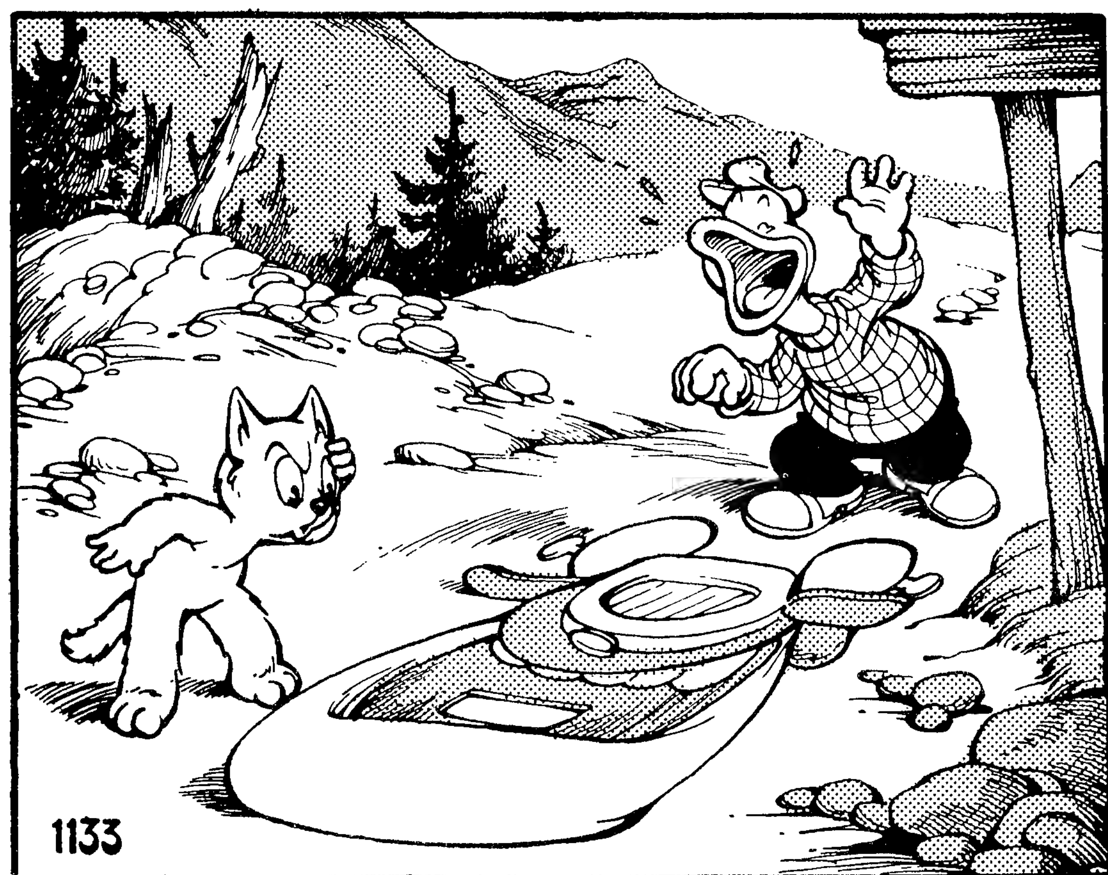

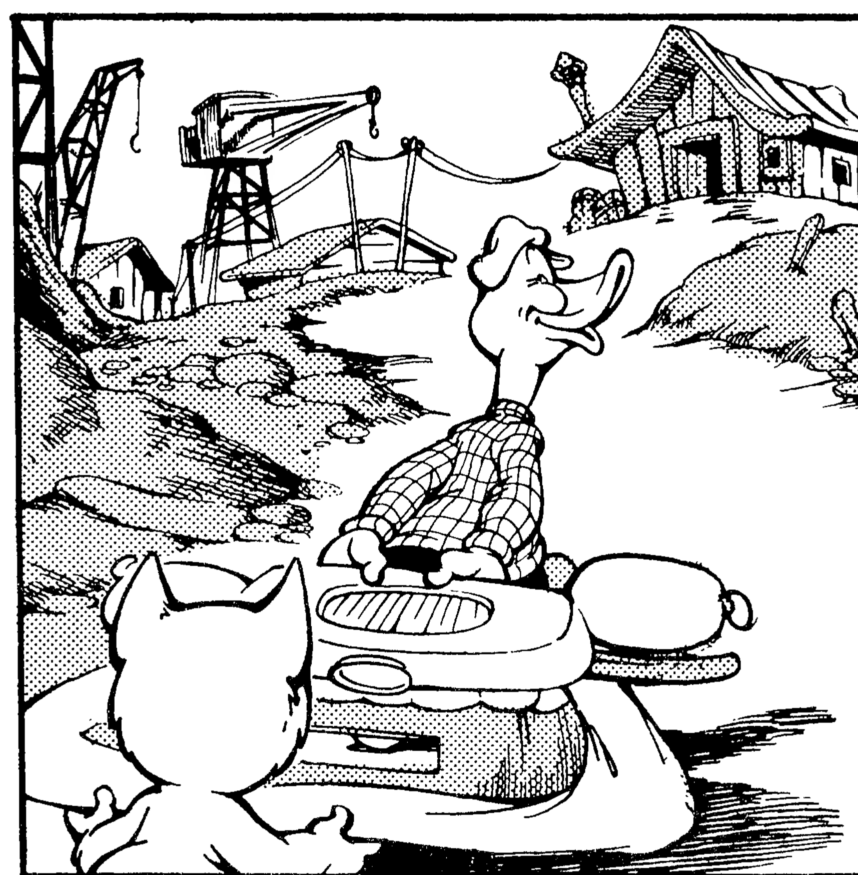
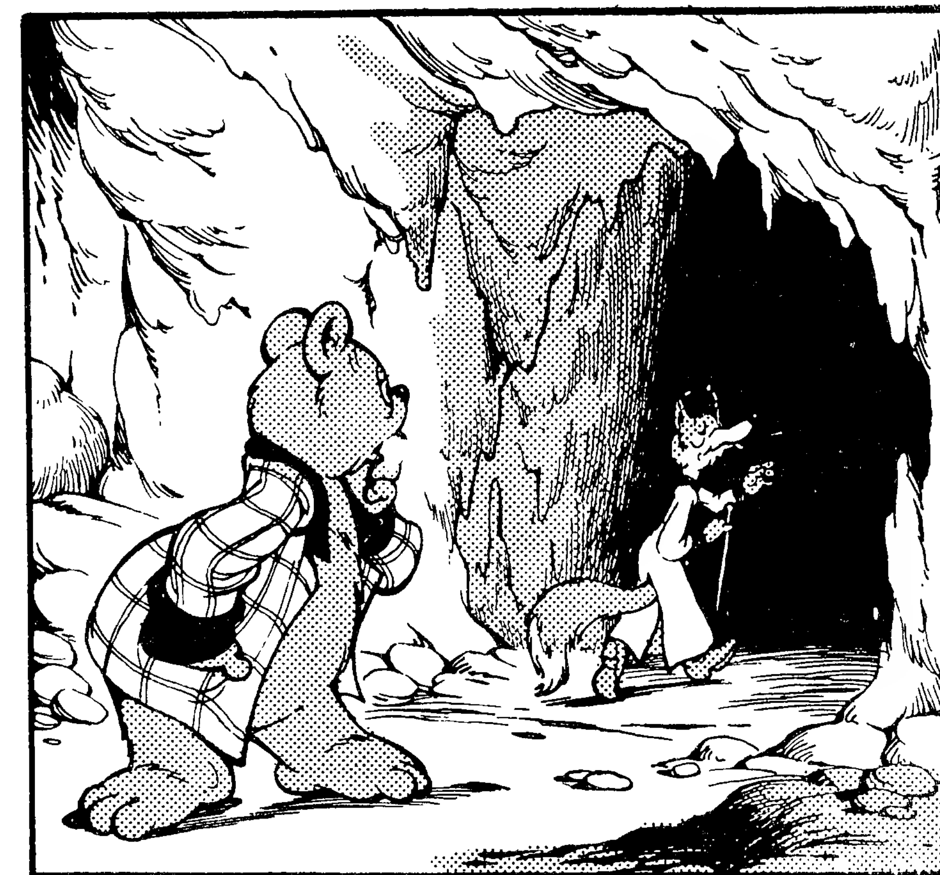
De zware wegwals naderde met tamelijk grote snelheid de auto van heer Bommel. Grootvos Nicolaus was er haastig uitgesprongen en rende snel het kamp binnen. Doch het apparaat liet zich door de Oude Schicht niet tegenhouden! Met een afschuwelijk, krakend geluid verpletterde hij het trouwe voertuig, alsof dat van papier gemaakt was; reed er vervolgens overheen, waardoor het uitgewalst werd tot een dikte van een cent en bonkte dreunend en rammelend achter de hollende grootvos aan.
Inmiddels was de heer Bommel de weg gaan bekijken. Tot zijn verbazing merkte hij, dat de hele berg keurig recht was doorboord. Lijnrecht strekte de donkere tunnel zich voor hem uit, totdat hij na enkele kilometers weer in het dal daarachter uitkwam. Hier bleef heer Bommel stilstaan. Aandachtig keek hij naar de weg, die heuvel op en heuvel af tot aan de gezichtseinder doorliep en stak toen een pijp op.
'Keurig werk!' prees hij. 'Ik had het zèlf niet beter kunnen doen! Zo zie je, wat het taaie doorzettingsvermogen van een Bommel vermag, Tom Poes. "Die weg moet er komen!" zei ik. En ziedaar, daar is hij! Laat nu die grootvos Nicolaus maar verschijnen!'
De woorden waren zijn mond nog niet uit, of het geluid van dravende voetstappen werd hoorbaar en de grootvos kwam de grot uitrennen, achtervolgd door de verschrikkelijke wegwals, die de gehele breedte van de weg besloeg...

Eenmaal buiten de grot gekomen, slaagde de Grootvos er in om door een behendige sprong van zijn elegante verschijning naast de weg te komen; de zware stoomwals daverde voort en verdween over de gloednieuwe weg naar onbestemde verten, terwijl de wakkere grootindustrieel naar adem snakkend op een steen neerzonk.
'Onisjninovgorod...' zuchtte de gekwelde ondernemer, 'zelfs mij kan het gejaagde hart wel eens onregelmatig tussen de schoenen en keel zweven! Nauwelijks heeft mijn rein geweten zich hersteld van de schok, die het waarnemen van volstrekt clandestiene wegenbouw nu eenmaal meebrengt, of een mechaniek zonder richtige vergunning dreigt mij te verpletteren! Welk een afgrijselijke toestanden!'
'Kom, kom, beste,' troostte heer Bommel. 'Wees nu maar even heel kalm. Ik spreek uit ervaring wanneer ik zeg, dat een Heer voorzichtig moet zijn met zijn hart! Wij Heren hebben daar iets weeks, dat weet ik. Al die schokken van het moderne leven doen ons geen goed. In alle kleine hoekjes schuilen de attakken...'
'Tja... Praw!' prevelde Grootvos Nicolaus, zich herstellend, maar niettemin nog met een verslagen uitdrukking op het fijn-besneden gelaat. 'Neen, bekommer u dan niet meer om mij, heer Bommel! Ik weet dergelijke kleinigheden weer meester te worden, en ik hoor tot mijn genoegen, dat ook gij een enkel schokje meer of minder nauwelijks acht! Uw hart zit op de rechte plaats, man. Het zal u nauwelijks deren wanneer ik u mededeel, dat dit logge stoomwals-instrument, dat zich zonder onderscheid des persoons op mij stortte, aan gene zijde dezer zwart-gebouwde tunnel uw bejaarde Schicht-troïka tot de kleinst-denkbare proporties heeft terug gebracht.' En peinzend voegde de Grootvos er aan toe: 'Het materiaal, bij deze Wegwerken in gebruik, is wel deugdelijk, daar heeft mijn scherp oog zich destijds persoonlijk van vergewist; het is meer de wijze waarop dit kostelijk instrumentarium gebruikt wordt, die mij niet welgevallig is...'
Doch naar die laatste woorden luisterde niemand meer; bij het vernemen van de onheilstijding betreffende de Schicht was de heer Bommel door een kleine onmacht overmeesterd, en Tom Poes was meteen de grot in gerend om zich van de schade te overtuigen...

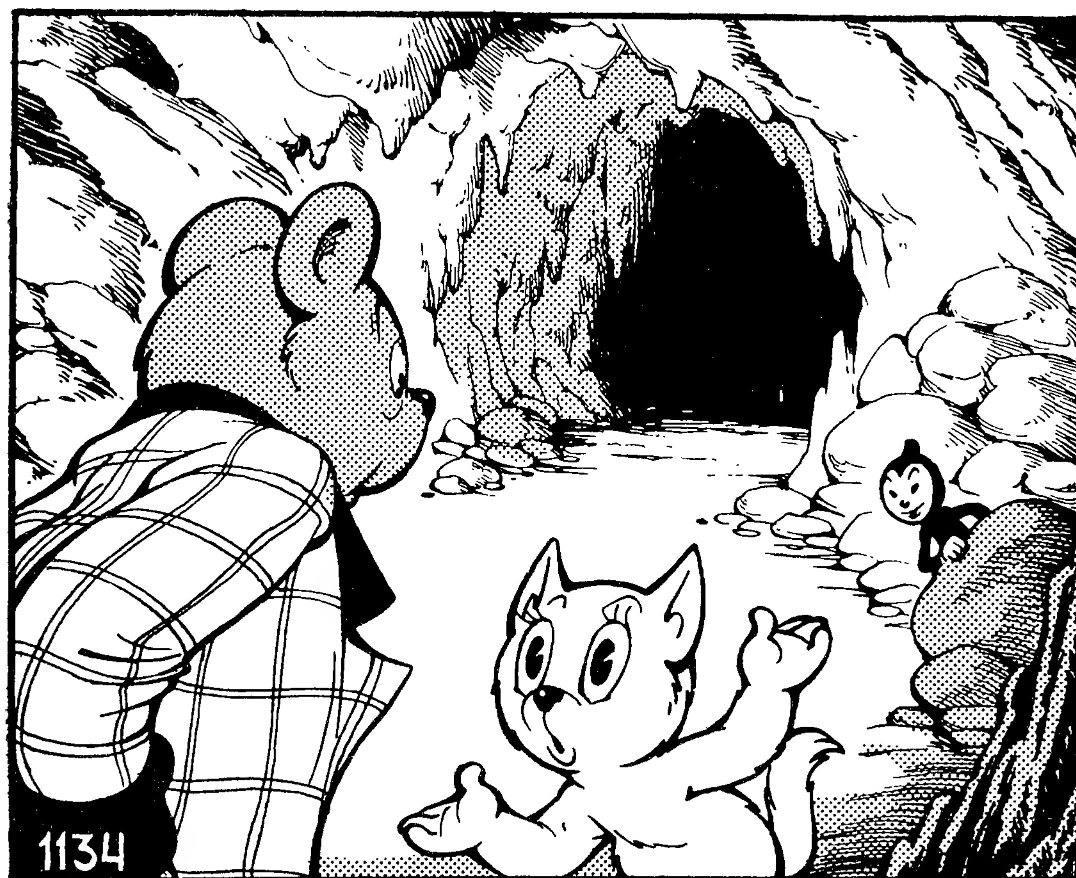
Aan de andere zijde van de grot trof Tom Poes de Oude Schicht in een zorgwekkende toestand aan, terwijl Wammes Waggel er uitgelaten bij stond te gieren. 'Hihihihi!' riep Wammes blij. 'Kijk eens, Tom Poes, wat een leuke auto het nou is. Het is net een plaatje! En dat allemaal door een wegwals! Vind je het niet enigjes? Als ik op een keer geen wegjager meer ben, dan ga ik wegwalser worden en dan ga ik alles plat maken!'

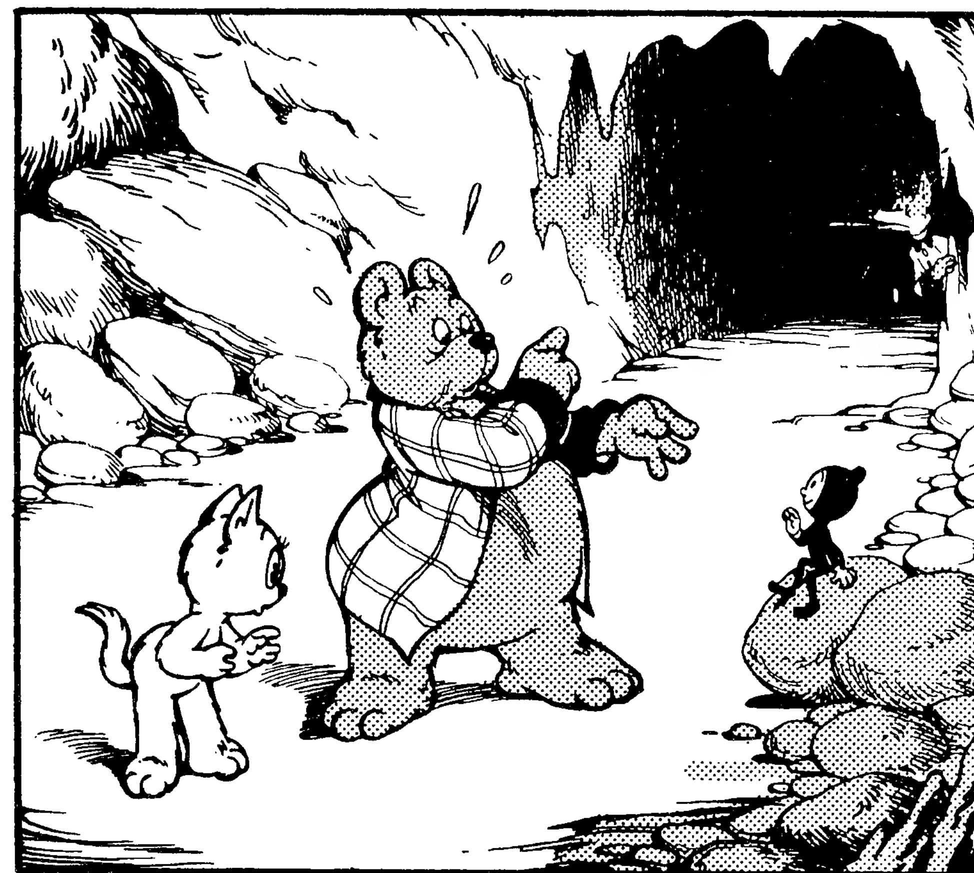
'Doe toch niet zo dom, Wammes!' zei Tom Poes verstoord. 'Je ziet toch wel dat dit heel erg is voor heer Bommel! Zijn mooie auto is helemaal kapot...! Kom, til hem op, dan brengen we hem naar die hut en dan kunnen we nog eens kijken of er soms nog iets aan te doen is...'

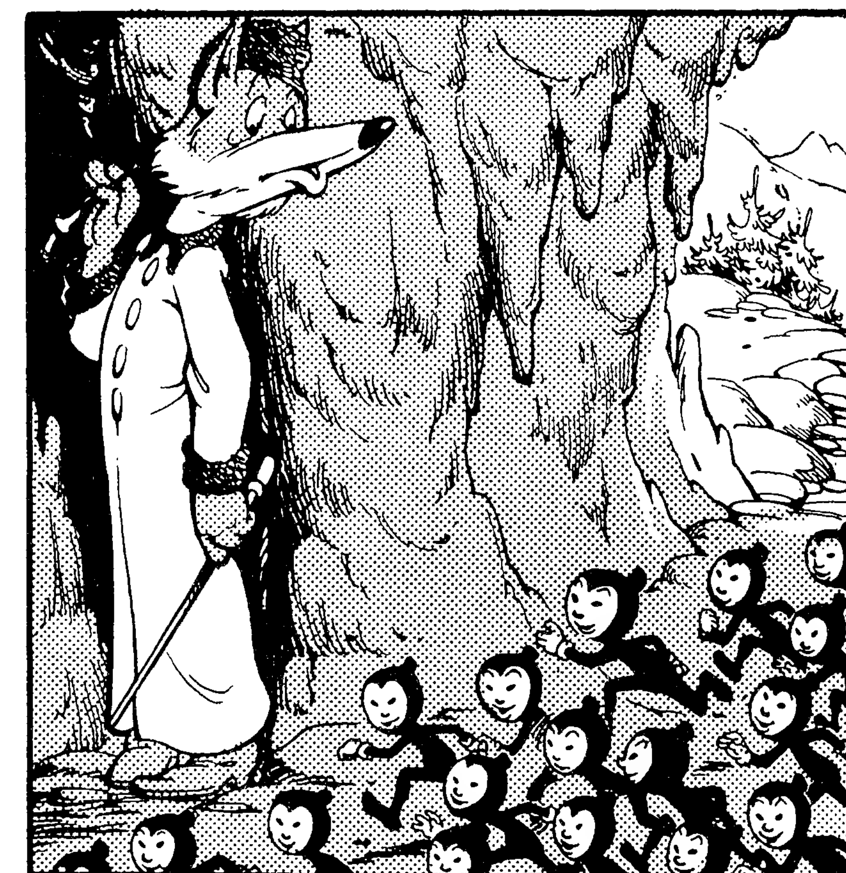
Dat deed Wammes, hoewel hij door kleine lach-aanvalletjes voortdurend dreigde de restanten van de Schicht uit zijn handen te laten vallen. 'Hij is niet alleen leukjes,' zei Wammes. 'Nee, Tom Poes, jij vat alles altijd zo ernstig op! Die auto ziet er zo toch veel nètter uit?'

Inmiddels was aan de andere kant van de berg, de Grootvos zichzelve weer geheel meester geworden. 'De vernietiging van uw lachwekkend voertuig moge u een goede les zijn,' sprak hij tot heer Bommel. 'Wanneer enkele afspraken met een aantal bevriende staatshoofden me niet dringend elders riepen, dan zou ik de tijd nemen om u op opvoedkundige wijze onder het oog te brengen dat het pletten van dit motorrijtuig een direct gevolg is van uw onoordeelkundig optreden ten aanzien van deze weg...' En met die woorden verdween de Grootvos weer de tunnel in; misschien wilde hij daar, in de duisternis, wel gaan peinzen op nieuwe middelen om deze onverwachte weg ongedaan te maken. Maar heer Bommel bleef ongetroost achter.

'Zou dit persoon eigenlijk wel... eh... van stand zijn?' vroeg hij zich af. 'Ik maak een heer-baan voor hem, en wat doet hij? Mijn Schicht verknoeien! Onbeschaamde opmerkingen over mijn opvoedkunde! Wanneer de smart me niet bukte, dan zou ik daar wel eens dieper op in willen gaan...'

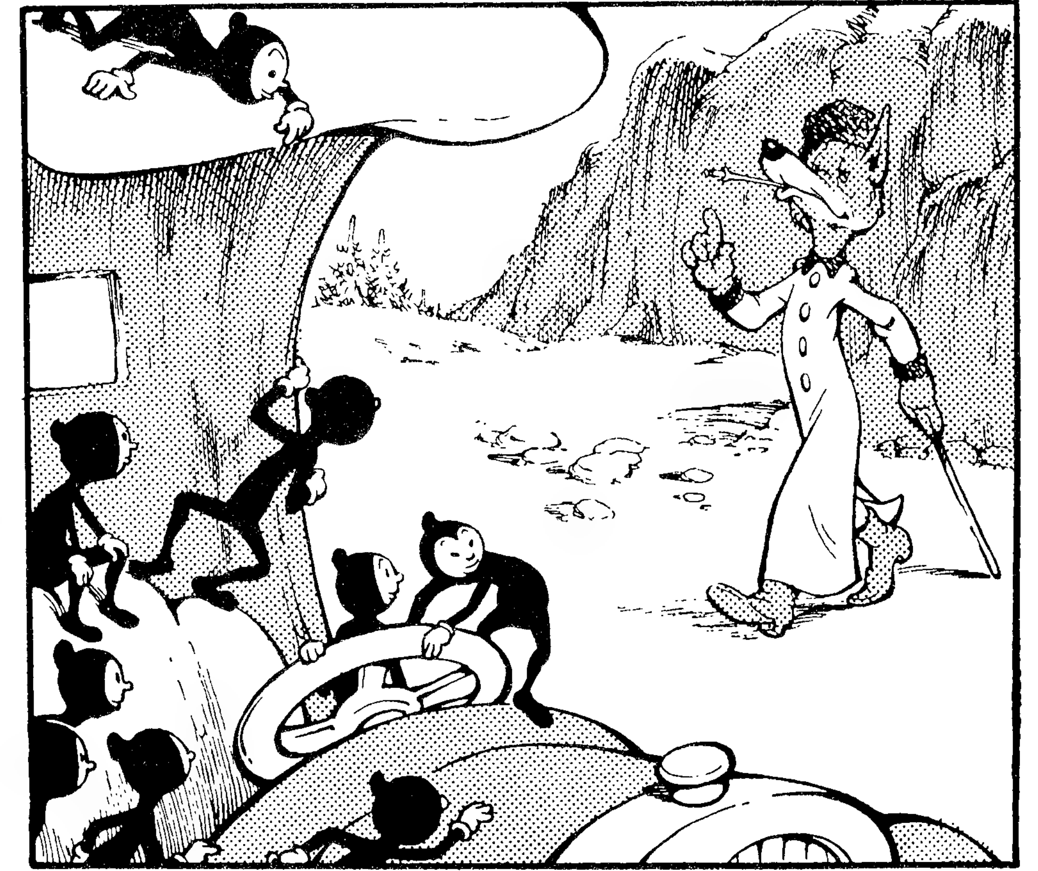

Wij zagen dus de Grootvos verdwijnen in de tunnel, die, zoals bekend, de weg in al zijn versheid door de bergwand voerde, en we mogen aannemen, dat de sluwe Nicolaus inmiddels zon op àndere middelen om de wakkere heer Bommel het opleveren van zijn aannemingswerk onmogelijk te maken. Daar in de duisternis moet hij evenwel Tom Poes gepasseerd zijn; met het oog op de moeilijkheden, die het uitbeelden van een ontmoeting in de duisternis met zich brengt, volstaan wij er mee te vermelden, dat Tom Poes op een gegeven moment weer bij de verslagen heer Ollie kwam en hem op de hoogte stelde van de toestand, waarin de Oude Schicht zich bevond.
'U moest zulke dingen toch ook niet uitlenen, heer Bommel!' zei hij. 'Hij is helemaal plat. Dat komt er nu van!'
Er kwam een verdrietige trek op het bekommerd gelaat van heer Bommel. 'Ik wilde dat je niet altijd zoveel kritiek had, Tom Poes!' zei hij. 'Een enkel woord van lof zo nu en dan zou je beter staan. Wanneer ik, als heer, in één enkele nacht een heer-baan maak... eh... in de grond stamp, mag ik wel zeggen, als je begrijpt wat ik bedoel, dan hoor ik niets, maar je begint weer te praten als mijn automobiel verwoest wordt door onverantwoordelijke ellendementen! Ik wilde...'
'Wie wil wat?' riep op dat moment een klein stemmetje. Het zou inderdaad een wonder geweest zijn, wanneer daar niet een diepdelvertje in de buurt was geweest! Het ontging natuurlijk ook heer Bommel niet, welke mogelijkheden dit opende. 'Ik wil!' riep hij, met stemverheffing. 'Aan de andere kant van deze tunnel ligt een verwoeste heren-automobiel. Ik wil, dat die onmiddellijk gerepareerd wordt!'
'Hiep-hiep-hiep-hij-wil!' riep het ventje verrast, en op die woorden stroomden van alle zijden de blijde delvertjes toe, die zich de tunnel in stortten onder het zingen van: 'Wij willen-willen-willen!'
Het zorgwekkende van een en ander was echter, dat dit tafereeltje werd gadegeslagen door Grootvos Nicolaus. 'Parbleu! Dnjepostrojsk!' siste deze onder zijn adem, terwijl de diepdelvertjes joelend langs hem renden zonder hem een ogenblik aandacht te schenken.

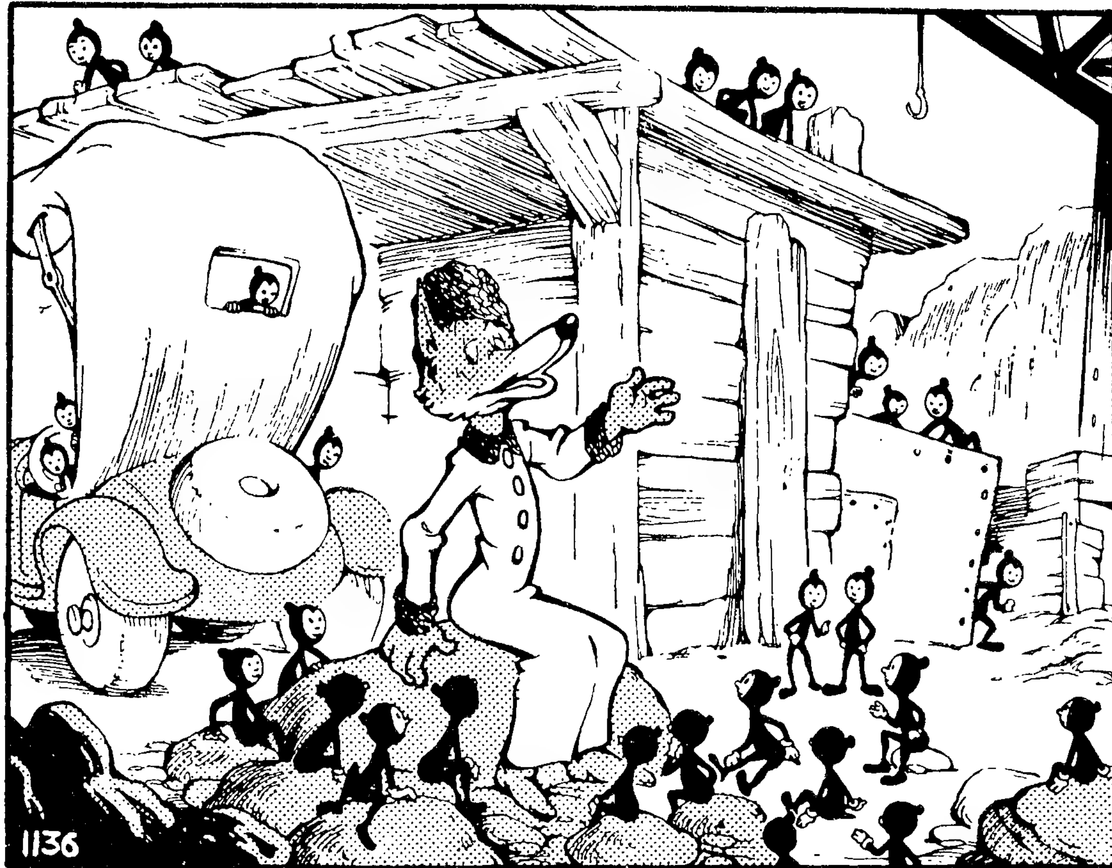
'Dit is welhaast ongehoord! Een in wetteloosheid levend stelletje werkwilligen! Wij mogen wel zeggen; een wondervolkje van onderkruipertjes, dat hier menig eerlijk vakman het brood uit de mond stoot...' De grootvos leunde een ogenblik in diep nadenken tegen de tunnelwand terwijl zijn blik de snel voortijlende diepdelvertjes volgde. Toen nam hij de fijnbesneden sigarettenpijp uit de mond en barstte in een zacht, beschaafd lachen uit.

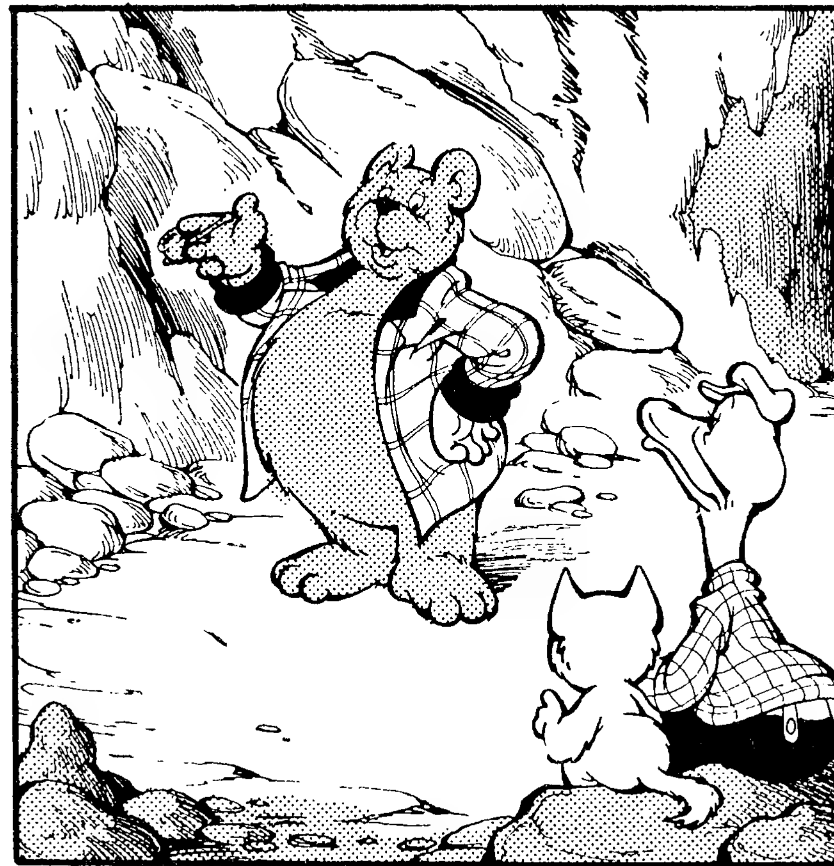
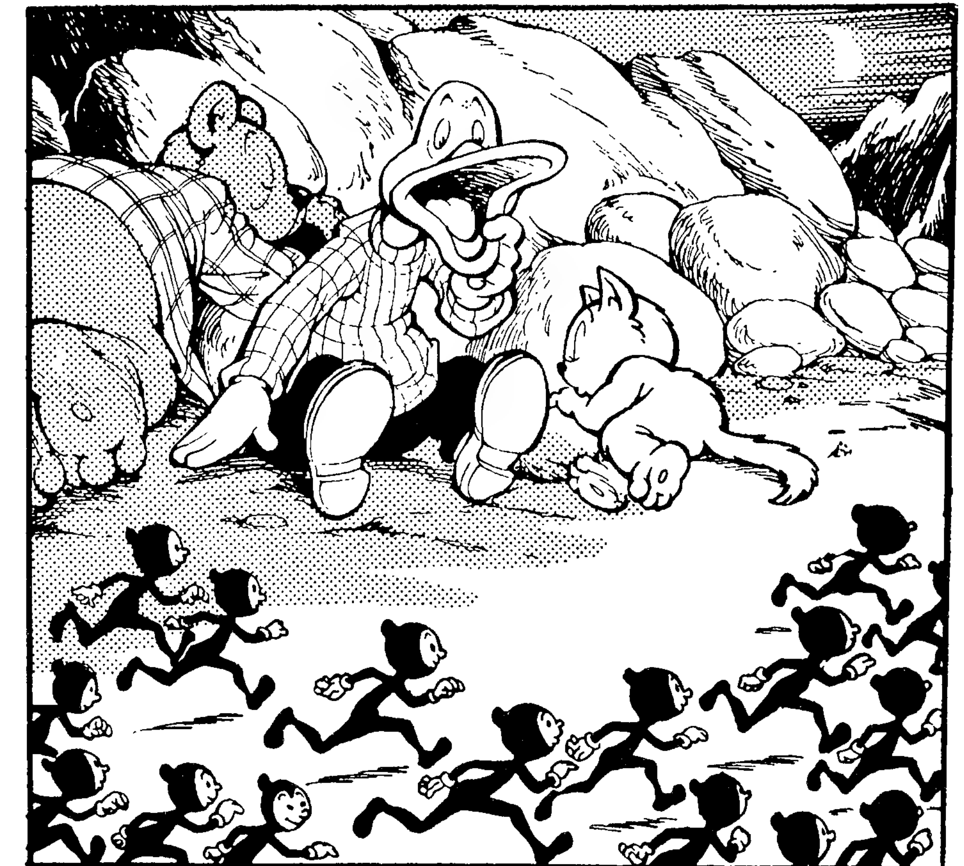
'Praw!' mompelde hij, 'nu is de toestand mij klaar! Deze Bommel verstout zich om te werken met wondermannetjes! In deze tijden van kommervolle arbeid en noeste werkelijkheidszin schroomt deze vervette dromer niet, om een leger van fantastische aardmannetjes te werk te stellen. En deze kereltjes weten niet beter of het hoort zo! Ze spotten met de nood der tijden! Parbleu! Maar daar zal ik een eind aan stellen! Ik ken mijn plicht als modern ondernemer!'

Toen hij deze toespraak tot zichzelf gehouden had, vatte hij zijn wandelstok en stapte bedachtzaam naar de uitgang van de tunnel. Daar waren de diepdelvertjes luid zingend met de oude Schicht doende en ze hadden zo vlug gewerkt, dat het oude voertuig alweer op zijn wielen stond. Slechts het kapje en enige papierbinders moesten nog op hun plaats worden gezet toen de grootvos ter plaatse verscheen.

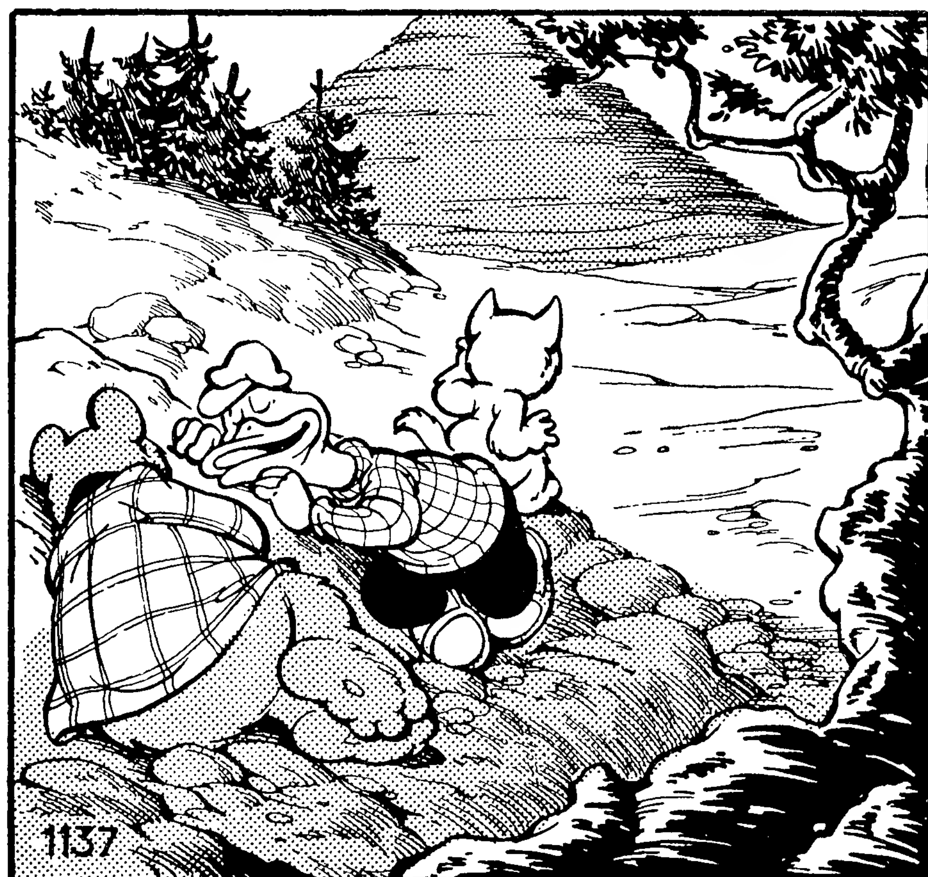
'Goeden middag, vriendjes!' sprak Nicolaus, 'stop een ogenblikje uw bezigheden, wat ik u bidden mag en leen mij een wijle uw oor!'

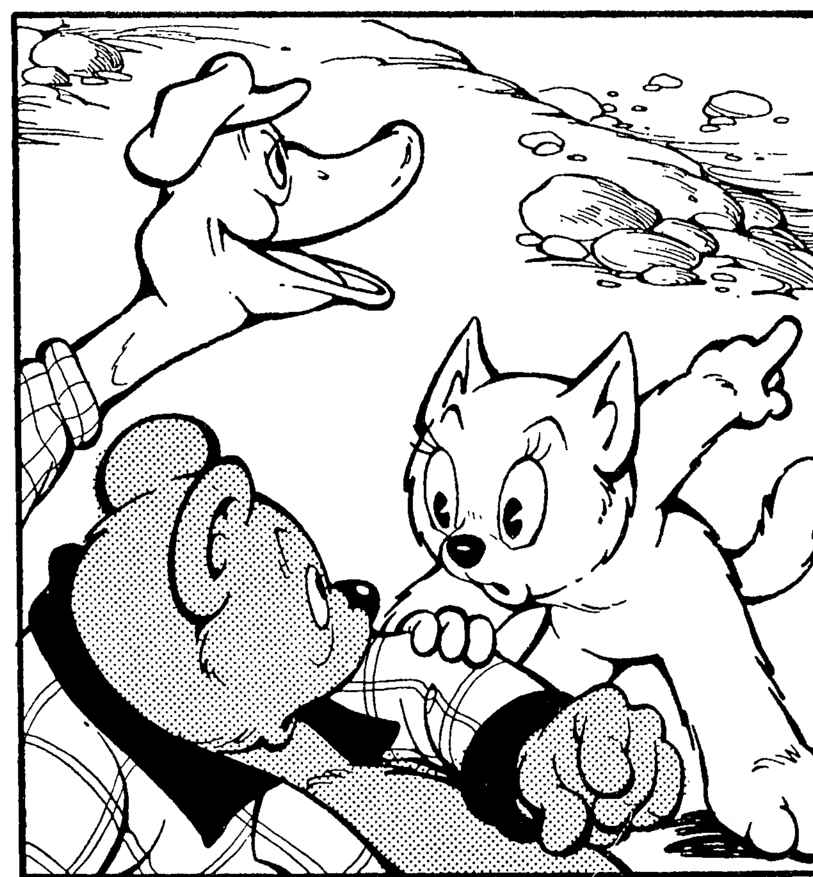
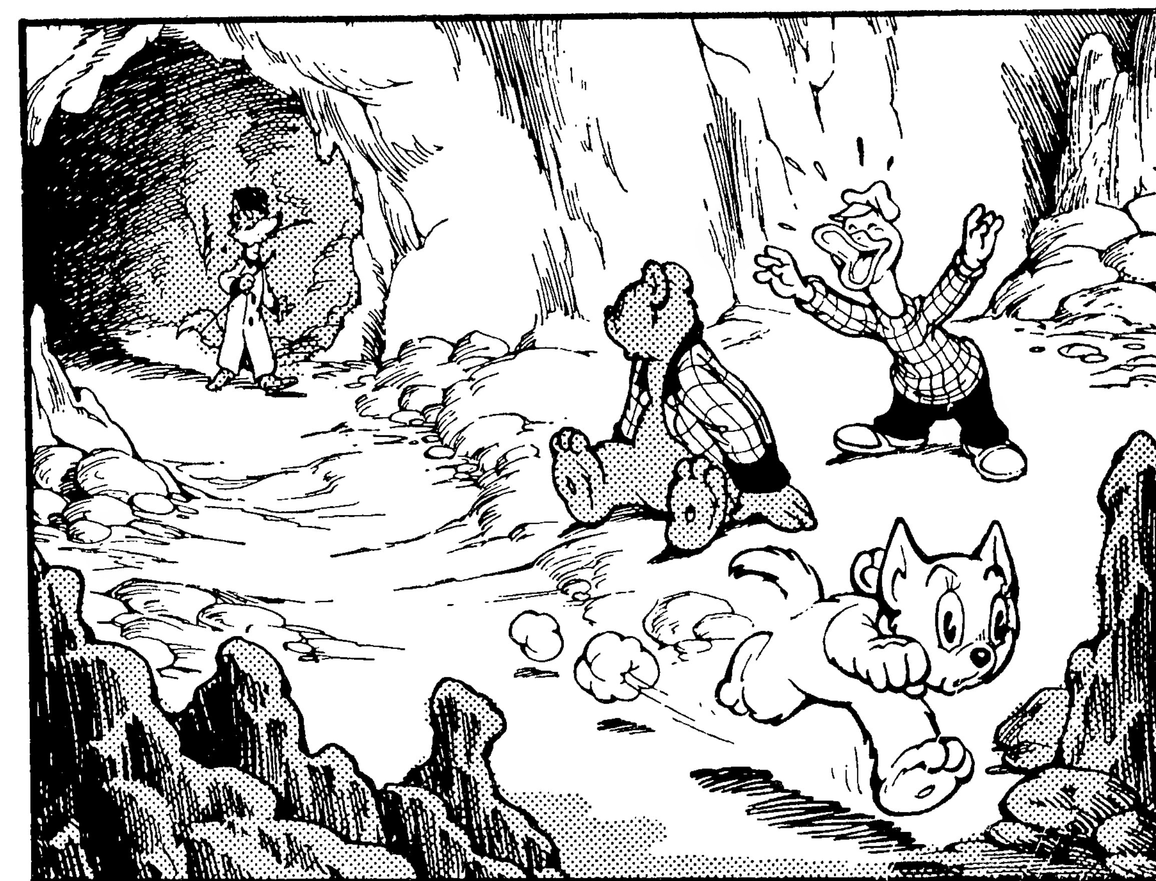
De mannetjes keken hem verbaasd aan en toen begonnen er een paar aan hun oren te trekken. Maar de grootvos hief haastig een hand op. 'Luister!' riep hij, 'ik wil, dat ge naar me luistert!'

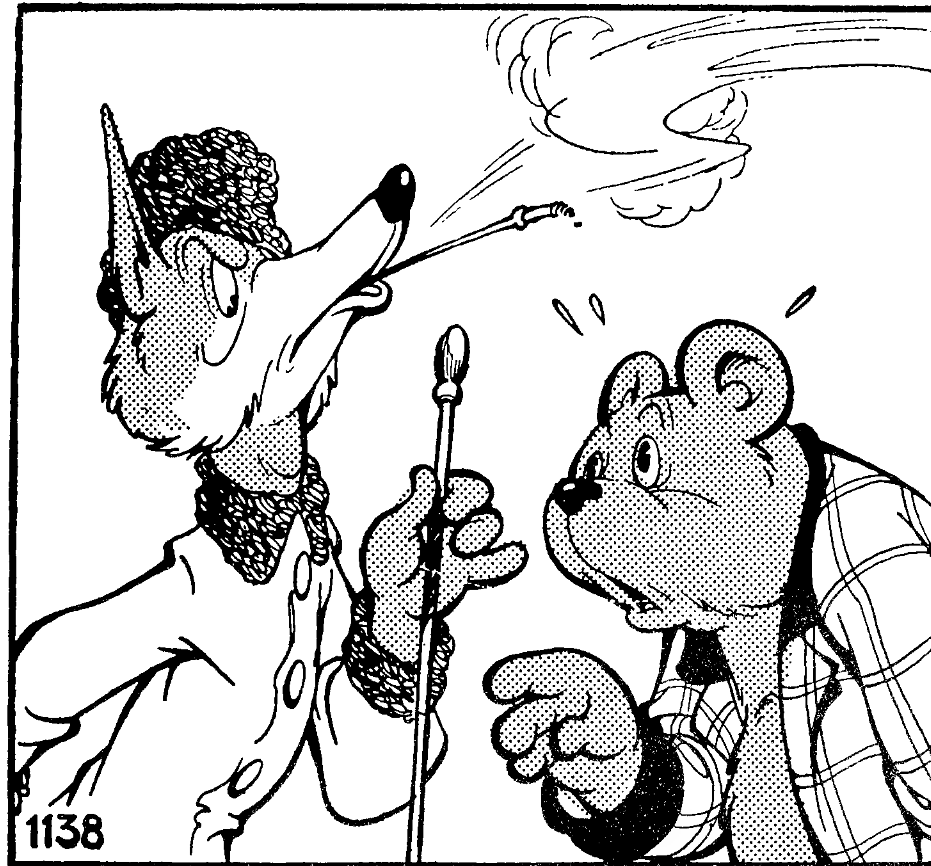

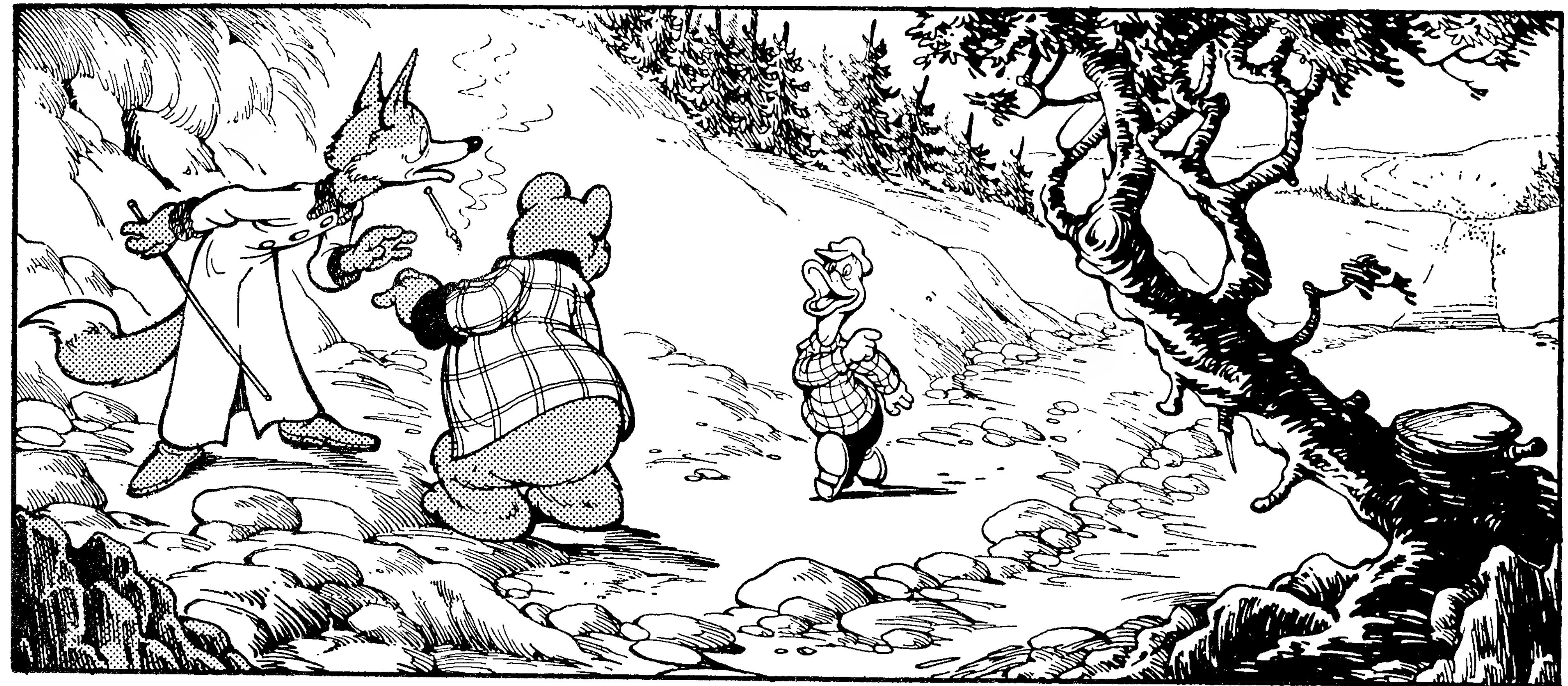
Grootvos Nicolaus ging bedachtzaam op een steen zitten, midden in de kring diepdelvertjes en hief onderwijzend zijn vinger op.
'Ge hebt,' zo sprak hij, 'op knappe wijze de weg aangelegd, die de ondernemer Bommel u had opgedragen!'
'Bommel is erg knap!' riep een van de mannetjes, 'hij kan willen!'
'Ja, dat is knap!' zei de grootvos, 'en daarom stel ik voor een monument voor hem te bouwen! Een pyramide! Een grote pyramide, om duidelijk te zijn! Haal daartoe alle stenen uit de weg, die gij zojuist hebt afgemaakt en stapel die stenen op een hoop, een pyramide-achtige hoop! Dat zal fraai zijn!'
'Wat is fraai?' vroeg een diepdelvertje en een tweede piepte: 'Wat wil je nu eigenlijk?'
De grootvos kuchte; trok toen een strenge rimpel en hernam: 'Ik wil, dat jullie die weg uit elkaar gooien en een pyramide bouwen van stenen! Dát wil ik!'
Intussen had heer Bommel besloten om de volgende dag in de oude Schicht een inspectie-tocht langs de weg te gaan maken.
'Maar we mogen het werk niet uit het oog verliezen!' sprak hij. 'Daarom zullen we hier overnachten en om beurten waken, als jullie begrijpen, wat ik bedoel.'
Zo gezegd, zo gedaan. Heer Ollie en Tom Poes sliepen in en Wammes Waggel had de eerste wacht. Nu, die zou erg saai voor hem geweest zijn, wanneer hij niet een eindeloze stroom diepdelvertjes uit de tunnel had zien draven, die onmiddellijk de weg weer op begonnen te breken. En dat vond hij zo'n leuk gezicht, dat hij zich geen ogenblik verveelde...

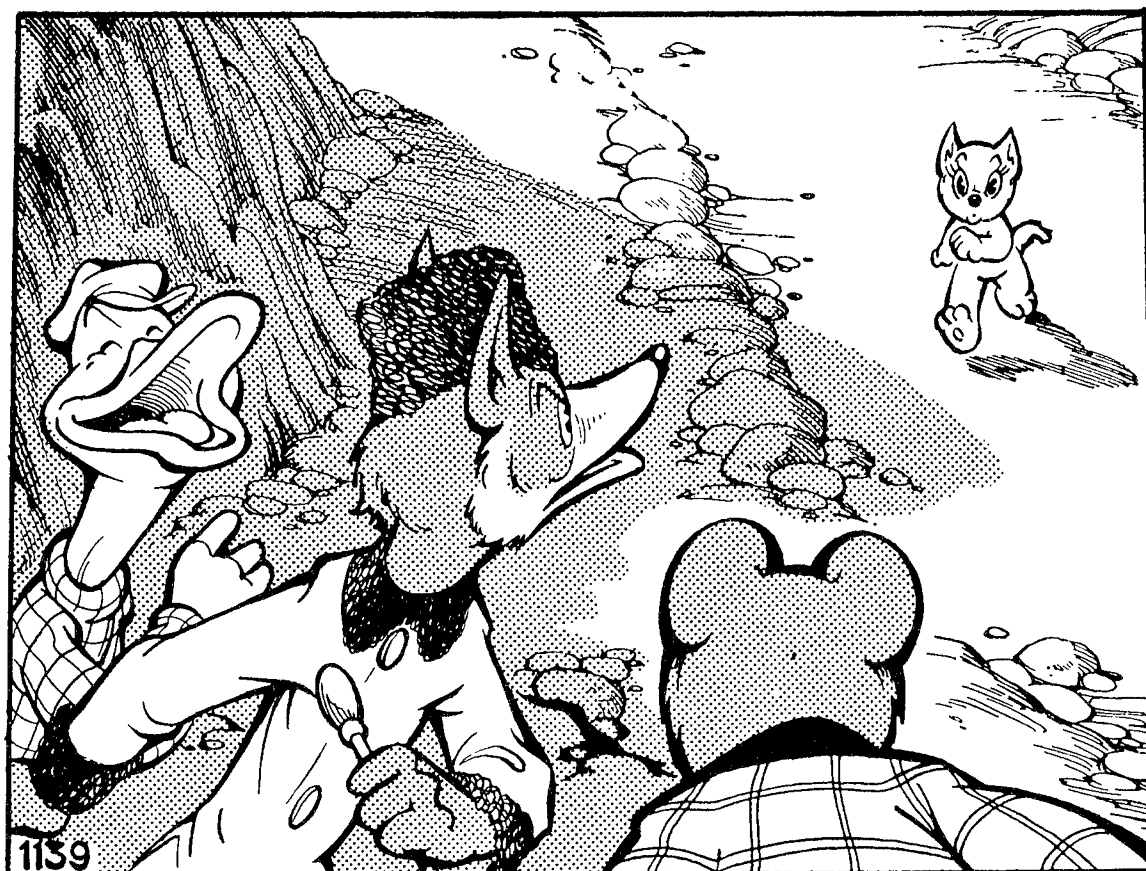

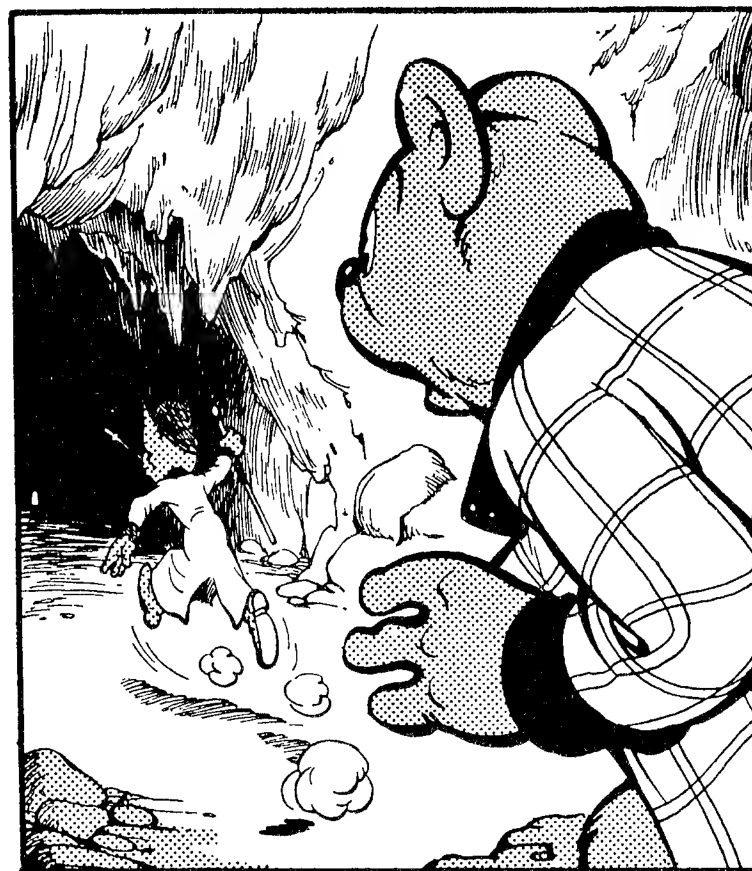
Toen Tom Poes de volgende ochtend wakker werd was het nog vroeg. De zon kwam net boven de bergen uit en verlichtte een woest en kaal landschap. Tom Poes wreef zich de ogen uit en keek scherp om zich heen, maar hij zag nog steeds hetzelfde: Een woest landschap, met aan de horizon een enorm grote pyramide!
'De weg!' mompelde Tom Poes, terwijl hij heer Bommel begon te schudden. 'Heer Ollie!' riep hij, 'de weg! De weg is weg!'
'Onzin!' mopperde heer Bommel, zich omdraaiend. 'Natuurlijk is de weg w... eh... hm! Wat zei je, Tom Poes? Weg?!'
Hij schoot overeind en zag het treurige toneel voor hem met uitpuilende ogen. 'De weg!' jammerde hij. 'Wààr is de weg? Waar is Wammes Waggel, die de wacht zou houden?'
'Hier!' riep Wammes blij, 'hier ben ik, hoor! En ik heb de wacht gehouden! En of! En die sliepschelvertjes zijn de hele nacht bezig geweest en ze hebben een wàt mooie pyramide gebouwd! Kijk maar! Knap, hè?'
Heer Bommel stiet een kreet uit en wrong zich de handen. 'Weg!' jammerde hij, 'alles is weg! Daar heb ik nu voor geploeterd en gewerkt! In één nacht is mijn hele noeste arbeid in een pyramide veranderd, als iemand mij begrijpt!'
Tom Poes luisterde niet. Hij zag grootvos Nicolaus met een tevreden uitdrukking op zijn gelaat uit de tunnel komen en dacht er toen het zijne van. Met een ruk draaide hij zich om en snelde in de richting van de pyramide...

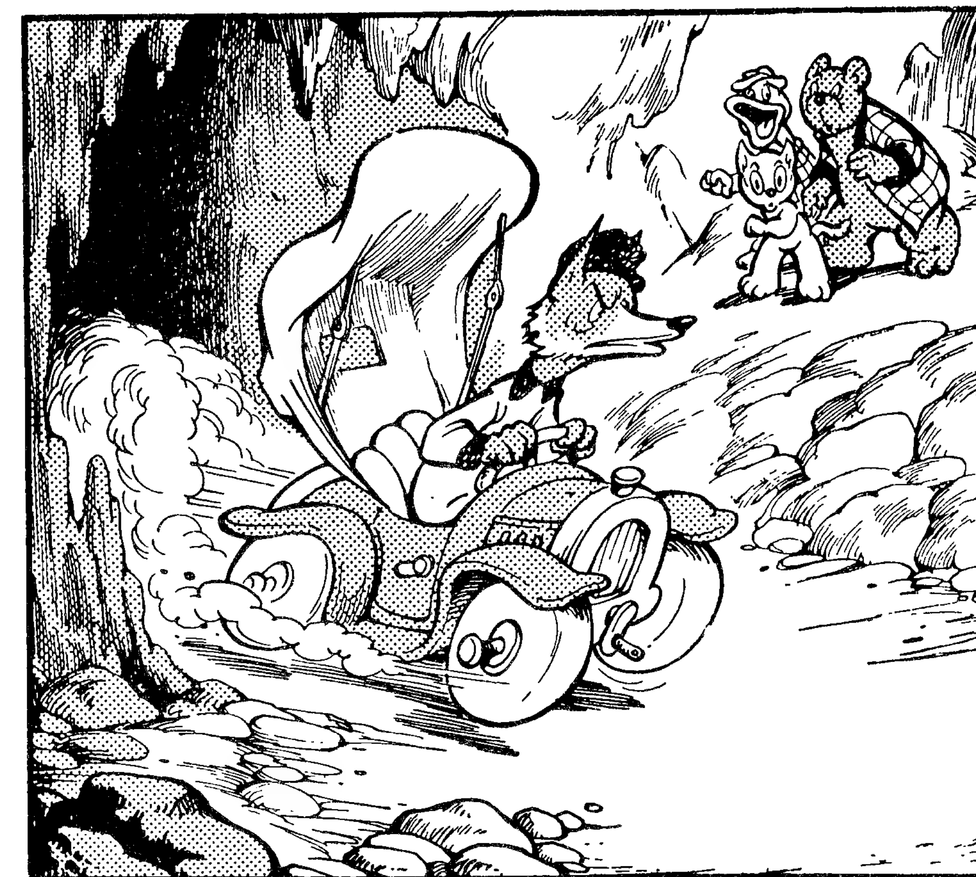

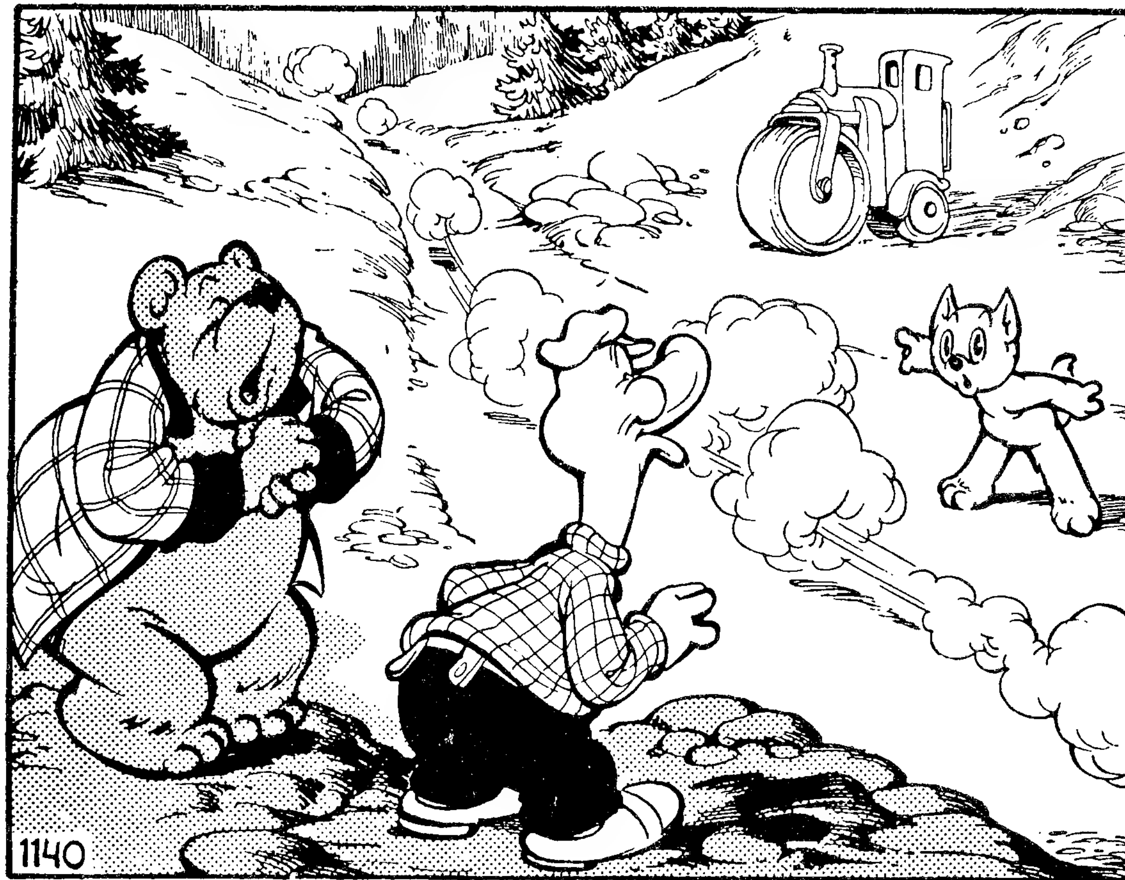
Grootvos Nicolaus trad op heer Bommel toe en keek vanuit de hoogte op hem neer.
'Daar zit ge nu!' sprak hij. 'Ja, ja, ge hebt gewis gedacht slim te zijn. Ge liet een weg aanleggen door onderkruipende diepdelvertjes! Maar dat gaat niet, goede vriend! Dit is een geordende maatschappij en de weg naar het Oosten moet door regelmatige werklieden gelegd worden! Vandaar, dat ik uw weg heb laten opbreken en een pyramide heb laten bouwen van de stenen. Als een waarschuwing voor onvoorzichtige ondernemers! Tja! En nu heb ik het genoegen uw vermogen op te eisen, omdat ge de weg niet kunt aanleggen!'
'Schurk!' kreet heer Bommel. 'De weg wàs er! Een mooie, rechte, lange weg! Een echte weg! Een weg voor een heer! En nu heb je... nu heb jij...' Zijn stem brak en hij was op het punt om totaal verslagen neer te zinken, toen hij hierin gestoord werd door de kakelende lach van Wammes Waggel.
'Hihihi!' riep die, in de verte wijzend. 'Kijk eens, heer Ollie, wat koddig! De weg is er weer! Ze hebben die stenen berg afgebroken en er weer een weg van gemaakt! Het is jammer, dat die sliepdelvertjes niet ècht bestaan, want werken kunnen ze!'
Heer Bommel hief het moede hoofd op en zag, dat Wammes Waggel de waarheid sprak. De weg strekte zich keurig lijnrecht voor hem uit alsof er nooit iets gebeurd was en aan de horizon waren de bezige figuurtjes van de kleine, zwarte mannetjes nog net zichtbaar...

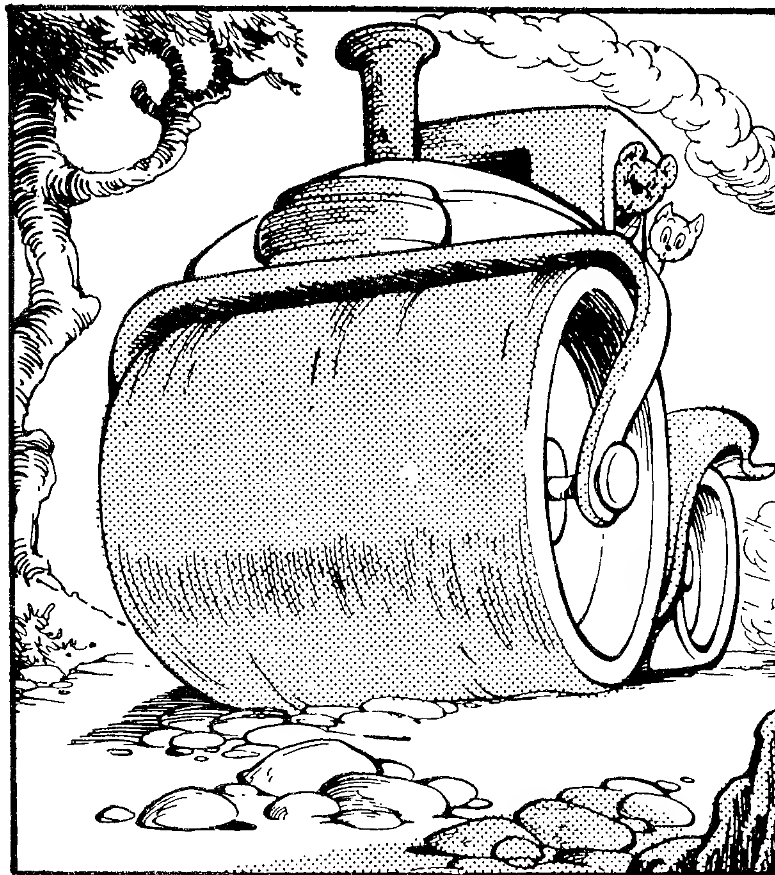

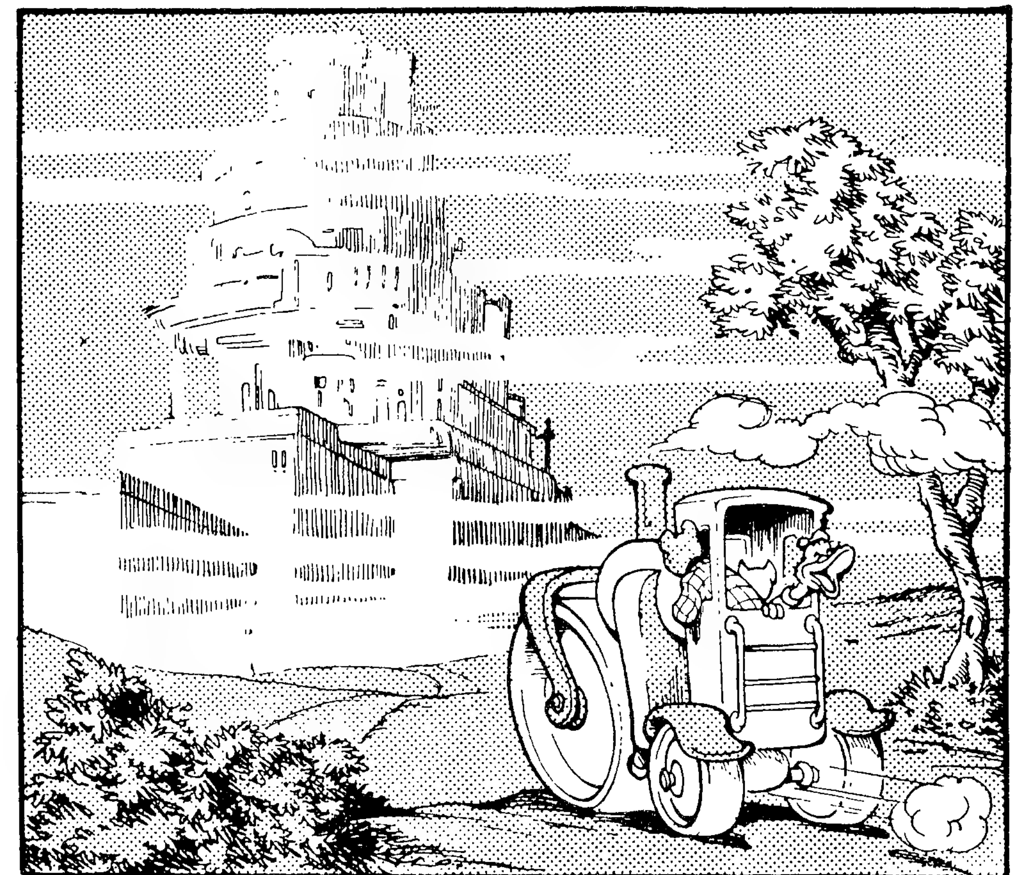

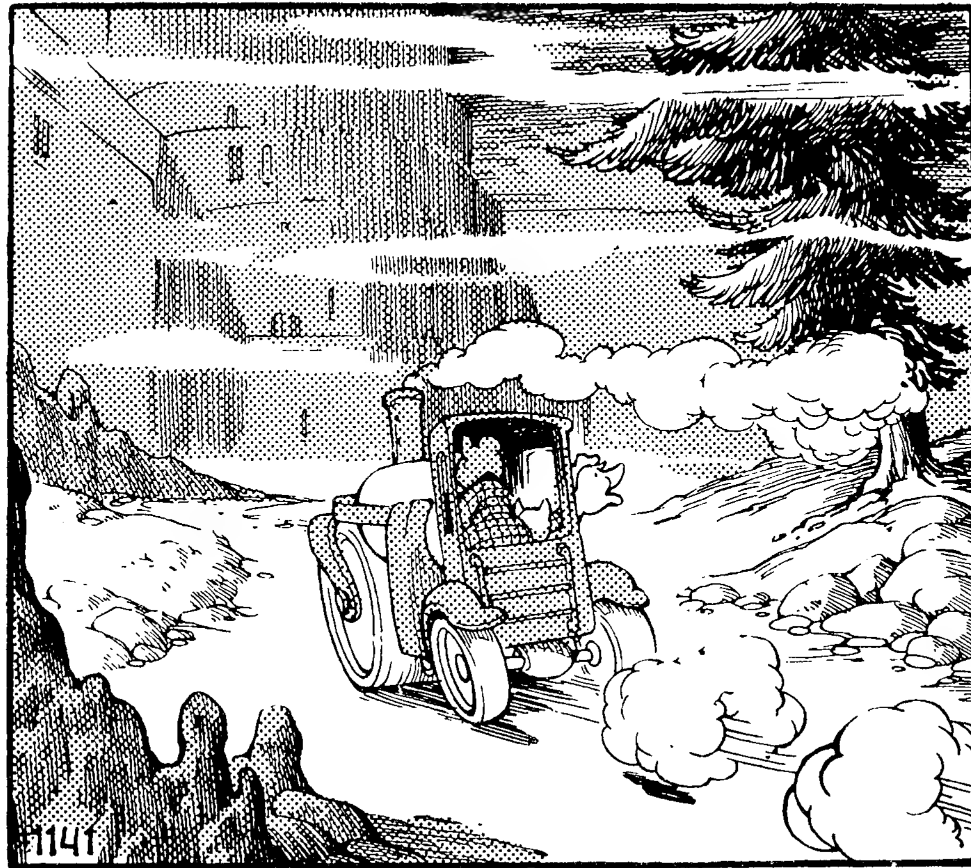
Terwijl heer Bommel en grootvos Nicolaus nog vol verbazing stonden te staren naderde Tom Poes over de weer herstelde weg.
'Tom Poes!' riep heer Ollie. 'Wat is er gebeurd? Daarnet was de weg er niet meer en nu is hij er weer wèl, net alsof hij er steeds geweest is, als je begrijpt wat ik bedoel!'
'Het is erg eenvoudig, heer Bommel!' zei Tom Poes. 'Die diepdelvertjes doen immers wat je maar wilt? Nu, toen die schurkachtige grootvos hun het bevel gaf de weg op te breken, gehoorzaamden ze. Maar toen ik vanmorgen zei, dat ik wilde, dat ze die weg weer aan gingen leggen, gehoorzaamden ze ook! Zo zijn die kereltjes immers? En daarom is uw weg er nu weer! Recht naar het Oosten, heer Ollie, kijk maar!'
'Je bent een flink iemand, jonge vriend!' riep heer Ollie blij. 'Soms zie ik, dat mijn goede lessen niet verspild zijn aan je! Ik ben trots op je! Je hebt me gered!'
'Bah!' siste grootvos Nicolaus. 'Een mis-se-lijk geknoei! Hier kan ik niet langer aan meedoen!' En woedend snelde de grootondernemer de tunnel in. Hij begreep, dat hij iets anders zou moeten verzinnen. Hij was slim genoeg om te snappen, dat het weinig zin had om nu weer een tegenbevel aan de diepdelvertjes te gaan geven, want dan zou hij wel aan de gang kunnen blijven! Nee, hij dacht ineens aan de grote IJzeren muur in het Oosten! 'Praw!' hijgde hij, al voortsnellend. 'Ze zijn slim, als ze dáár doorheen komen! Die muur zal zelfs de diepdelvertjes tegen houden!' En meteen sprong hij in de heelgemaakte Oude Schicht en reed met vol gas terug – de tunnel weer door – en langs de verbaasde heer Bommel en Tom Poes naar het Oosten...
En voorlopig zullen we hem niet terug zien.

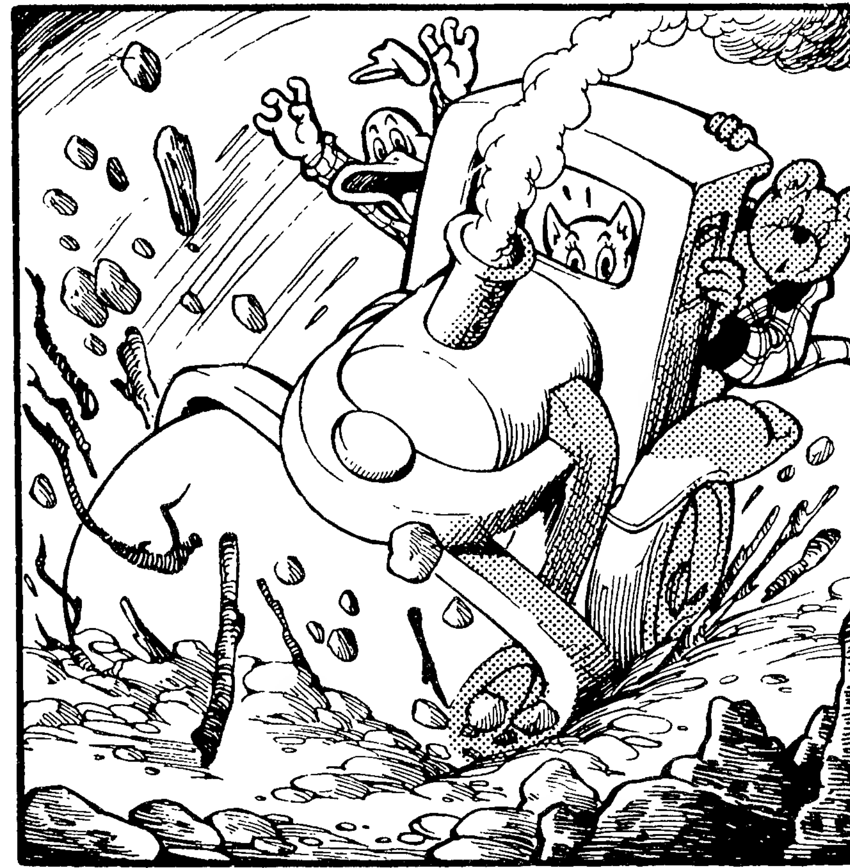
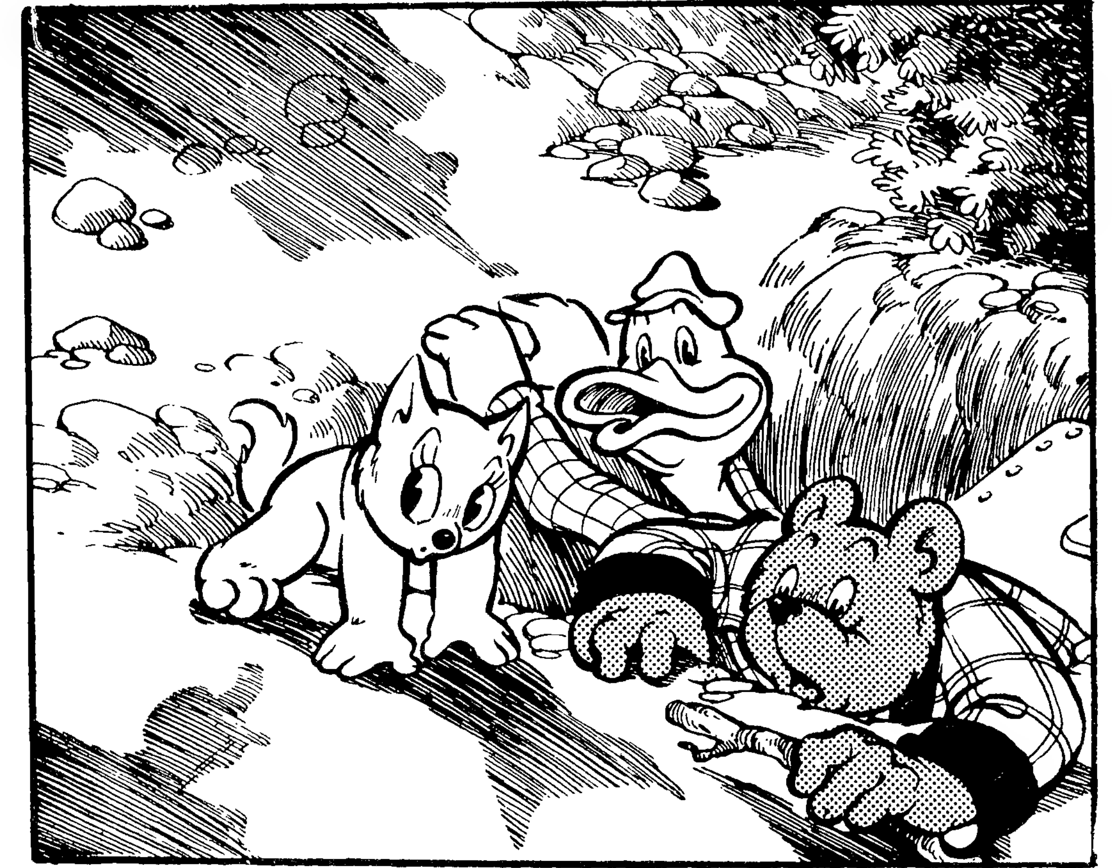

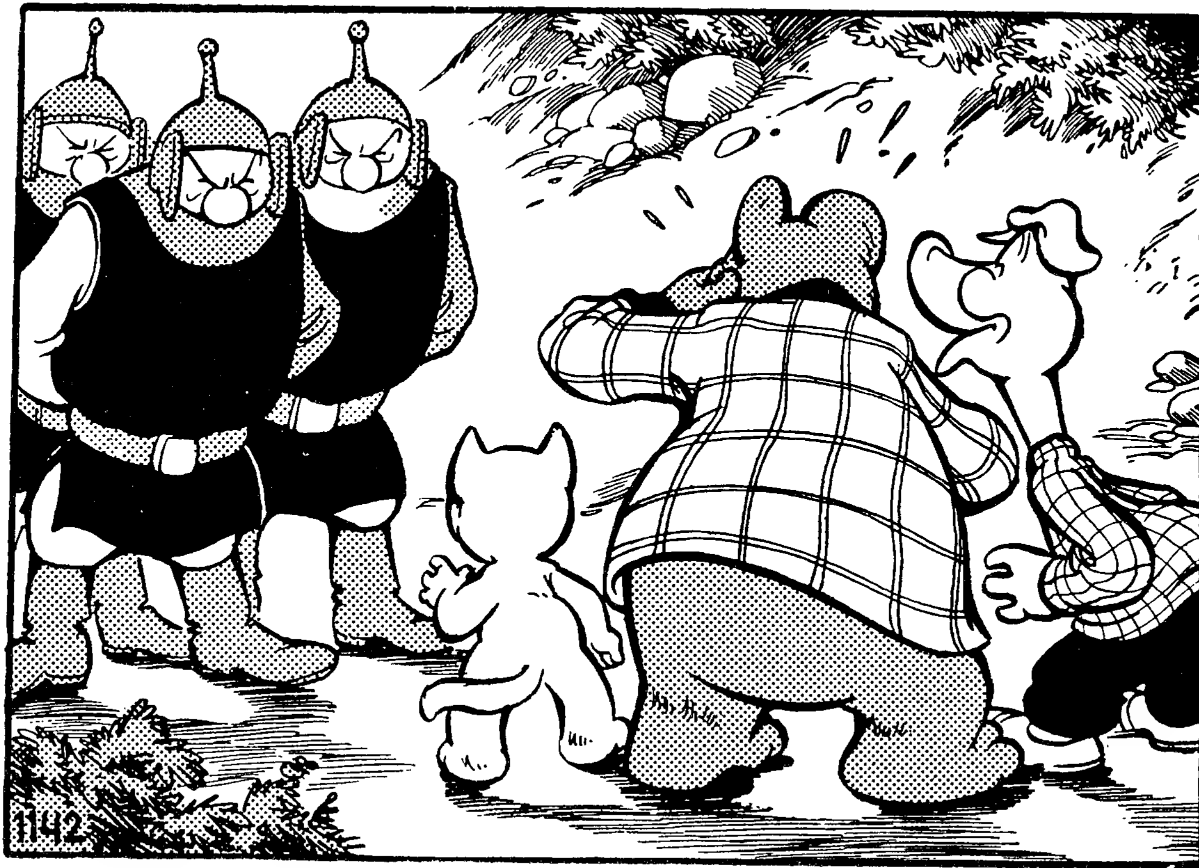

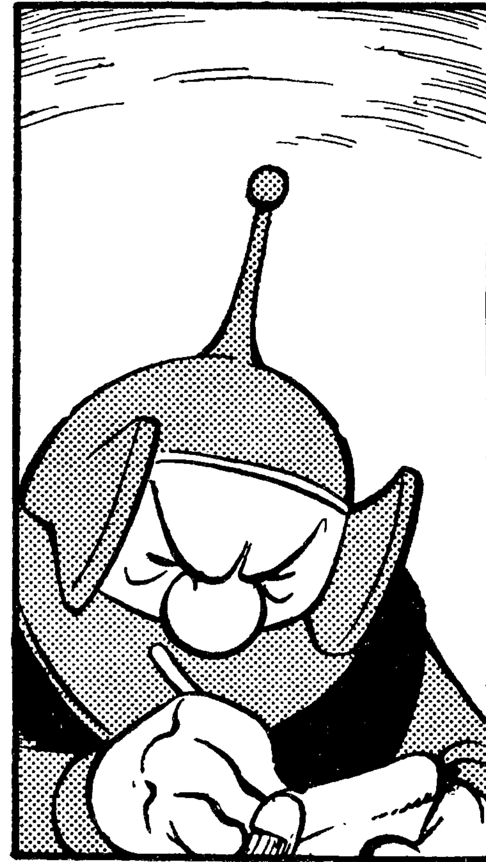
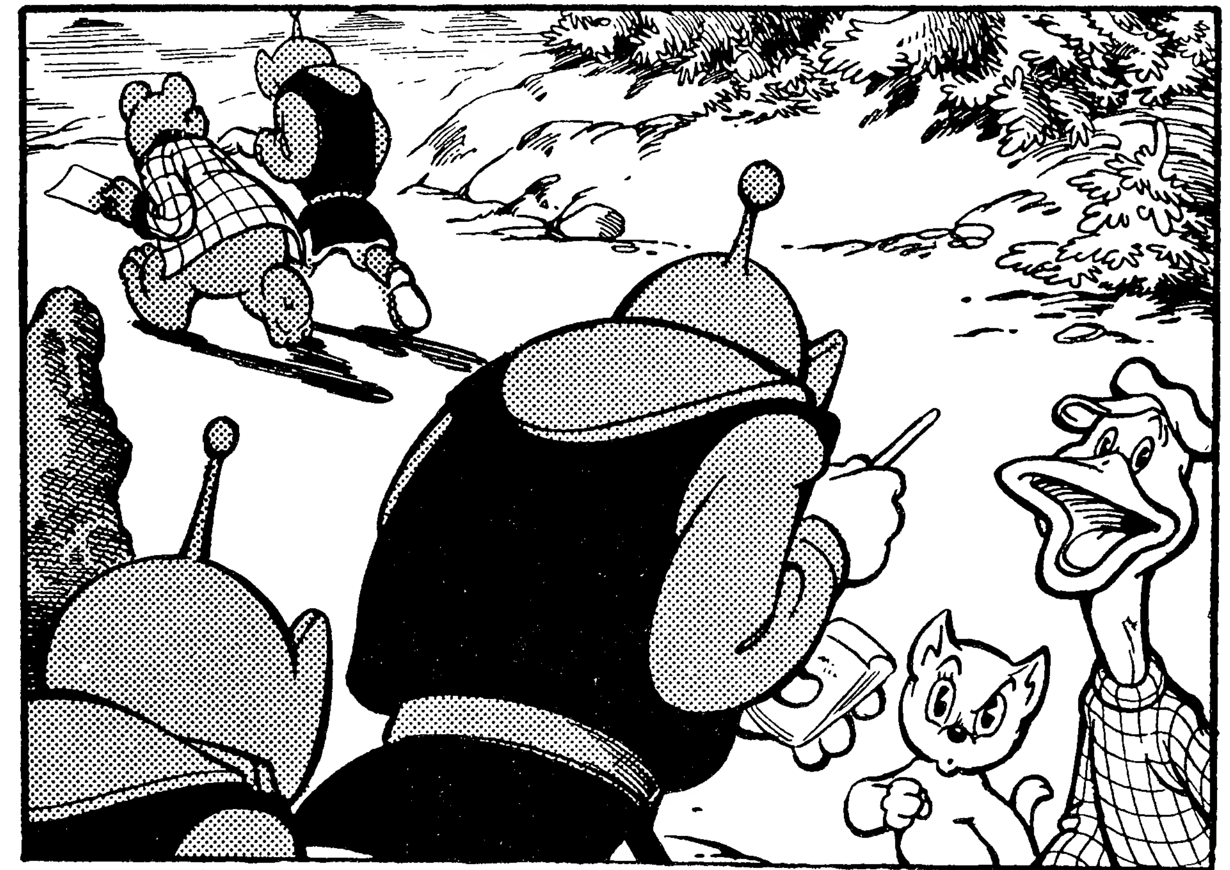
Heer Bommel keek de snel voortrijdende Oude Schicht na, totdat het voertuig bij de kromming van de weg verdween. Toen wendde hij zich handenwringend tot Tom Poes en begon te klagen.
'Daar gaat hij nu!' jammerde hij. 'Daar gaat die grootvos! Die grootondernemer. Die oplichter, als je begrijpt wat ik bedoel! Hij rijdt in mijn auto over mijn weg en ik weet zeker, dat hij niets goeds van plan is! Wat moet ik doen? De weg is lang en niemand kan toch van mij verwachten, dat ik te voet achter hem aan ga? Dat is geen bezigheid voor een heer van mijn stand, wat jij, Tom Poes?'
'Hm!' zei Tom Poes, 'tòch moeten we achter hem aan, heer Ollie! Aan het einde van deze weg schijnt een soort muur te liggen en daar moet de weg doorheen, anders is het werk niet af! Maar we kunnen op die wegwals rijden, dat gaat vlugger dan lopen!'
Zo gezegd, zo gedaan. Ze gingen alle drie op de zware wegwals zitten. Wammes Waggel maakte stoom en voort ging het. Het weer was fraai en de weg was recht en vlak en zodoende schoot men flink op. Vroeg in de middag kwam het einde dan ook in het zicht. Het schone uitzicht werd onderbroken door een geweldige muur, die tot in de wolken scheen te reiken en die bekroond werd door een toren, die zeker wel de hoogste van de wereld genoemd kon worden. De weg leidde recht naar die toren toe...

‘Wat een mooie toren is dat!’ riep heer Bommel uit. ‘Daar moeten wel beschaafde lieden wonen, Tom Poes! Het is toch wel een mooie gedachte, dat ik, als heer, in staat ben geweest een weg te doen aanleggen naar deze streek!’
‘Hm, ja!’ zei Tom Poes. ‘Maar uw weg moet door die muur heen, heer Bommel! Anders is hij niet af! En ik ben bang, dat dat niet zo gemakkelijk zal gaan! De bouwers van die muur en die toren zouden wel eens bezwaren kunnen hebben!’
‘Bah!’ zei heer Bommel ontstemd. ‘Jij hebt ook altijd wat, jonge vriend! Altijd mopperen! Inplaats van blij te zijn en vol bewondering naar dat grote bouwwerk te kijken, ben je weer aan het sakkeren! Ben je dan niet dankbaar, dat ik je in staat stel om kennis te maken met een beschaafd buurvolk? Begrijp je niet, hoe goed het voor je ontwikkeling is een land van Heren aan het werk te zien? Foei, jonge vriend! Schaam je! Zwijg verder en volg me!’
Op dat moment klonk er een luid gekraak. De weg opende zich onder de zware wegwals en het logge voertuig stortte – met de opzittenden – in de valkuil, die daar gegraven was en die met takken en aarde was afgedekt.
Na de eerste hevige schrik en na van de schok bekomen te zijn, begon Tom Poes uit die kuil te klimmen, gevolgd door de zacht jammerde heer Ollie en de giechelende Wammes Waggel. Maar halverwege bleven ze alle drie roerloos. Enkele zéér vreemde gedaanten kwamen vanaf de wegkant op de kuil toelopen...

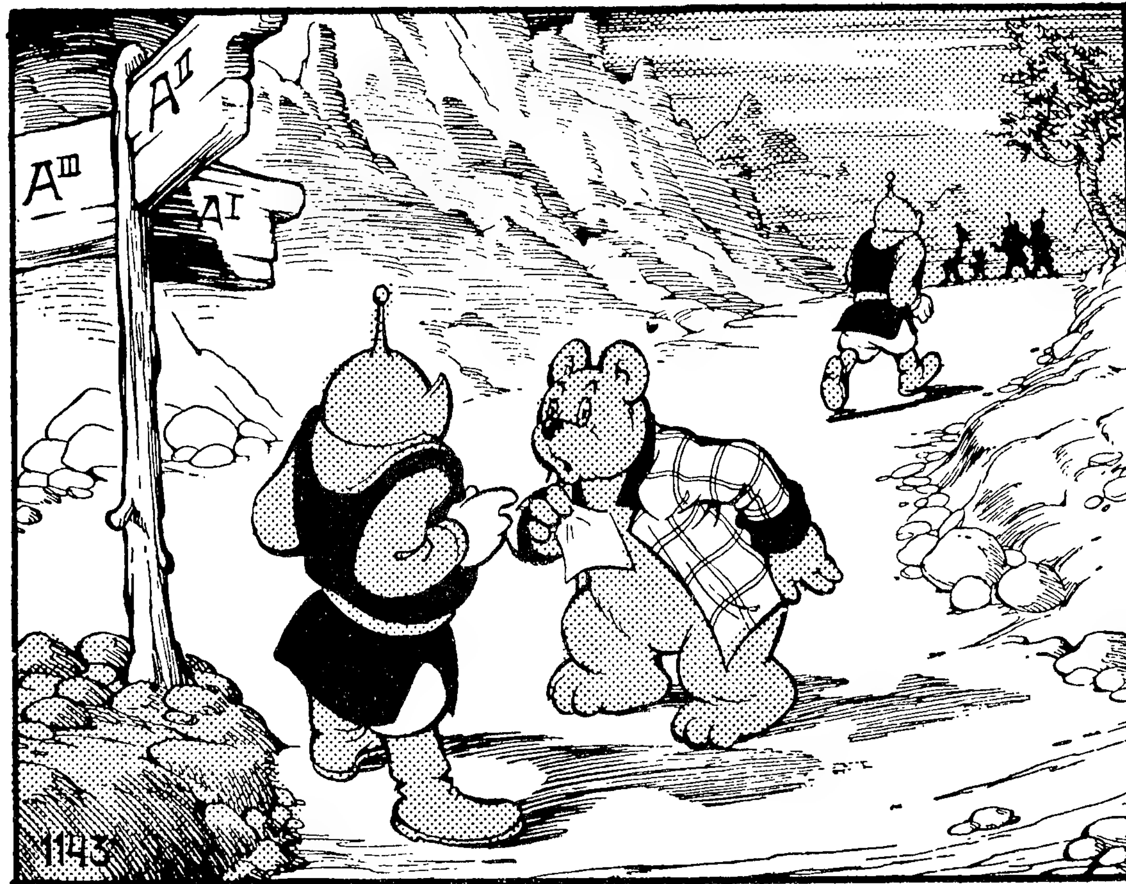
Toen Tom Poes en heer Bommel, gevolgd door Wammes Waggel uit de kuil geklommen waren stonden ze tegenover enkele vreemde gedaanten, die hen somber aanstaarden. De vreemdelingen droegen oogkleppen, die aan hun hoeden gemonteerd waren en op die hoeden stond een hoge punt. *

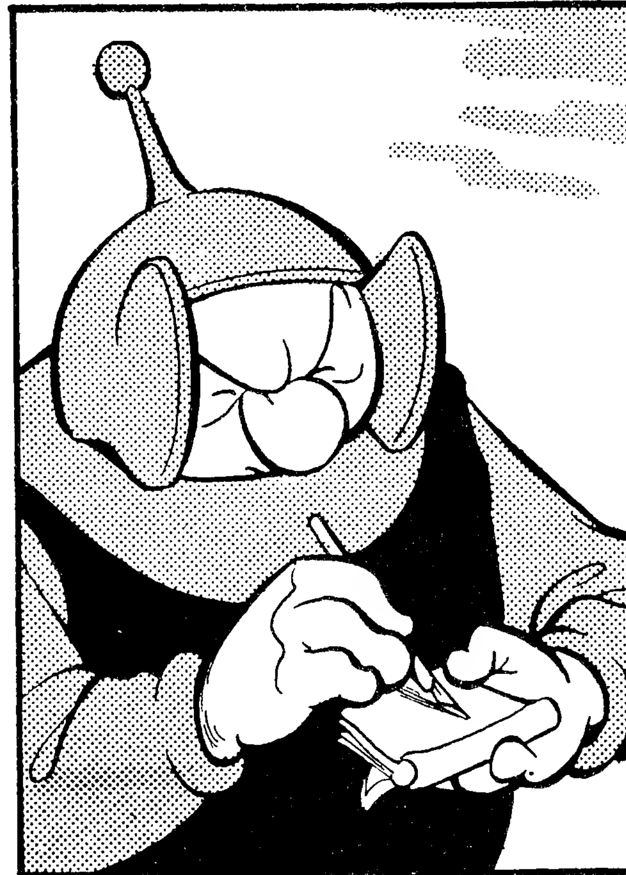
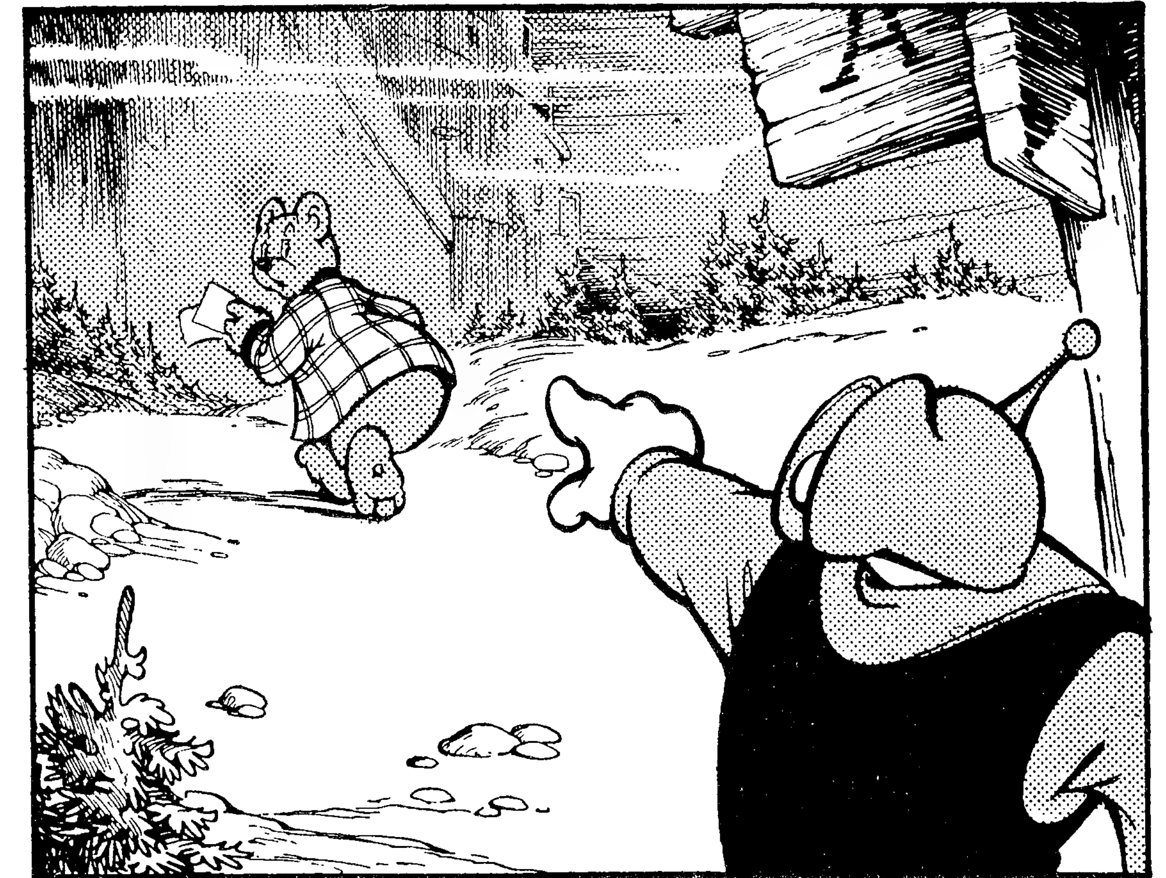
'G-goede middag, heren!' sprak heer Ollie, een beetje onzeker. 'Bent u soms de douane-beambten van dit land? W-we hebben niets aan te geven, hoor! Haha! Eh... hm! Ik bedoel, we zijn geen smokkelaars, hoor! Ik ben de heer, die deze fraaie weg heeft laten bouwen en nu komen wij kennis maken!'

De voorste vreemdeling met de oogkleppen tuurde met bijziende oogjes naar heer Ollie. Toen trok hij een bonboekje uit zijn zak en schreef: 'Invoer van: Een geruite vreemdeling. Dik. Praat veel. Verdacht (zegt, dat hij de weg heeft aangelegd, die Enooch zelf vannacht heeft gemaakt).' Deze bon trok hij uit zijn boekje, gaf hem aan heer Ollie en bromde: 'Doorlopen naar kruispunt en daar melden! Voort! De volgende!'

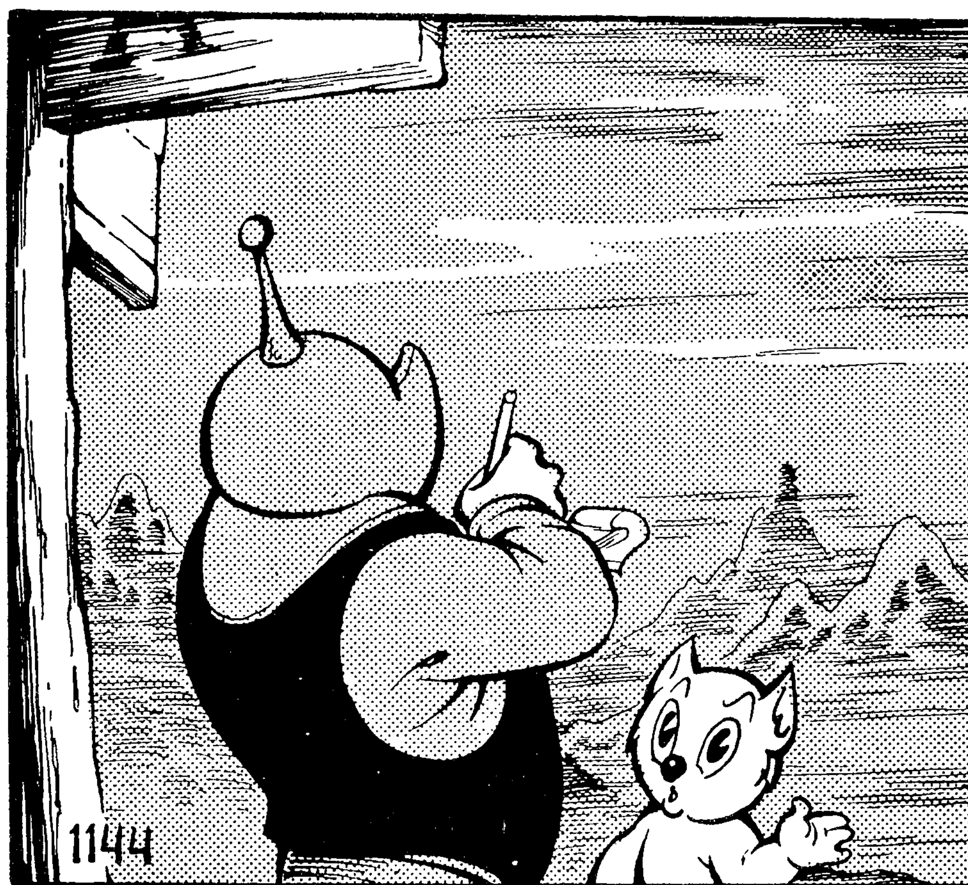
En voordat heer Ollie nog iets had kunnen zeggen, werd hij door een andere vreemde-met-oogkleppen weggeleid, terwijl de eerste bonnen voor Tom Poes en Wammes Waggel begon te maken...

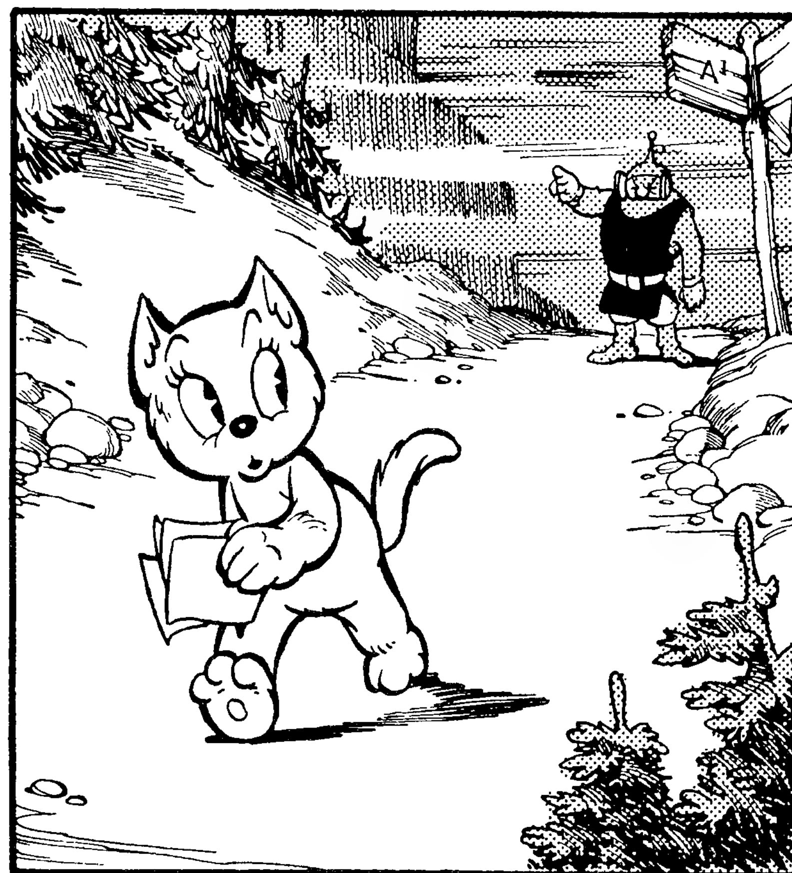
** De bekende Land- en Volkenkundige prof. dr Spruitklover tekent hierbij aan: 'Schrijver doelt waarschijnlijk op het in het Oosten levende ras der zgn. Kopkleppers. Dit ras, dat er van uit gaat, dat veel zien afleidend werkt, dekt de (bijziende) ogen af met kleppen, zodat om zich heen kijken onmogelijk is. Hun gangen worden bestuurd door Enooch (die in dit land koning is). Deze woont in de top van de 'Toren der Opperste Wijsheid' en staat in verbinding met zijn onderdanen door middel van radio-golven. De punt op het hoofddeksel moet dan ook gezien worden als een antenne.'*

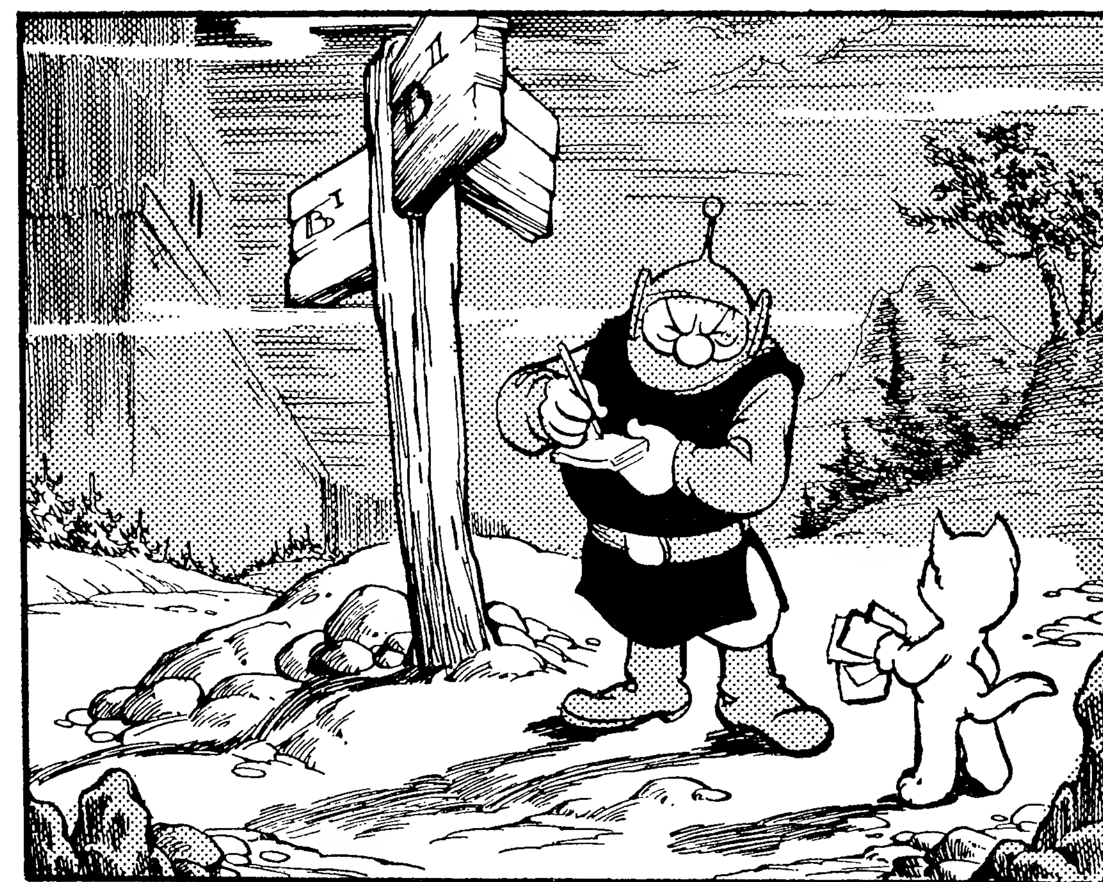

Heer Bommel volgde de vreemde gedaante met de oogkleppen. (Voor het gemak zal ik hem 'kopklepper' noemen. Onder die naam zijn deze lieden bij de wetenschap bekend.)
'Een mooie weg, vindt u niet?' begon heer Ollie, die zich een beetje bedrukt voelde. 'U zult wel blij zijn, dat er eindelijk verbinding is met het Westen, niet? U hebt hier wel erg afgezonderd geleefd, niet?'
De kopklepper gaf geen antwoord.
'Hm, ja, ja, dat dacht ik wel,' hernam heer Bommel. 'Ik heb dan ook kosten noch moeite gespaard om die weg aan te leggen! Ik ben een heer, die niet tegen wat werk opziet, als u begrijpt wat ik bedoel!'
'Hier!' zei de kopklepper. Hij wees naar een driesprong waar een andere beklepte figuur stond; draaide zich toen om en stapte terug.
'Een ongezellig iemand!' mompelde heer Ollie. Hij wendde zich tot de figuur bij de driesprong en probeerde het nog eens.
'Goeie middag!' zei hij. 'Uw collega stuurde me naar u toe met een bonnetje! Kunt u me ook zeggen...'
Maar de ander liet hem niet uitspreken. Hij rukte hem de bon uit de hand, zette er een paraaf op en begon een nieuwe bon te schrijven: 'Invoer van: Een bon, behorende bij geruite vreemdeling. Letter A.'
Deze tweede bon werd uit het boekje gerukt en samen met de eerste weer aan heer Ollie gegeven.
'Doorlopen naar volgend kruispunt!' bromde de kopklepper. 'Daar melden. Bonnen laten aftekenen. Deze weg in! Voort!' En hij wees naar de weg, die stond aangegeven op de wegwijzer als 'A^{II}'.
Heer Bommel liep verder. Hij begon het benauwd te krijgen en hij zuchtte: 'Ik wilde dat Tom Poes bij me was! Dan zou ik hem kunnen helpen...'

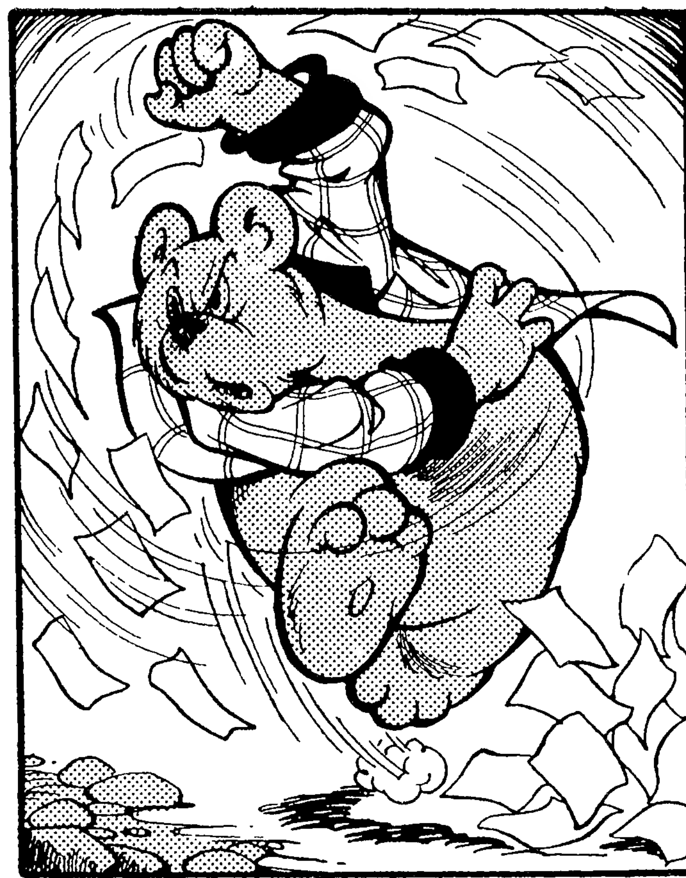

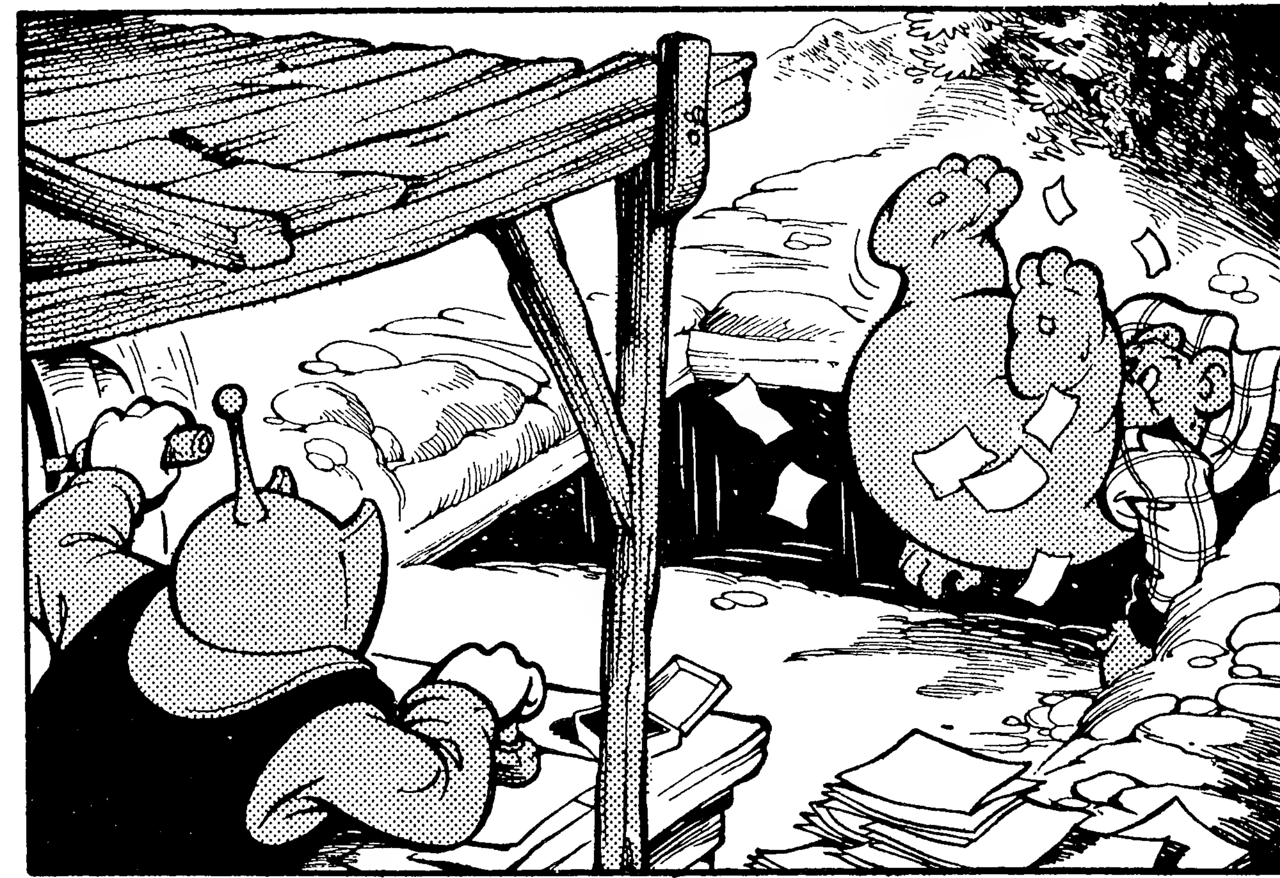

Nu hoefde heer Bommel zich op dat moment helemaal niet ongerust te maken over Tom Poes. Want die had niet veel meer beleefd dan heer Ollie zelf. Voor hem werd ook een bon uitgeschreven, en terwijl de kopklepper daarmee bezig was vroeg Tom Poes vriendelijk: 'Hebt u hier in de buurt misschien ook kleine, zwarte mannetjes gezien, die bezig waren deze weg aan te leggen?' De ijverig schrijvende vreemdeling greep zonder te antwoorden 'n tweede bon en schreef daarop: 'Aangifte van vraag naar kleine, zwarte mannetjes.' Daarop vatte hij een derde bon, die hij vulde met de woorden: 'Aangifte van opmerking over verboden werkzaamheden door kleine, zwarte mannetjes (zie bon A 2)' En tenslotte beschreef hij een vierde bon met de opmerking: 'Aangifte van opmerking betreffende aanleg van de weg door anderen dan Enooch.' Tom Poes bekeek de vier bonnen en haalde verbaasd de schouders op, terwijl hij in de richting van de volgende driesprong liep.

'Een rare manier!' mompelde hij, 'in plaats van antwoord krijg je hier bonnetjes! Op zo'n manier kom je niet veel verder!' Hij stapte naar de kopklepper, die hij bij de volgende driesprong zag staan en vroeg beleefd: 'Kunt u mij ook zeggen, wat ik met al deze bonnetjes moet doen?' De andere keek hem even aan, greep toen een aantal nieuwe bonnen en begon verwoed te schrijven.

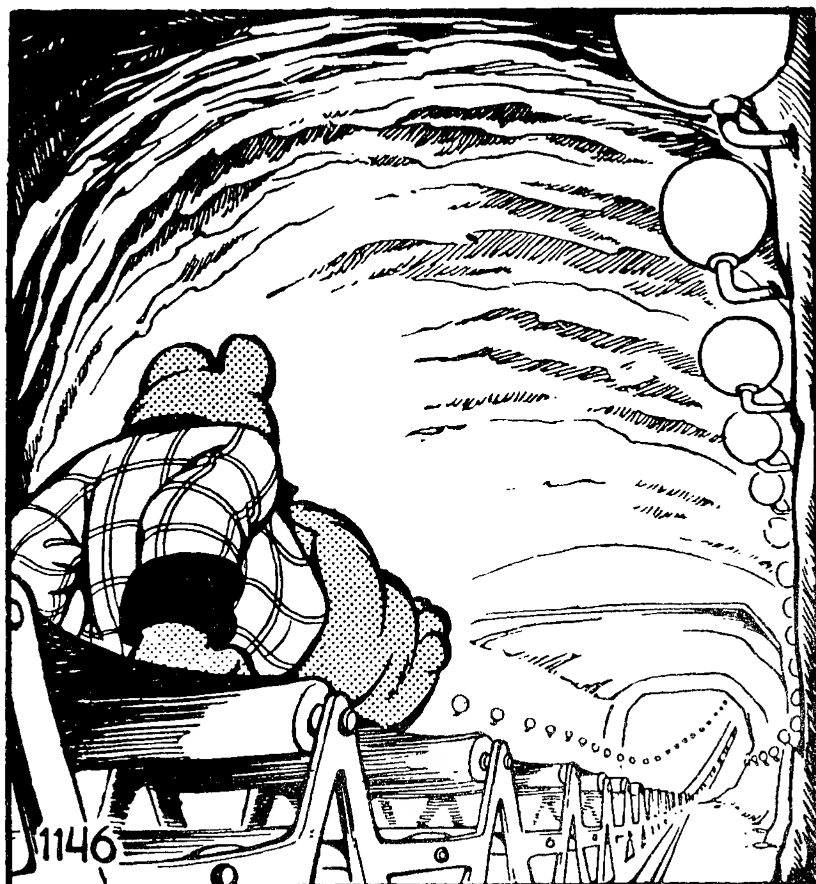

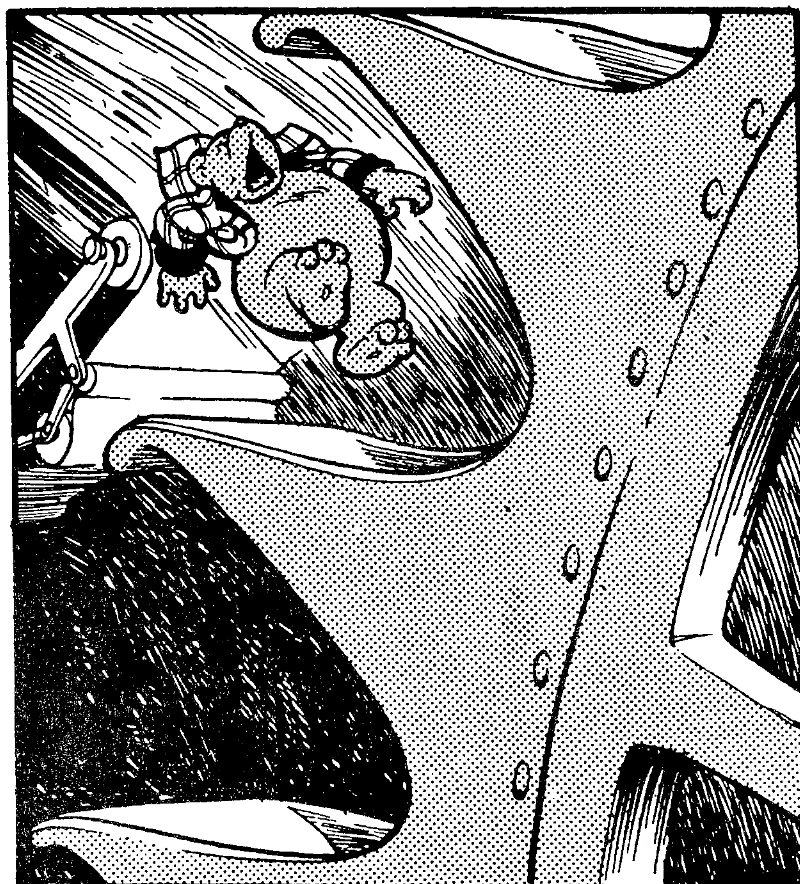
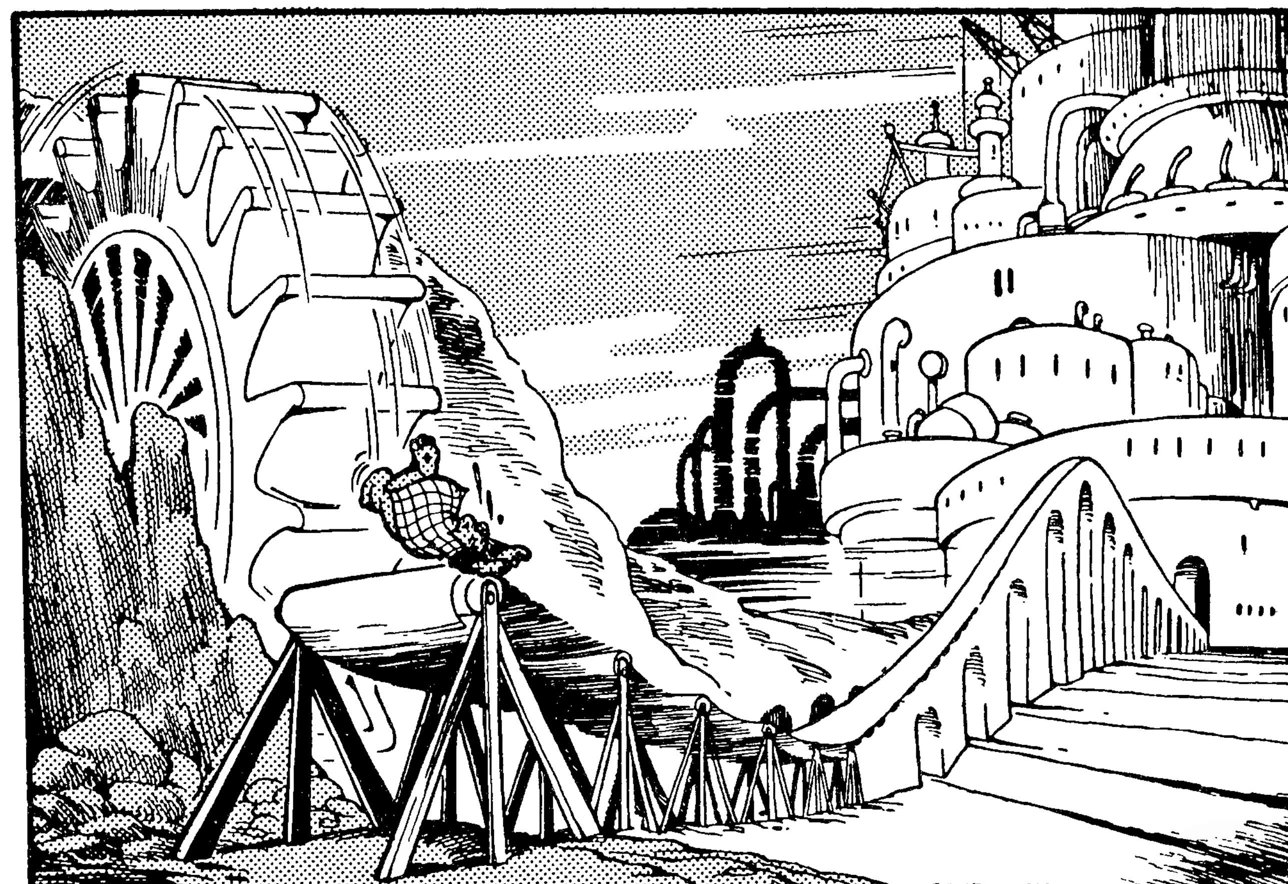

Heer Bommel was intussen al een hele reeks driesprongen afgelopen en stond nu bij een wegwijzer, die de wegen 01, 02 en 03 aangaf. Het aantal bonnen, dat hij bij zich had was op een angstwekkende manier aangegroeid, omdat bij iedere nieuwe weg een kopklepper zat, die nieuwe bonnen uitschreef om de invoer van de andere bonnen te bevestigen. Bij deze wegwijzer was dan ook een afdak gebouwd om de duplicaat bonnen te beschutten. Want het zal ieder lezertje, dat een goed cijfer voor rekenen heeft, duidelijk zijn, dat bij deze 0-weg het aantal bonnen erg groot moet wezen.
Heer Bommel kreeg er nu dan ook werkelijk genoeg van. Toen de kopklepper afschriften begon te maken van de bonnen, die hij bij zich had, wierp hij alle papieren driftig tegen de grond en balde de vuisten.

'Het is een schande!' riep hij. 'Hier kom ik, een heer en een Bommel, die vol vriendelijke bedoelingen een weg naar dit land heeft aangelegd! Maar zijn de vlaggen uitgestoken? Zie ik de opgetogen gezichten van een blijde menigte? Hoor ik gejuich? Nee, nee meneer! Ik zie niets dan bonnen en oogkleppen, als je begrijpt wat ik bedoel!
Ik heb er genoeg van! Ik wens de burgemeester te spreken! Ik wens een ontvangst, die een heer waardig is! En nu weet je het!' De kopklepper keek niet eens op. Hij haalde een hefboom over, zodat zich een luik onder heer Bommel's voeten opende en deze naar beneden stortte. En met de andere hand stempelde de engerd de bon af waarop stond: 'Invoer van een geruit vreemdeling'.
'Afgewerkt' stond er op het stempel...

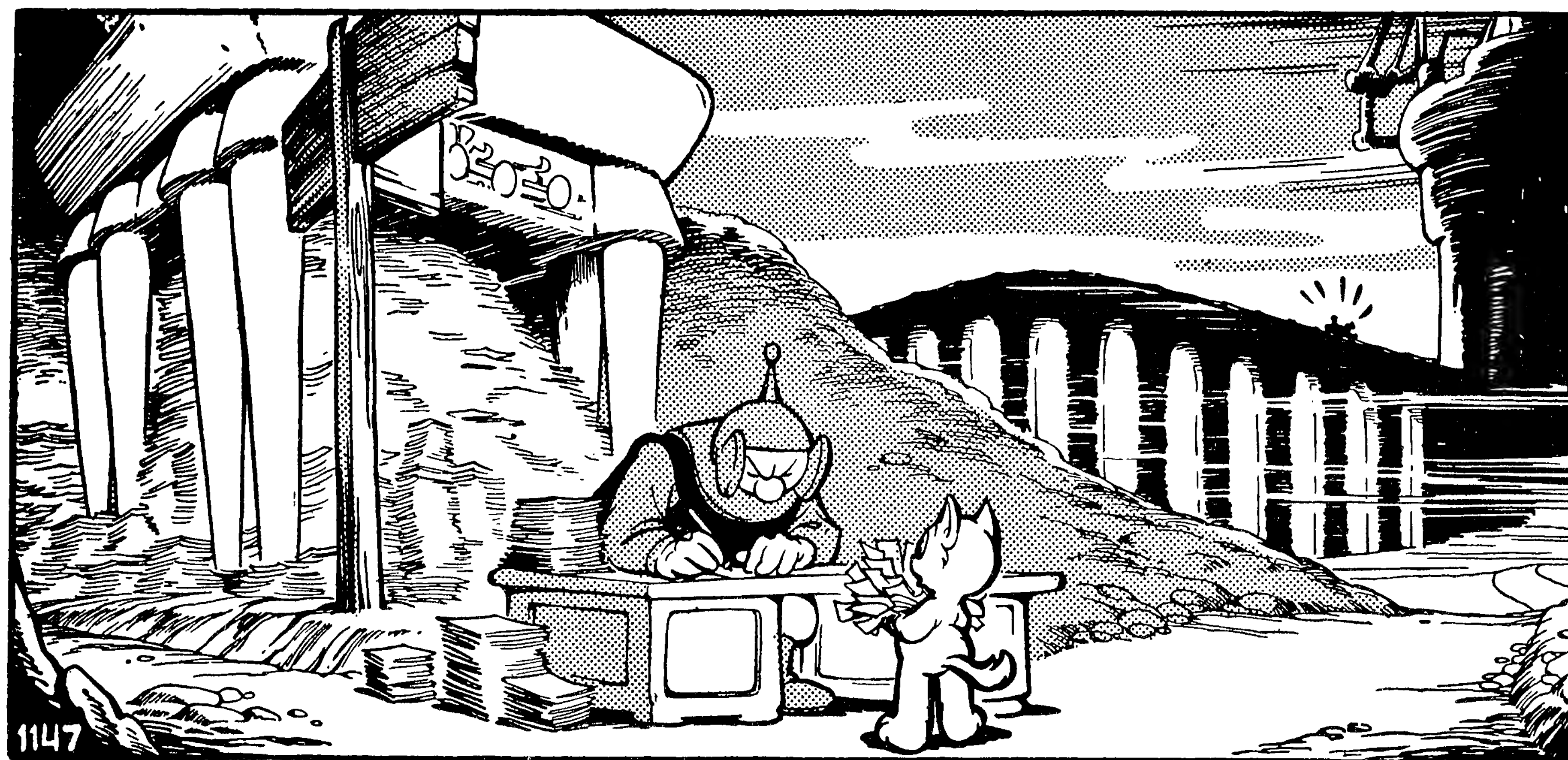

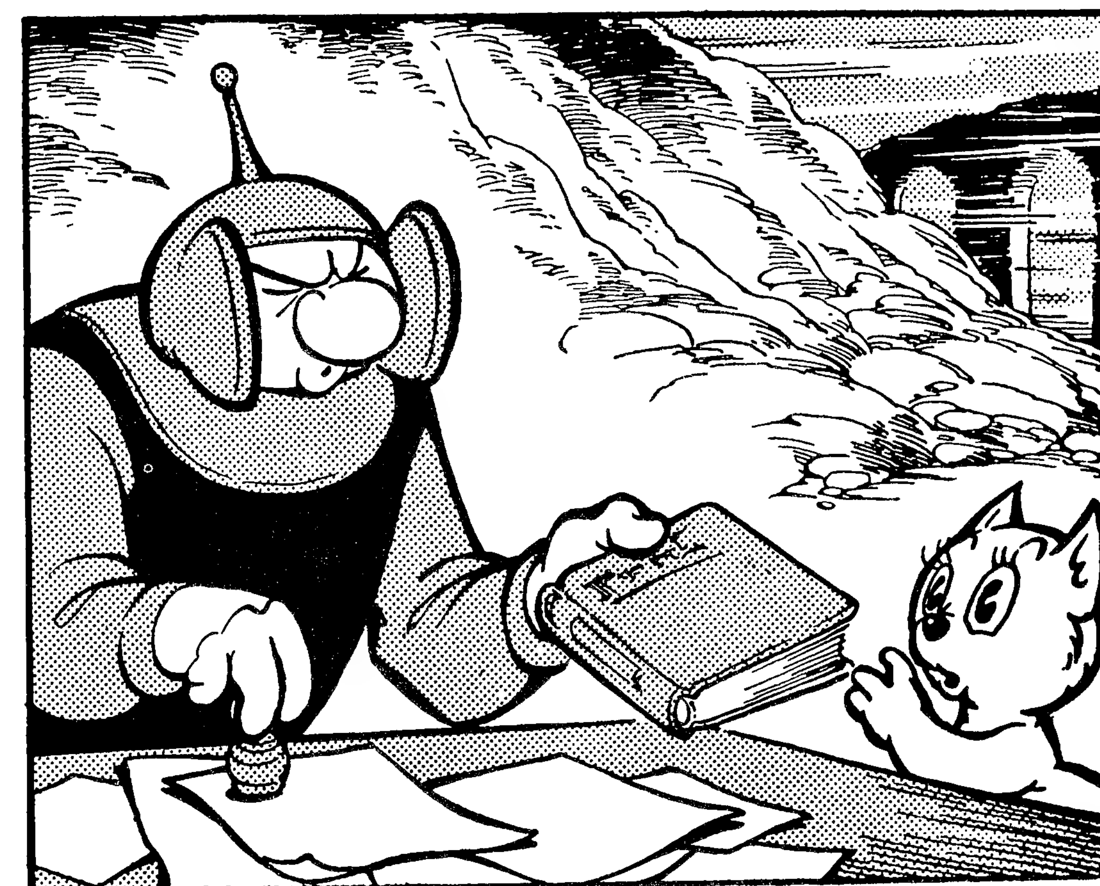

Toen de kopklepper de hefboom had overgehaald zakte heer Bommel langs een open-klappend luik naar beneden en stortte dreunend op een rubberen mat die zich daar onder de aarde bevond. Maar dat was geen gewone rubberen mat! O, nee! Het was een eindeloos lange reep rubber, die zich over wieltjes voortbewoog en die in fabrieken wel gebruikt wordt om artikelen van de ene plaats naar de andere te bewegen. Juist! Een zogenaamde lopende band, dat was het! En heer Ollie, die op deze lopende band was terecht gekomen werd nu met grote snelheid voortbewogen door de tunnel, die zich onder de aarde uitstrekte, zover het oog reikte – precies alsof hij een artikel was, in plaats van een heer. *

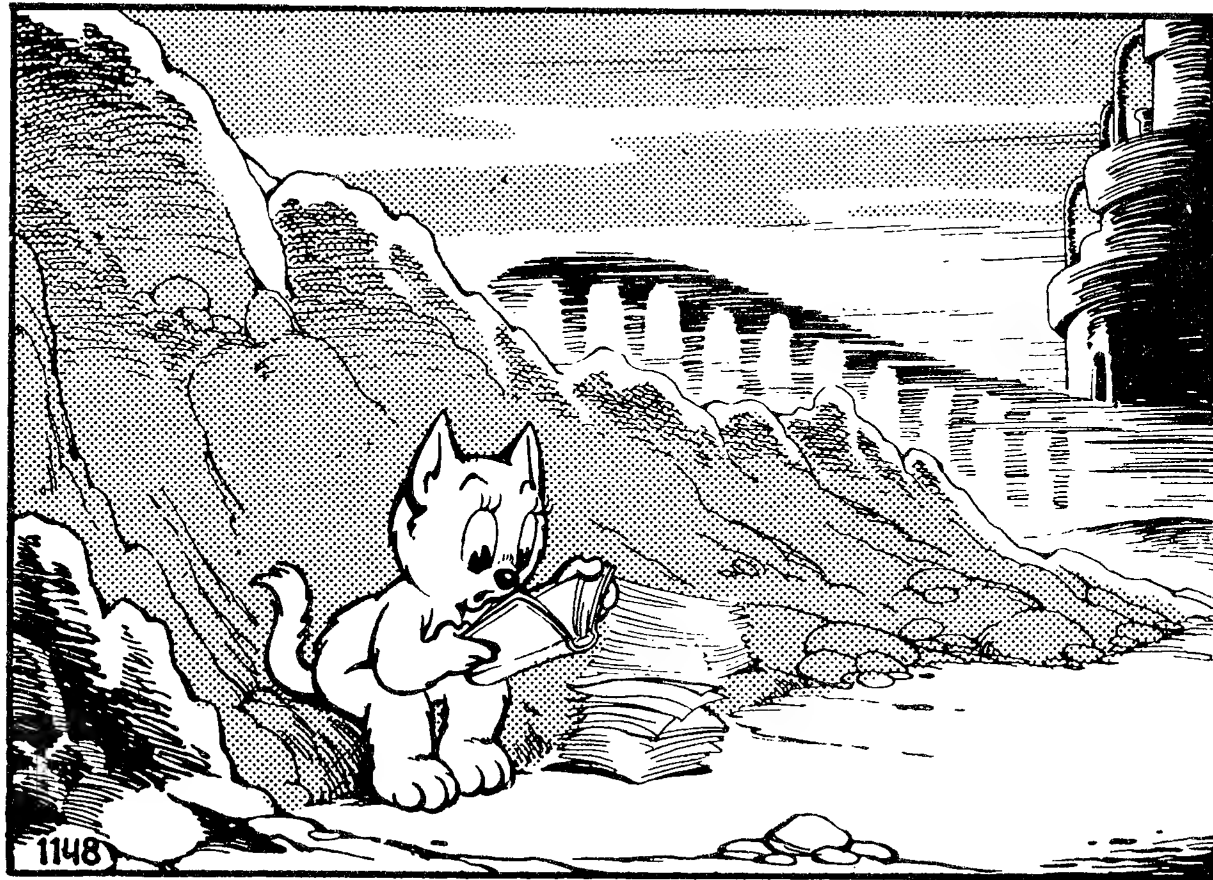
Zijn jammerklachten galmden tegen de rotswanden en werden op een akelige wijze weerkaatst. Maar er was niemand, die er naar luisterde, of die medelijden met hem had. De lopende band rolde met grote snelheid verder, totdat heer Bommel aan het einde kwam en daar door een groot rad werd opgeschept en omhoog gevoerd tot boven de grond. Dit scheprad wierp het artikel Bommel op een andere lopende band en en nu werd hij met grote snelheid meegevoerd in de richting van de kolossale toren, die nu al erg dichtbij was. Arme heer Ollie! Wat zou er van hem worden?

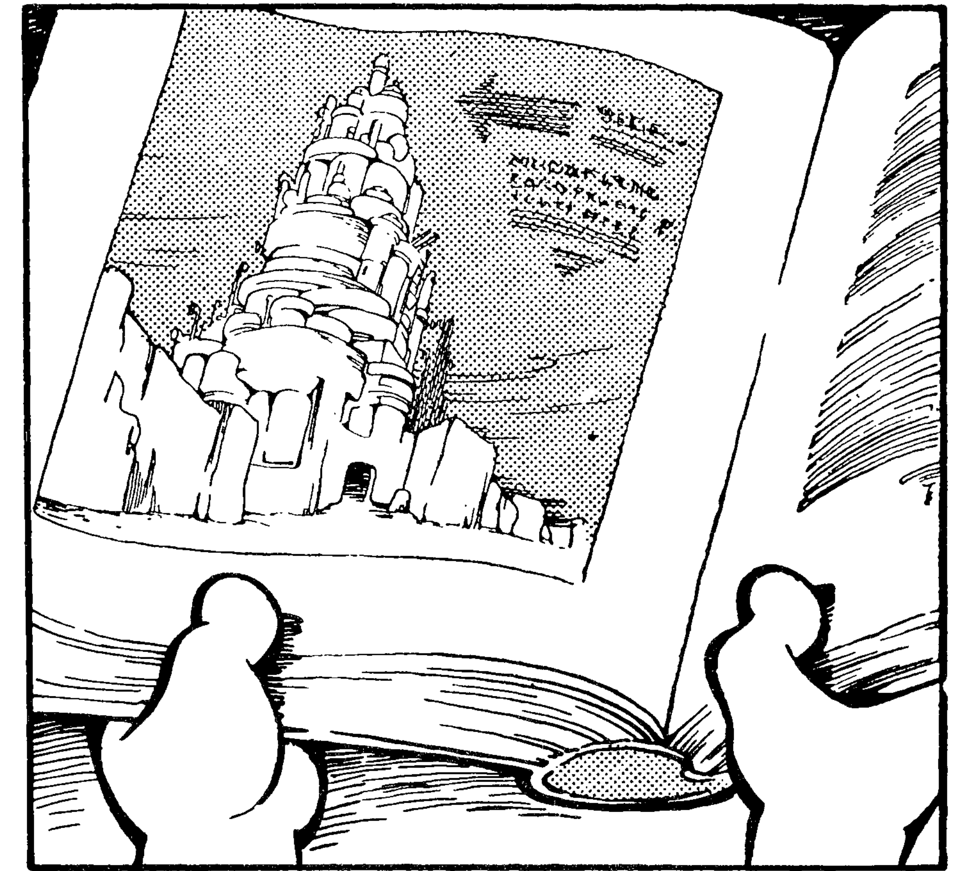
* *Prof. dr Spruitklover tekent hierbij aan: 'Zeer juist opgemerkt. Het (overigens in deze streken volstrekt verouderde) begrip: 'Heer', is daar geheel onbekend. Men kent er slechts 'geklepte kopkleppers en 'kleppende kopkleppers'. Dit laatste soort is gevaarlijk, omdat het denkt en praat en wordt daarom ondergronds weggewerkt middels een lopende-band-systeem. Op dezelfde wijze dus als met de betreffende O. B. Bommel plaats vindt. Zie ook mijn brochure: 'Denken als Degeneratie-verschijnsel van het Dier'.*

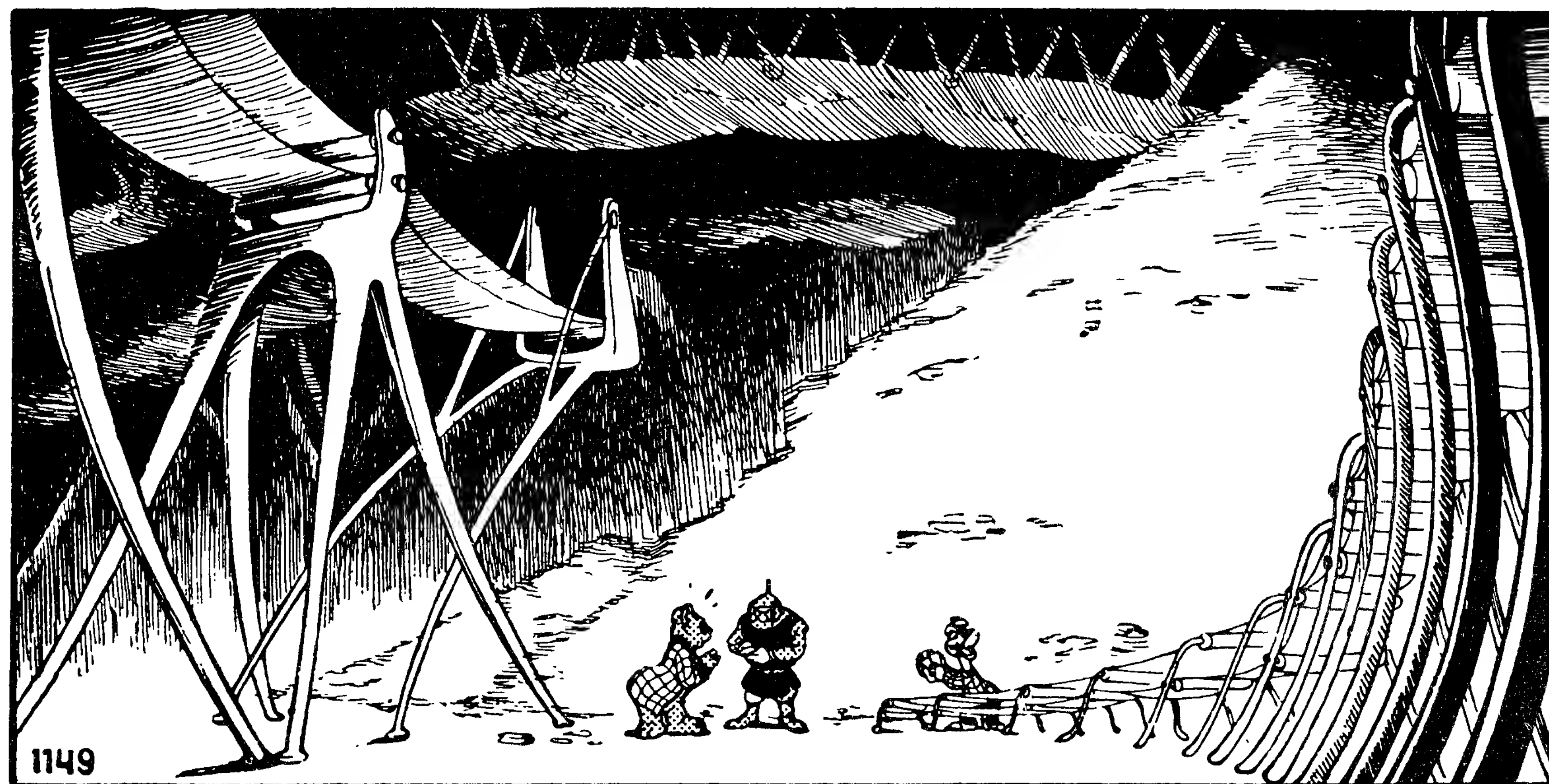

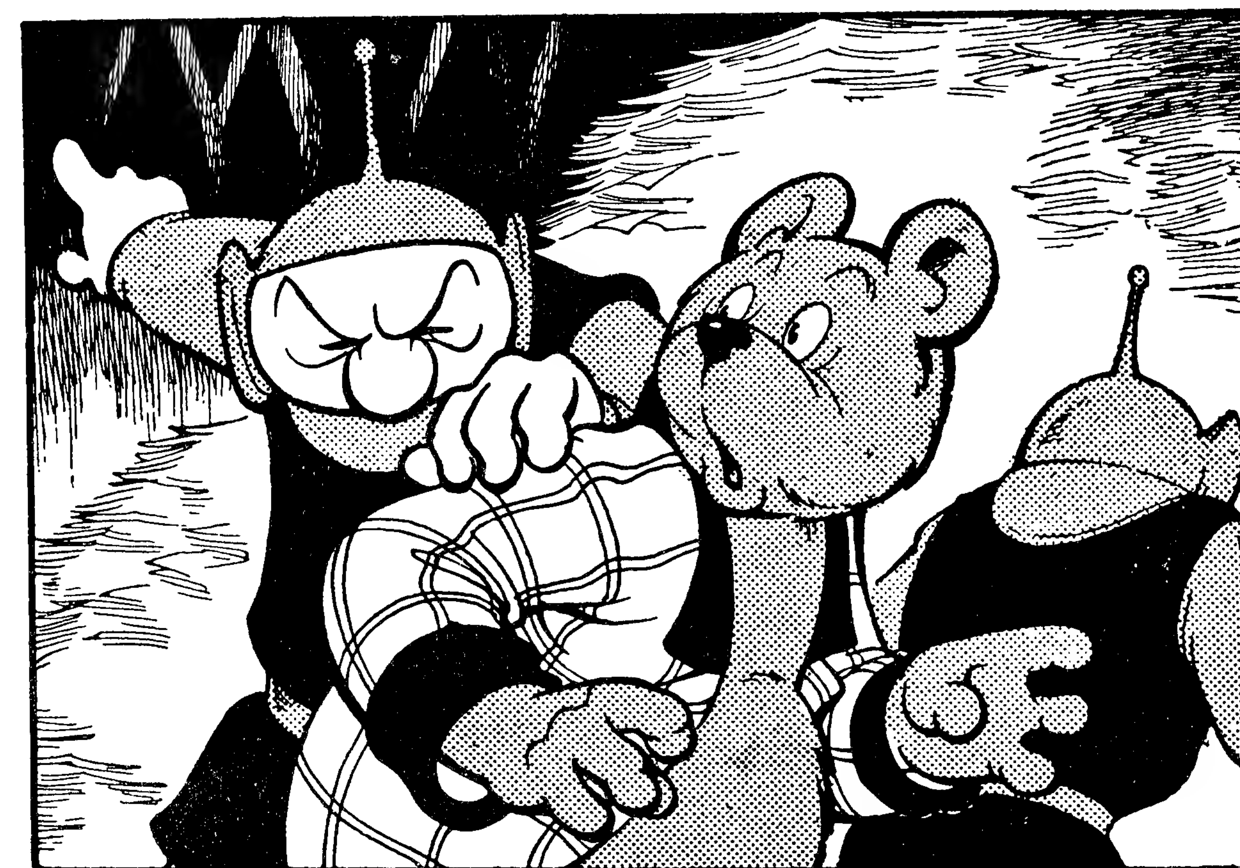
Terwijl heer Bommel op zo'n ruwe manier werd weggewerkt naar een onbekende bestemming, was Tom Poes van driesprong naar driesprong gestuurd. En op het moment, dat heer Ollie door het scheprad weer boven de grond werd gevoerd, stond Tom Poes niet ver van daar bij de driesprong R. Hij had nu zijn armen vol bonnen en de kopklepper, die de wegwijzer bewaakte, zat tussen stapels en stapels papieren in vóór een afdak met zuiltjes.
'Wat doen jullie toch met al die bonnen?' vroeg Tom Poes vermoeid. 'Wat betekent dit toch allemaal?'
'Alles moet beschreven worden!' zei de kopklepper.
'Waarom?' hield Tom Poes aan.
'Wat niet beschreven is, bestaat niet!' zei de kopklepper, al schrijvende.
'Alles moet worden vóórgeschreven, nágeschreven, omschreven, ingeschreven, néérgeschreven, opgeschreven en beschreven! Anders bestaat het niet!' Op dat moment hoorde Tom Poes in de verte een stem, die hem bekend voorkwam, luidkeels om hulp roepen en toen hij opkeek, zag hij een klein figuurtje snel in de richting van de grote toren verdwijnen.
'Wat gebeurt daar?' vroeg hij ongerust. 'Wie roept daar zo?'
'Hier!' zei de ander, die nu moe scheen te worden van al dat gevraag. 'Hier is een boek, waar álles in staat over waarom alles is zoals het is! Lezen en uit je hoofd leren – anders mag je niet verder! En hier zijn je bonnen!' Nu, Tom Poes wilde in ieder geval verder. Hij moest immers weten, wat er met heer Bommel was gebeurd en hoe het met de weg stond? En daarom pakte hij met een zucht het boek aan...

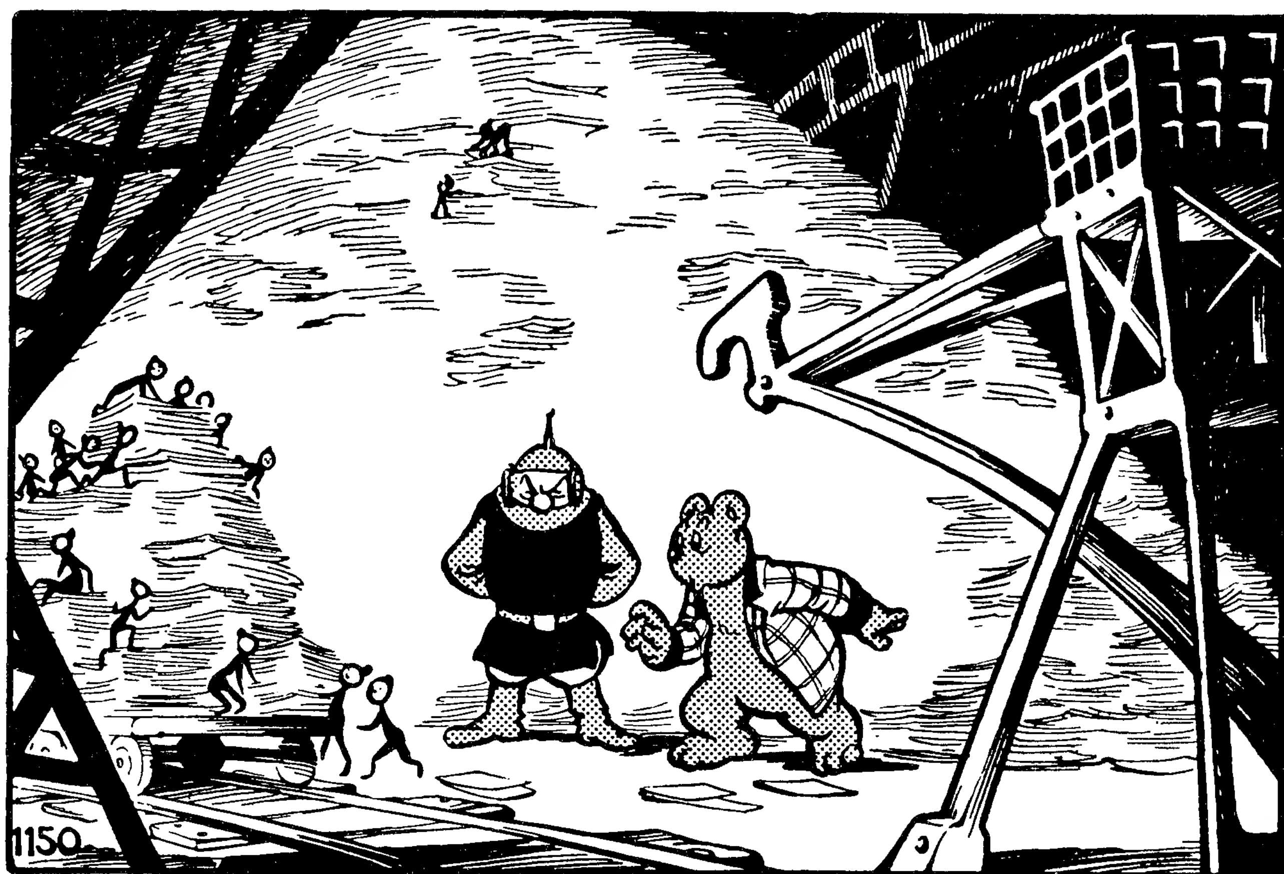
Tom Poes ging aan de kant van de weg zitten, legde zijn bonnen naast zich neer en begon in het boek te lezen.
'Iedereen heeft een hoofd,' stond er in het boek. 'Aan dit hoofd zitten oren om te horen wat Enooch zegt. In dit hoofd zit een mond om te zeggen wat Enooch zegt en ogen om te lezen wat Enooch zegt. Op dit hoofd zit een antenne om te ontvangen wat Enooch zegt en kleppen om rustig in één richting te kunnen kijken.'
'Wat een onzin!' mompelde Tom Poes. 'Ik heb nog nooit van Enooch gehoord en overigens wil ik niet rustig in één richting kijken! Maar verder': 'Het hoofd is gevuld met hersens. Deze dienen om te denken wat Enooch denkt. Sommige ongelukkigen laten door oren, ogen of neus andere gedachten het hoofd binnen sijpelen. Hierdoor schift de hersenmassa. Er treedt gisting op en het gevaar bestaat, dat zogenaamde bruisborrelingen het hoofd verlaten. Daar deze besmettelijk zijn, moeten de patiënten worden afgevoerd. Zij worden naar de toren der Opperste Wijsheid gebracht en daar door nijvere arbeid van de zgn. 'bruishersens' genezen.
Tom Poes zuchtte diep en ongelukkig. 'Ik zou die Enooch wel eens willen zien!' mopperde hij. 'Zoveel vreemde zaken heb ik nog nooit in één boek gelezen! En het komt me voor, dat ik moet opschieten, want het is nu wel vast, dat heer Ollie ook is afgevoerd, zoals ze dat noemen! Ze vonden natuurlijk, dat hij bruisborrelingen in de hersens had. Ik moet naar die toren – zo vlug mogelijk!'
Tom Poes schoof het boek van zich af en sloop weg. En omdat de kopklepper rustig in één richting op zijn bonnen keek had hij dat niet in de gaten...

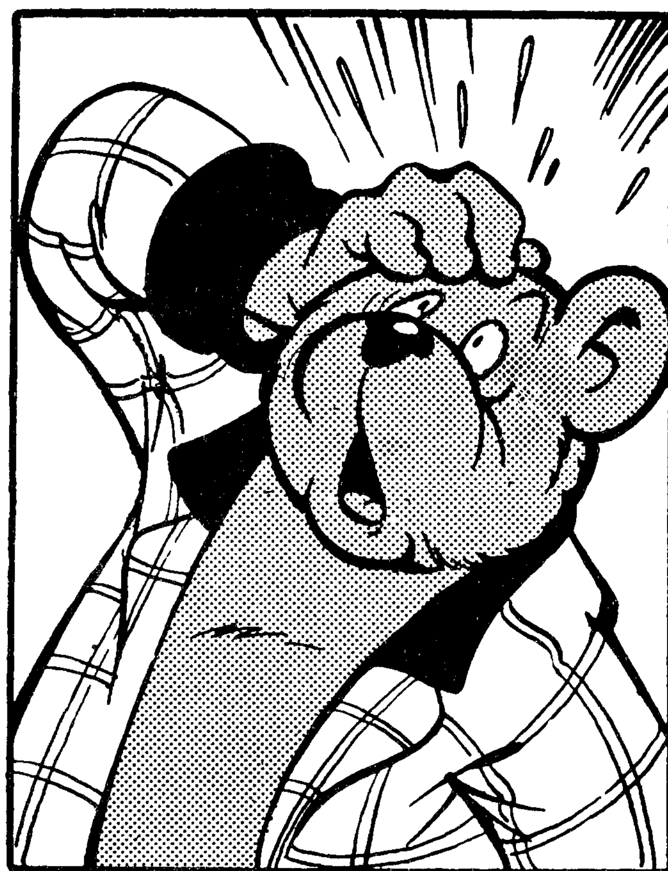

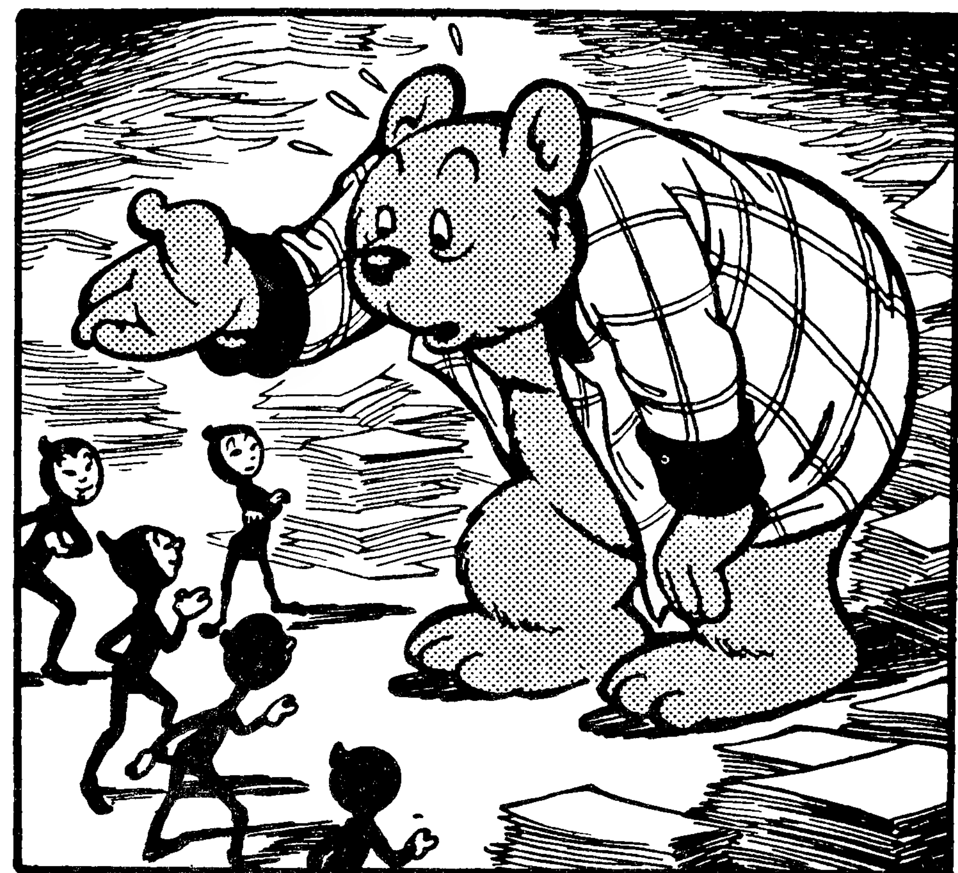

Heer Bommel schoof dus op de lopende band voort naar de toren en werd door een luik naar binnen gegooid. Na de eerste schok stond hij, wat duizelig, op en bekeek zichzelf.
'Het is wonderlijk wat een heer met het ijzersterke gestel eens Bommels allemaal kan meemaken zonder stuk te gaan!' mompelde hij bewonderend. 'Ik ben nog helemaal héél!'
Toen hij dat had vastgesteld keek hij eens om zich heen en toen zag hij, dat hij tegenover de grootste papierberg stond, die hij ooit had gezien.
'Dit moet de plek zijn, waar al die bonnen uiteindelijk terecht komen!' mompelde hij. 'Wát een papier!'
'Ha, mooi hè?' riep een stem en toen heer Ollie rondkeek, zag hij, dat Wammes Waggel aan het eind van een lopende band bezig was om binnenkomende bonnen op de berg te gooien.

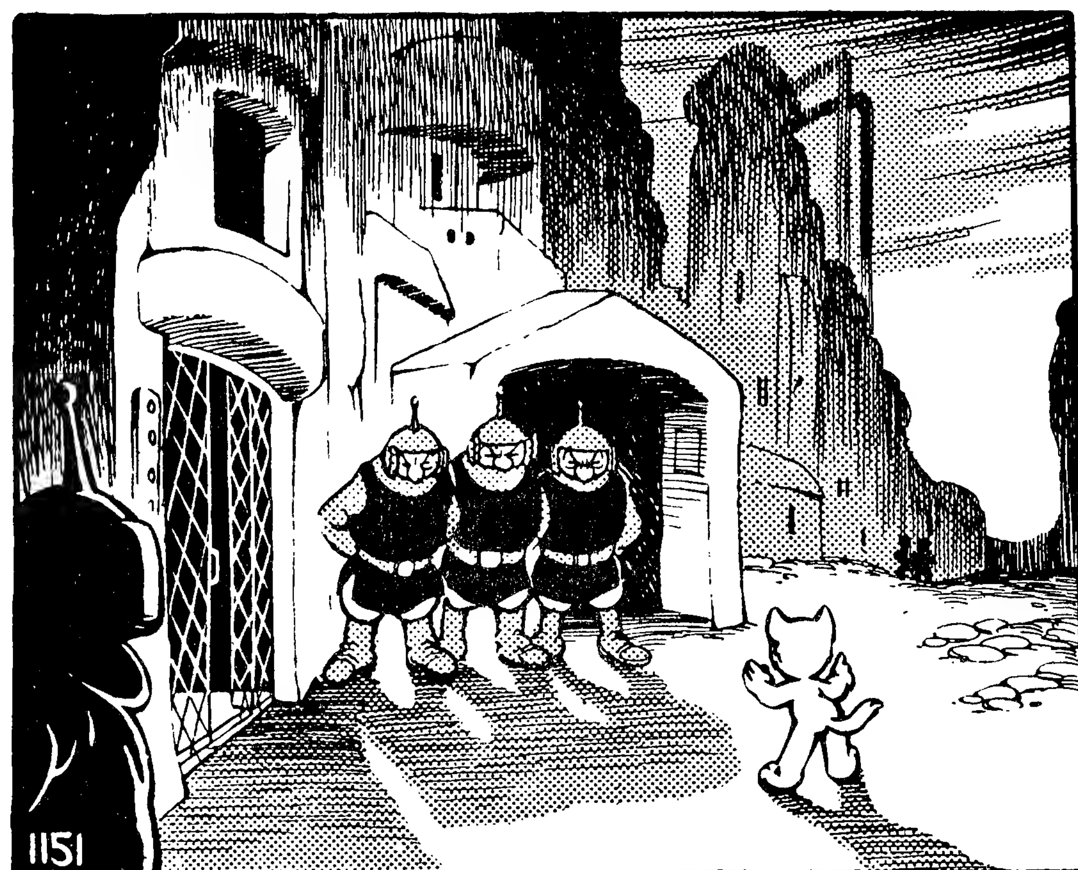
'Gezellig, dat u er ook bent!' riep Wammes Waggel. 'Nu kunnen we samen doen! Dit is pas een betrekking! Ik heb me laten uitleggen, dat het vijf jaren duurt voordat deze berg klaar is!'
'Zo!' zei heer Ollie lusteloos. 'En na die vijf jaren?'
'Dan beginnen we aan een nieuwe berg!' riep Wammes. 'Enig, hè? Vindt u het niet dolletjes?'
'Bah!' riep heer Ollie. 'Ik wil mijn weg afmaken! Ik wil niets met al dat papier te maken hebben! Ik wil weten, waar die kleine zwarte mannetjes zijn, die diepdelvertjes! Als die maar hier waren, dan zou ik...'
'Stil!' siste de norse stem van een kopklepper aan zijn oor. 'Aan het werk! Vlug! Niet hier! Ga naar de andere kant van de plan-berg en ga daar bonnen stapelen! Voort!'

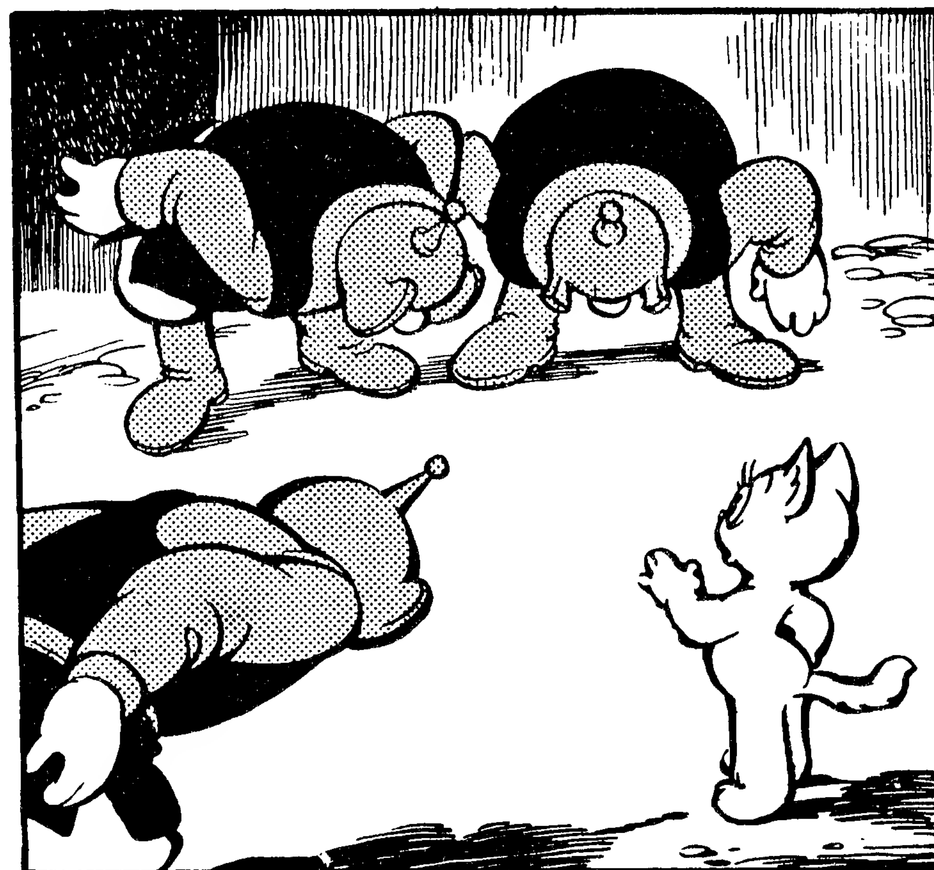

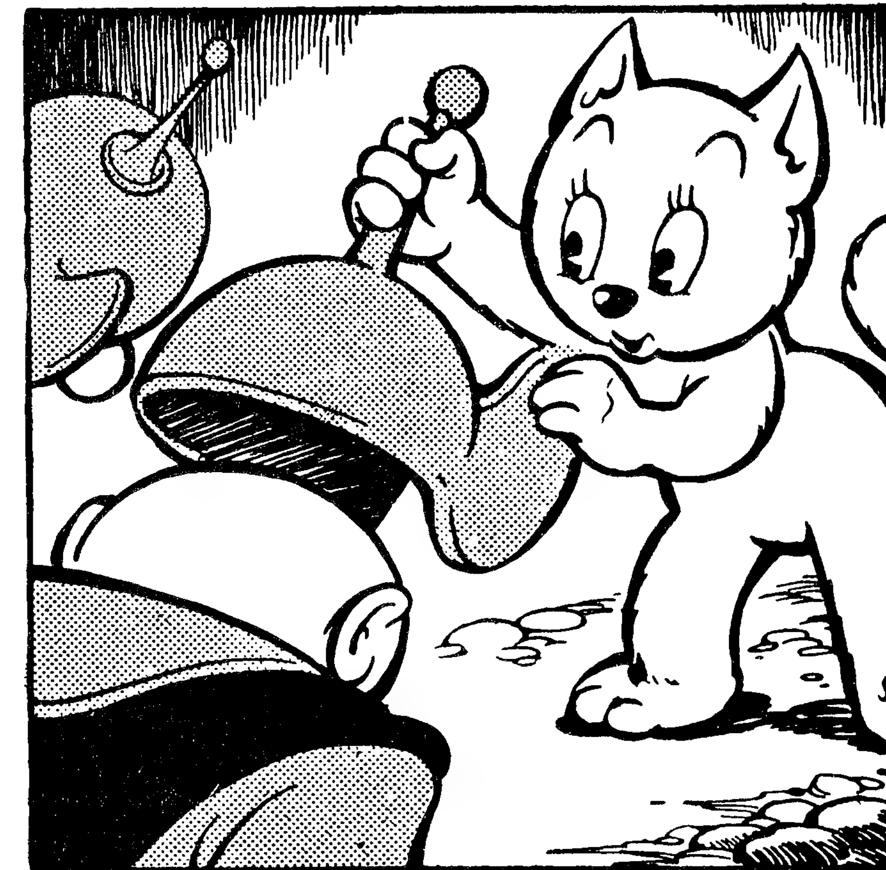

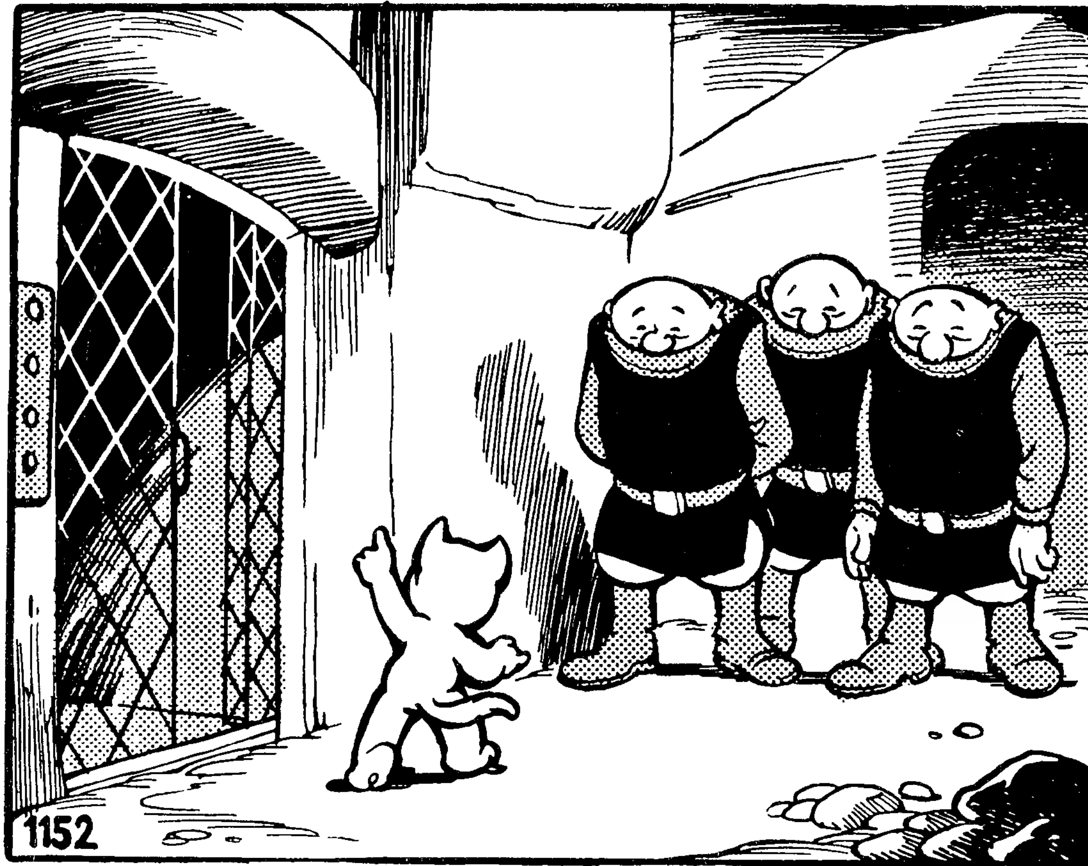
'Voort!' siste de Kopklepper. 'Naar de andere kant van de papierberg! Bonnen stapelen! Voort!'
Heer Ollie gehoorzaamde en slofte moedeloos heen.
'Ik wil geen bonnen stapelen!' morde hij. 'Ik wil mijn weg afmaken! Ik wil mijn weg afmaken! Ik wil naar de diepdelvertjes toe! Ik wil...'
En toen bleef hij getroffen staan. Want aan de andere kant van de bonnen-pyramide was een leger van kleine, zwarte mannetjes bezig om bonnen op stapels te leggen!
'Wel! Heb ik ooit!' riep heer Ollie. 'Daar zijn ze! Wat een toestand! Waarom werken jullie niet aan mijn weg? Waarom laten jullie mij in de steek! Moet een Bommel dan altijd alles alleen doen? Waarom zeulen jullie hier met die akelige papiertjes?'
'Dat moet!' legde één van de zwarte ventjes uit en het wees naar de stugge figuur van een toeziend Kopklepper. 'Hij wil dat! En waar een wil is, is een moet – dat is nu eenmaal zo in het leven!' Toen ging het kereltje weer dartel voort met het stuwen van de papiermassa's en heer Bommel greep in wanhoop naar het hoofd.
'Iedereen laat me in de steek!' stamelde hij. 'Tom Poes maakt buiten ergens pret met die Kopkleppers en deze diepdelvers doen wat de eerste de beste hun opdraagt!! Ach, ach! Wat moet ik doen? "Ollie, jongen," zei mijn vader altijd tegen me, "laat nooit het hoofd hangen, waar een wil is, is een weg!" Maar nu...'
Heer Bommel zweeg plotseling. Er kwam een verstandige blik in zijn ogen en hij herhaalde peinzend: 'Waar een wil is, is een Wèg! Aha!'
Toen bukte hij zich.
'Hallo, diepdelvers!' riep hij, 'ik wil dat jullie hier komen en naar mij luisteren!'

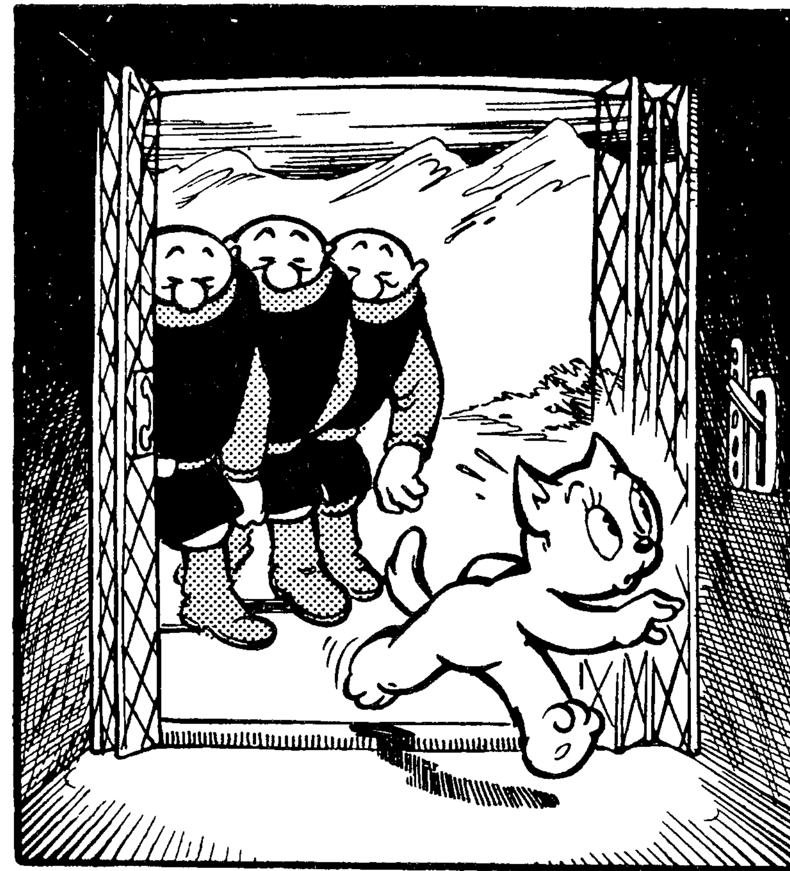
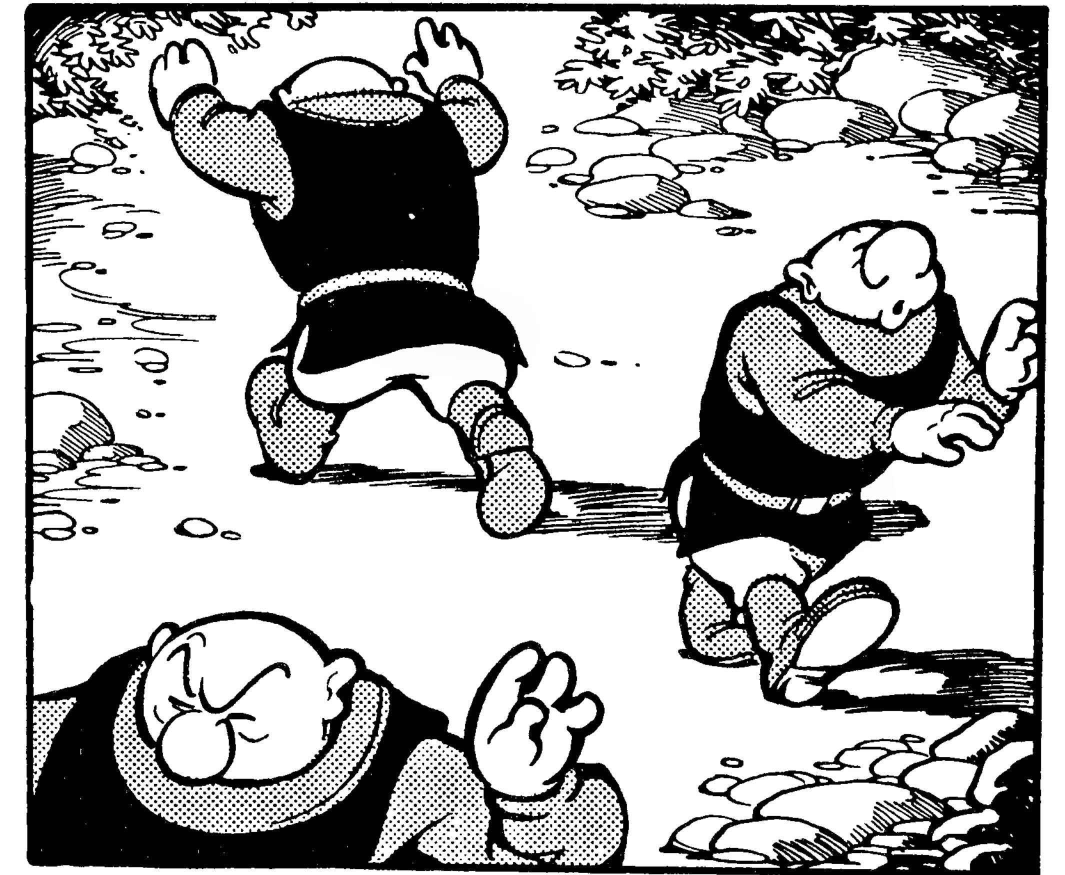

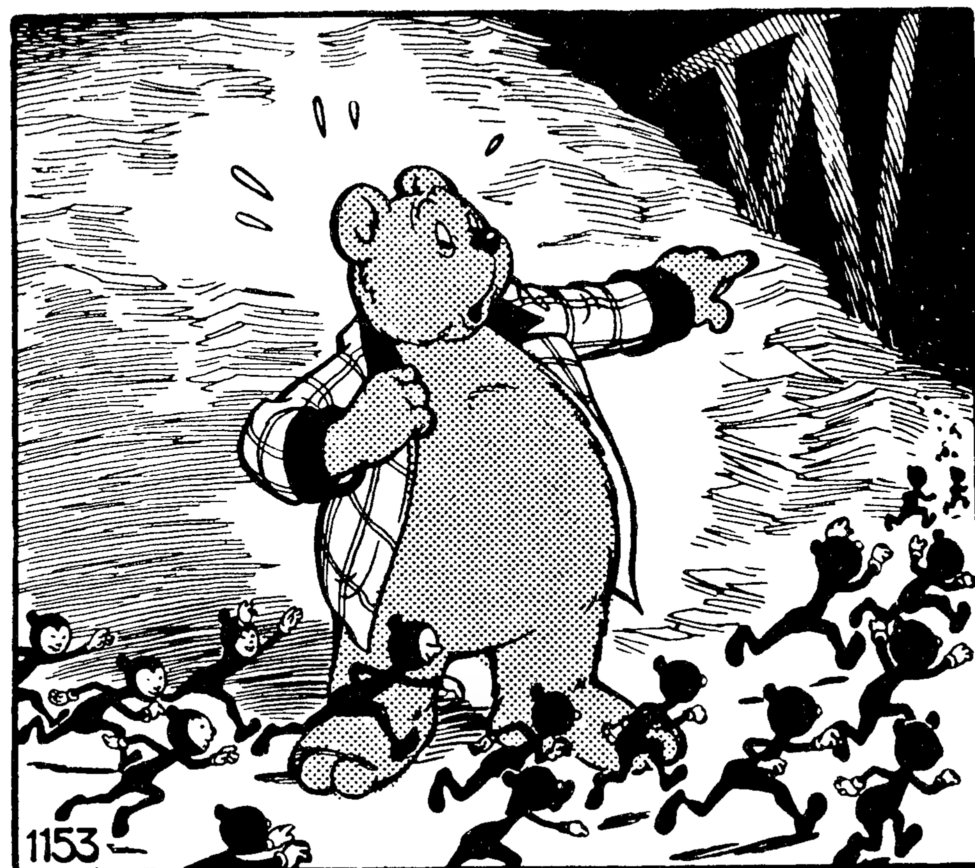

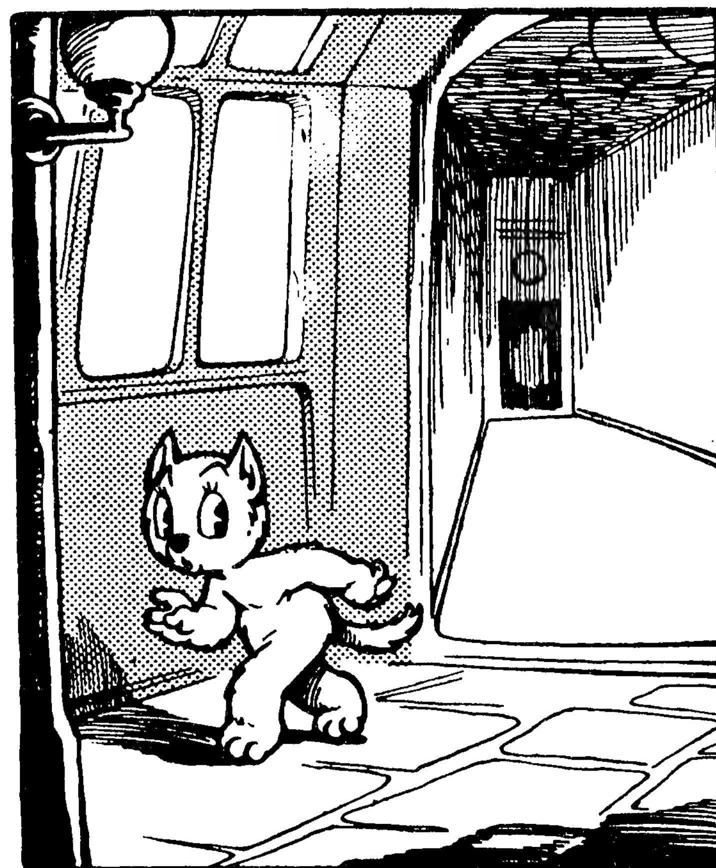
Heer Bommel's gedachte, dat Tom Poes buiten aan het pret maken was, was natuurlijk niet waar.
Hij had het boek uitgelezen en was toen zo vlug mogelijk in de richting van de toren gelopen. Maar daar werd hij weer tegen gehouden door drie Kopkleppers, die hem op korte toon om zijn bonnen vroegen.
'Ik heb geen bonnen!' zei Tom Poes, die eens had nagedacht en op een idee was gekomen.
'Dat gedoe met die bonnen is onzin!' vervolgde hij. 'Dat is alleen maar, omdat jullie niet zèlf denken kunnen! Daarom moet alles worden opgeschreven en voorgeschreven en ingeschreven, zoals in dat boek staat. Jullie moeten niet langer luisteren naar die Enooch! Zet die mutsen-met-die-kleppen-en-die-antenne toch af en kijk om je heen! De wereld is groot en alles kan bestaan zonder dat het opgeschreven wordt!'
Nu, dat was een brutale redevoering en de Kopkleppers hadden nog nooit zoiets gehoord. Ze luisterden met open monden en vergaten naar de stem van Enooch te luisteren, die in hun koptelefoontje klonk. Ze waren zelfs zó verbaasd, dat ze gehoorzaamden toen Tom Poes op strenge toon zei:
'Vooruit, doe jullie domme hoofden eens een beetje naar beneden! Buk je eens, zodat ik er bij kan!'
Ze bukten gehoorzaam en bleven suffig staan, met de hoofden omlaag. Met een krachtige ruk trok Tom Poes toen de rare, beklepte hoofddeksels af en gooide ze weg.
'Ziezo!' riep hij blij. 'Nu zijn jullie bevrijd! Nu kunnen jullie doen, wat je zelf wilt! Nu kunnen jullie me helpen!'

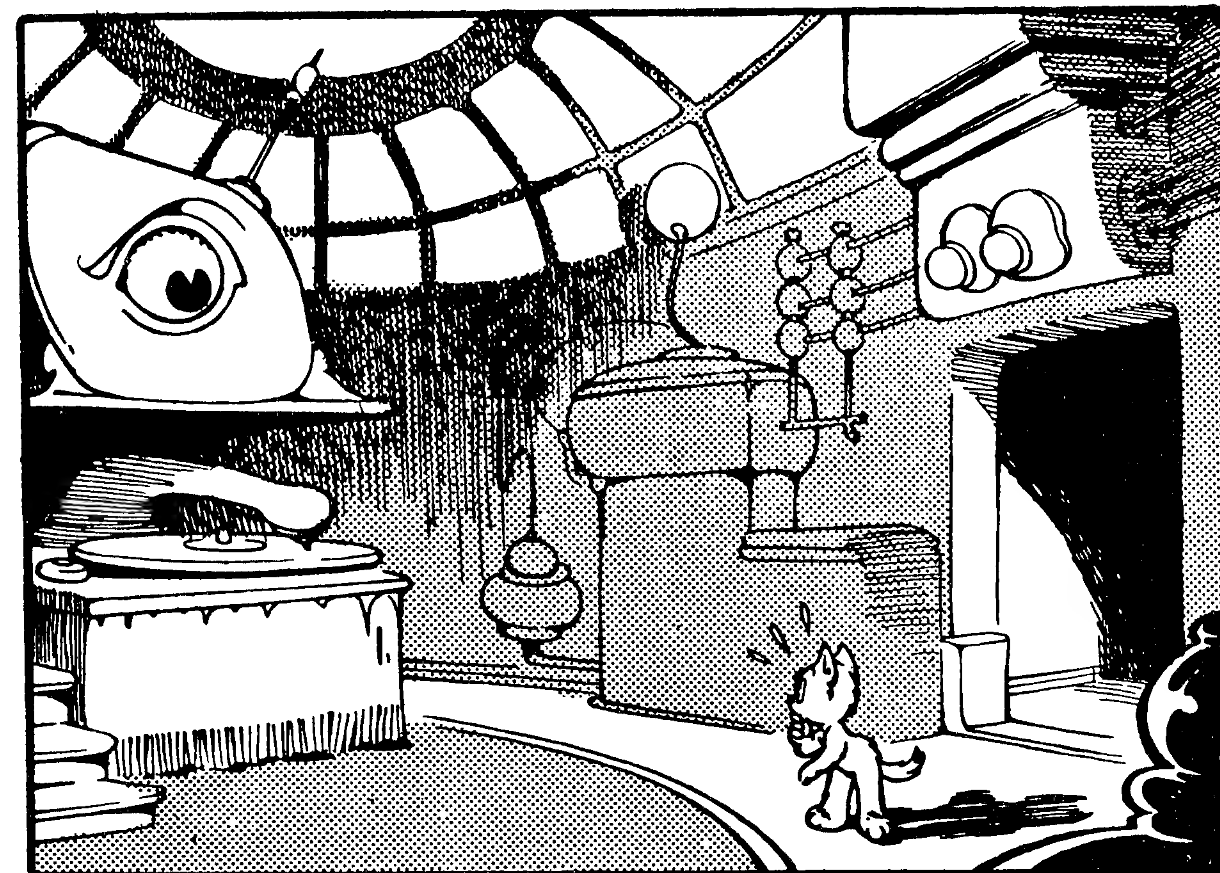

Ja, nu waren de Kopkleppers dus bevrijd. Tom Poes had hun mutsen afgenomen en nu hadden ze geen kleppen meer voor hun ogen. En ook hoorden ze de stem van Enooch niet meer in hun koptelefoons, zodat ze vrij waren om te doen wat ze wilden. Maar ze deden niets. Suffig en een beetje verwezen staarden ze naar Tom Poes en knipten met hun ogen tegen het licht.
'Vooruit!' riep Tom Poes, 'nu gaan we naar Enooch, die daar boven woont! Hoe moeten we daar komen? Gaat deze lift er soms heen?'
De Kopkleppers gluurden hem niet-begrijpend aan uit half-gesloten oogjes en antwoordden niet.
'Toe dan!' riep Tom Poes ongeduldig. 'Jullie zijn nu toch vrij? Zijn jullie nu niet blij? Nu kunnen jullie zèlf denken en kijken en horen! Schiet dan toch op. We moeten die koning Enooch van jullie onschadelijk maken, zodat àlle Kopkleppers vrij worden. Gaat deze lift naar hem toe, of niet? Geef antwoord!'
Maar de Kopkleppers antwoordden niet. Eén van hen mompelde, dat hij bruisborrelingen in de hersens voelde en een ander klaagde over oogsuizingen en toen begonnen ze alle twee zacht te jammeren. Tom Poes kreeg er genoeg van en hij besloot om alléén te handelen en sprong in de lift.
Toen hij omhoog schoot, op weg naar de bovenste verdieping van de toren, liepen de Kopkleppers weg, de handen tastend vóór zich uitgespreid en met kippig knipperende oogjes. Het waren werkelijk èrg ongelukkige kopkleppers en Tom Poes besefte dat het niet goed is, om iemand maar ineens zijn kleppen en zijn koptelefoons af te nemen. Maar daar was nu niets meer aan te doen...

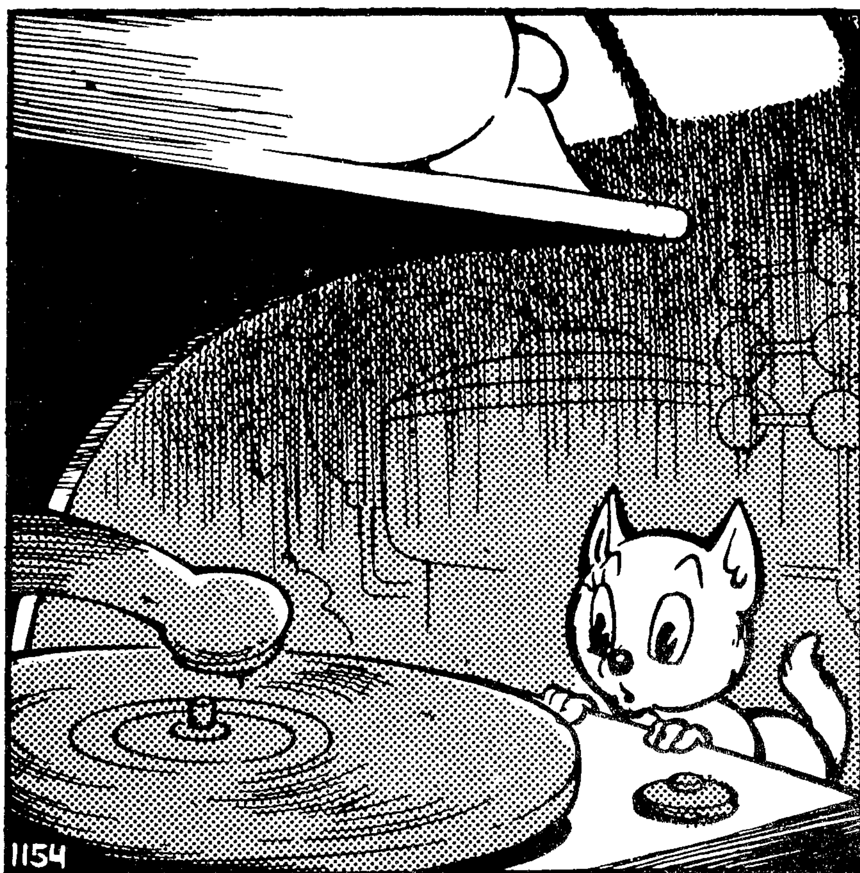

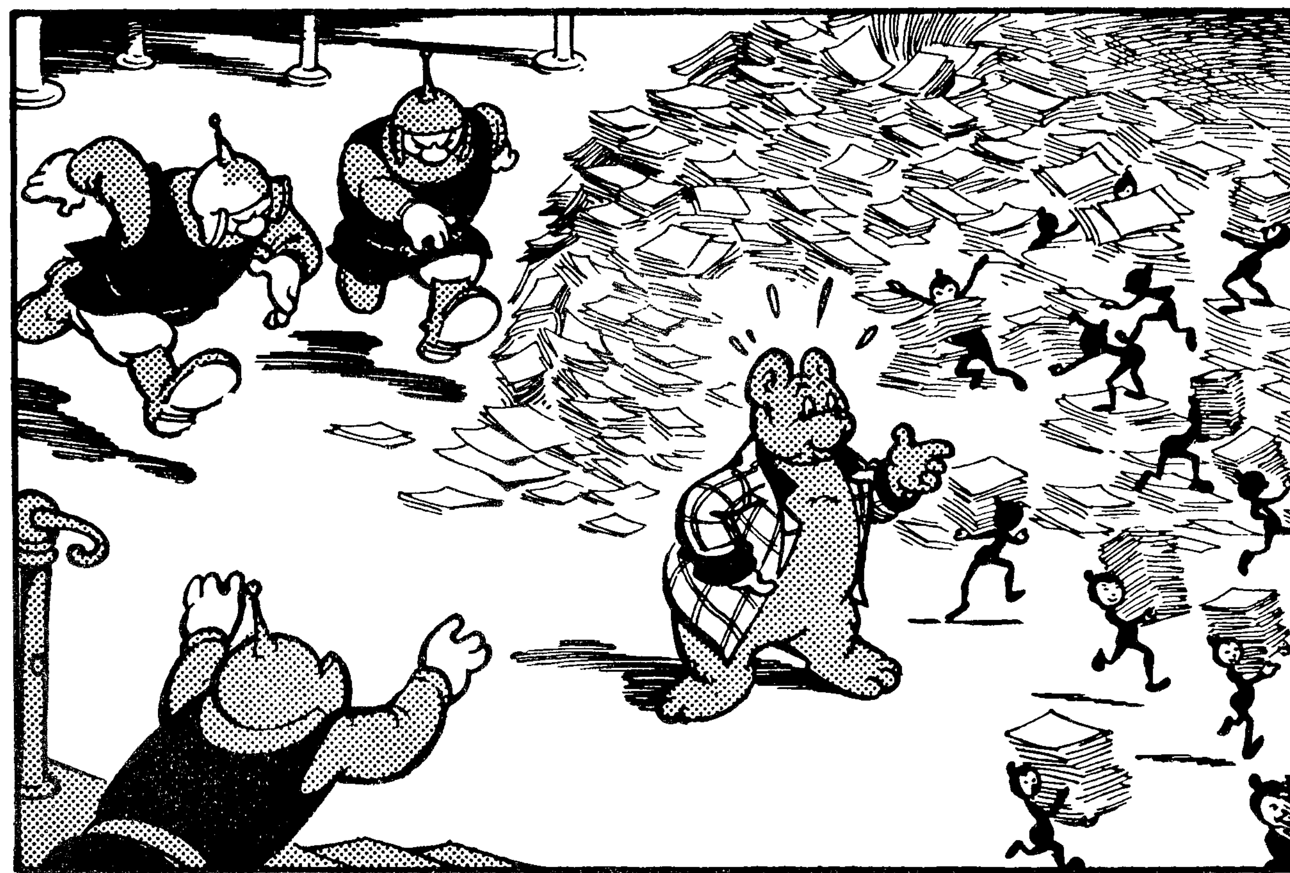

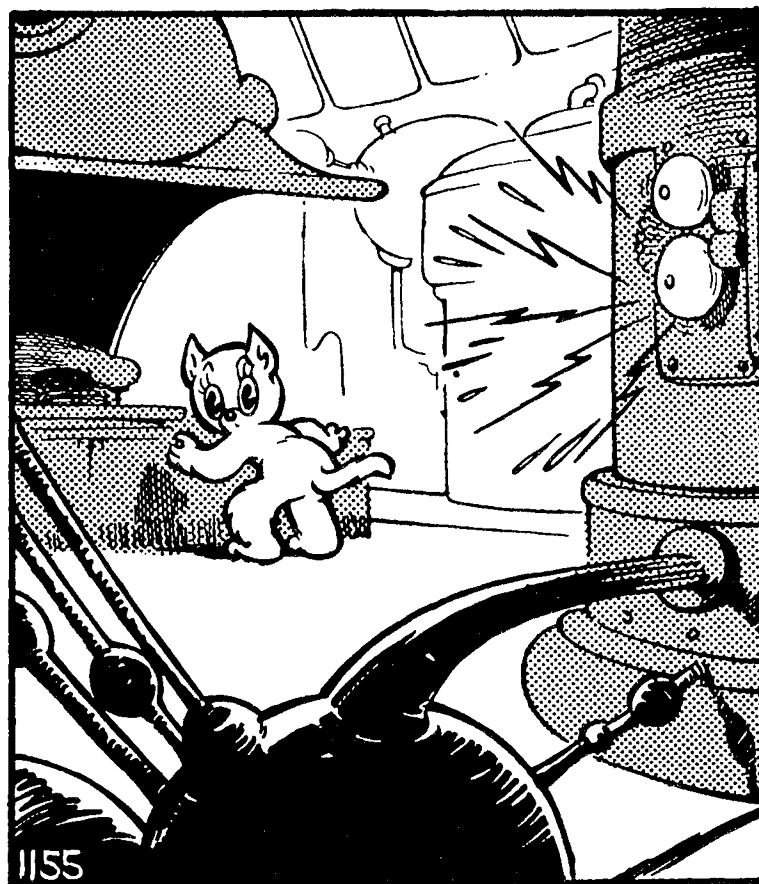
Heer Bommel schraapte zich de keel en trok een gewichtige plooi in zijn voorhoofd.
'Luister goed, heren diepdelvers!' sprak hij. 'Ik heb een list bedacht! Jullie doen wat ik wil, niet waar? Welnu, waar een wil is, is een Weg. En daarom wil ik, dat jullie onmiddellijk de weg gaan afmaken! Goed begrepen? Gebruik deze ellendige papierhoop er maar voor! Dit is de wil van een Heer! Van een Bommel, om duidelijk te zijn! Vooruit, jonge vrienden!'
Nu, de mannetjes gehoorzaamden juichend. In de eerste plaats omdat ze van een veranderingetje hielden en genoeg hadden van het bonnetjes-gedoe.
Intussen was Tom Poes in de lift langs de toren omhoog geklommen en hij had de bovenste verdieping bereikt. Voorzichtig stapte hij uit het hijskamertje en keek om zich heen.

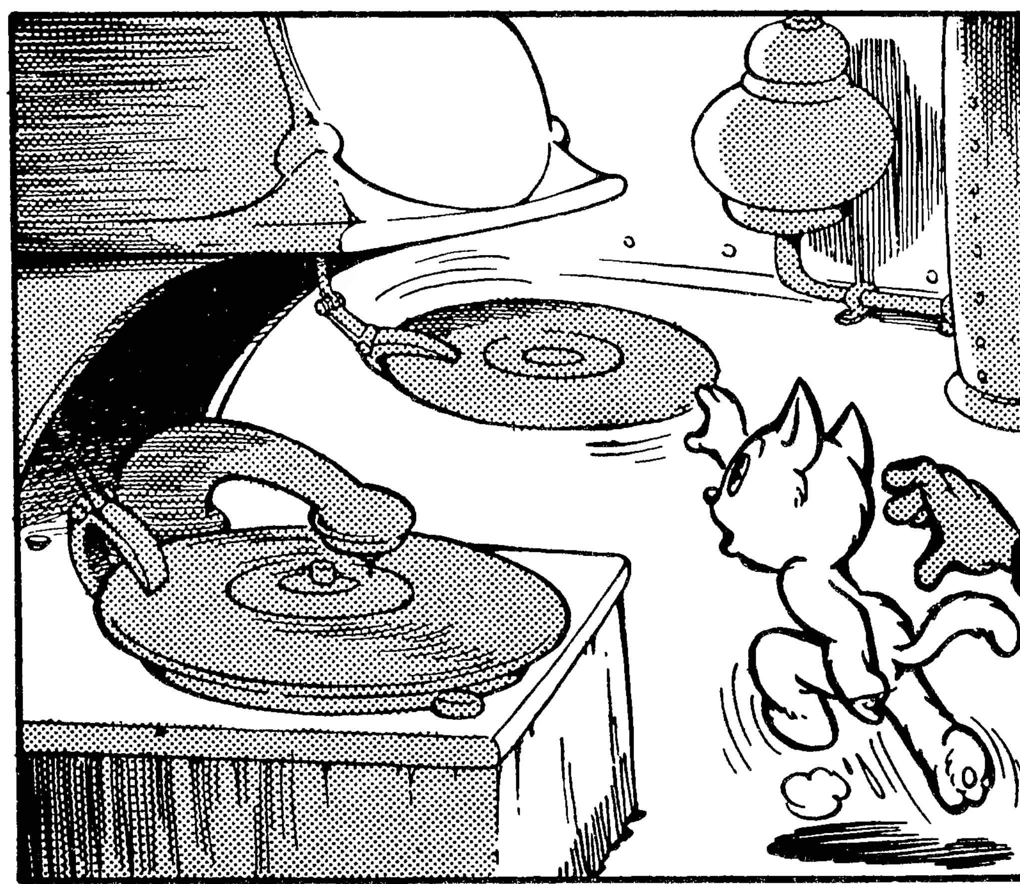
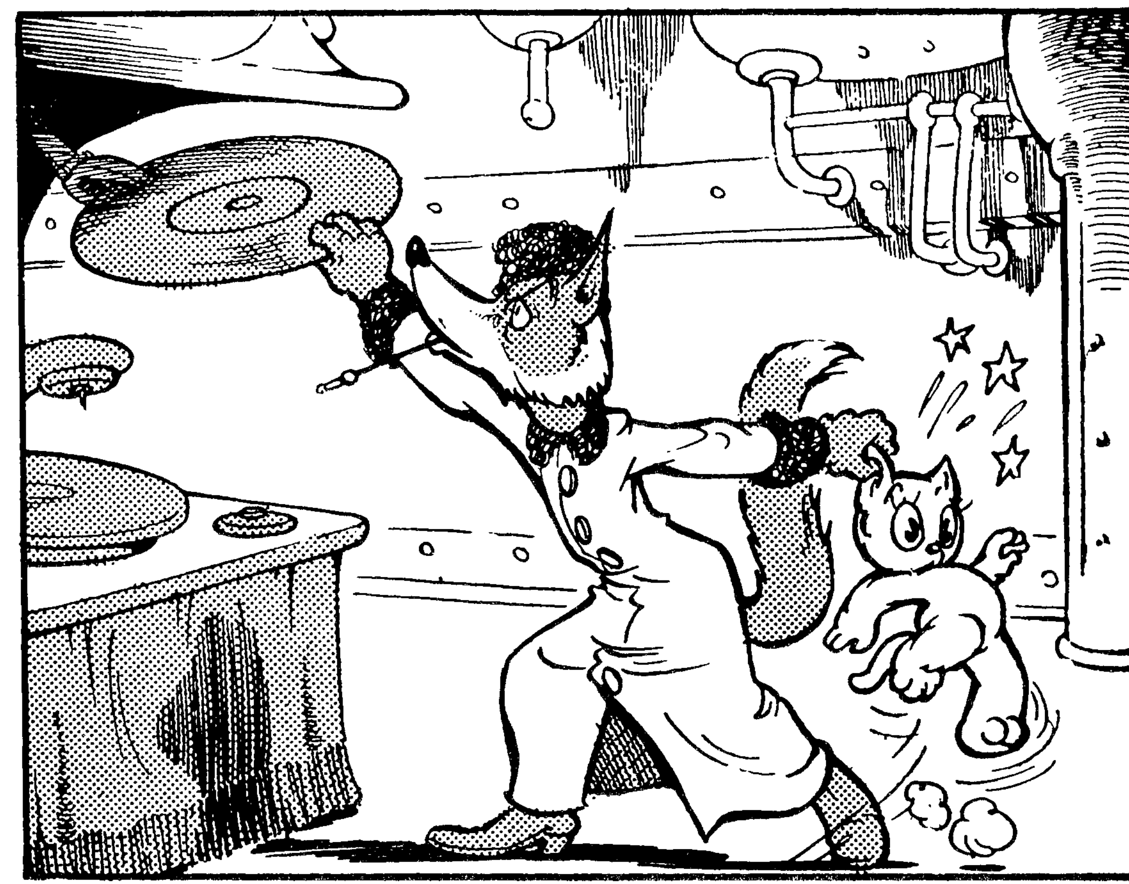
'Hier woont dus Enooch, de koning!' mompelde hij. 'Vreemd! Wat een stille boel! Alles is verlaten! Waar zou hij wezen? En zouden er nergens schildwachten zijn?'
Aarzelend sloop hij de lange gang door, tot hij in een grote zaal kwam – maar nergens was een levend wezen te bespeuren.
Toen hoorde hij opeens een droge, dorre stem, die rustig sprak: 'Alles beschrijven. Alles inschrijven. Alles opschrijven. Recht vooruit kijken. Niet praten. Goed luisteren. Ik weet alles. Ik kan alles. Doe wat ik zeg.'
Op deze wijze sprak de stem eindeloos en Tom Poes begreep, dat dit Enooch, de koning moest zijn. Maar hij zag niemand.
En toen ontdekte hij, vlak voor zich , een grammofoon van zéér groot model, die daar stond te draaien...

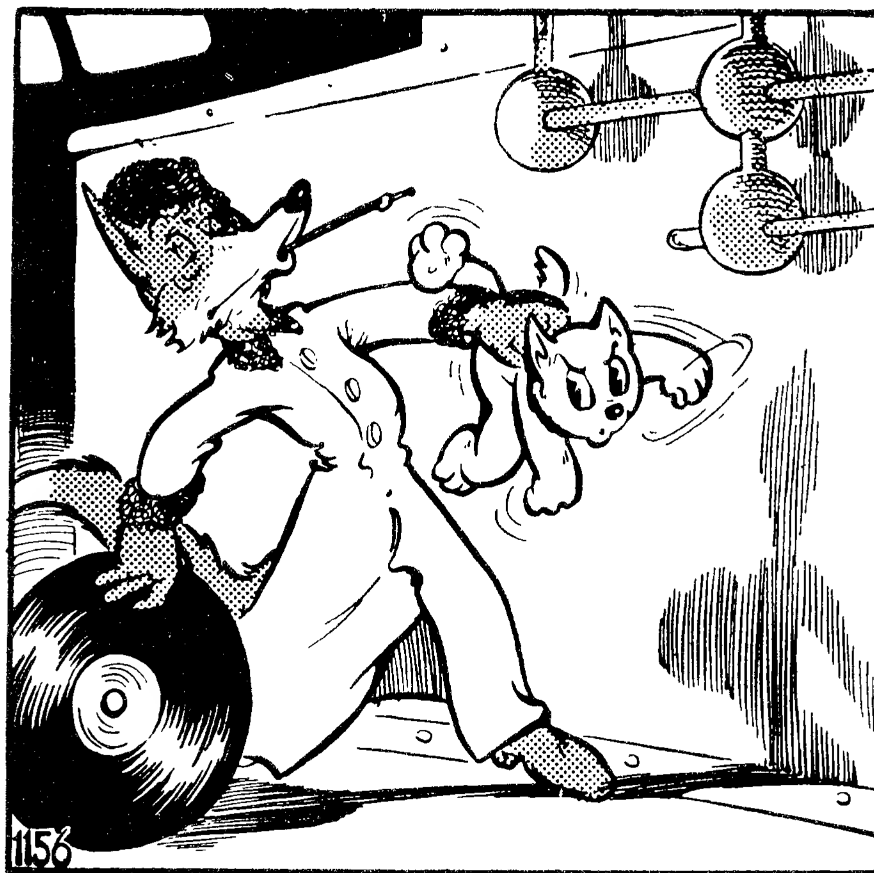

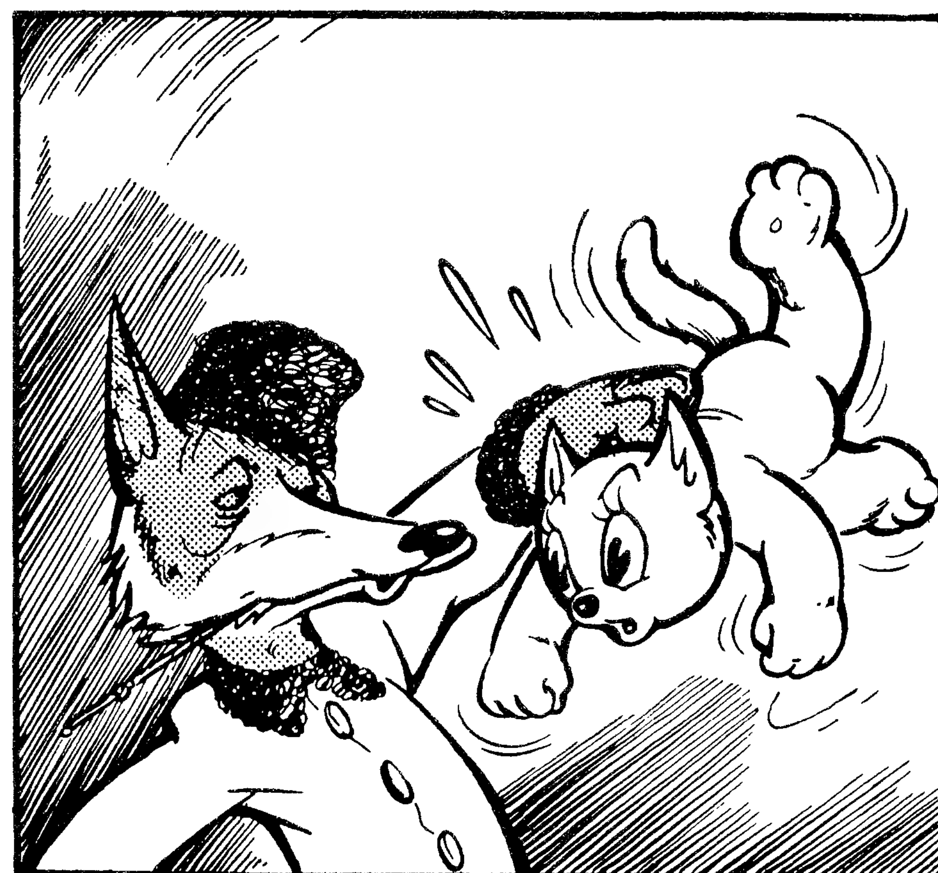

Tom Poes bleef verbaasd staan en staarde naar de grammofoon, die daar rustig stond te draaien.
'Ik ben Enooch!' sprak de grammofoon. 'Ik kan alles. Ik weet alles. Ik kijk voor iedereen. Ik denk voor iedereen. Ik praat voor iedereen. Luister goed.' Toen trad er een stilte in, want de plaat was afgedraaid. Maar de hefboom ging vanzelf, met een schokkend beweginkje omhoog, bewoog zich terug, liet zich zakken en begon toen weer opnieuw.
'Alles beschrijven,' hernam de grammofoon. 'Alles omschrijven. Goed inschrijven. Recht vooruit kijken. Niet praten. Goed luisteren.'
'Dus dàt is de koning!' mompelde Tom Poes. 'Die Enooch, die alles kan en alles weet, is alleen maar een grammofoonplaat! Wat een vreemde toestand! Maar het maakt het veel gemakkelijker om hem onschadelijk te maken. Ik neem gewoon deze plaat er af en dan kan heer Bommel zijn weg afmaken zonder door die Kopkleppers gestoord te worden!'
Tom Poes wist echter niet, dat heer Bommel intussen de kleine, zwarte diepdelvertjes aan het werk had gezet. Die waren nu ijverig bezig de papierberg af te breken om de weg er mee gelijk te maken en heer Ollie keek trots toe. 'Een Bommel lapt 't em toch maar!' dacht hij bewonderend. 'Nooit bang zijn, dàt is de hele kunst! Wanneer ik bang geweest zou zijn voor die armetierige kopkleppers, zou ik niet gedurfd hebben. Maar ik wàs niet bang! En wat doen ze nu? Niets! Ze weten, dat ze tegen een Heer niets kunnen beginnen!'
Maar daar vergiste heer Ollie zich toch in. Want nadat ze een poosje radeloos rond hadden gelopen, trad één der kopkleppers op een alarmtoestel af en drukte op een knop...

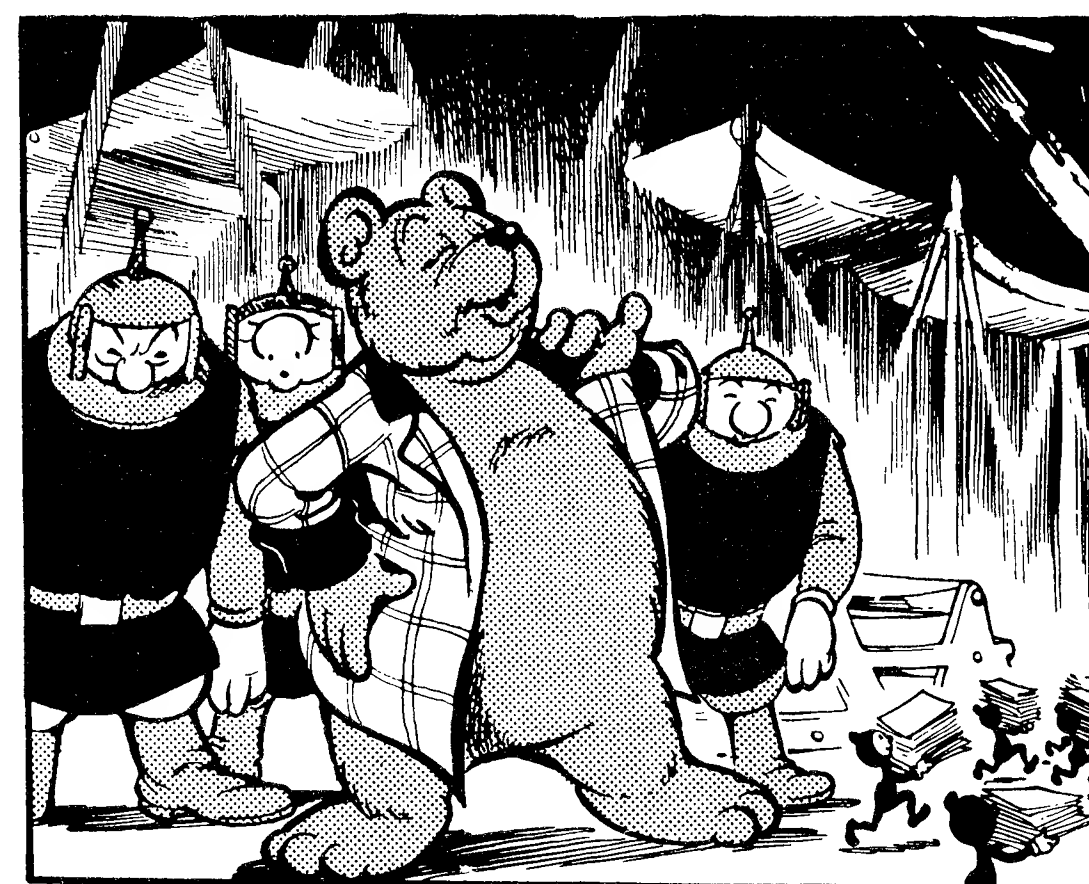

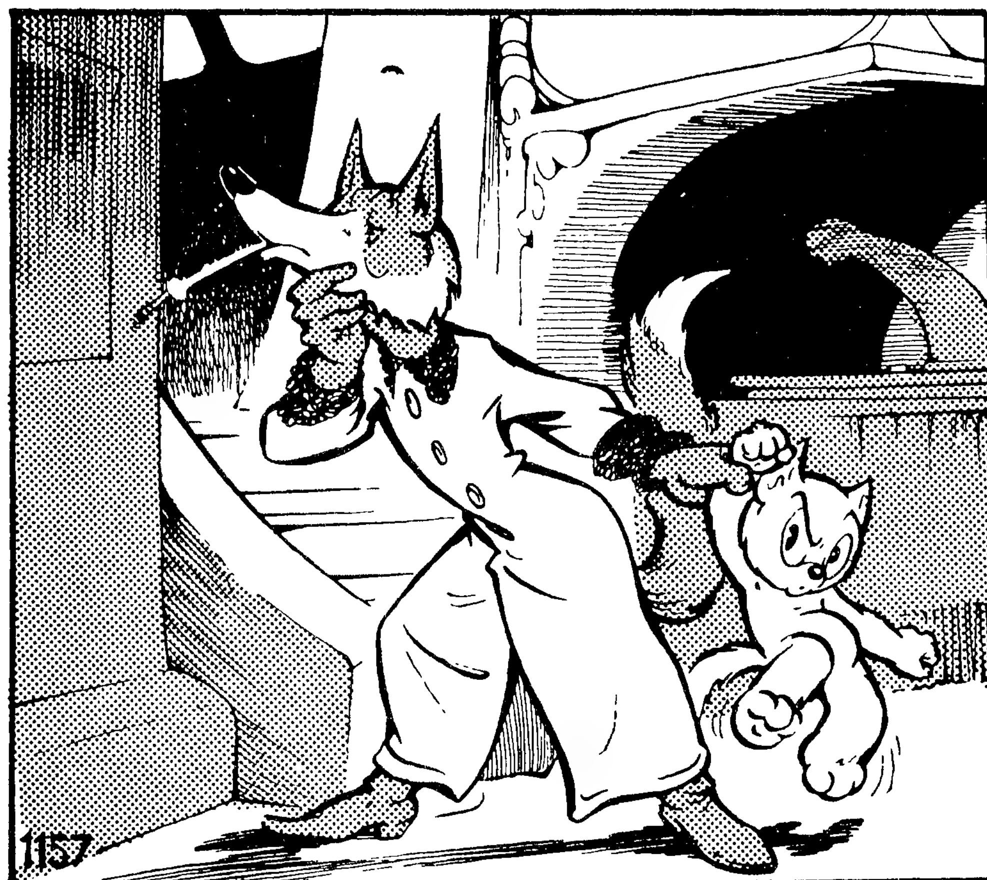
De alarmschel, waar de kopklepper op had gedrukt, ging over in de grote zaal waar Tom Poes nog steeds naar de grammofoon stond te kijken. Natuurlijk schrok hij, dat spreekt!
'Wat zal er nu gebeuren?' dacht hij. 'Er schijnt ergens iets mis te gaan en die bel kan niet veel goeds betekenen. Maar hoe kan die stomme grammofoon, die hier koning is, iets doen?'
Nu, dat merkte hij vlug genoeg. Want de alarmbel had een mechaniekje in beweging gezet en nu verschenen er opzij van de grammofoon een paar hefboompjes. Eén daarvan nam de plaat van het toestel af en de andere bracht een nieuwe plaat aan, om die op de draaischijf te leggen.
'Dat mag niet gebeuren!' dacht Tom Poes. 'Dat is natuurlijk een soort alarmplaat en wie weet wat die gaat zeggen?!' En hij nam een sprong en greep naar de naderzwaaiende schijf. Maar op dat moment trad er vanuit de nis een figuur te voorschijn, die hem ruw achteruit trok.
'Laat dat, knaapje!' sprak de figuur. 'Ik kan niet dulden, dat ge de loop der dingen hier verstoort! Dat moet ge aan meer bevoegden overlaten! Praw!' En dit zeggende vatte hij de plaat, precies op het moment dat hij neerkwam en trok hem uit de hefboom. Tom Poes schrok verschrikkelijk, toen hij merkte, dat hij niet alleen in deze ruimte was, dat spreekt. Maar zijn schrik ging over in woede, toen hij zag dat de ander niemand anders was dan grootvos Nicolaus! De sluwe grootondernemer had eveneens de plaats gevonden, waar Enooch, de koning woonde, en had zich toen rustig schuil gehouden totdat de tijd voor hem rijp was om in te grijpen. En die tijd scheen nu rijp te zijn...

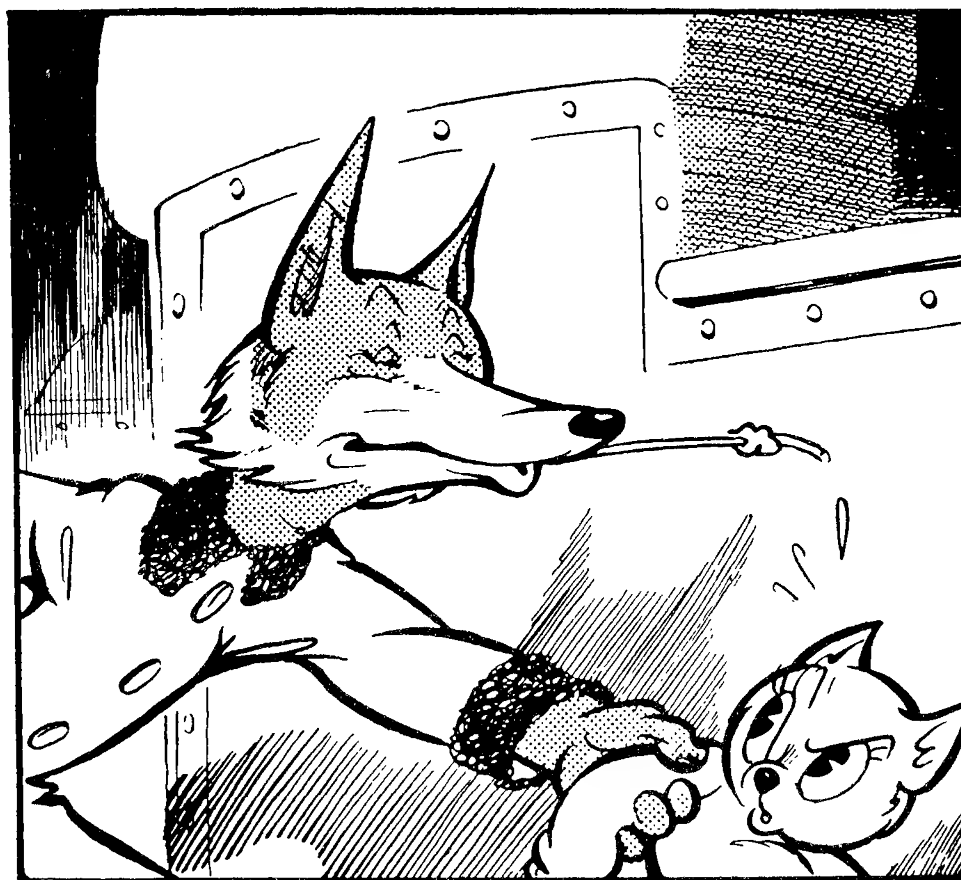
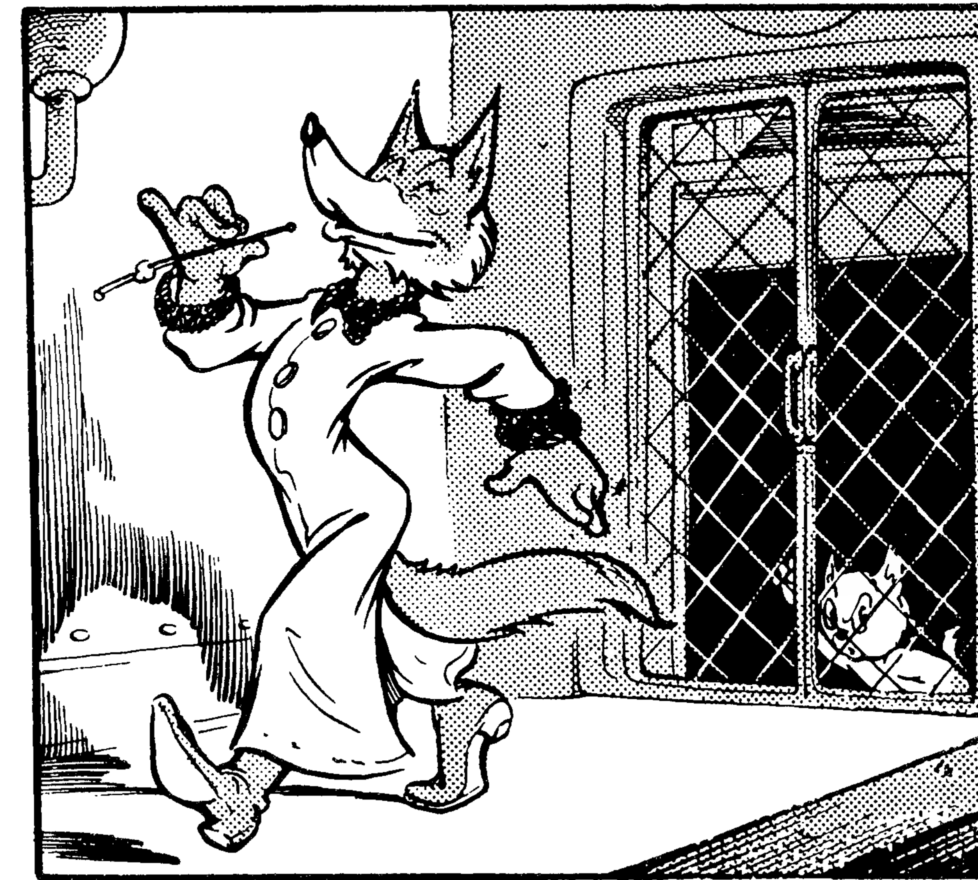

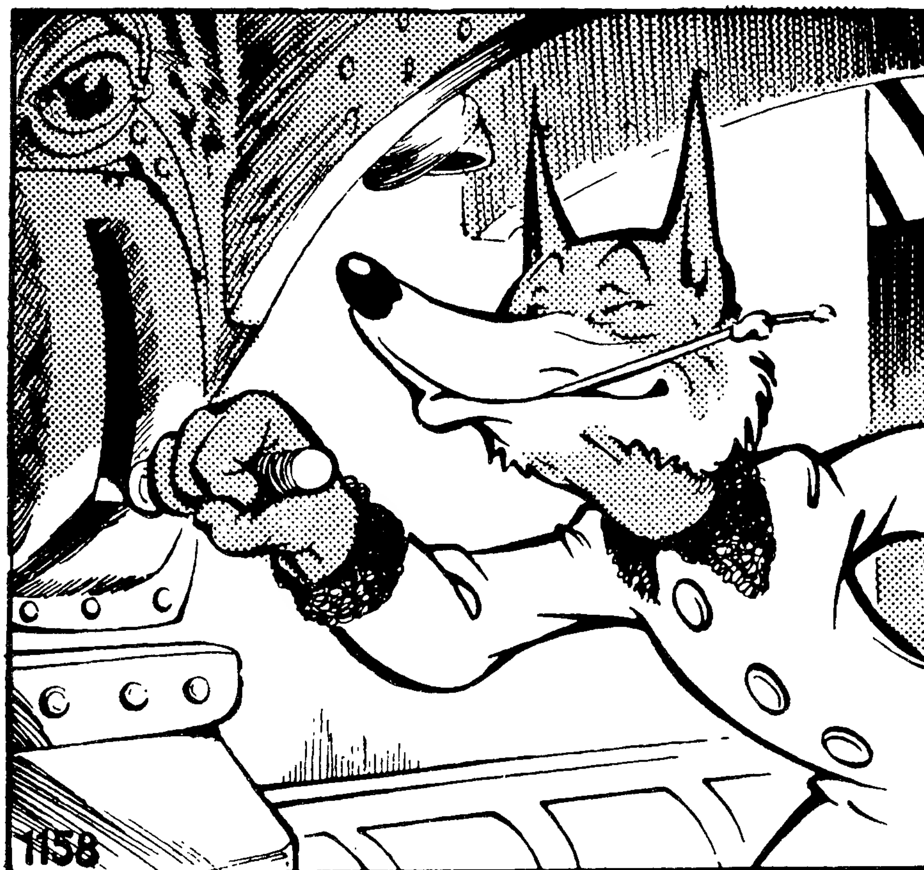

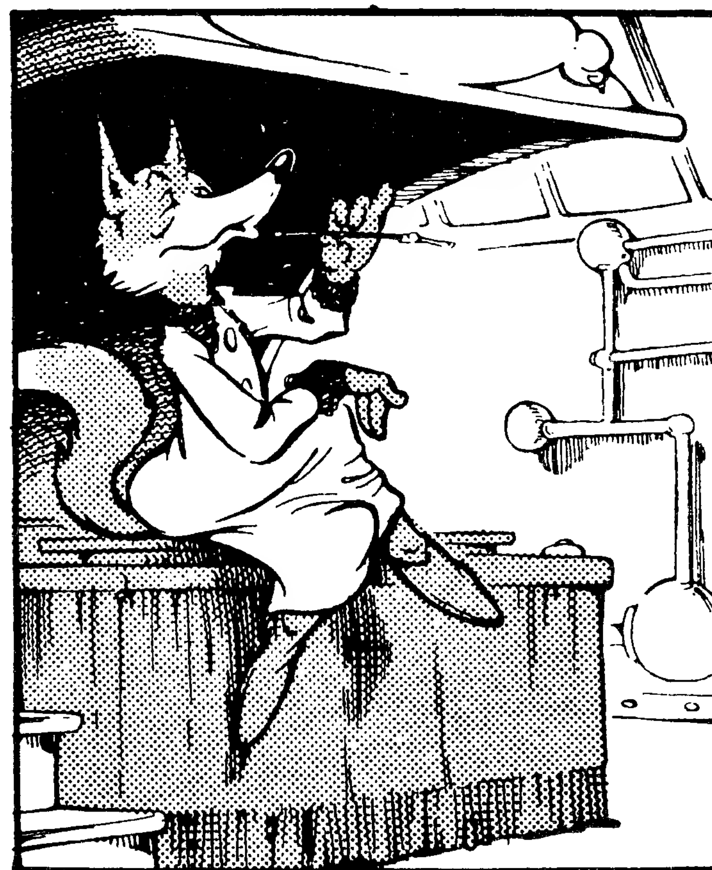
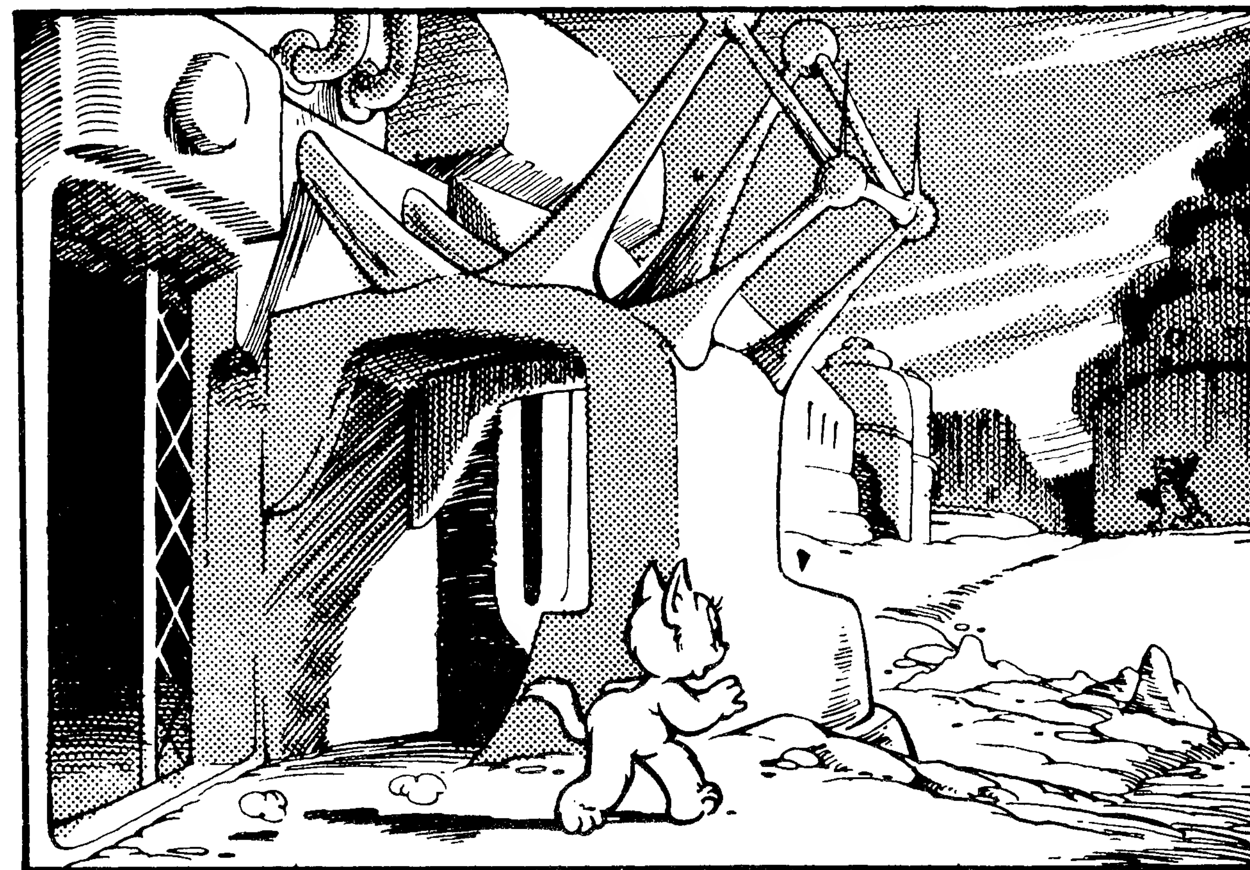
Grootvos Nicolaus hield Tom Poes bij het nekvel van zich af en bekeek hem afkeurend, terwijl hij lichtjes op de grammofoonplaat steunde.
'Sa, sa!' sprak hij, 'zo ben ik dan net weer bijtijds om te voorkomen, dat ge domme dingen zoudt gaan doen, kleuter! Blijf met uw vingertjes van deze apparatuur af; dàt is het motto! Ik heb u al een tijdje gadegeslagen en zag u hier zoekend rondgaan. Maar ik dacht: Laat hem! Als er gevaar dreigt zal ik ingrijpen op vaderlijke wijze. En nu is het zover – want zonet ging gindse alarmschel. Nu is dus mijn tijd gekomen en nu kan ik u hier niet langer gebruiken. Ga dus heen en stoor mij niet!'
'Ik ga niet heen!' riep Tom Poes woedend. 'Je bent natuurlijk weer de een of andere schurkerij van plan en ik zal zorgen dat het je niet lukt!'
'Kijk eens aan!' mompelde de grootvos. 'Dan zal ik andere middelen moeten verzinnen! Heb even geduld, opdat ik na kan denken!'
Terwijl de grootondernemer met dat denken begon, stond heer Bommel beneden in de toren en keek goedkeurend toe, hoe de kleine, zwarte mannetjes met de laatste stapels papier naar buiten renden. De hele bonnenberg was nu verdwenen en het was zó vlug in zijn werk gegaan, dat de Kopkleppers nog steeds verwezen stonden toe te kijken en niet op het idee gekomen waren er iets tegen te doen. (Het is trouwens de vraag of ze ooit op een idee zouden komen, zolang de grammofoon boven in de toren geen orders gaf).

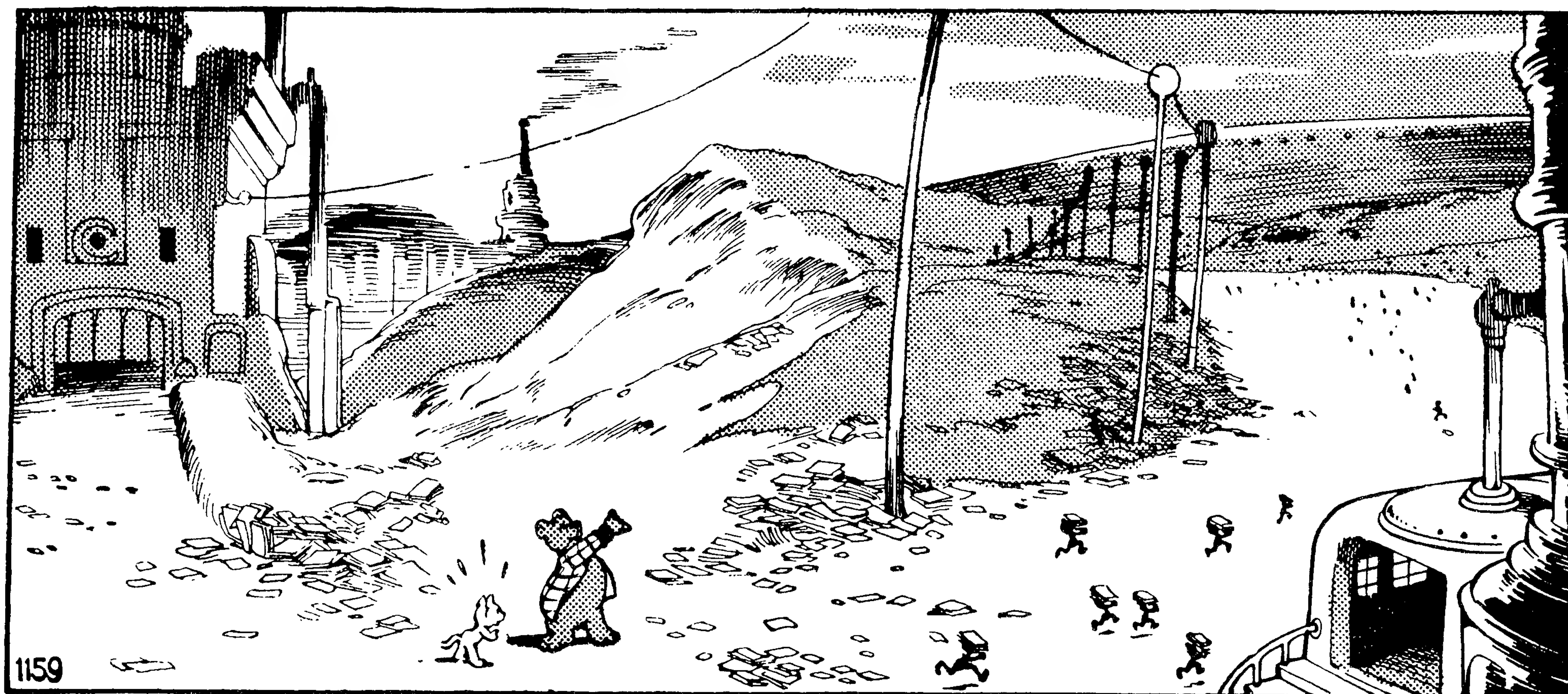

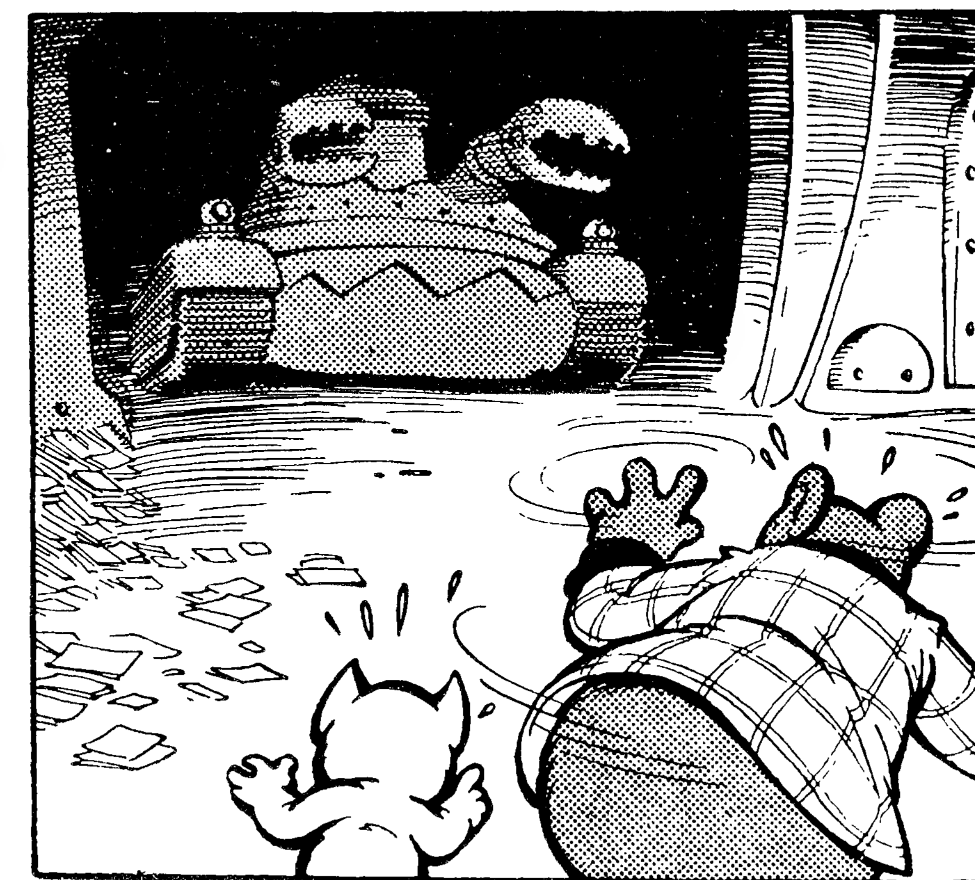
Grootvos Nicolaus trad op een dicht bedrukt papier toe en begon dat peinzend te lezen. Intussen hield hij Tom Poes nog steeds op armlengte van zich af om geen last van zijn geworstel te hebben.
Het papier bleek een soort gebruiksaanwijzing te zijn en de grootvos liet een tevreden lachje horen, toen hij las: 'Als de alarmbel gaat, wordt automatisch redevoering 32 ingeschakeld (Kopkleppers, weest paraat!), gevolgd door de Kleppermars (geklept door 10.000 Kopkleppers).
Mocht dit echter geen resultaat hebben, dan moet hefboom 3a worden neergetrokken, die de Enooch-dozer in werking brengt. Dit mag echter alleen worden gedaan door Onbeklepte Kopkleppers.'
'Wel!' merkte de grootvos op, 'helemaal begrijpen doe ik het niet en wat een Enooch-dozer is, is mij duister. Maar ik ben niet beklept – al ben ik dan geen Kopklepper – en daarom ga ik die hefboom 3a eens overhalen. Ik wil eens zien, wat er gebeurt. Trouwens, baat het niet, dan schaadt het niet! Praw!'
Zo sprekende trok hij Tom Poes mee, de gang in en wierp hem achteloos in de lift. Zorgvuldig schoof hij toen het hekje dicht en drukte op een knopje, zodat de lift snel begon te dalen.
'Vaarwel!' zei Nicolaus. 'Ga beneden je dikke vriend Bommel maar opzoeken! Ik heb zo'n idee, dat die weer bezig is met zijn weg en ik denk, dat dáárom die alarmbel overging! Maar nu ga ik die Enooch-dozer loslaten – dat zal hem misschien op andere gedachten brengen!'
Tom Poes kon niet antwoorden, want hij was intussen al onder de vloer verdwenen...

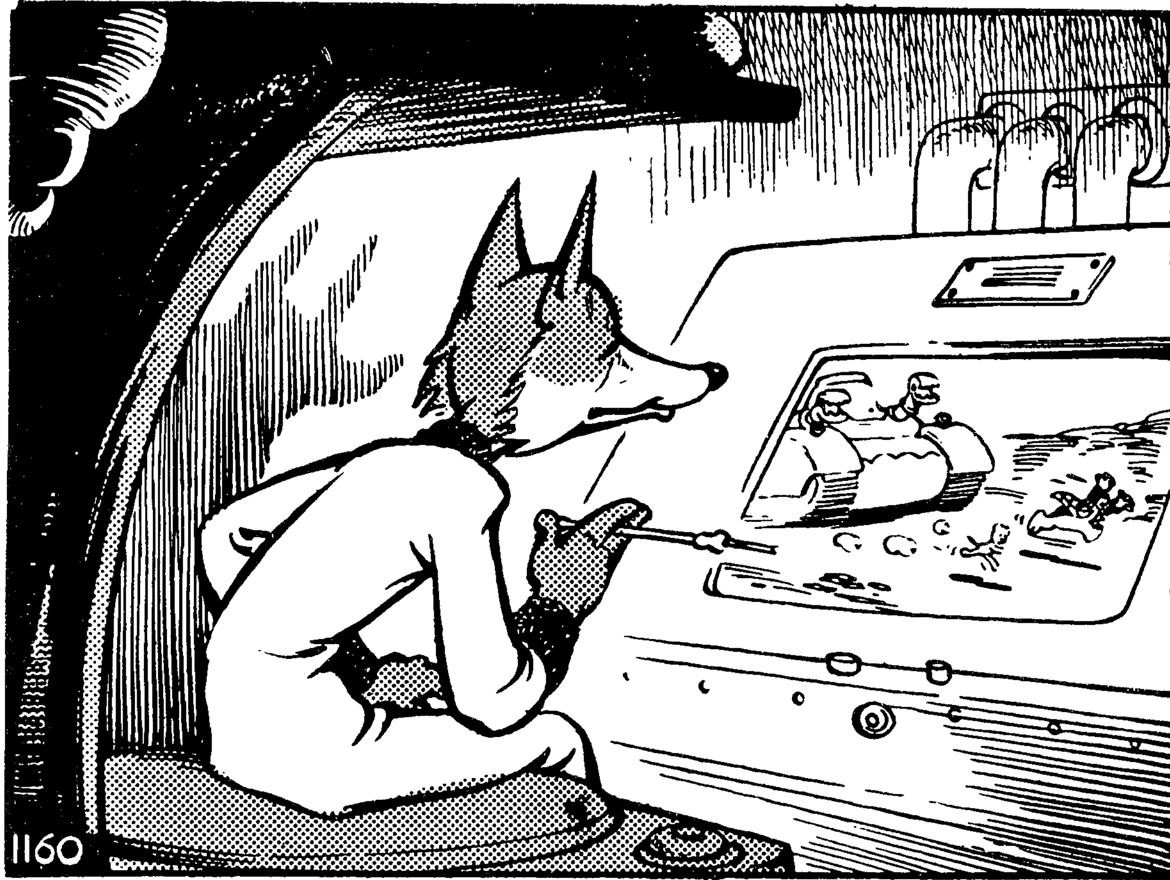

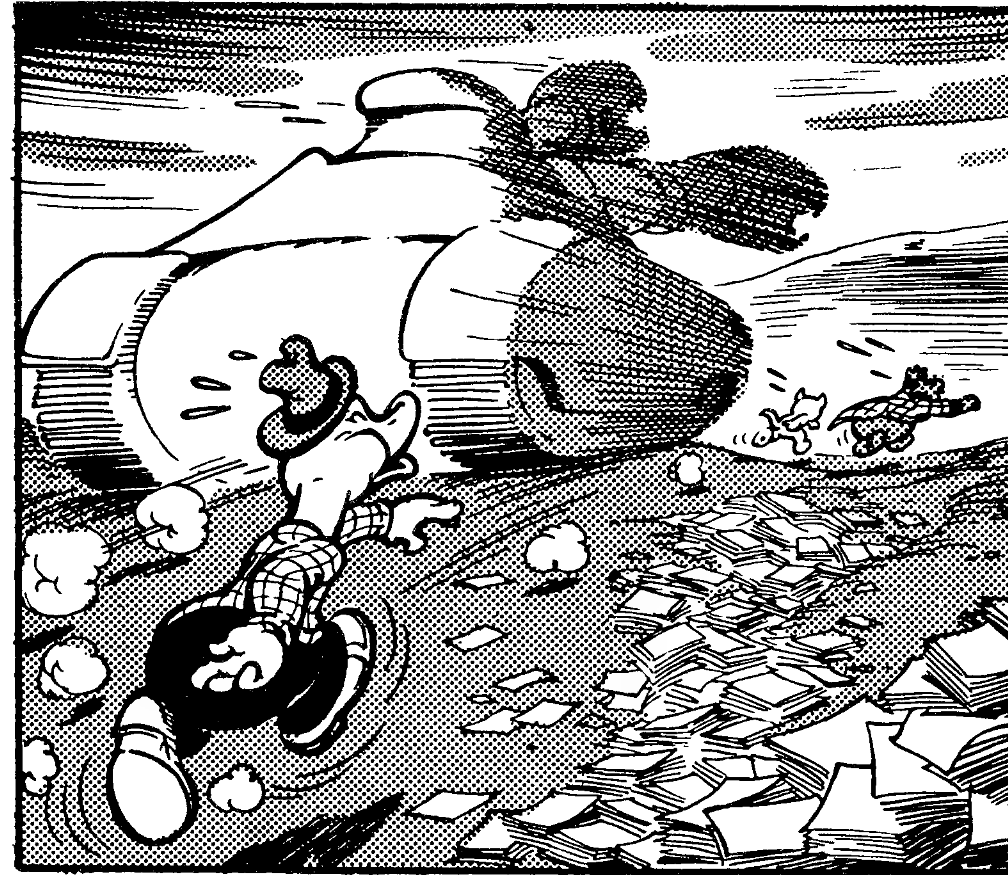
Nadat grootvos Nicolaus Tom Poes in de lift had gezet en hem naar beneden had zien verdwijnen, stapte hij in trotse houding weer naar de kamer waar de grammofoon stond. Een vaag glimlachje speelde om zijn sluwe gelaatstrekken en het was duidelijk, dat vele gedachten zich in zijn smalle schedel verdrongen.
Het was niet in de eerste plaats het Wegwerk waarover hij peinsde. Eerder waren het de oude tijden die in hem opkwamen. De tijden toen hij nog een èchte grootvos was en de Schrik der Wouden genoemd werd. De macht, die hij toen bezat, kwam stellig in zijn geheugen terug, toen hij de hefboom overhaalde, die de Enooch-dozer in werking moest stellen. Weliswaar wist hij niet wat dat voor een ding was, maar hij nam aan, dat het iets gevaarlijks zou zijn. Hij ging in een sierlijke houding op de nu stilstaande grammofoon zitten en maakte het zich onder het baldakijn makkelijk – wachtende op de dingen, die komen zouden.
Intussen was Tom Poes beneden aangekomen en èrg uit zijn humeur stapte hij uit de lift. Hij wist niet wat hij nu het beste kon doen: teruggaan naar boven om Nicolaus onschadelijk te maken of een andere list verzinnen. En terwijl hij hierover stond na te denken, hoorde hij plotseling een stem trots roepen:
'Tom Poes, ben je daar eindelijk? Wat sta je daar te dromen, jonge vriend? Kijk liever eens naar wat ik gedaan heb, terwijl jij ergens aan het spelen was! Ik heb de weg af laten maken! Hij is nu klaar tot aan de muur toe – als je begrijpt wat ik bedoel!'
Het was de stem van heer Bommel.

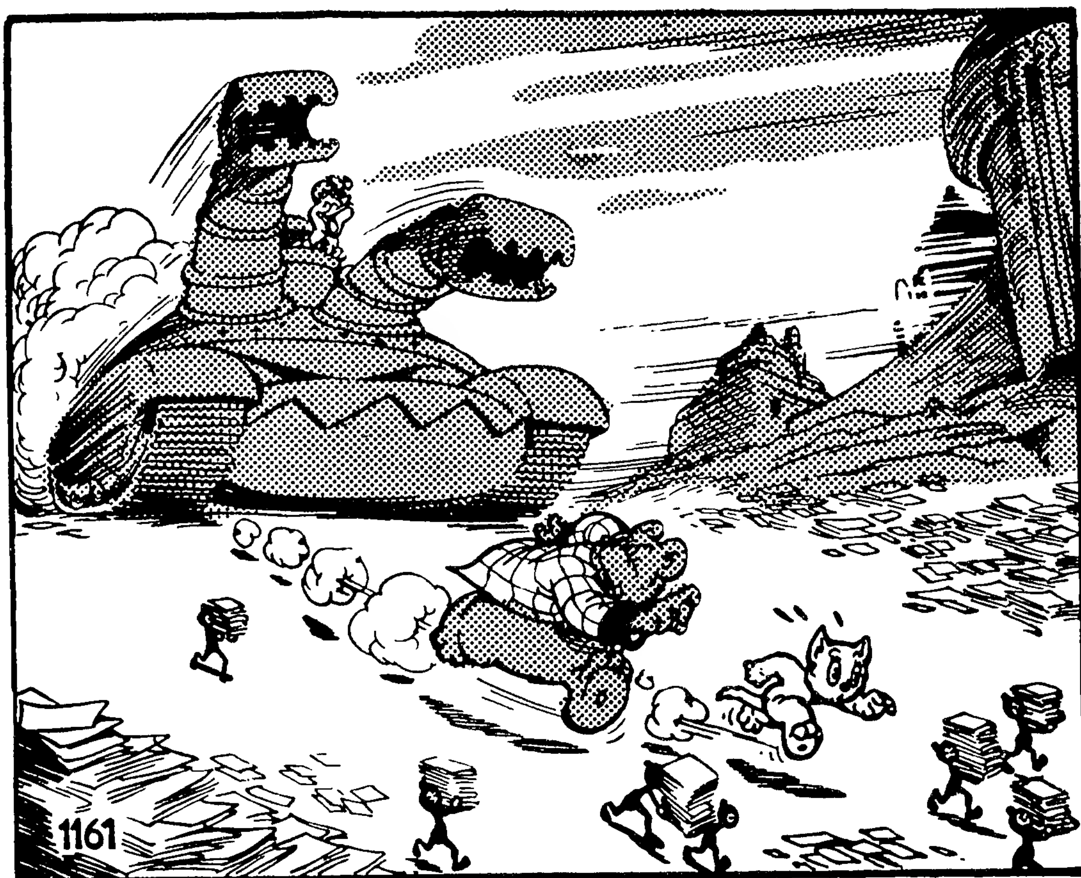

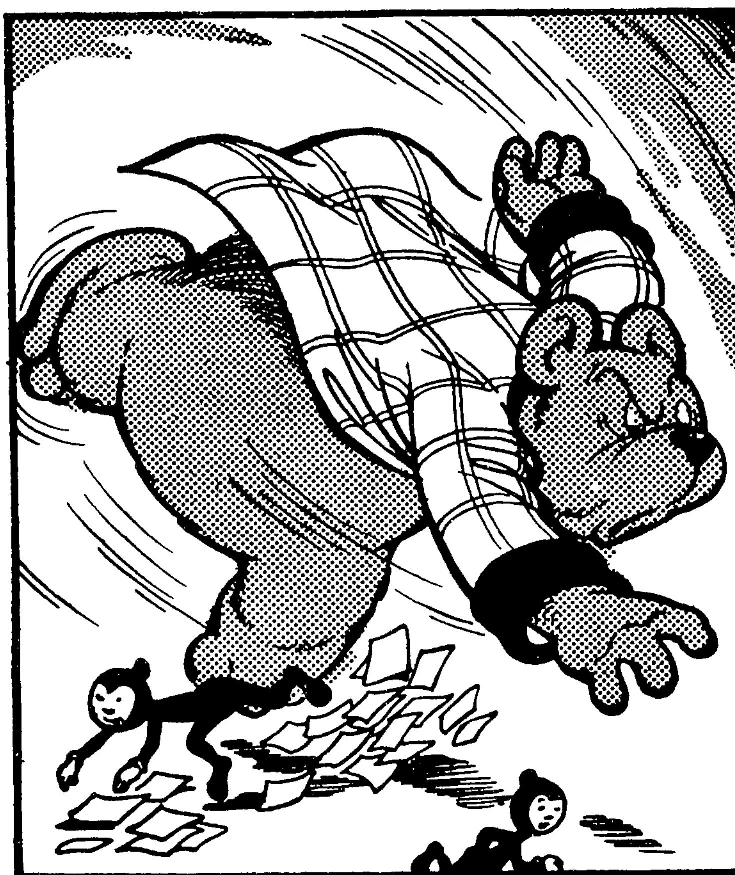
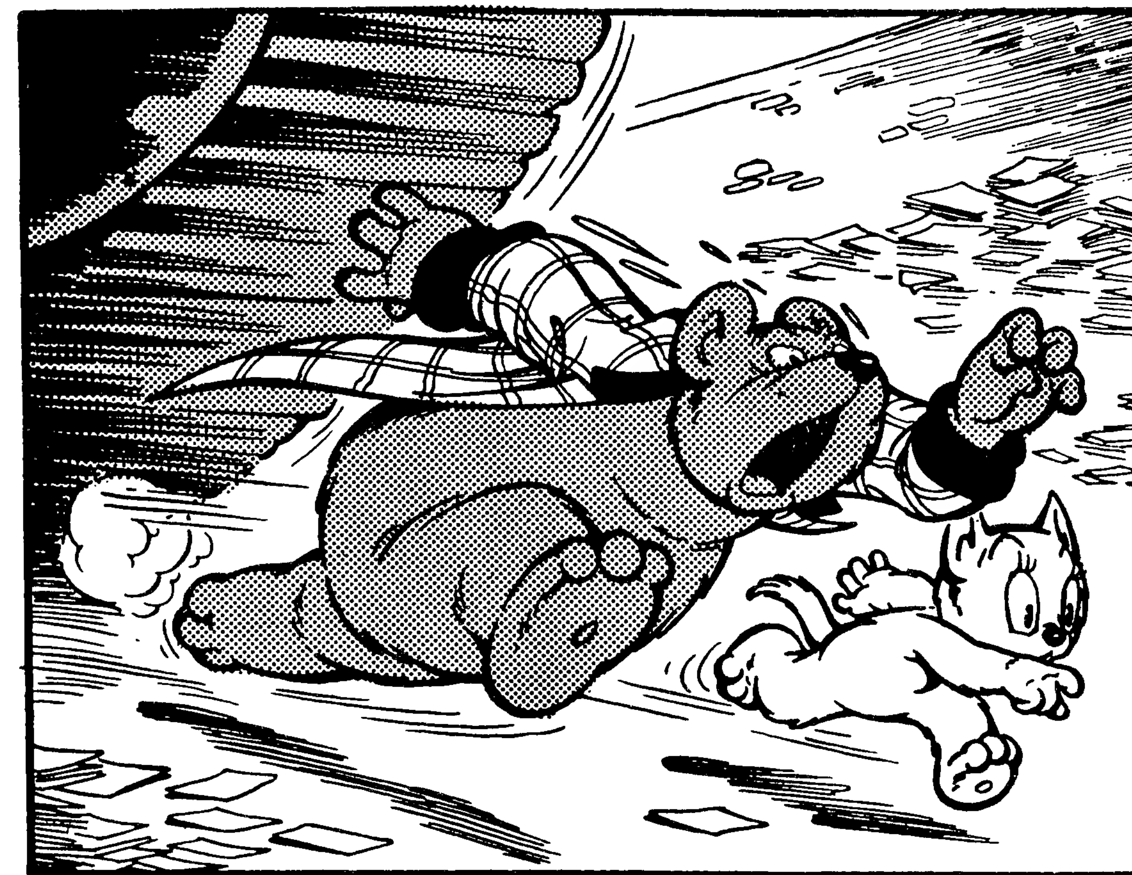
'Kijk!' zei heer Bommel trots. 'De weg is helemaal klaar, jonge vriend! Haast helemaal! Hij loopt nu tot aan die ijzeren muur toe en het enige wat er nu nog te doen valt is een poort in die muur te maken. Maar dat is een kleinigheid, dunkt mij. Een heer laat zich door zoiets niet tegenhouden!'
'Hm!' zei Tom Poes. 'Dat kon anders nog wel eens tegenvallen, heer Ollie! Ik heb altijd gehoord, dat die ijzeren muur alleen maar met geweld doorbroken kan worden!'
'Bah!' zei heer Ollie. 'Je moest beter weten, jonge vriend! Een heer houdt niet van geweld en toch krijgt hij klaar, wat hij zich voorneemt, waar of niet? Kijk maar eens hoe ik die Kopkleppers onschadelijk heb gemaakt. Ze staan daar maar wat suffig te kijken en doen niets! En die zwartje mannetjes, die diepdelvers, bedoel ik, hebben de hele weg met papiertjes aangelegd! Dat is toch mooi werk, nietwaar? En alles zonder geweld!'
'Hm!' zei Tom Poes, die aan grootvos Nicolaus – daar boven in de toren – dacht. 'Hij heeft natuurlijk die handle overgehaald!' mompelde Tom Poes. 'En direct zal er iets verschrikkelijks gebeuren. Iets met die Enooch-dozer!'
'Wat sta je toch te brommen?' vroeg heer Ollie. 'Over wie heb je het? En wat bedoel je met die Enooch-dozer? Inplaats van blij te zijn en trots op je vriend, heer Bommel, de Wegbouwer, mag ik wel zeggen, sta je te praten over iets verschrikkelijks! Wat bedoel je toch? Wat gaat er gebeuren?'
'Dàt!' zei Tom Poes en hij wees geschrokken naar een enorm gevaarte, dat achter hen uit een poort kwam rollen.
'Dat moet die Enooch-dozer zijn, heer Ollie!' riep hij. 'Vlucht!' en hij begon te rennen...

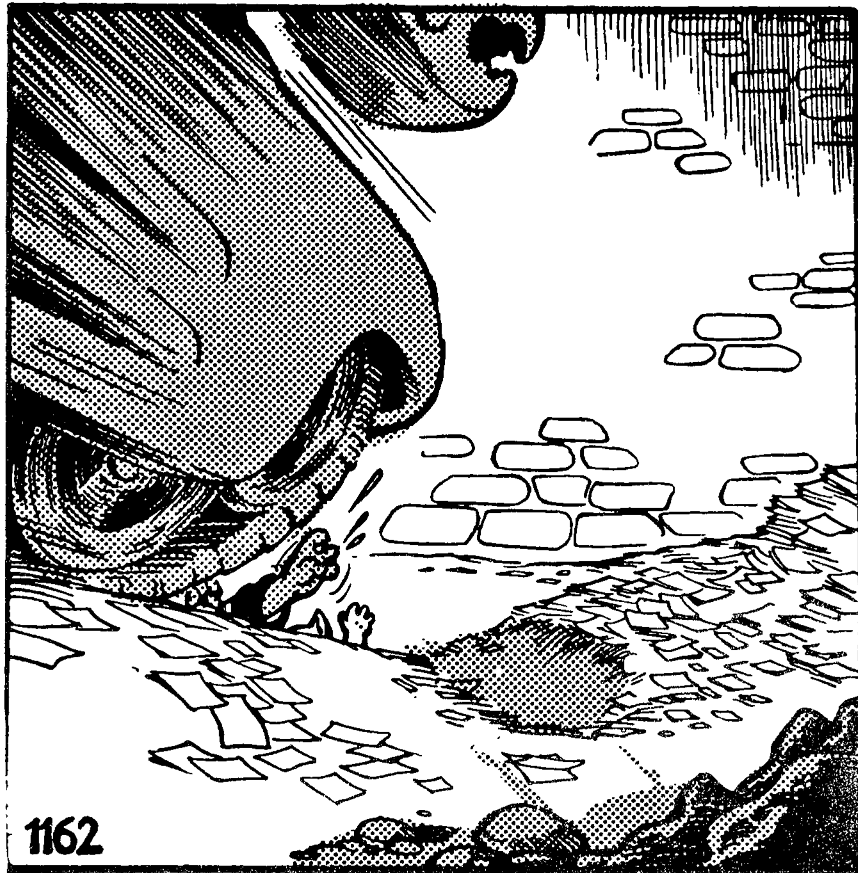

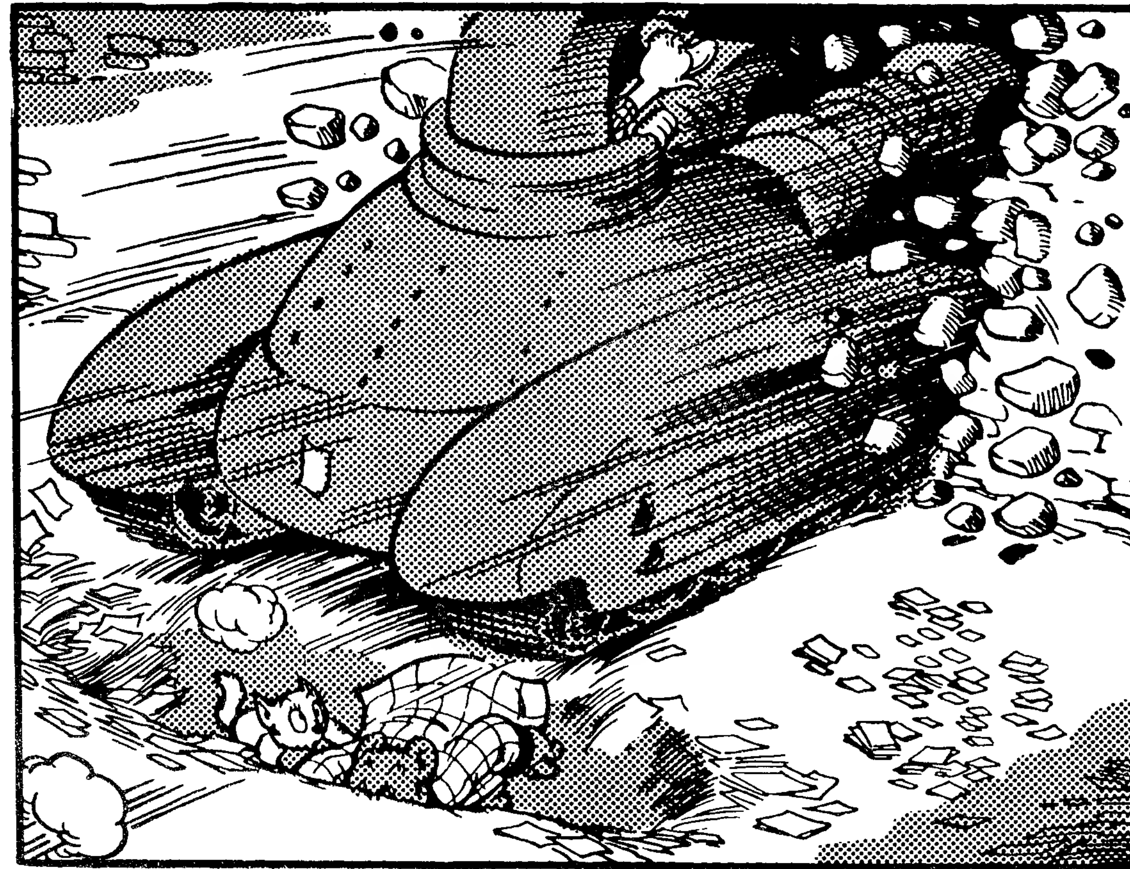
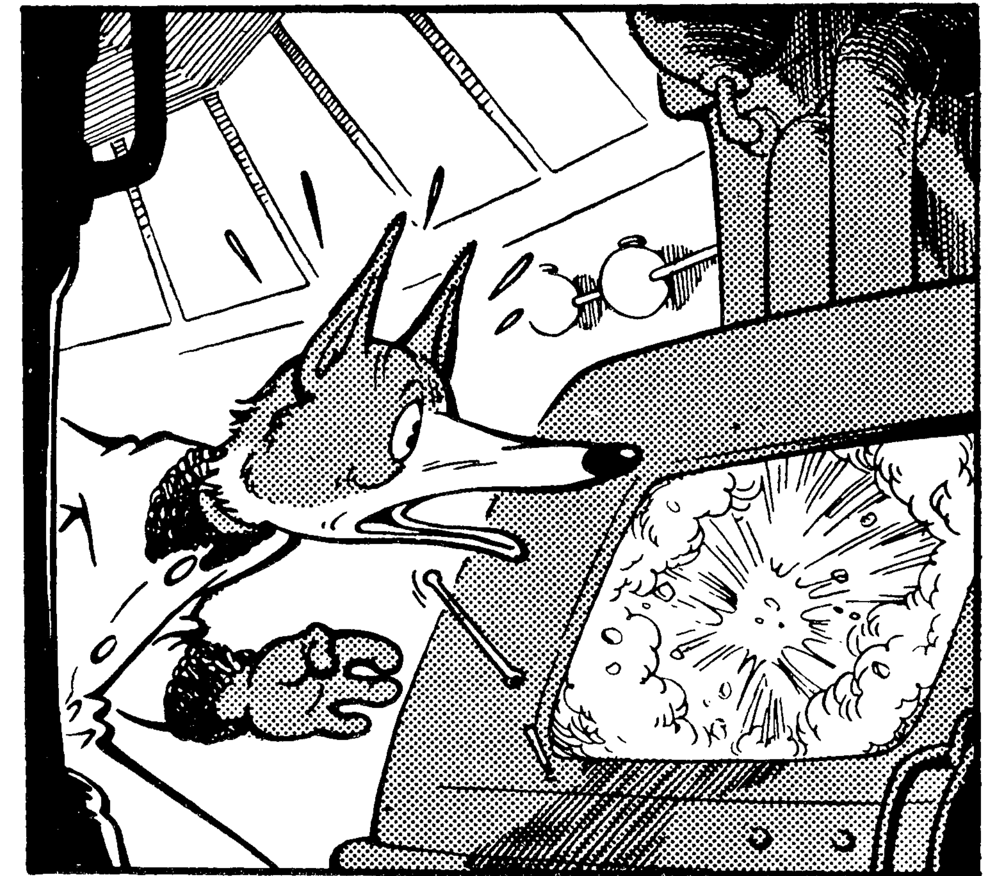

Toen grootvos Nicolaus de handle had overgehaald was er een groot toestel uit een wand naar voren gekomen, dat tegenover hem stil bleef staan.
'Kijk eens aan! Een televisie-toestel!' riep de grootondernemer verrast uit. 'Dat is gemakkelijk! Nu kan ik zien, wat er gebeurt, zonder dat ik me hoef te vermoeien! Hoe aardig gevonden!'
Hij ging wat gemakkelijker zitten en keek oplettend naar het scherm, dat langzaam licht werd en toen het beeld van de weg toonde. Over die weg rolde, met grote snelheid, een monster-achtige machine achter een paar kleine, rennende figuurtjes aan. Het was niet moeilijk om in die figuurtjes heer Bommel en Tom Poes te herkennen en de grootvos lachte tevreden.
'Kijk eens aan, kijk eens aan! Die twee rennen voor hun leven!' mompelde hij. 'Wat een aardig gezicht!'
'Lopen!' riep op dat moment Tom Poes. 'Het gaat om ons leven, heer Ollie! Die robot zal ons verpletteren, als hij ons inhaalt!'
'Lopen!' riep Wammes Waggel, die achter het gevaarte aanrende en probeerde het in te halen. 'Lopen, luitjes! Laten we doen, wie het eerste bij die muur is. Hihihi!'
'Hoe treffend!' mompelde Nicolaus, die boven in zijn toren alles kon horen en zien. 'De burgers vluchten voor het wrekend geweld en de dwaasheid loopt er achter aan! Voorwaar een diepe gedachte! Het is toch mooi wat men op zo'n televisie-scherm allemaal kan zien! En men behoeft zich zo helemaal niet inspannen, wanneer men boven de dingen zit! Praw!'

Tom Poes en heer Bommel renden zoals ze nog nooit gerend hadden. Achter hen aan daverde het gevaarte en haalde hen langzaam in. Wammes Waggel was er in geslaagd om een uitstekend stuk te pakken te krijgen en was nu op de geweldige romp geklauterd.
'Hihi! Dat gaat leuk!' riep hij. 'En wat gaat het hard! Lopen luitjes! Vóóruit dan! Als jullie eerder bij de muur zijn, krijgen jullie een lollie! Hihihi!'
Maar Tom Poes en heer Bommel lachten niet. Hijgend holden ze voort, terwijl ze het gedreun van de verschrikkelijke machine steeds dichterbij hoorden komen. Ze konden ook niet opzij springen, want de kleine zwarte mannetjes hadden de stapels papier, die ze teveel hadden, daar neergegooid en er op die manier een holle weg van gemaakt met steile kanten. Tot overmaat van ramp liepen de kleine kereltjes met hun bonnetjes nog steeds te sjouwen in de buurt van de muur. Want daar waren nog een paar kuilen, die opgevuld moesten worden. En heer Ollie, die van angst en uitputting niet goed meer keek waar hij liep, struikelde over één van hen.
'Oeaah!' riep hij, 'oef... Jullie... zijn de schuld... van alles!... Ik wilde, dat ik jullie... uche, uche... nooit meer zag!'
Nu, je weet, hoe de diepdelvertjes zijn. Als je iets wilt, hoef je het maar één keer te zeggen, dan zullen ze gehoorzamen, zo ook nu. Op het moment, dat heer Ollie zijn evenwicht weer gevonden had en verder vluchtte, waren ze al verdwenen. Er ritselde nog even iets in de papierstapels langs de weg, maar dat was alles. En zo holden Tom Poes en heer Bommel nu voort over de verlaten weg...

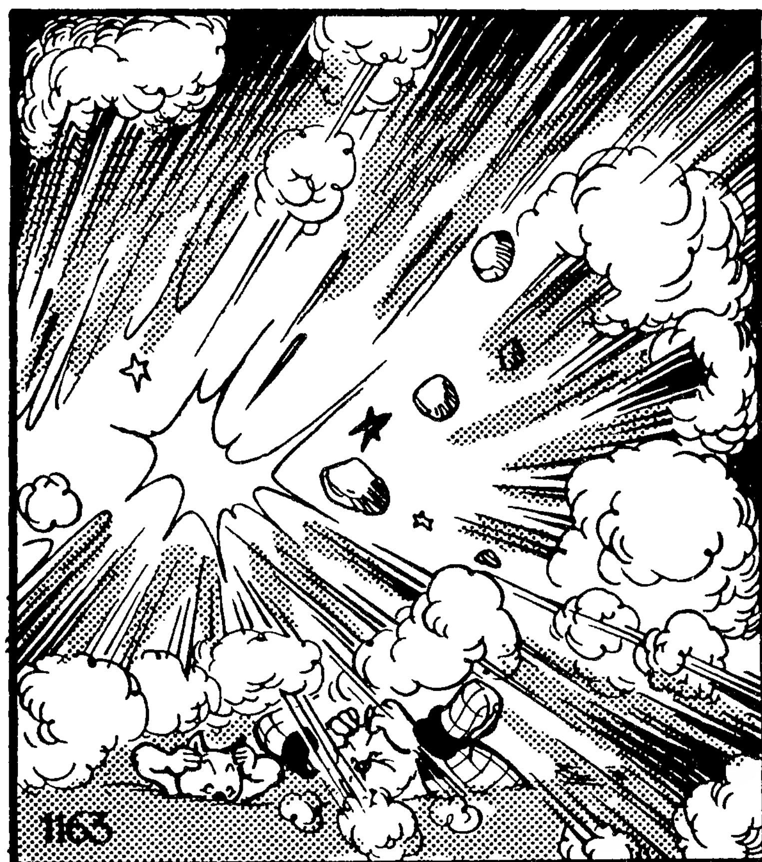

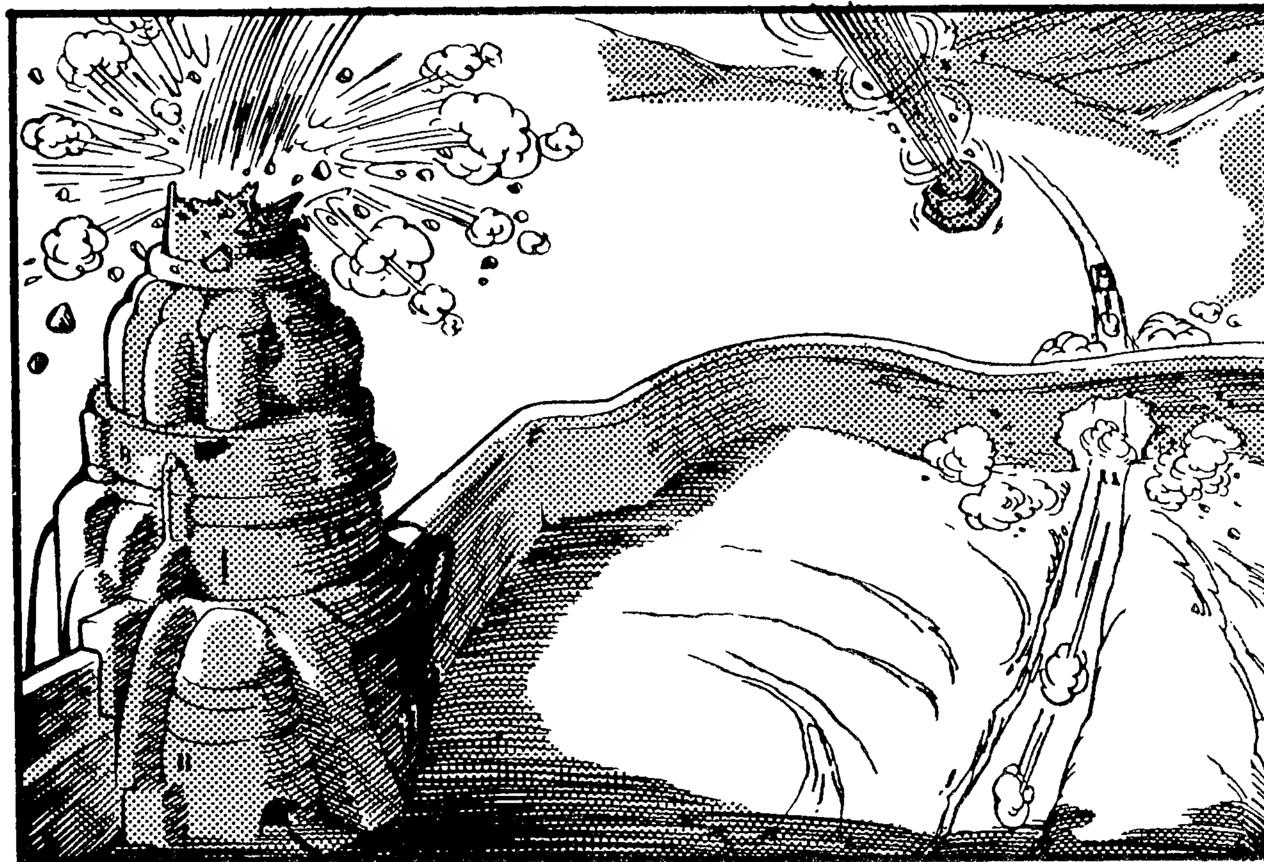

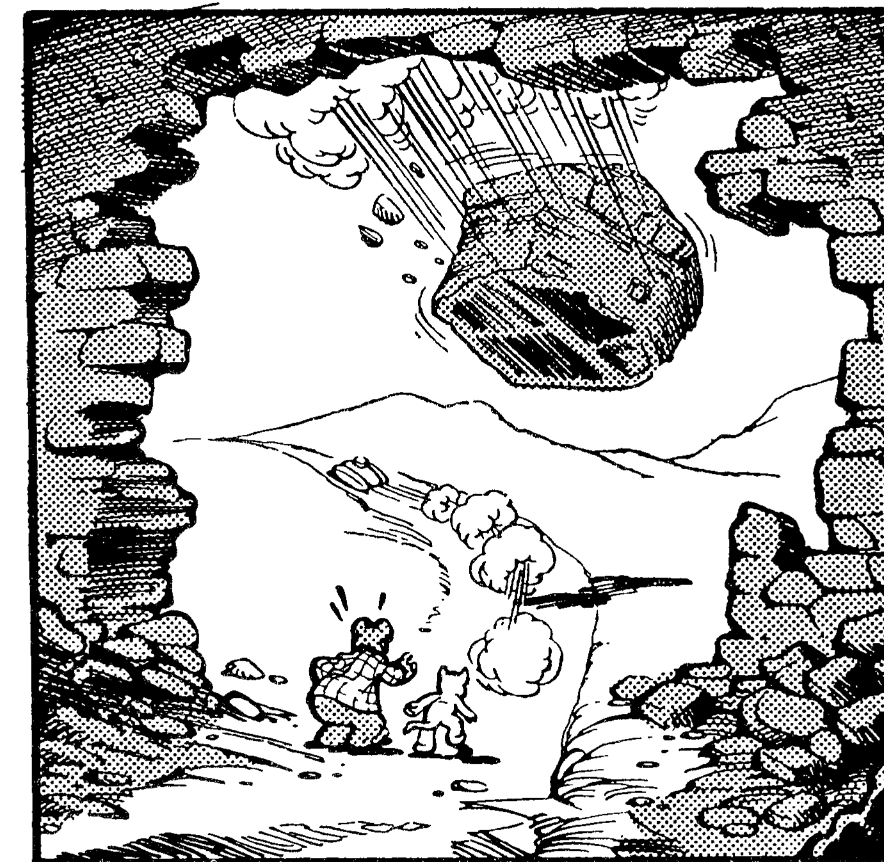
De kleine, zwarte mannetjes waren dus verdwenen en het is niet waarschijnlijk, dat we ze ooit weer terug zullen zien. En toch is dat jammer want misschien hadden ze heer Ollie en Tom Poes kunnen helpen uit hun rampzalige toestand. Ze waren nu werkelijk in grote nood. Vóór hen was de hoge, dikke, sombere muur en achter hen donderde de verschrikkelijke machine nader. Opzij van hen lagen de stapels papier van de bonnen-berg en dus leek het, of er geen uitkomst meer was. Maar gelukkig, dat leek maar zo. Want de diepdelvertjes hadden de weg net precies nog niet klaar gekregen. Het allerlaatste stukje was nog niet opgevuld met bonnen en zodoende was daar nog een kuil. Daar sprongen heer Ollie en Tom Poes zonder lang nadenken in en hurkten met gebogen hoofden op de grote bodem neer, in afwachting van de dingen, die komen gingen. De geweldige tank daverde daardoor over hen heen en kwam met een ontzettende slag tegen de muur terecht. De dreun was zó hevig, dat de muur het niet kon houden en instortte, en dat de uitroep van Wammes Waggel: 'Ik heb lekker het eerste getikt, hihihi!' grotendeels verloren ging.

Grootvos Nicolaus, die boven in zijn toren alles nauwlettend op het televisiescherm gevolgd had, zag de geweldige botsing met schrik aan.

'Praw!' riep hij uit, 'daar gaat iets kapot! Maar wàt! Dat is nu maar de vraag!'

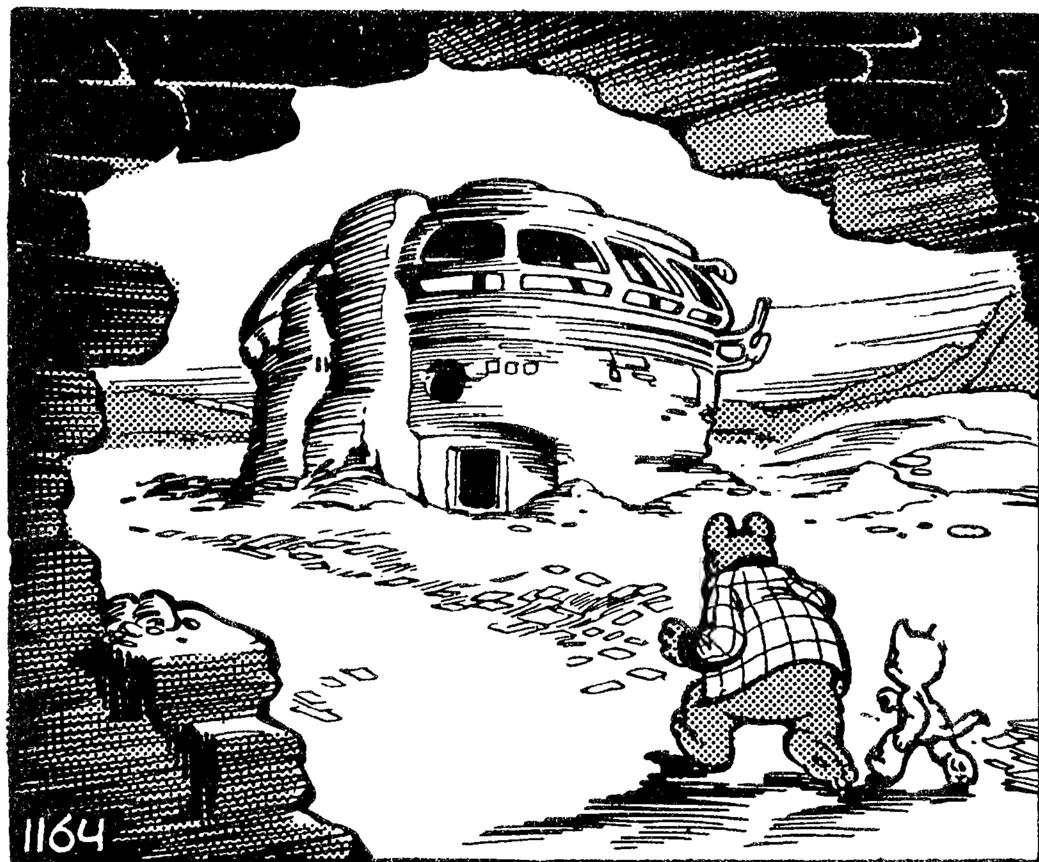
Tom Poes en heer Bommel hurkten in de kuil neer, met de handen voor de oren en hoorden aldus op gesmoorde wijze het geweld van de botsing en het gegiechel van Wammes Waggel over hun hoofden voorbij trekken. Voorlopig durfden ze niet opkijken om te zien, wat er precies plaats greep en daardoor ontging het hun ook, dat de knal een verwoestende uitwerking op het bouwwerk der kopkleppers had. De gehele stalen muur sidderde op zijn grondvesten en de hoge, hoge toren trilde als een riet in de wind. Daar kon hij niet tegen. Er kraakte iets en er scheurde wat en toen maakte de bovenste verdieping (waar, zoals we weten, grootvos Nicolaus op zijn televisie-scherm zat te loeren) zich los van het bouwsel en stortte aan de andere kant van de muur ter aarde.

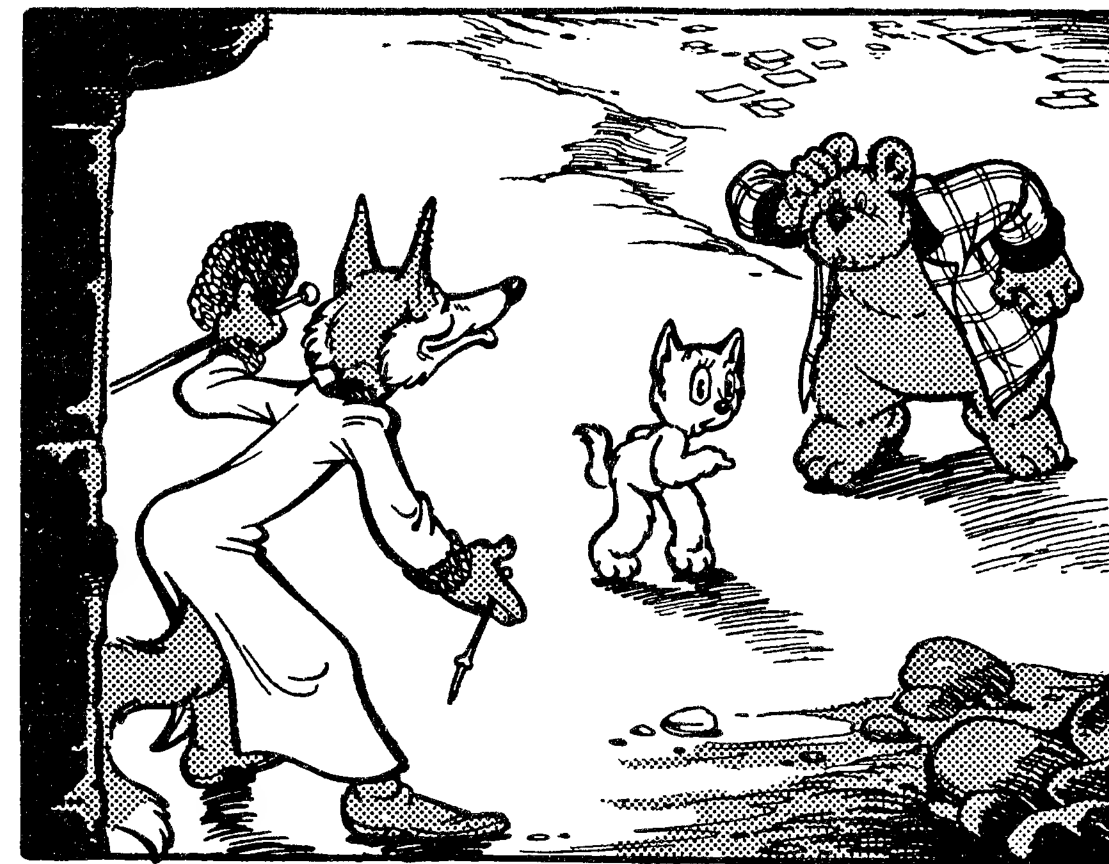
Tom Poes en heer Bommel klommen net op dat moment uit hun kuil en stonden nu, stom verbaasd, door het gat in de muur te staren naar 't dorre landschap, dat zich voor hun ogen ontvouwde.

Van de verschrikkelijke Enooch-dozer was niets meer te zien – het gevaarte was ronkend en dreunend over de horizon verdwenen en had Wammes Waggel meegevoerd in zijn tomeloze vaart.

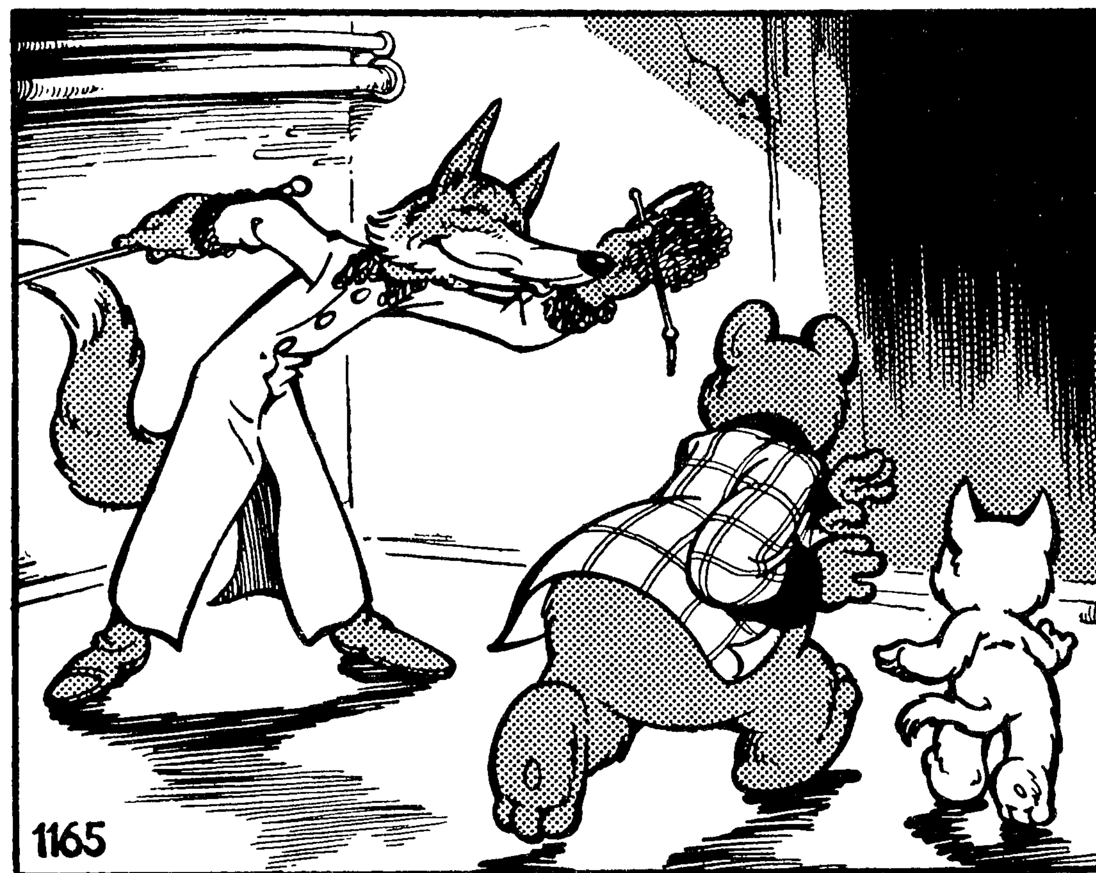
Heer Ollie staarde lange tijd naar het brede, vlakke spoor, dat zich voor hem uitstrekte en toen trok hij zijn jas recht en kuchte eens.

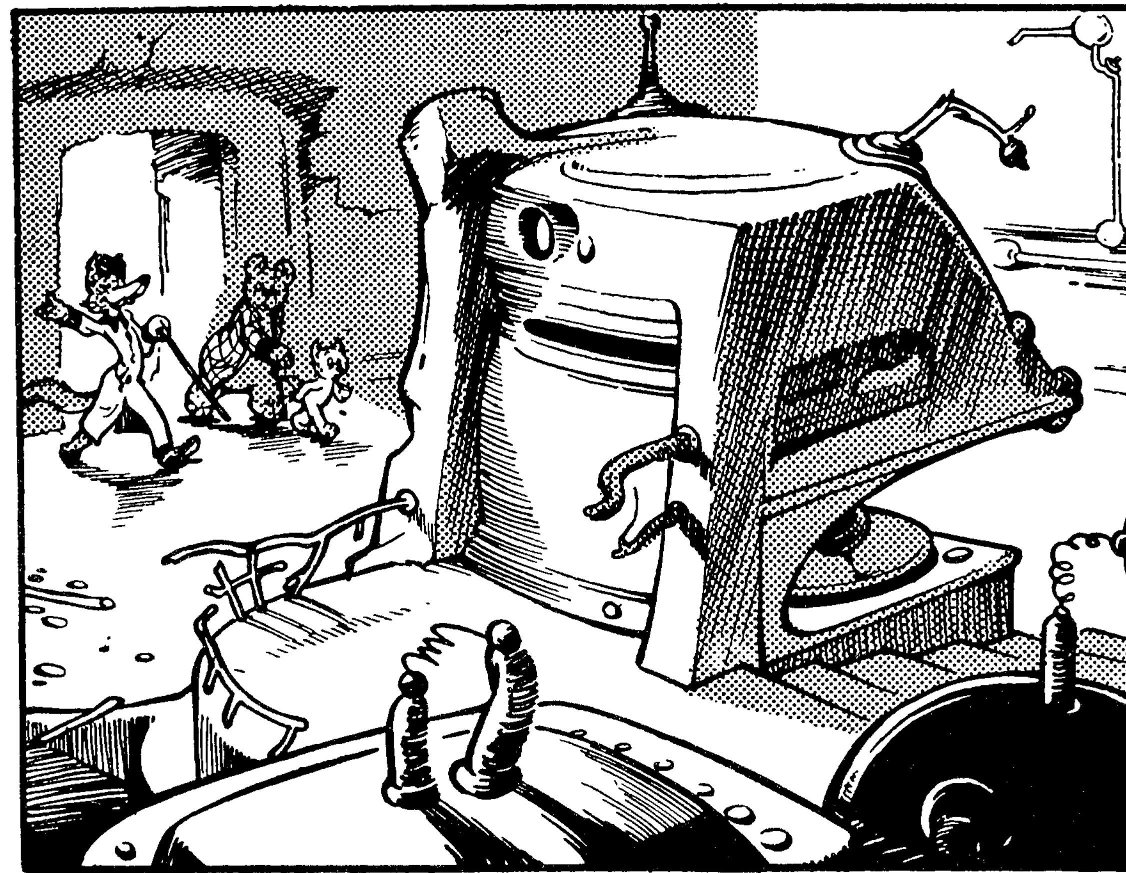
'Ziezo!' sprak hij, 'de weg is klaar! Dat heb ik toch maar weer eens handig gedaan, jonge vriend, zeg nu zelf!'

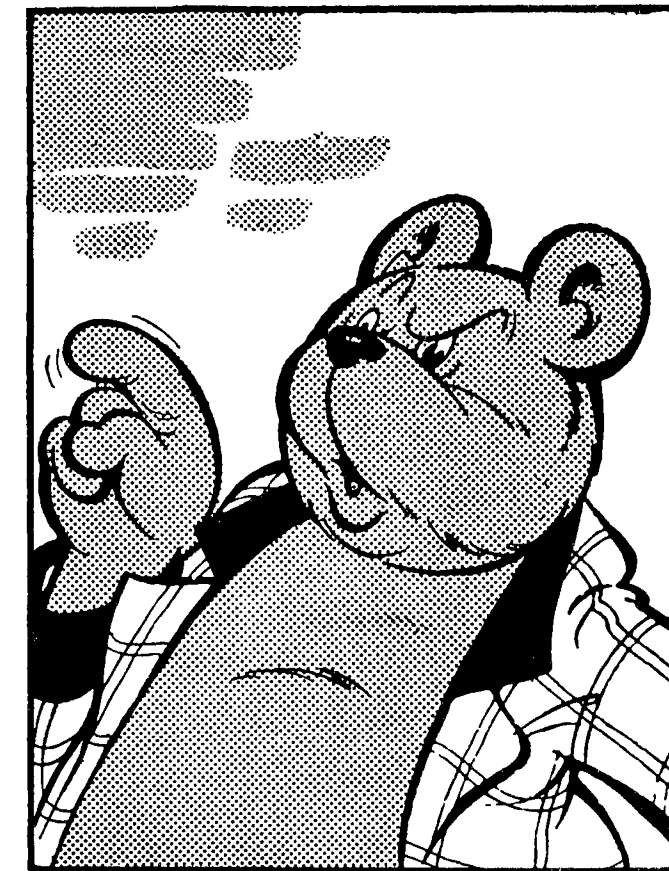

Heer Bommel staarde lange tijd naar de opening in de muur en naar de weg, die het zware tank-achtige toestel daar achter gemaakt had. 'De weg is klaar, Tom Poes!' sprak hij toen. 'Volg mij door dat gat, jonge vriend! Al wat ik nu te doen heb is de beloning, de roem en de eer in ontvangst te gaan nemen en mijn naam in de geschiedenisboekjes te laten schrijven.' 'Hm!' zei Tom Poes, 'ik geloof anders niet, dat daar aan de andere kant van de muur iemand is, die u gaat ontvangen, heer Ollie. Het lijkt me daar een kale boel toe!'
'We zullen zien!' zei heer Bommel kort, en hij stapte over de stukken puin heen door de opening. Inderdaad was het een kaal landschap, waar ze nu terecht kwamen. Het enige bouwwerk bestond uit de bovenste verdieping van de toren, die, zoals we weten, naar beneden was gestort.
Terwijl heer Bommel en Tom Poes naderden, bewoog zich iets in het zwaar beschadigde bouwsel en even later trad de figuur van grootvos Nicolaus naar buiten. Hij nam zijn hoofddeksel af en boog.
'Welkom!' riep hij uit. 'Het is mij een voorrecht om u als eerste te kunnen gelukwensen! De weg is gereed en dat is een opvallend stukje werk. Ach ja, direct toen ik u zag dacht ik: Kijk, dàt is de figuur die de weg zal kunnen aanleggen! Die fiere blik, die stoere, onverzettelijke houding, die grote gedachten tekenen de Grootondernemer! En ziedaar! U knapte het op, waar ieder ander gefaald zou hebben! Praw! Mijn compliment!'

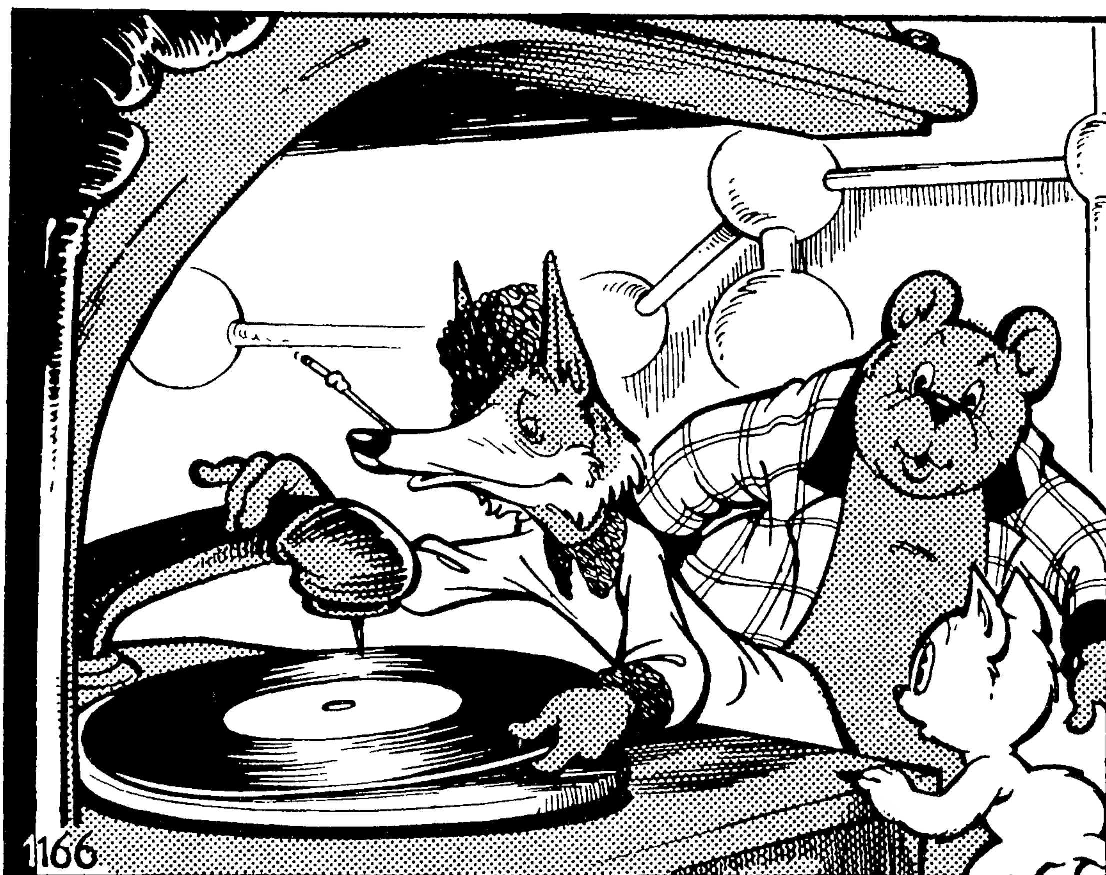

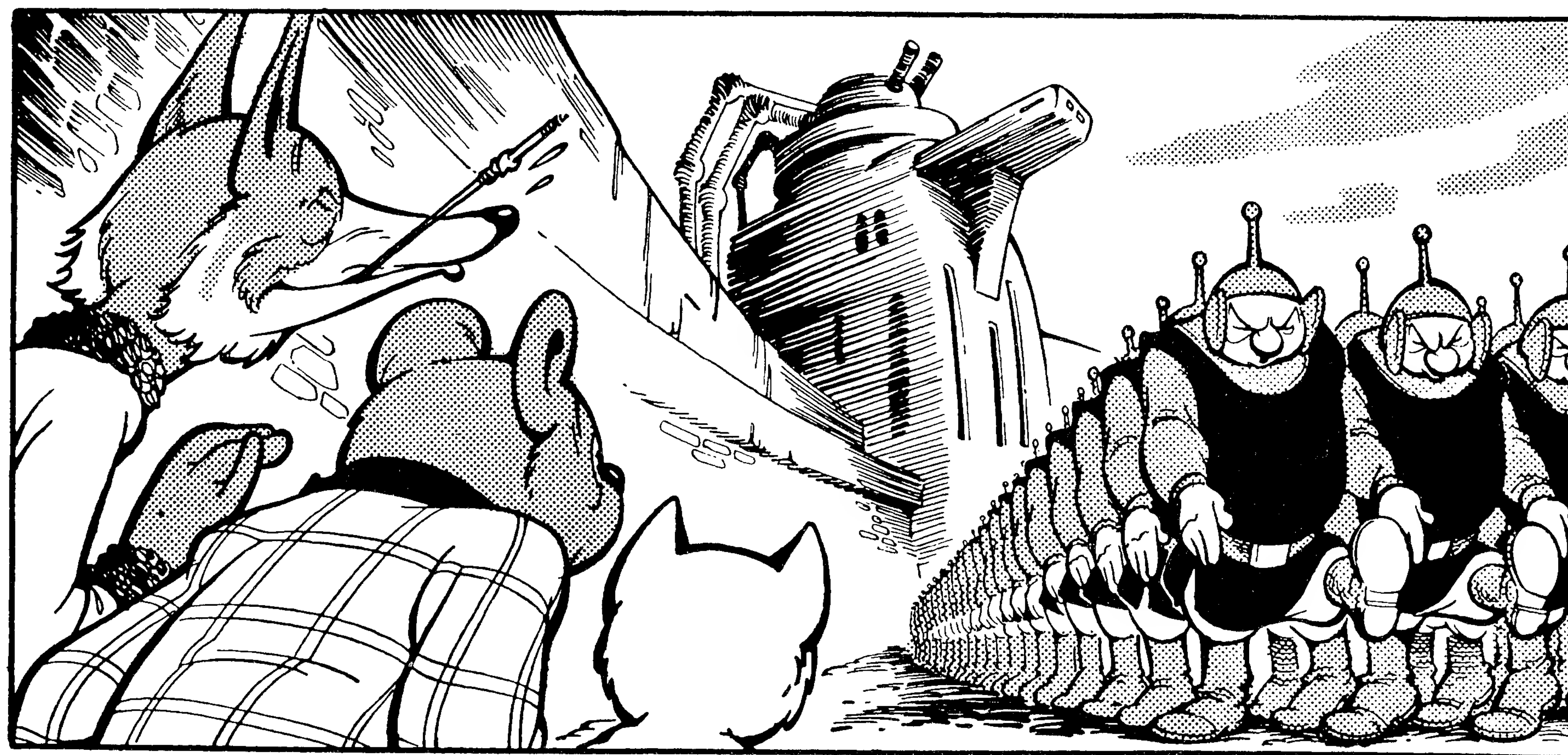

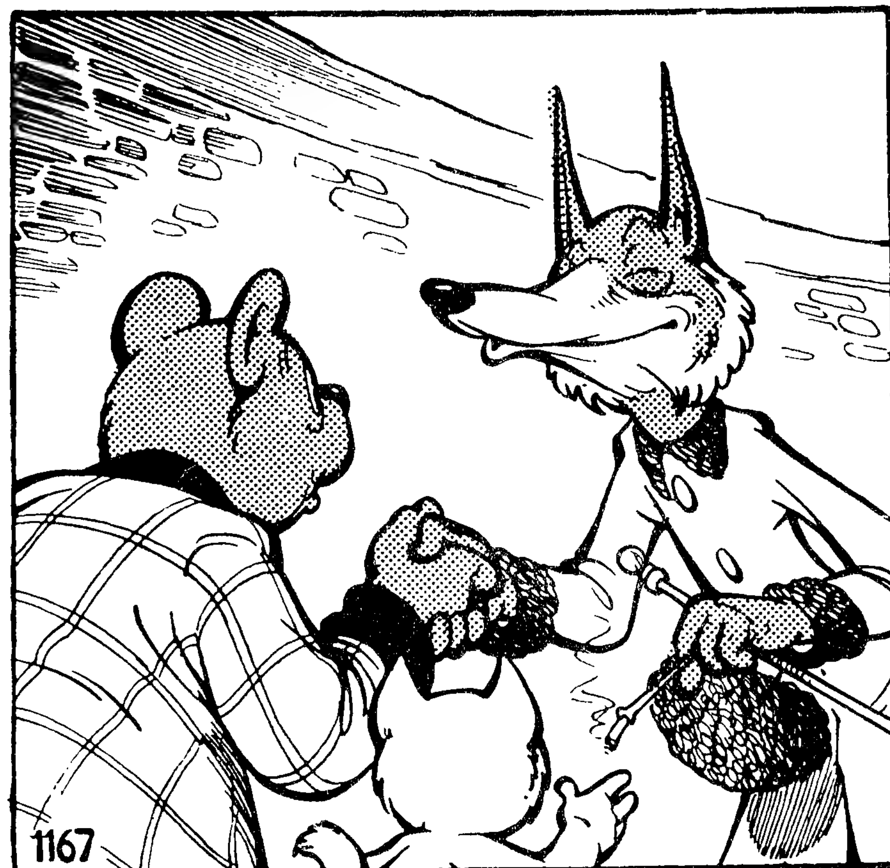
'Kom toch binnen!' riep grootvos Nicolaus uit. 'Dit optrekje is weliswaar een weinig beschadigd, maar dat komt omdat het uit de lucht is komen vallen. Een ogenblik meende ik, dat alles door de schok als poeder uiteen zou vallen. Maar neen! We zijn nog heel, ik en de apparaten! Zelfs de grammofoon van koning Enooch werkt nog!'
'Eh... wat betekent dat?' vroeg heer Ollie, die hier nog nooit geweest was. 'Wel!' legde de grootvos uit, 'vanuit deze ruimte worden de Kopkleppers bestuurd. Hier draaide een grammofoonplaat, die hun zeide, wat te laten en wat te doen. Ook staat hier een televisie-scherm, waarop ik u heb zien lopen, een alleraardigst gezicht!'
'Maar wáár is die koning Enooch dan?' vroeg heer Ollie, die het niet allemaal verwerken kon.
'Die bestaat niet!' zei Tom Poes. 'Het is allemaal bedrog!'

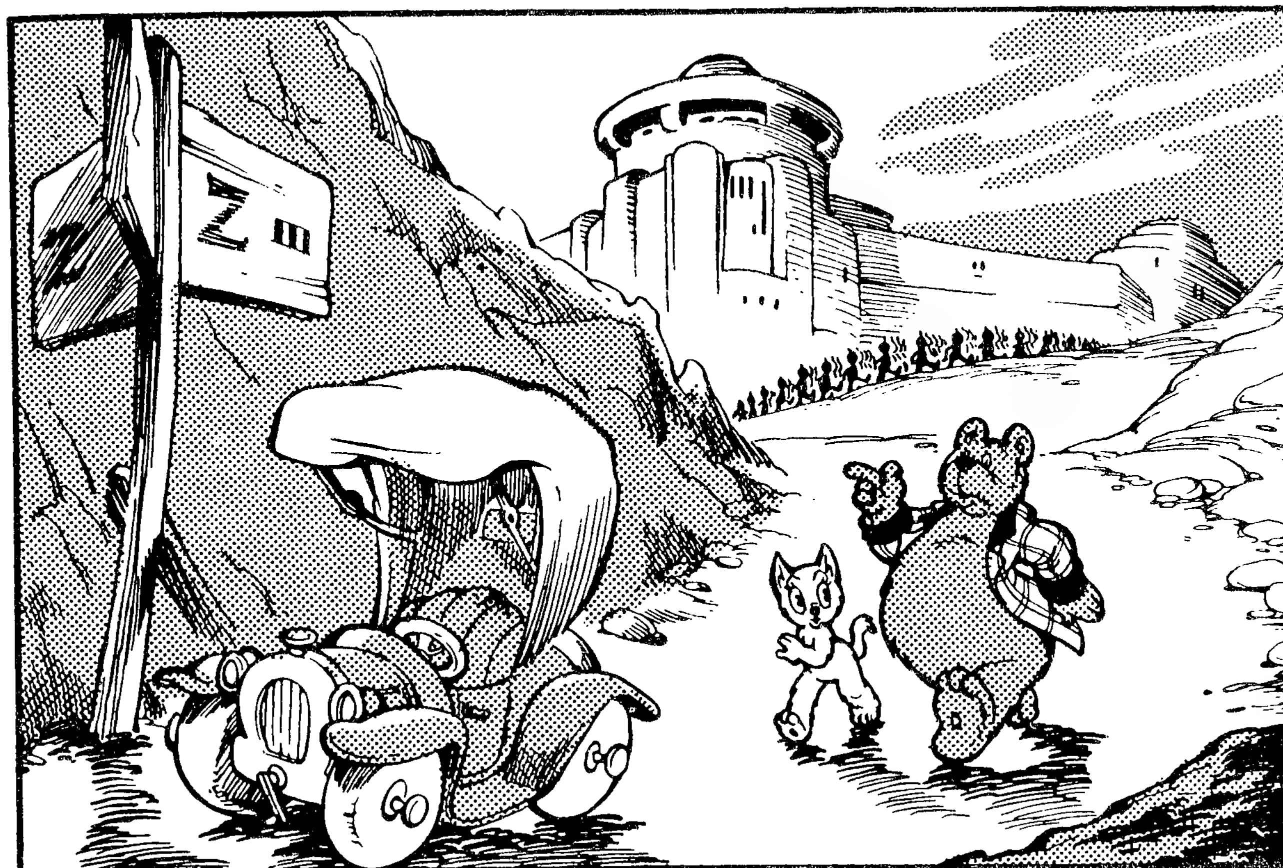
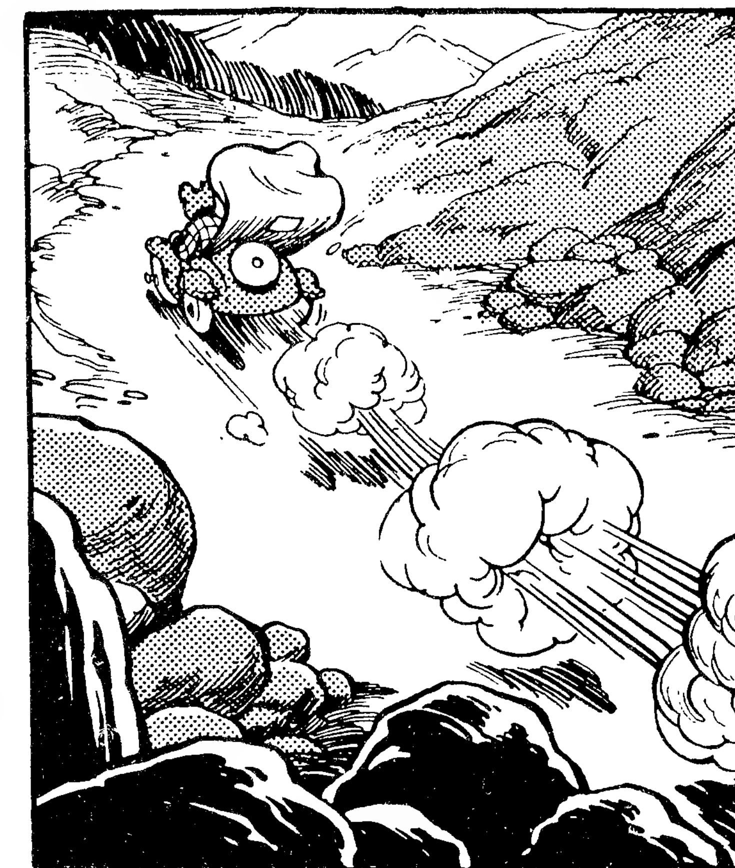
'Foei!' zei de grootvos, 'ik bemerk, dat dit jonge ventje niet begrijpt waaruit de ware kunst van regeren bestaat! Het is immers in het geheel niet belangrijk wie de wet voorschrijft, zolang hij maar voorgeschreven wordt, nietwaar?'
'Oh!' zei heer Bommel, 'juist ja!' En hij verviel in een langdurig stilzwijgen. Het was duidelijk, dat hij diep nadacht.
'Als dat zo is,' zei hij eindelijk, 'dan moet het erg gemakkelijk zijn om die arme Kopkleppers vrij te maken. Die arme tobbers hebben, geloof ik, nog nooit gelachen. En als heer en Bommel zou ik zeggen: Laat ze vrij, als u begrijpt, wat ik bedoel!'
'Een uitstekend idee!' zei de grootvos. 'Als het anders niet is!' En hij trad op een kast toe en trok een grammofoonplaat te voorschijn...

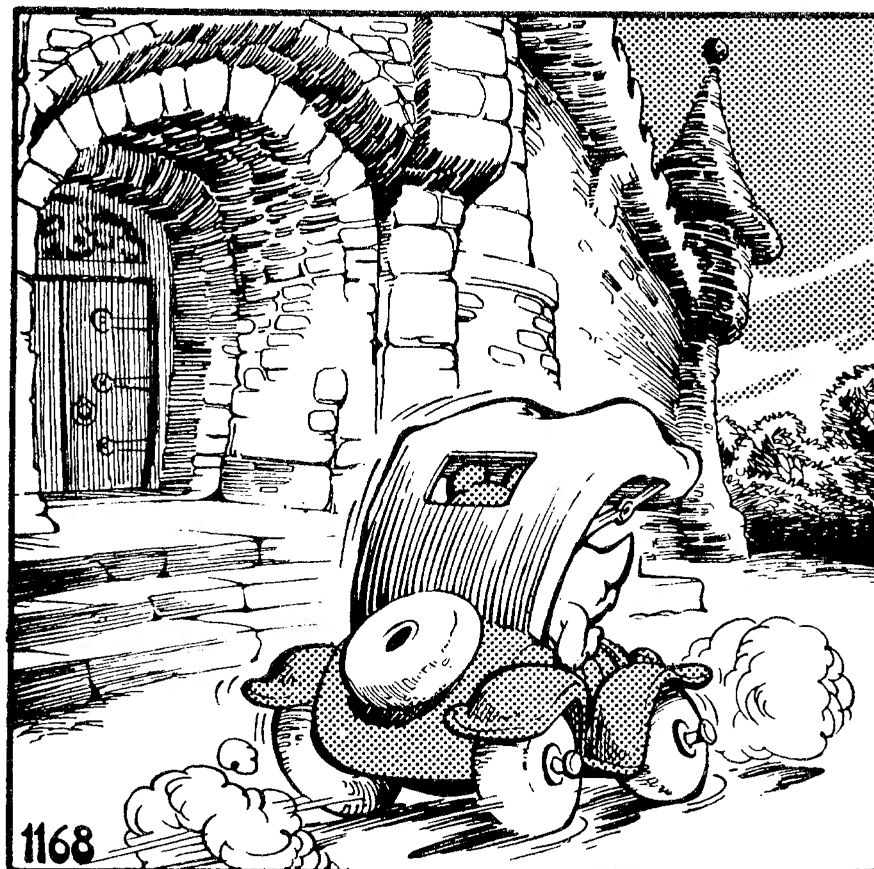

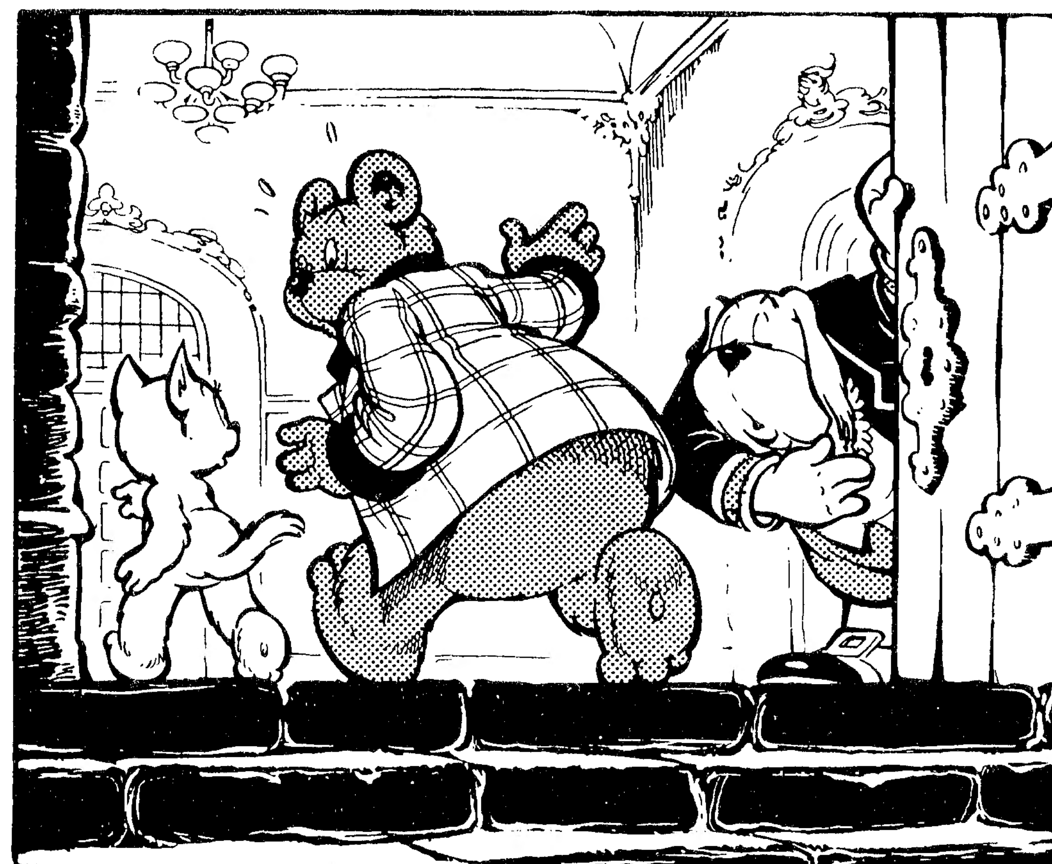
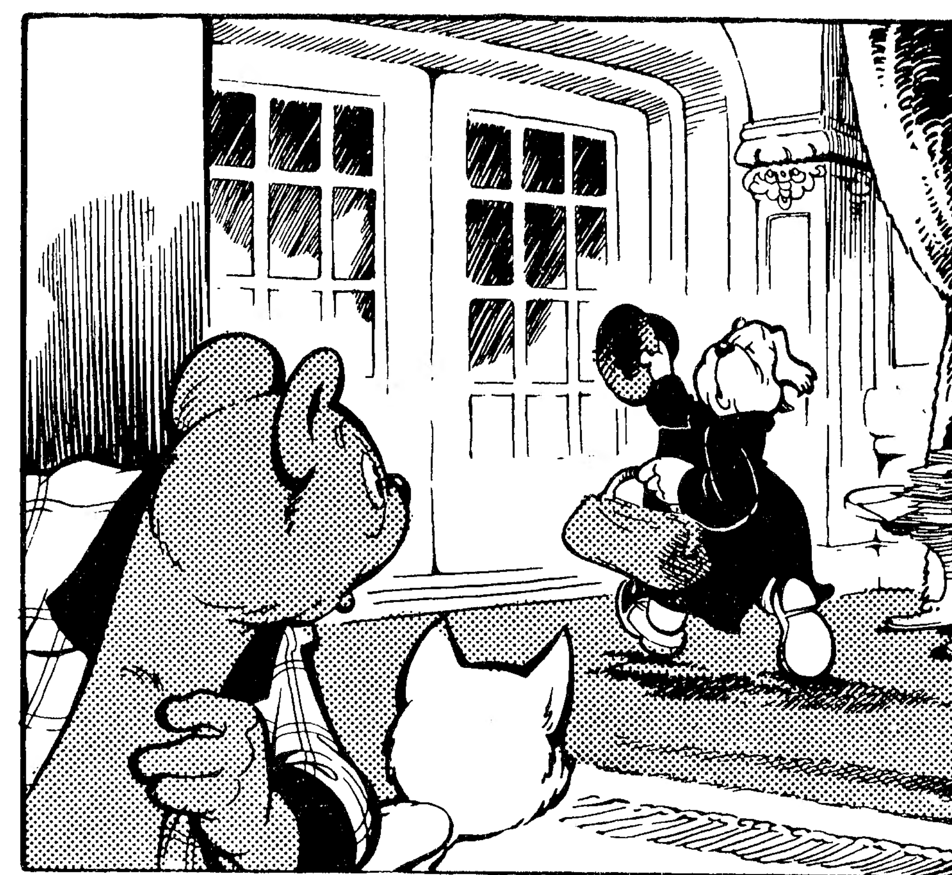
'U wenst dus de vrijheid voor alle Kopkleppers!' zei grootvos Nicolaus, een grammofoonplaat te voorschijn halend.
'Welnu, het is mij een genoegen u dit plezier te kunnen doen! Het is werkelijk maar een kleinigheid. Hier heb ik bereids een plaat, gemerkt 'Vrijheid' en die ga ik nu, aanstonds, opzetten. Gaat dus rustig naar buiten en let op het feestgedruis van de bevrijde Kopkleppers!'
Heer Bommel en Tom Poes verlieten dus de bouwvallige verdieping en liepen terug door het gat in de muur.
'Het is een mooi gevoel om andere lieden vrij en blij te kunnen maken!' zei heer Bommel tevreden. 'Zo betekent men iets in de wereld. Niet alleen, dat men een weg naar het Oosten aanlegt, maar men bevrijdt meteen alle stakkerds die er wonen! Luister, Tom Poes! Ik hoor muziek! Het feest der bevrijding is al begonnen!'
'Hm, ja!' zei Tom Poes. 'Ik zie ook al iets!' En hij wees naar een lange stoet Kopkleppers, die uit de toren naar buiten kwam marcheren op de klanken van een forse marsmuziek, die uit tientallen luidsprekers over het landschap schalde.
'Hm, jaja!' mompelde heer Bommel. 'Hm... ze... het schijnt me toe... ik geloof... eh... tja! Ze marcheren, Tom Poes! En ze kijken nog net zo suf als altijd, als je begrijpt wat ik bedoel!'
'Misschien is dat hun idee van bevrijding,' zei Tom Poes.
'O, zou het?' zei heer Ollie, 'hm, nu, het is in ieder geval een pittige muziek, jonge vriend! Hm, laten we nu maar eens gaan!'

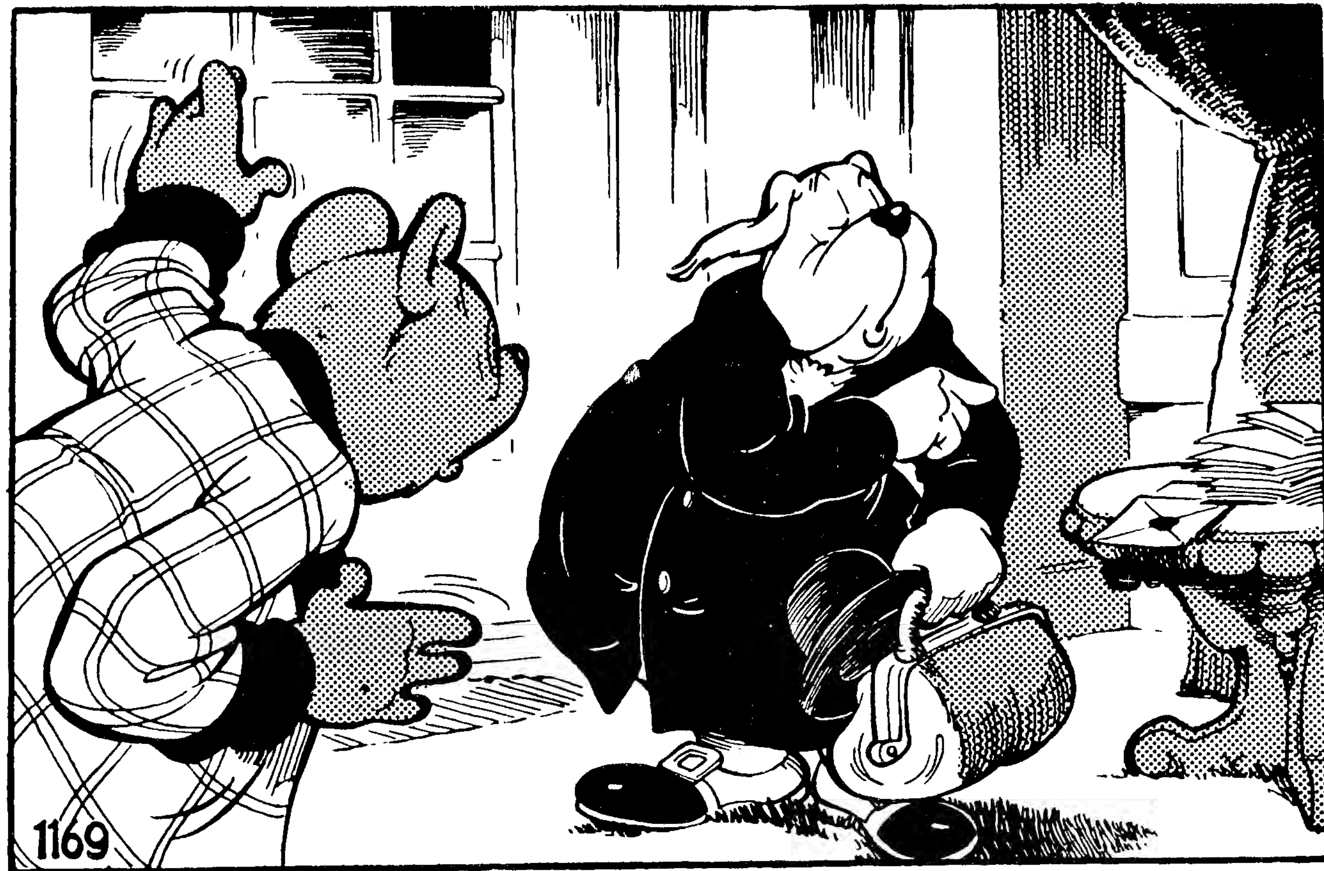

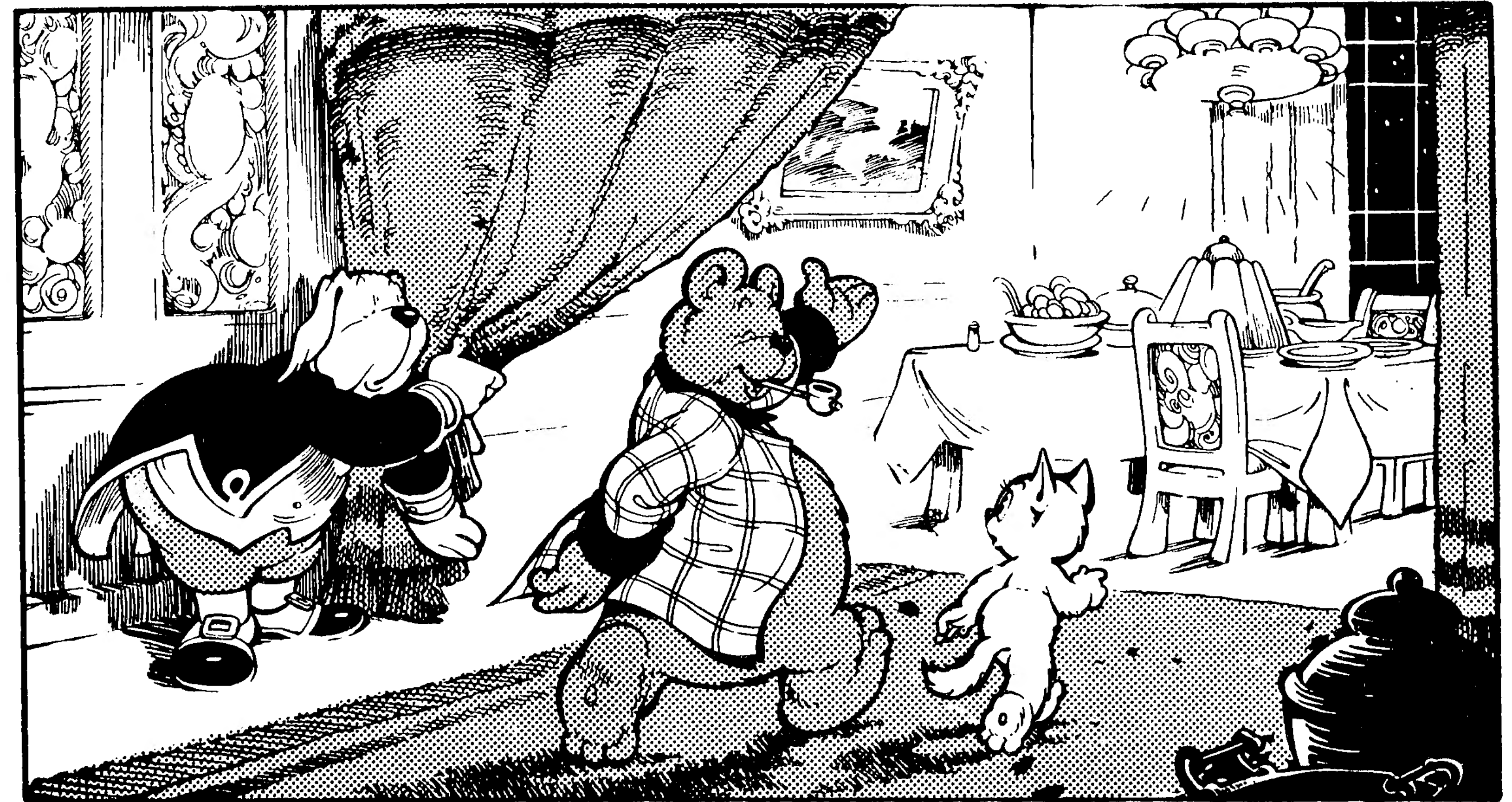
'We gaan weer naar huis!' riep heer Ollie, boven het lawaai van de Vrijheidsmars uit. 'De weg is klaar en we hebben hier verder niets te zoeken!'
'Zoals u wilt,' riep grootvos Nicolaus, die hen uitgeleide deed. 'De beloning voor het Wegwerk zal ik u gireren; ik vrees, dat ik geen kleingeld bij me heb. En overigens speel ik met de gedachte om hier te blijven. Ik zou me kunnen vestigen in die naar-beneden-gevallen-toren-verdieping en van daar uit het welvarende Kopklepperland in vrijheid kunnen besturen, middels grammofoonplaten. Dat trekt mij wel aan!'
'O ja, juist!' zei heer Ollie, een beetje beduusd. 'Hm, ik zou, als heer zijnde...'
'Waar is de Oude Schicht?' vroeg Tom Poes, die genoeg had van al dat gepraat en die nu wel eens verder wilde.
'Bij de laatste driesprong!' zei de grootvos, wijzend. 'Driesprong 2, om volledig te zijn. Het ga u goed! Vaartwel!'
'Goeden dag!' zei heer Bommel en toen liepen ze snel in de aangegeven richting, waar ze inderdaad de oude, trouwe auto zagen staan. Het rumoer van de marsmuziek verstierf langzaam in de verte en toen heer Ollie de motor aansloeg was er niets meer van te horen.
'Oef!' zei Tom Poes, 'ik ben blij dat dit afgelopen is heer Ollie! Alleen ben ik bang, dat u nooit die beloning voor het Wegwerk zult krijgen. Die Nicolaus is toch maar een doodgewone schurk!'
'Hm!' zei heer Ollie, 'geld speelt geen rol voor een Bommel, dat moest je weten jonge vriend! En stoor me nu niet te veel, dan kan ik een beetje doorrijden. Misschien zijn we dan voor de Kerstdagen thuis!'

Het was laat in de middag, toen de Oude Schicht voor de deur van Slot Bommelstein stil hield.
'Oef!' sprak heer Bommel uitstappend, 'het is goed weer thuis te zijn, jonge vriend. Na de welbestede tijd, die ik achter de rug heb, zal het prettig zijn mij als heer voor het haardvuur te zetten en me te laten verwennen door de goede zorgen van mijn bediende Joost, als je begrijpt, wat ik bedoel!' Zo sprekende had hij de klopper dreunend op de deur laten vallen en deze draaide knarsend op de hengsels toen Joost open deed.
'Goeden avond, heer Olivier!' sprak de trouwe knecht, 'ik hoop, dat u een goede reis hebt gehad, als ik zo vrij mag zijn! U zult hier alles in de beste orde aantreffen!'
'Natuurlijk, Joost, natuurlijk!' riep heer Bommel blij, 'jij zorgt altijd uitstekend! Jij weet wat een heer toekomt! Ik wil wedden, dat je een goede maaltijd klaar hebt staan! Is het niet zo?'
'Tot mijn spijt moet ik u er op attent maken, dat er géén maaltijd gereed staat deze keer, heer Olivier!' zei Joost, zijn overjas aantrekkend. Hij nam zijn bolhoed van de kapstok, vatte een zwaar valies bij het hengsel en vervolgde: 'Als u mij toestaat het naar voren te brengen, zal ik gaarne mijn ontslag indienen! En wel op staande voet – wegens wanprestatie!'
'W-wat?!' riep heer Ollie geschrokken. 'Wanprestatie? Wat heb je uitgehaald? Wat heb je op je geweten, jonge vriend? Wat is er?'
'Ik heb een blank geweten!' zei Joost. 'De wanprestatie is niet van mijn hand. De wanprestatie is van u, als ik zo vrij mag zijn, heer Olivier!'

'Wat betekent dat?' riep heer Bommel. 'Je neemt je ontslag omdat ik een... eh... wanprestatie geleverd heb? Wat bedoel je, als je begrijpt, wat ik bedoel? Wat betekent dat, om duidelijk te zijn?'
'Ik kan niet bij een heer dienen, die aan politiek doet!' zei Joost stijfjes. 'De wereld is al onrustig genoeg, als ik het zo uit mag drukken. De kranten staan er vol van! Allemaal politiek en andere onbeleefdheden en dat beïnvloedt mijn zenuwgestel op ongunstige wijze. Wanneer u dus er toe over gaat om uw werkzaamheden op dat terrein te verleggen, zie ik mij genoodzaakt een andere werkgever te zoeken!'
'Wat?!' riep heer Ollie. 'Politiek? Ik? Ik zou aan politiek doen? Heb je ooit zoiets gehoord, Tom Poes? Ik weet niet eens wat het is! Niet, dat ik het niet weet, natuurlijk, maar ik zou het zo gauw niet kunnen zeggen, als je begrijpt wat ik bedoel!'
'Ik ben genegen dat aan te nemen!' zei Joost. 'Er zijn echter de laatste tijd vele klachten en dreigbrieven binnen gekomen over die Kopkleppersgeschiedenis, als ik het zo mag zeggen. En ik wens daar niet in betrokken te worden, heer Olivier! Zo lang u zich bezig houdt met blikken mannen of Pier-races of Vibreerputjes heb ik er vrede mee. Maar met Kopkleppers en Bonnenbergen kan ik me niet verenigen, als u mij toestaat!'

'Schei uit over die Kopkleppers!' zei heer Bommel kort. 'Wat gebeurd is, is gebeurd en ik heb het er goed afgebracht, al zeg ik het zelf. Maar één keer is genoeg. Ik wil er niets meer over horen!'
'Als u er zó over denkt, trek ik mijn ontslag in!' zei Joost, zijn platte bolhoed weer op de kapstok leggend. Hij trok zijn overjas uit en zette het valies op de grond.
'Ik ben zo vrij geweest een koude maaltijd gereed te zetten,' vervolgde hij. 'Wanneer u zo goed wilt zijn binnen te rijden, zal ik over enkele minuten echter in staat zijn een hete soep op te dienen.'
Dat deden heer Bommel en Tom Poes en het smaakte hun best – dat moet gezegd worden...

MV

5 *De Drakenburcht*
6 *Het Verdwijneiland*
7 *De Reuzenvogel*
8 *De rare uitvinding*
9 *Het eiland van Grim, Gram en Grom*
10 *De zieke hertog*
11 *Het monster-ei*
12 *Kaspar de draak*
13 *De laatste Markies van Carabas*

MV

14 *Het land van de blikken mannen*
15 *De betoverde spiegel*
16 *De Bergmensen*
17 *Het geheim van het Noorderlicht*
20 *Tom Poes ontmoet een oude bekende*
21 *De Superfilm-onderneming*
22 *De Meester-Schilder*
23 *De Chinese Waaier*
24 *De wonderdokter*
25 *De watergeest*

MV

26 *De talisman*
27 *De nieuwe ijstijd*
28 *Het monster van Loch-Ness*
29 *De geheimzinnige sleutel*
30 *De grootgroeiers*
31 *De zeeslang*
32 *Heer Bommel stuit de vooruitgang*
33 *De Pier-race*
34 *Het vibreerputje*
35 *Solfertje*
36 *Horror de Ademloze*
37 *De betoverde prinses*

MV

38 *Kwetal de breinbaas*
39 *Het Lijm-Teem*
40 *De Volvetters*
41 *Het Wegwerk*
42 *Eh... dinges*
43 *De Partij van de Blijheid*
44 *Mom Bakkesz*
45 *De kneep van Knipmenis*
46 *De geheimzinnige gaper*
47 *De Partenspeler*
48 *Het wroegwezen*
49 *De Schoonschijners*
50 *De gebroeders Weeromstuit*

In deze serie verschijnen:

MV 5 *De Drakenburcht*
MV 16 *De Bergmensen*

MV 6 *Het Verdwijneiland*
MV 17 *Het geheim van het Noorderlicht*

MV 7 *De Reuzenvogel*
MV 22 *De Meester-Schilder*

MV 9 *Het eiland van Grim, Gram en Grom*
MV 13 *De laatste Markies van Carabas*

MV 10 *De zieke hertog*
MV 21 *De Superfilm-onderneming*

MV 8 *De rare uitvinding*
MV 14 *Het land van de blikken mannen*

MV 26 *De talisman*
MV 31 *De zeeslang*

MV 11 *Het monster-ei*
MV 15 *De betoverde spiegel*

MV 12 *Kaspar de draak*
MV 29 *De geheimzinnige sleutel*

MV 27 *De nieuwe ijstijd*
MV 30 *De grootgroeiers*

MV 20 *Tom Poes ontmoet een oude bekende*
MV 33 *De Pier-race*

MV 23 *De Chinese Waaier*
MV 24 *De wonderdokter*

MV 25 *De watergeest*
MV 38 *Kwetal de breinbaas*

MV 28 *Het monster van Loch-Ness*
MV 43 *De Partij van de Blijheid*

MV 32 *Heer Bommel stuit de vooruitgang*
MV 44 *Mom Bakkesz*

MV 34 *Het vibreerputje*
MV 46 *De geheimzinnige gaper*

MV 35 *Solfertje*
MV 48 *Het wroegwezen*

MV 36 *Horror de Ademloze*
MV 45 *De kneep van Knipmenis*

MV 39 *Het Lijm-Teem*
MV 47 *De Partenspeler*

MV 41 *Het Wegwerk*
MV 42 *Eh... dinges*

MV 40 *De Volvetters*
MV 49 *De Schoonschijners*

MV 37 *De betoverde prinses*
MV 50 *De gebroeders Weeromstuit*

Deze deeltjes zijn geautoriseerde uitgaven, waarbij rechtstreeks van de oorspronkelijke tekeningen werd gereproduceerd. De teksten werden aan de hand van de krantenstrips opnieuw gezet.